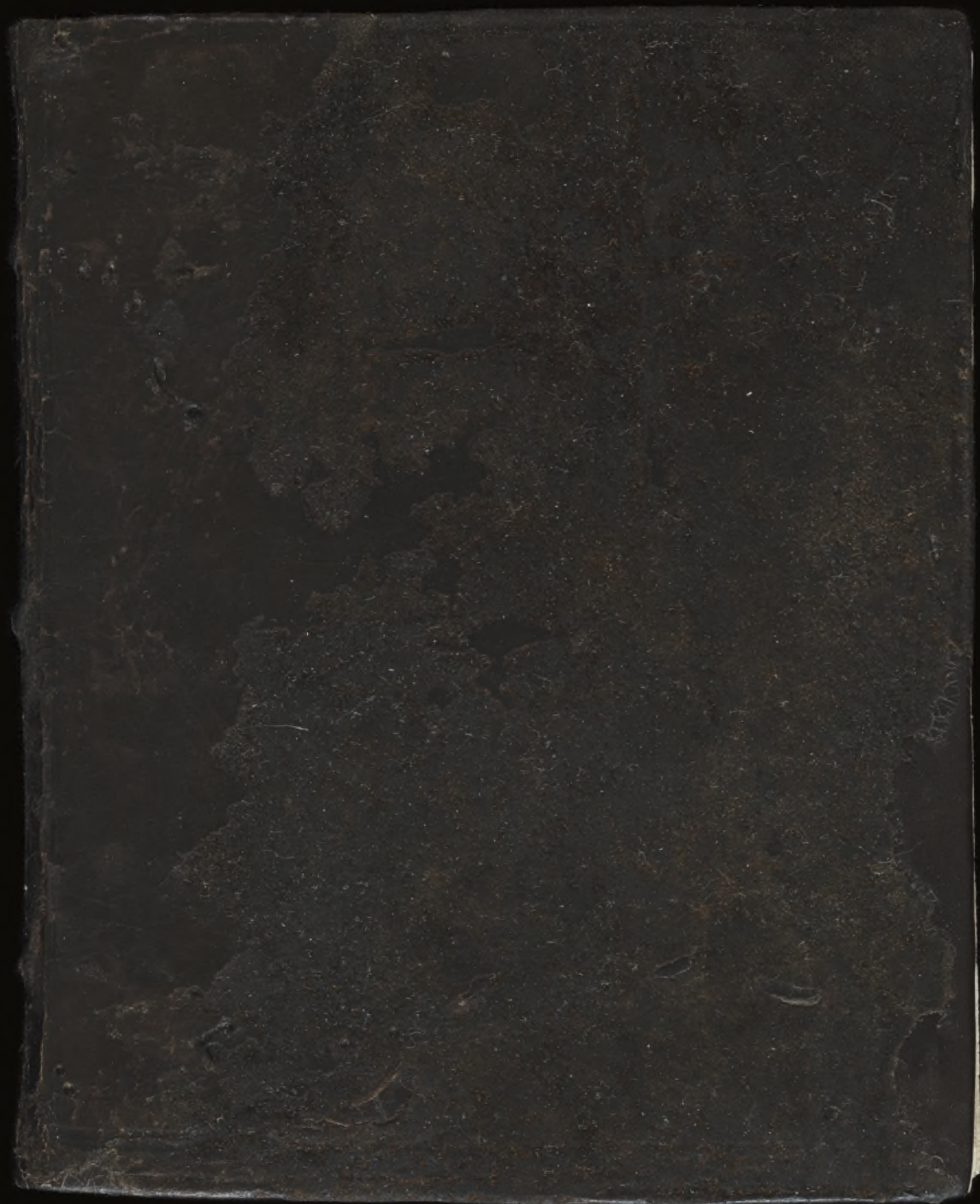

254

I

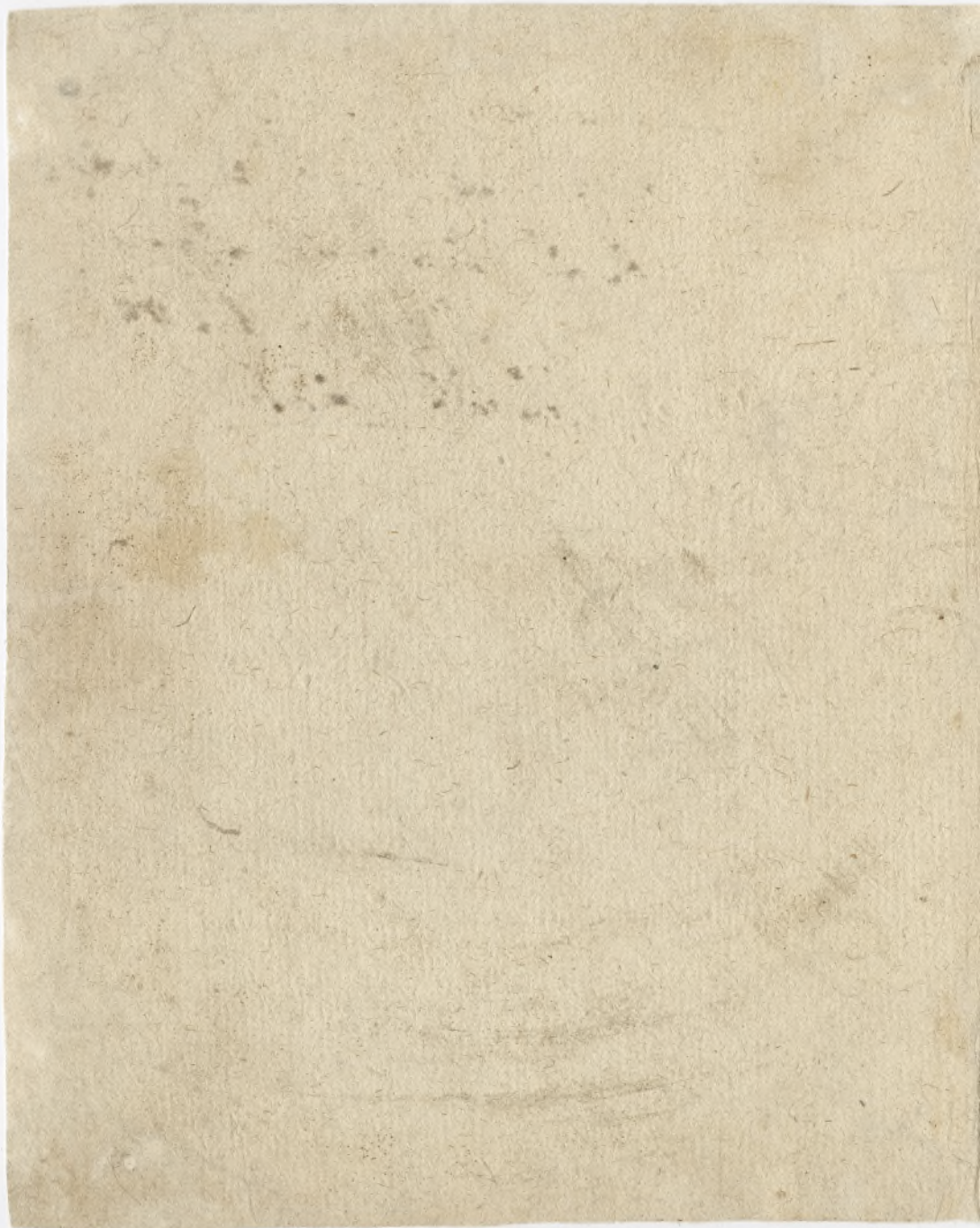
2487st

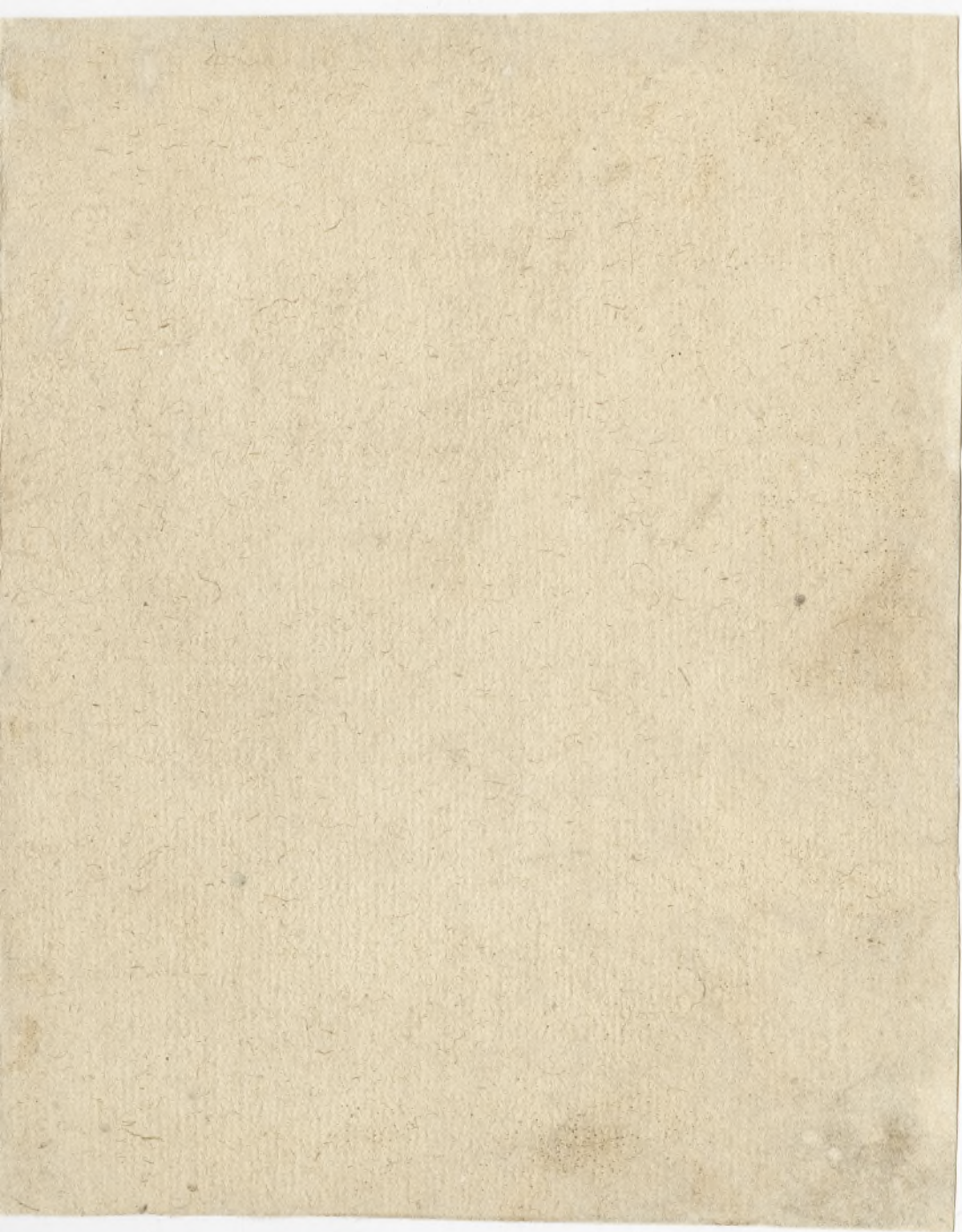
245 R XIII ⁹/₂

Bibliotheca Collegij Vrbani
novicensis cura et studio
L. L. Dominici Stronchi
Rectoris 1760
Scheda prima

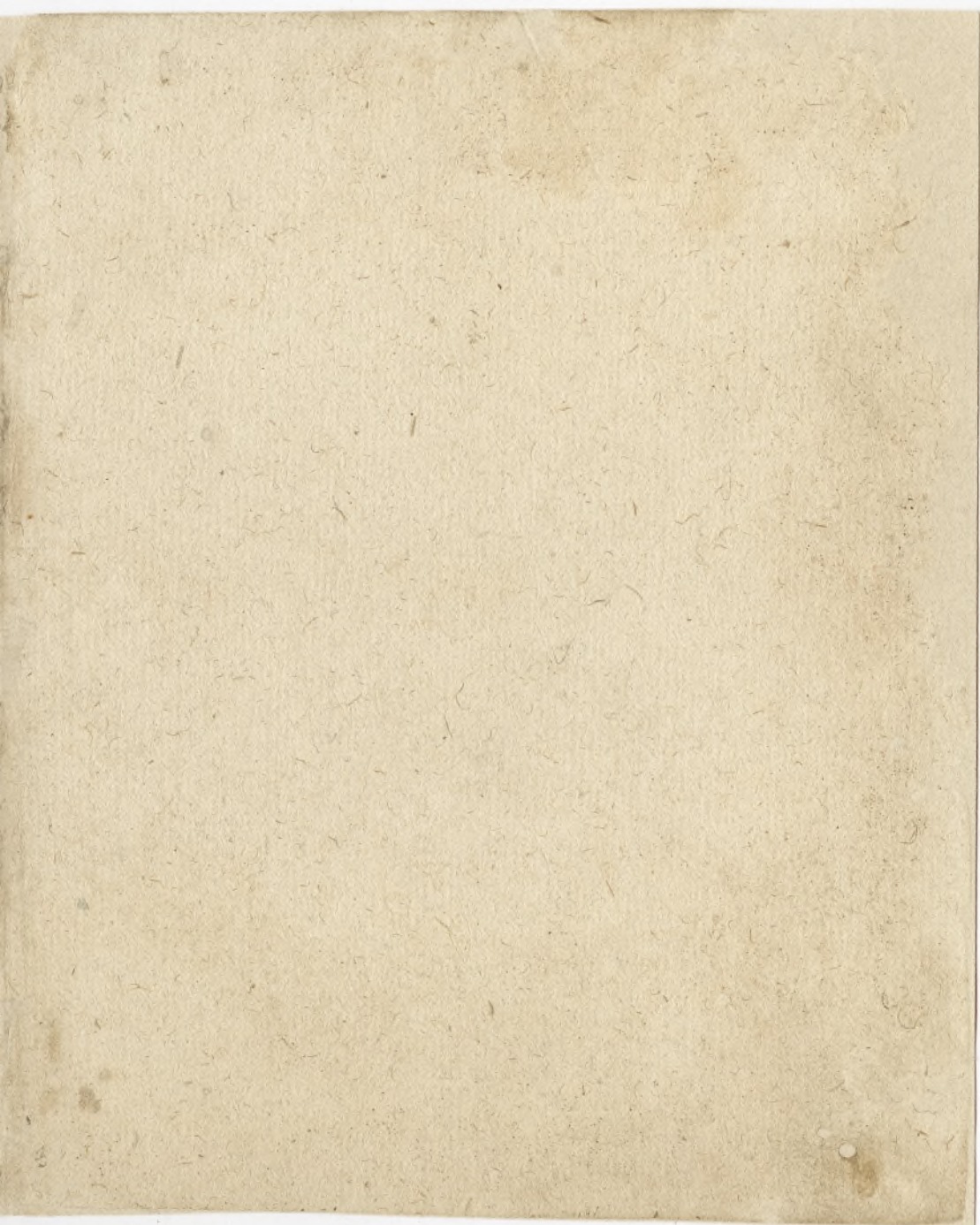
B I I

B B
I

WBF
Circle

CONCIONES
IN
APOSTOLICO PALATIO
HABITÆ
ET
SANCTISSIMO DOMINO
NOSTRO
INNOCENTIO
DUODECIMO
PONTIFICI MAXIMO
NUNCUPATÆ

A
R. P. PAULO SEGNERI, SOC. JESU.

QUAS LATINAS FECIT

R. P. MAXIMILIANUS RASSLER,

EJUSDEM SOCIETATIS.

EDITIO TERTIA.

Cum Gratia & Privilegio Sac. Caf. Majest.

Et Facultate Superiorum.

AUGUSTÆ VIND. ET DILINGÆ,

Typis & Sumptibus JOANNIS CASPARI BENCARD
Vidux & Filii.

ANNO M.DCC.XXVII.

IN
APOSTOLICO PALATIO
HABITARE

IN OMNIBUS SANCTISSIMO DOMINO

INNOCENTIO

DUODECIMO

OMIZAM ICHTIO

ATACUAT

QUIBUS LATINAS FECIT

RUSSIAN SOCIETY.

Cambridge & Fens, 1881.
In the same year.

Types et sculptures JOANNIS CASPARI BENCARD
Vidua & filii

SANCTISSIME PATER!

Non facile dixerim, quonam duorum nominum Sanctitas Vestra magis me sibi devinxerit, an, cum primò Concionatoris Apostolici me munere ornavit; an verò cum subinde eodem me exoneravit. Priore illo palàm fecit suam de mea tenuitate æstimationem, altero miserationem. Res quidem & æquitas postularet, ut hujus meæ tenuitatis conscius non deponam ad ejus pedes tributum, quale istud est, Concionum & numero paucarum, & pretio non æstimabilem; nisi alia parte scirem debere me Sanctitati Vestræ non tales, quales me oportebat

EPISTOLA

bat habere, sed quas & quales re ipsa habui. Et verò hæ sunt illæ ipsæ, quas dixi; nullâ sui parte auctæ, nullâ immutatæ: existimabam siquidem mortuam foliorum vocem fidam in sui percussione, quæ toto passim terrarum Orbe resonat, non esse, si vivæ difformis sit. Erit fortè, non nescio, qui Conciones has accuset, si non ut audaces (quod non puto timendum) certè ut liberas. Sed quid refert? quò ipsæ sunt liberiores, hoc clariùs manifestant temporum, quæ vivimus, felicitatem. Nunc enim verò liberè ad concionem dicere licèt, dum vitiorum in-
vectivæ non maligna interpretatione habentur in-
numero Satyrarum impudentium, sed celebrantur
ut Encomia illius, cujus omne studium est, omni-
genam promovere virtutem. Dicamus quod res
est, quid est, quod hodie in Ecclesiæ Ministris aut
deforme, aut indecens videri possit, cui non omnem
planè æstimationem ac pretium SANCTITAS VESTRA
sapientissimis suis decretis ac Constitutionibus ad-
emerit? quales quidem Constitutiones Ecclesia per
plura sæcula desideravit, sperare tamen vix potuit.
Quamquam non tam Diplomatis ac Constitutioni-
bus, quàm Exempli Sanctitate profligatur Vitium
Istud sanè aperto Marte aggreditur Amorem illum
effrenem, quo in sanguinem suum viri etiam Eccle-
siastici ferebantur: istud fastum deprimit, Ambitio-
nem

nem in nihilum redigit; idem demonstrat, quàm gloriosè quis de commodorum suorum studio possit triumphare! Quis non hæret attonitus, cùm modò videt id re ipsa à SANCTITATE VESTRA præstitum, quod vel in tenui idea repræsentari posse vix sibi persuadebat? Populi, & omnium vox est, Pauperes SANCTITATI VESTRÆ Nepotum loco esse. Horum bono nunc omnes cernimus aurum illud impendi, quod tam sæpe aliàs eò potissimum derivabatur, ubi abundabat. Si olim ad opem impetrandam miseri illi gemere debebant, altum ejulare, atque orphanorum instar sollicitè quærere, qui destitutos admitteret; nunc vel alienam opem implorare prohibentur, eò quòd Patrem nacti sunt. Hinc quis est vel ima ex plebe, cui gloriari hodie non liceat inter suos, ipsi se Romano Pontifici in manus dedisse supplices libellos, quos antea ne ministris quidem ejus tam absque metu, aut pudore offerre esset ausus? Si affabilis illa humanitas, si attenta illa mens, quibus, dum publicè ad aures suas quodcunque hominum genus admittit, VESTRA SANCTITAS tot mortalium sensa induit, quàm multi ad Ejus genua provolvuntur, ut omnia sint omnibus, lachrymas jam amplius intuentium oculis non extorquent, ut initio solebant, non aliunde id nascitur, quàm quia spectacula hæc tantum non quotidiana sunt facta.

Qui votorum suorum compotes fiunt, gratias agunt: qui repulsam patiuntur, nefas putant conqueri, cum satis se agnoscant consecutos, dum tanta ipsis benignitate negatum est, quod concedi non oportebat. Et si autem, qui procul Romam absunt, cum toties legunt, publice præter morem omnibus aures præberi, inducturi sint in animum, privatim vel nullos, vel non nisi præparcè audiri; falluntur tamen illi; cum nemo facile alius tam multos quotidie ad alloquium admiserit. Procul adulationis suspicione est, quisquis de SANCTITATE VESTRA pronuntiaret, nihil illam sui sibi retinuisse ex die, quam se toti Mundo donatam conspexit. De hoc illa nullo non tempore cogitat, hujus unius agit negotia, in his totam animi contentione versatur. Rerum suarum aliarum curam habere nullam scitur, præterquam Sepulchri; in id scilicet sollicitè intentum, ut quem à se vivente procul habet, hunc etiam à cineribus suis arceat luxum ac pompam; cujus tamen studio Magnatum non pauci tanto feruntur, ut ne cum vita quidem intermoriatur. Quis autem nostrum est, qui marmoream illam tumbam intuitus, Cælo non supplicet, ut quam tardissimè eam sinat aperiri? Nimium quantum Reipublicæ interest perfici, quæ SANCTITAS VESTRA exorsa est, tanto etiam seræ posteritatis beneficio & emolu-

molumento. Unde quæ tam varia quondam erant
 piorum & rectè sentientium vota, dum hic desidera-
 bat vigere ætate sua honestatis studium, Charitatis ille,
 alius Justitiæ, alius Clementiæ, non nemo denique re-
 ctè factorum meritorumque, passim neglectorum,
 debitam æstimationem; in hoc unum coaluisse hodie
 dici possunt, quo optamus, ut Deus T. O. M. SANCTI-
 TATEM VESTRAM quàm diutissimè incolumem tueatur.
 Non cernimus Ipsa imperante Ecclesiasticas Dignita-
 tes hominibus dari, sed Dignitatibus homines: non
 adulatoriis istæ artibus impetrantur, non fumo, non
 favoribus, non opibus denique; sed sola Virtute o-
 mnium passim encomiis celebratâ. An non igitur
 hæc sunt tempora, in quibus liberè pro Concione in-
 culcetur, quid fieri oporteat, dum plus re ipsa præsta-
 tur, quàm Sacer Orator possit exigere? Ipse certè au-
 divi affirmantem aliquem, satis videri sibi vixisse, cum
 jam suismet oculis usurpare liceat, quod toties ante-
 hac se frustra vel optare existimaverat. Fuit tamen,
 quiè diverso assereret; imò nunc tandem plus quàm
 unquam optabilem vitam esse: non posse enim Exem-
 pla tam illustria non multos post se sequaces trahere.
 Verùm sive insistant alii his vestigiis, sive non insistant,
 ex alterutro par in SANCTITATEM VESTRAM gloria re-
 dundabit, dum aut imitatio fructus pariet præclarissi-
 mos, aut fateri alii cogentur, majora esse, quæ gesta
 sunt,

EPISTOLA NUNCUPATORIA.

sunt, quàm ut illa liceat imitari. Sed quid necesse est, hæc animi mei sensa pluribus explicare? id quod mihi præcipuè propositum erat, non est promeritis SANCTITATEM VESTRAM laudibus exornare, cùm satis sua Ipsam laudent opera; sed tantùm. quâ fortassis notari poteram, labem Oratoris nimia libertate utentis à me amoliri; cùm utique non alio magis tempore liceat omnibus demonstrare, quodnam sit semen spurium, in Ecclesiæ agro sparsum, quàm quo tam seriò laboratur, ut penitus extirpetur. Atque hic omni, quâ possum, demissione SANCTITATIS VESTRÆ sacros illos pedes deosculor, quibus, cum hisce meis Sermonibus, memetipsum substerno, ut de me statuatur, tanquam de illo, qui tot nominibus se agnoscit & profitetur

Sanctitatis Vestræ

Romæ 20. Maij 1694.

Humillimum, additissimum, & devin-
atissimum servum

PAULUM SEGNERI.

R E V E R E N D I S S I M O
 ET A M P L I S S I M O
 DOMINO DOMINO
U D A L R I C O,
 S. R. J. P R Æ L A T O,
 Celeberrimi Monasterii Zwifaltensis Or-
 dinis S. Benedicti
 A B B A T I V I G I L A N T I S S I M O
 C O N G R E G A T I O N I S B E N E D I C T I N O -
 S U E V I C Æ
 V I S I T A T O R I,
 ET A L M Æ U N I V E R S I T A T I S S A L I S -
 B U R G E N S I S
 A S S I S T E N T I D I G N I S S I M O & c.
 D O M I N O A C P A T R O N O S U O
 P E R Q U A M G R A T I O S O
 V E R A M A C P E R E N N E M F E L I C I T A T E M
 I N T E R P R E S .

Cto, & quod excurrit, menses sunt, cùm
 lucem publicam præli beneficio aspexit *Homo*
Christianus in sua Lege institutus, liber à Paulo
 Segnerio, Oratorum Sacrorum hac ætate non
 postremo, elucubratus. Italâ & maternâ lo-
 quentem linguâ avidè excepit Patria; sic ut multa pauco-
 rum annorum spatio præla fatigârit. Non alia illius, pere-
 grinas in oras profecti, & eâ linguâ, quæ civem Mundi fa-

EPISTOLA

cit, loqui docti, fors fuit. Etsi sibi dissimilis, & vario plurimum calamo, prope dixerim, deformatus, emptores tamen paucorum istorum mensium spatio invenit tam multos, ut alteram paulò post editionem maturare necesse sit; siquidem avidè expetentium votis respondere velimus. Adeò Sapi-entioribus probantur, quæ dicuntur bona, etiam cum non dicuntur optimè. Quamquam autem multorum sinu & brachiis exceptus, quem dixi, liber est, nescio tamen, an ullibi majori benevolentia, humanitate, aviditate admissus sit, quam in Religiosissimo Asceterio Zwifaltensi. Hic certè ad mensam sacris Ascetis prælectus (& habuit imitatores dein plures exemplum) non Encomiastas solum tot, quot Auditores, religione, & omnigena virtute atque doctrinâ laudatos, nactus est, sed etiam, ut Jacobus Apostolus loquitur, *Factores verbi*; qui scilicet factis, quæ docebantur, solerter exprimerent, & ad eadem facienda alios non verbis magis, quam exemplis provocarent. Tam bona, tam secunda fratris natu majoris fortuna effecit, ut Benjaminus hic (Concion-nes coram Summo Pontifice habitæ) similem sibi eodem loco polliceretur, & ad beneficentissimas manus tuas, PRÆ-SUL REVERENDISSIME, vix à me manumissus festinaret. Nec erat, quòd morarer anhelantem; satis gnarus, non alio eum rectius deferendum, quam ubi notissima fratrum indoles ipsi conciliaret amorem, æstimationem, & tantum non venerationem: nam defensionem (etsi nec hanc alibi speret felicius) non magnopere ambit, Parentis sui famâ, & partâ jam diu autoritate securus.

Benjaminum autem illum dixi; quia tam multos inter Parentis minimè infœcundi partus lucem postremus, quod quidem sciam, aspexit, eundem non diu supersitem habiturus. Evocavit enim nuper Divina Bonitas Paulum nostrum

strum

strum, ut spes est minimè vana, ad coronam : credo, ut cum quem porro vel voce vel calamo in terris erudiret, & ad virtutem perfectionemque excitaret, haberet neminem (quis enim post supremum in terris Senatum, & ejus Principem supererat?) potentiùs jam, quàm verbis & scripto, alio hortationis genere, vitæ nimirum integerrimæ, sancto fine conclusæ, exemplis, superstitum animis torporem excuteret, Deique, quam unice tot laboribus, tam multiplici conatu spectaverat, gloriam etiam mortuus, seu veriùs cælo vivens, latissimè propagaret. Eum in finem libenter hîc in viri laudes excurrerem, & eorum imitatus morem, qui, dum vel posthuma virorum insignium edunt opera, vel à viventibus edita bono publico curant recudi, illorum vitæ synopsis, aut longiora præfigunt elogia, vitæ Pauli nostri seriem, virtutesque enarrarem. Sed quia nuper admodum ereptus nobis est vir immortalitate dignissimus, & locorum intervalla egregiorum ejus operum notitiam nobis magnam partem invidere, etsi non pauca famæ ore ad nos delata sunt, festinante in publicam lucem hoc opere, alteri, quod subinde interpretabor, aut secundis curis emendabo, appendicem tam nobilem addere, aut potiùs in fronte ac vestibulo imaginem cogor suspendere. Interim facere non possum, quin cum hæc lecturis communicem breve, sed quod longioris instar sit, encomium, quod à viri gravissimi sincero calamo paucis abhinc diebus accepi. Amisimus, inquit ille, nono hujus mensis (Decembrem intelligit anni proximè elapsi) P. Paulum Segneri, virum, communi nostrorum judicio, quo præstantiorem vix habuerit hoc tempore Societas. Externi plus etiam dicunt, ac omninò inter præstantissimos, qui usquam sint hac tempestate, viros numerandum censent. Summus Pontifex magnis ejus memoriam laudibus prosequitur, & san-

EPISTOLA

Etum, imò & Angelum appellat. Mirum omninò, quàm in se non durus tantùm, sed planè sævus fuerit. Hæc vir ille sanè gravis, & virtutis æstimator, laudatòrque haud quam putidus: ex quibus, tanquam ex ungue Leonem.

Talis igitur, tantúsque fuit Paulus, cujus opus, ut dixi, ultimum, à me latinè loqui doctum, Tibi, PRÆSUL GRATIOSE, demissè nunc offerro. Plura quidem etiamnum sunt ejus viri, quæ vel malè latinè loquuntur, vel omninò eam linguam ignorant. Et verò ego jam unum, alterúmve præ manibus habui, & partem eorum non contemnendam sum interpretatus. Sed quando iste, quem dicebam, Benjaminus in manus venit, & meâ voluntate, & alieno arbitrio, aliis omissis, huic me impendi, eúmque priorem, contra quàm nonnulli expectârint, latinè intelligentibus proponendum censui. Non una id mihi causâ persuasit: & illa in primis, quòd sperabam, præter alias dotes novitate suâ haud dubiè placiturum; gavisurósque non paucos, quòd jam noto sibi idiomate loquentem legerent, quem vix gentiles ipsi sui materno differentem audiissent.

Stylum nec excuso, nec laudo: istud, quia non meretur; illud, quia prudentes satiùs putant, non interpretari, quod vel non intelligas, vel si intelligas, latinè dicere nescias; quàm, quòd minùs aptè reddideris, excusare. Mihi propositum fuit, nec barbarè omninò, nec obscurè loqui. Sensum quidem Authoris videor mihi ferè ubique affecutus; illúmque etiam sic reddidisse, ut intelligi non difficulter possit ab iis etiam, qui ferme satis habent Latii confinia lustrâsse, nullâ ad ejus interiores recessus penetrandi curâ. Elegantiâ verò, & nativum Italicæ linguæ lepòrem, ut ego interpretando exprimere posse pridem desperavi, ita vix quisquam prudens eum à me expectabit; sed satis habebit, peregrinas

grinas fruges patrio in solo cum aliquo saporis detrimento gustare. Omnis ferè tellus aliquid gignit, quod alienis in terris non crescat, nisi aliquâ suavitatis gratiâ, tanquam vegetigali in Provinciæ limitibus, diminutum. Facile proin, ut spero, dabis veniam, PRÆSUL REVERENEISSIME, siquid gratiæ Concionibus etiam his ex novo Latio in antiquum translatis decesserit.

Illud nescio, an omnes sint probaturi, quòd ommissis, quæ pluribus ab hinc mensibus promisi, *Incredulo non Excusabili*, aut *Parochi Institutione*, Conciones has latinas fecerim. Nam hæ, etsi postremæ, & Authori suo, ut ultimi partus solent, præ ceteris fortassis caræ, non idèò vel utilitate, vel præstantiâ, prius genitis debebant anteferri. Postremi siquidem foetus, etsi ferme à parentibus amentur magis, non idcirco magis amari digni sunt. Non sua illos nobilitas & excellentia, sed aliud, & scilicet ipsa gignendi difficultas, parentibus præ reliquis caros efficit. Utilitate quidem Conciones hæ aliis operibus cedere videbuntur, quòd ad paucos tantum, Ecclesiæ nimirum Præsules, pertineant, eosque forment. Hos autem negotiorum, quibus obruuntur, moles, legere ista non patitur: aut si etiam patitur, latius tamen semper eorum librorum patet utilitas, qui omnium commodo scripti sunt, propterea quòd omnes ad virtutem, perfectionisque studium extimulent. Præstantiâ autem super has erunt, qui tum scripti sunt, cum suus etiamnum Authoris animo vigor constaret, nondum ætatis ac senii incommodis fractus. Sæpe enim verò, quæ postrema fuerunt Authorum præstantium, solâ priorum operum famâ locum aliquem in Eruditorum æstimatione invenère: cetera demonstrarunt, non eadem accessione annos, & vires, animi non minùs, quàm corporis, crescere: sed dum augentur illi

illi, ab his surdâ velut limâ indies aliquid deradi. Equidem domûs vetustatem etiam incolæ sentiunt, & lacero sub tecto, non parietes tantum, sed & homines fatiscunt.

Sint qui ita sentiant, priusquam hæc legerint. Mutabunt illi, nî fallor, opinionem, ubi nonnullas pagellas evoluerint. Demus enim Sacros tantum Antistites habere quod hinc discant. An parum est, eos vel docere officium, vel jam ejus gnaros ad illud faciendum vi magna impellere, qui si boni, & quales oportet, fuerint, non potest non tota Respublica Christiana esse optima? At hi negotiis præpediti ista non legunt. Non equidem existimo, passim istos nescire, inter negotia principem locum ea tenere, quibus ipsi meliores reddantur, nec quidquam curandum aut magis, aut antè, quàm ut ipsi sint tales, ex quibus non pernitescit, sed salus & incolumitas sacræ Reipublicæ possit sperari. Deinde si Præsules ipsos vel otium, vel voluntas ista legendi deficerent, an iis saltem temporis aliquid & studii non suppetet, quos illi arcanorum animi arbitros legerunt? Hi autem promunere suo suggerere opportunè poterunt, quæ invenerint, atque ita jam, quæ quærentur, existent commoda.

Sed re ipsa, quæ Concionibus his docentur, ad cunctos, qui DEI negotia in animorum salute procuranda gerunt, imò ad cunctos ex sacro Ordine spectant. Omnium siquidem istorum est, non præposterâ sapientiâ se prius, dein Deum & divina quærere; omnium est, optimum ad finem aptissima eligere media; non ad quietem & otium, sed ad laborem se natos existimare; callere artes, quibus lucrari DEO animos possint; sic, & non aliter, Beneficiorum proventus impendere, sicut eorum vitæ conditio postulat; difficultatibus non cedere; caducis cum sacrorum detrimento non inhiare; nihil eorum prætermittere, quæ officii ratio jubeat,

jubeat, cunctis in negotiis attenta meditatione, alieno consilio, luce à DEO petita res administrare; vitam procul omni labe, procul eo, quod quemquam offendere & ad malum proritare possit, degere; & quæ sunt alia ejusce generis, de quibus non sapienter minus hîc, quàm eleganter & accuratè differitur. Et parùm utilis dicatur liber, qui tantum emolumenti iis adfert, à quibus bona omnia Christianam in Rempublicam dimanant? an in omnes beneficus non est, qui publicos in fontes aquam derivat?

De præstantia, quod dicebatur, etsi non nesciam, senem fuisse Paulum nostrum, ut, qui in Societate, quam adolescens intraverat, duodecimum prope lustrum exegerit; & senum fœtus vitium non rarò à genitoribus trahere; non eadem tamen omnium conditio est; constat crudam quorundam viridèmq; senectam esse, & acuate, firmantèque prudentiam experienciâ, vim quoque ac vigorem, qui in Juvenibus & Viris fuit, propè omnem perseverare: quod in iis maximè contingere solet, qui procul ab omni vitio ætatem traduxêre. Fuisse hanc etiam Pauli nostri felicitatem, non affirmabo ejus tantùm sapientissimo judicio, qui supremum in terris locum, & DEI vices gerit; qui ab humili & Apostolico Missionum, quas dicimus, suggesto, aut plano verius, à Rusticorum & Monticolarum grege excolendo, ad cellissimum Orbis suggestum, ad totum, cum Principe, Ecclesiæ Senatum erudiendum, imperio suo Paulum non evocâset, nisi tanto muneri adhuc parem existimâset. Res ipsa loquatur, & hæ ipsæ Dissertationes adstruant, quibus senum vitiis Orator noster laborârit. Equidem certus sum, non unum fore Illustrissimum Fabronum, quem Roma illi Censorem constituit, qui judicet; vix quidquam dignius, vix loco ac tempori convenientius dici à quoquam potuisse.

R. P. Segneri Conc. Apostol.

)()(

Ve.

EPISTOLA

Verum est quidem, Conciones has illis multum diffimiles esse, quæ in singulos verni Jejunii dies ab eodem Oratore dictæ, & tanto cum plausu & approbatione melioris Reipublicæ Christianæ, tanquam vera Christianæ eloquentiæ idea, exceptæ fuerunt. Sed non ideo istæ deterioris notæ sunt, quia ab illis dicendi genere tam diversæ. Imò tunc parùm ad rem aptæ, parùm prudentioribus probandæ forent, si eodem cum illis tenore decurrerent. Aliter nimirum cum Ruricolis, aliter cum Civibus, aliter cum Senatoribus etiam eloquentissimi quique agunt: & ne Tullius quidem sic ad Senatum, sicut ad Populum dixit. Coram eo Cœtu, quo nobiliorem, sapientiorémque Orbis Christianus non habet, non illa verborum copiâ, non illo impetu, utendum erat, quibus multitudo impellitur, quam sola ratio nunquam satis regit: sed piè, graviter, solidè, nec absque ingenio & acumine dicendum erat, eloquentiæ genere, quod plura cogitanda suggerat, quàm verbis proferat; quod influat sensim, & velut paratum in solum distillet; non quod vi ac tumultu perumpat obices, & vel reluctantes obruat. Plus hîc oportebat rerum esse, quàm verborum; & quas alibi numerare suffecerit voces, hîc ponderandæ erant. Scilicet non caruit illâ, quæ dos est Oratorum non postrema, Segnerus; Audientium servire genio; non autem vicissim velle, ut Audientes dicentis genio se conforment. Non igitur videtur dubitandum, quin Conciones istæ & utilitate, & præstantiâ nulli hujus Authoris operum quidquam concedant. Id quod omnino extra controversiam erit, si tu, Præsul Reverendissime, cujus ego judicium tanti facio, idem senseris. Atque hac potissimum, præter suprâ commemoratas, causâ libellum hunc, & quidquid in eo vel Authoris, vel meum est,

tibi

NUNCUPATORIA.

tibi nuncupandum existimavi ; ut tu pronunties : quid de eo sit sentiendum. Scio, quàm non corrupto palato sis, & quam sincerè verèque de omni sapore judices : scio, quàm nullæ intellectum tuum, ejusque aciem tenebræ offuscent ; quàm nullum pravarum propensionum pondus in transversum te impellat.

Sunt autem & aliæ, nec paucae, operis hujus tibi, Gratiöse Domine Prælate, dicandi consecrandique causæ. Novi ego, quanti pro tua humanitate ac bonitate Societatem nostram facias ; quantum ejus progressibus & emolumentis faveas ; probè gnarus, hæc tam nihil officere summis antiquissimi & celeberrimi tui Ordinis splendoribus, ut is potius inde reddatur illustrior : quemadmodum nihil decedit Soli, etsi tantum ille lucis minoribus affundat sideribus, ut gratissimum sui oculis spectaculum faciant. Et certè quæcunque tandem lux nostra est, quæ scio, quàm sit exigua, tota tamen in id effunditur, ut alii inde clariores reddantur : ut autem lucere possimus, magnam partem Sanctissimo Cœtui atque Ordini vestro debemus ; cujus & alias extiterunt, & nunc in Germania, ac Suevia præcipuè nostra, tam multa & magna in nos extant beneficentiæ argumenta. Hujus autem Tui in nos animi par utique erat publicum tandem aliquod qualecunque extare monumentum.

Deinde non ita eorum Academia nostra obliviscitur, quos sublimioribus ipsa Disciplinis excoluit, ut non plurimum sibi, & illis gratuletur, quando doctrinæ & virtutum suarum merito, extrahuntur è populo, & aliis regendis præficiuntur. Horum è numero cum Tu sis, Præsul Amplissime, quidni lætitiæ suæ sensum argumento aliquo prodat, & Reipublicæ potius, quàm tibi plaudat, quòd te illi præpositum

)()(2

cer-

EPISTOLA

cernat Asceterio , quod non tam antiquis effulget ornamentis , quàm recentissimis , iisque maximis condecoratur ? Novit equidem Suevia , quàm sanctè exactèque ad veteris disciplinæ normam vivant Ascetæ Zwifaltenenses ; quantum , laudatissimo fœdore , virtutis ac perfectionis amori , doctrinæ ac scientiarum addant studium , sic ut alios quoque melioribus his ditare opibus & velint , & possint . Nec ignoramus , quàm accuratè sapienterque administrentur res Oeconomicae , quarum absque subsidio certum est nec illa subsistere , quæ in Sacris DEO Familiis præcipuè ac unicè spectantur .

Atque hæc quidem me , qui & de Societate JESU sum , & Academiae Dilinganæ pars quantumcunque exigua , movere debebant , ad Reverendissimum & Amplissimum nomen tuum his foliis præfigendum , eadèque honori tuo exasse consecranda . Non desunt etiam , quæ me privatim tibi arctissimè devinciant , cogantque , si ingratus mori nolim , contracta nomina , si non expungere , quod me posse diffido , palàm saltem confiteri . Scio inprimis nec ignotum , nec invisum tibi , & Zwifaltensibus tuis esse Raslerorum nomen ; cum hac ex gente , qualis demumcunque est , è Decessoribus tuis ab ultimo proximus fuerit ; vir , quo gloriari , nî fallor , Sacra vestra Familia possit , si non aliis nominibus , quæ tamen puto complura esse , eo certè , quòd te , Præsul Reverendissime , suorum in numerum absciverit , fortassis jam tum providens , suas olim in caput tuum Insulas transferendas . Maximos dein & gratiosos favores ac beneficia , quæ vel ego , vel à me commendati alii , tam à Decessore tuo postremo , quàm à te ipso , Patrone Gratiosè , accepimus , nulla unquam ex animis eradet dies , etsi illa hîc enume-

rare

NUNCUPATORIA.

rare nec tuus, nec meus pudor finat. Ut autem, quæ tam altè insculpta sunt animis, memori quoque chartæ impressa perennent, facere profectò non potui, ut alteri, quàm Tibi, primum hunc qui meum apertè nomen præferat, laborem animo devotissimo consecrarem; felicem me existimaturus, si præter tenue hoc animi devotissimi obsequium, aliâ quoque ratione, quantum & debeam, & debere me agnoscam, licuerit re ipsa demonstrare.

Dilingæ 20. Januarii

1695.

Reverendissimæ Amplissimæ & Gratiosæ Dominationis Tuæ

Servus in Christo infimus, devotissimus

Maximilianus Rafsler S. J.

APPROBATIO ROMANA.

Voluntate & jussu Reverendissimi P. F. Thomæ Mariæ Ferrarii Sacri Palatii Magistri legi diligenter has Conciones, quas prius magnâ meâ voluptate in Sacello Pontificio audieram. Non inveni in illis quidquam, quod vel cum Fidei sinceritate, vel morum honestate pugnet : quin imò deprehendi illas refertas sensis genuinæ in DEUM pietatis, sic propositis, ut ubique in inveniando ingenium, & in cogitando solertia authoris elucescat ; hæc comitatur argumentorum aptissimus delectus, eloquentiæ vis solida, elegantissima suavitate exornata. Quare opus hoc non minùs, quàm cetera ejusdem clarissimi Authoris, luce publica, ad promovendum commune bonum, dignissimum judico. Ex ædibus libellorum supplicum. 25. Junii 1693.

Carolus Augustinus Fabronus.

INDEX

INDEX CONCIONUM.

CONCIO PRIMA.

Die Veneris post Dominicam Passionis.

Veram viri Ecclesiastici prudentiam esse, plus de DEO, quàm de se cogitare.

CONCIO SECUNDA.

Die Martis Hebdomadæ Sanctæ.

Christi Servatoris nostri Cruciatibus hoc maximè nomine indolendum esse, quòd, qui illos ferebat, DEUS erat.

CONCIO TERTIA.

Primo die Mercurii in Adventu.

Oportere Præsules Ecclesiæ referre Christum geminis in Personis, quæ maximè inter se pugnare videntur, Authoritatis, & Abjectionis.

CONCIO QUARTA.

Die Deiparæ sine labe conceptæ sacræ.

Quantam in Sacerdotibus puritatem requirat proprium eorum munus, quo, ut Mediatores, trahere debent DEUM ad homines Oratione; homines verò ad DEUM Exemplo.

CONCIO QUINTA.

Tertio Adventûs die Mercurii.

Quantum horroris incutere debeant Peccata omissionis omnibus, quibus Reipublicæ cura incumbit.

CONCIO SEXTA.

Die Veneris post Cineres.

Quantum detrimenti Ecclesiæ nascatur ex Spiritu Nationali.

CONCIO SEPTIMA.

Die Veneris post Dominicam primam Quadragesimæ.

Ad curandos inveteratos Animarum morbos non aliis utendum regulis, aut metodo, quàm illâ, quâ Christus ad Probaticam usus est.

CON-

CONCIO OCTAVA.

Die Veneris post Dominicam secundam Quadragesimæ.

Quæ proventibus Ecclesiasticis male expensis culpa, quæ pœna respondeat.

CONCIO NONA.

Die Veneris post Dominicam tertiam Quadragesimæ.

Multiplex Gratiæ divinæ triumphatricis agendi operandique ratio sacris Præsulibus à Christo exhibita in illa agendi ratione, quâ ipse cum Muliere Samaritana usus est.

CONCIO DECIMA.

Die Veneris post Dominicam quartam Quadragesimæ.

Ad suum Lazarum resuscitandum pertingere neminem, nisi qui Christum imitatus strenuè vincit difficultates, quæ vel in ipso Opere occurrunt, vel ex ipso Operante proveniunt.

CONCIO UNDECIMA.

Die Veneris post Dominicam Passionis.

Ostenditur, quàm misera sit illa ars, quâ Ecclesiæ Minister Jura sua temporalia, etsi Justissima, promovere conatur cum detrimento & jactura Jurium sacrorum.

CONCIO DUODECIMA.

Die Martis Hebdomadæ Sanctæ.

Non esse spectatum unquam in Orbe opus aut justum magis, aut magis injustum, quàm fuerit mors Christo Servatori nostro illata.

CONCIO DECIMA TERTIA.

Die Veneris post Pascha, eò quòd hæc inciderit in mensẽ Martium.

Singularem, quam Christus Sacris Præsulibus pollicitus est, Assistentiam non omnes sperare posse, sed eos tantum, qui considerando, alios consulendo, orando illam studeant promereri.

CON.

CONCIO PRIMA.

DIE VENERIS POST DOMINICAM PASSIONIS.

Collegerunt ergo Pontifices & Pharisei Concilium &c. Joan. 11.

I. **N**on aliàs Natura turbatur vehementius, quàm cum res quæpiam, altiore loco stare nata, vi quadam in inferiore detinetur. Vapor quidam igneus, terræ intra viscera tanquam tumulto clausus, quos fragores non excitavit hac velut injuriâ irritatus? quoties, dum sublimiorem locum repetit, terribili Montes horrore concussit? quoties retro egit Mariâ, non tam recedere, quàm fugere adacta? quoties tumultum non expectatum totis Urbibus aperuit, in quem caderent sepultæ priùs, quàm mortuæ? Sit hæc ingens perturbatio: major longè, magisque dolenda, meis se oculis hodierno in Concilio obijcit. Commodorum propriorum studium, nescio quomodo suprema ad subsellia emersum, tantum sibi arrogat, ut DEUM postremo loco stare compellat. O miseram Urbem! Gentem infelicem! Statum Reipublicæ deplorandum! Aula illa prægrandis, ad quam paulò ante lectissima quæque Judaicæ Gentis capita conveniebant, infernalem in specum mutata mihi videtur, in qua non alia agitentur

R. P. Segneri Conc. Apost.

A

con-

consilia, quàm ut, siquo modo fieri possit, divina humanaque omnia suis deque vertantur, dum id unice agitur, ut humana divinis praeponantur. Efficiam ego nihilominus, ut illa nobis Aula, Schola fiat aptissima, in qua veram condiscamus prudentiam, quae vitum maxime Ecclesiasticum deceat, in rebus tam suis, quàm alienis moderandis: quae in eo sita est, ut prius quis de DEO, deinde de se; non prius de se, deinde de DEO cogitet.

II. Nullus unquam nec coactus est hactenus, nec cogetur deinceps unquam hominum coetus tam detestabilis, quàm sit hodiernus, tam aptè à sacro historico descriptus. Cum initium duxerit ab immoderato amore sui, observate, quousque tandem devenierit: pervenit non tantum *usque ad contemptum DEI* (quem amoris huic terminum S. Augustinus assignat) sed usque ad condemnationem DEI. Si quaeratis ex me, quae fuerit ejus cogendi causa, eam vobis aperiam. Fuit augmentum longè maximum honoris, qui Christo obveniebat ex prodigio omnium, quae ad eam diem patraverat, summe celebri vulgatoque; Lazari ad vitam, etsi jam putrescere cepisset, revocati. Hinc etsi alias ad causam contra ipsum agendam nonnemo eum accusavit ut Sabbatum violantem, alius ut Seducatorem, ut Magum alius, hodie tamen ex omni pessime illi cupientium numero aliud, quod objiciat, habet nullus, quàm quòd maxima, nec ab ullo in dubium revocanda patret miracula. *Hic homo multa signa facit.* Et tamen hic titulus plus ad eum damnandum valere videtur, quàm flagitia cetera omnia in unum congesta: veneretur JESUM omnis populus quantum vult, applaudat illi, sum-

summique æstimet, an non advertitis nihilominus, quomodo de eo loquantur? sic de illo loquantur, tanquam si dignus non esset, quem proprio amplius nomine compellent: satis est illum appellare, *Hic homo*. Quin haud aliter, ac si no homo quidem esset, licere arbitrantur eum è medio tollere, non aliâ de causâ, quàm quia *expedit*. *Expedit ut moriatur*; non *dignum*; non *decens* est, sed tantum *expedit*. Longum equidem foret sigillatim enumerare velle, quidquid ab hoc nefario cœtu peccatum est. Bonâ proin vestrà veniâ liceat omissis peccatis alijs duo potissimum considerare, ex quibus plus in nos redundet emolumenti: sunt autem hæc; error admissus in fine, negotio, quod agebant, præfigendo: error admissus in medijs ad finem deligendis.

III. Duplicem præcipuè finem spectârunt, quibus curæ fuit cœterum hunc convocare. Prior fuit, ut suæ consulerent authoritati & æstimationi, plurimum jam, haud quaquam timidâ Christi prædicatione, imminutæ: hic enim cùm audiente populo non cessaret eos nunc arrogantiae, nunc ambitionis, aliàs avaritiæ, aut perfidæ & execrandæ simulationis arguere, sicut plurimum jam de eorum æstimatione apud vulgus detraxerat, ita providebant, multò id magis deinceps futurum, cùm tantum illi authoritatis & fidei grande illud prodigium conciliâset. Alter finis erat, ut firmarent modicum illud, quod supererat Romanis sub Imperatoribus, Jurium ac potestatis civilis. Cùm enim adverterent, quòd majorem indies sequacium numerum Christus post se traheret, non parùm timere cœperant, ne Roma tanto asseclarum numero id agi,

ut novus, & alius à Cæsare Rex Solymis daretur, suspicata, rempublicam planè sibi subjectam, omni administratione, vel armis, si res posceret, ademptâ, veller. Quare perinde ac si nihil ad id usque temporis contra Christum egissent, alius alium arguebat socordiae, & ad rem tandem seriò agendam excitabat. *Quid facimus?* quod idem erat ac dicere: Quæ tandem nostra in tanto discrimine ignavia est? quæ formido? quis torpor? Unus homo, *hic homo* cunctos nos anxia sollicitudine suspensos teneat?

3. Th. 2. 2.
q. 47. art.
2. ad 3.

IV. Atque hæc profectò est maxima, quæ uspiam esse possit, stultitia, errare in fine sibi præfigendo; cum hic agendorum omnium norma esse debeat ac regula. *Sicut finis est potissimus in unoquoque* (Angelici verba sunt) *ita defectus, qui est circa finem, est pessimus.* Senatum ea occasione cogere, æquissimum sanè erat: sed quem ad finem? ut nimirum is disquireret, an tot illa, quæ indies patrari à Christo cernebantur, miracula, signa illa essent minimè fallacia, quibus tam multis ante seculis futurum Messiam, & Servatorem Sacri Vates dignoscendum docuerant: & siquidem talia essent, ut omnino esse videbantur, gens omnis Hebræa Christo ut Assertori suo vero adhæreresceret: si minùs, clariora adhuc specimina expectarentur. Sed pro dolor! pro hoc studio primum locum *Amor sui* occupat; atque ideò mirum non est, tam foedè omnia postmodum turbata esse.

V. Atque hoc, Auditores lectissimi, primum documentum est, quod discere nos oportet in hac Hebræi Senatûs Curia, quæ suis erroribus certissimè nobis Prudentiæ schola effecta est. Oportet, inquam
disce-

Die Veneris post Dominicam Passionis. 5

discere, semper quoties vel publicè, vel privatim de re quapiam consultatur, principem locum DEO dandum esse; primum in omnibus planè, quæcunque molimur: væ nobis, aliter si fiat! Quidnam est, quod Pictores suis in tabulis primo loco suis lineamentis adumbrant? an non caput? ab hoc partium ceterarum omnium mensuras, ab hoc situm, ab hoc proportionem mutuantur: atque id nisi fiat, non jam belli, aptèque conformati, sed monstrosè deformis hominis figura prodibit. Sat scio, eo, quo hæc dissero, loco procul haberi illud Pseudopolitices dogma, quo nonnemo satis jam sibi bonus videtur, cum tegere nequitiam potest, extimâ tantum specie contentus, perinde ac si virtus Cygno similis esset, in quo, præter plumas, candet nihil. An non tamen hîc quoque accidere potest, ut ijs ipsis in negotijs, quæ ceterorum faciliè præcipua sunt, fingat quis, & anxie, nec ineptè ad speciem protestetur, se coram DEO non nisi rectissima quæque spectare; cum interim reverâ primus imi animi obtutus non aliò defigatur, quàm ad propria commoda, non autem ad divina? Ita planè accidere posse affirmo; & si accidat, pro quàm scæda est ea rerum perturbatio! enimverò error hîc nimis multa, observatione dignissima, post se trahit, cum in tendendo ad metam admittatur. *Generatio, quæ non direxit cor suum. & ad quid non direxit?* ad metam illam sublimissimam, quam oportebat semper habere præ oculis: *Majorem Numinis Gloriam.* hinc mox additur: *& non est creditus cum DEO Spiritus ejus:* hoc est: *non est firmus in DEO, vel non est fidelis ad DEUM:* ut magni nominis Interpretes locum istum explicant. Ea est supremi ac ultimi finis dignitas

Psalm. 77.

tas atque excellentia, quod nemo ignorat, ut omnia plane in eum referenda sint, sic ut ad eum unum ac solum res conditas omnino omnes, quacunque demum ex parte, tendere oporteat, haud aliter ac lineæ, quæcunque rectæ sunt, ne uno quidem puncto à peripheria ad centrum aberrant. Quid proinde est, se potius quàm DEUM spectare, nisi coronam ejus à capite avulsam sibi imponere? quid aliud, quàm dubiam illi facere velle singularem excellentiam, quâ gaudet, quòd ipse sit finis unicus, cujus gratiâ conditi sumus? quid, inquam, aliud, quàm Hominem habere DEI loco, DEUM verò habere loco Hominis? An non hoc est ita se ipsum affari, ut ille quondam superbissimus Tyri Rex, cui tanquam rem omnium maximè infamem Ezechiel exprobravit: *Dixisti, DEUS ego sum, cum sis homo, & non DEUS*: quamvis eo cum discrimine, quòd ille palàm id ac disertè profiteretur, nos autem tacitè, & velut per ambages. Quodsi autem ratio hæc agendi turpissima plurimum dedecet quemlibet, qui Christiani nomine censeretur, eò solùm, quòd fidelis DEO suo appelletur, re ipsa autem non sit; quanto turpiorem labem illa inurit viro Ecclesiastico? Id quo præcipuè à vulgo Christianorum discernimur aliud esse non debet, quàm quòd DEUM queramus præ omnibus: *Hæc est generatio querentium Dominum: Dominum*, inquam, non opes, non officia, non dignitates. Et quâ istud de causâ, nisi quòd, qui melius ceteris agnoscit DEUM (imò qui talem se proficitur, cui propositum sit, DEI cognitione etiam illos imbuere, qui ipsum ignorant) præ ceteris quoque eo ipsum loco habere debeat, quo haberi meretur. Hoc autem est re ipsa DEUM habere loco, quo

Ezech. 26.

Die Veneris post Dominicam Passionis. 7

quo oportet ; postponere illi planè omnia : *Quidquid enim* (quæ est Sancti Augustini doctrina) *quidquid in dilectionis lance præponderat, DEUS est.*

VI. DEUS è summo Montis Sinai jugo stupendam illam perfidiam , quâ sub ipsum illud tempus Gens Israëlita se contaminabat, choreas cum Musico concentu circa vitulum aureum ducendo, & thus, infano prorsus ritu, eidem adolendo, conspicatus, furore tam sævo exarsit, ut nullâ morâ gentem planè omnem funditus delere cogitaret. Ad Moysen proinde conversus, ne me, aiebat, impedias : sine, faciam quod justa mihi ira dicat : *Dimitte me, ut irascatur* Exod. 32. *furor meus contra eos* : te autem quid futurum sit, ne angaris. Omni te felicitate cumulabo, eveham ad gradum sublimiorem, alios tibi subdam populos, quibus tranquillius imperes, quàm sternacissimæ huic faci, *faciam te in gentem magnam.* Quid ad hæc consilij suggestisset Moyse eorum è numero aliquis, qui superbo suo judicio tam profundè sibi sapere videntur, ut duobus digitis totum librare orbem valeant ? Enimverò suggestisset : oblatam conditionem tam faciliè repudiandam non esse, cum & parte unâ Numinis ira sit iustissima, & parte alterâ nihil penitus illi decederet, si illam sineret arbitrio suo sævire. Quin tam abesse, ut aliquid sit decessurum, ut magna potius sibi polliceri possit incrementa, & quidem absque ullo offendendi Numinis metu. Alia omnia consilia Moyse secutus est. Ille jam inde à prima adolescentia DEUM sibi præferre assuetus, confestim animo agitare cœpit ; quid detrimenti divina gloria capere posset, si consilia hæc executioni mandarentur ? & perinde ac si illud ani-
mo

mo prospexisset; absit, exclamat, Domine, absit procul, ut hæc admittas: Ægyptij enim confestim dicent, Te, cum pactis conventis stare non posses, nec tam numerosam gentem in Promissionis Terram introducere, destitisse in medio tanti operis molimine, & cunctos admirabili calliditate interfecisse in solitudine, ne vel unus è tanto numero superstes aut virium imbecillitatem, aut perfidiam posset exprobrare. *Ne quasi dicant Ægyptij, callidè eduxit eos, ut interficeret in Montibus, & deleret è Terra.* Quis non attonitus obstupescat, tantilli ponderis argumento divinam dexteram fuisse exarmatam, animùmque penitus sedatum? Sed jam plurimis experimentis constat, quàm levibus momentis DEUS ad parcendum flectatur. Verùm non minore stupore dignum est, potuisse tantillam rationem facere, ut Moyses repudiaret oblatos à DEO tam insignes favores, dummodo se justæ ejus iræ non opponeret. *Faciam te in gentem magnam.* aut ut aliàs simili in eventu locutus est: *faciam te Principem super gentem fortiorem, quàm hæc est.* Quid DEI interest, quidnam Ægyptij de ejus factis mustitent? præcipuos quosque ea ex gente Erithræi maris undæ suffocaverunt; qui calamitati superfuere, tam acerbè sentiunt mala domestica, ut parùm eos delectet ridere sinistros casus Exterorum. Deinde dicant sanè miseri, quod volunt, quid refert? An verò ne alter immeritò conqueratur & murmure, deesse quis partibus suis debet? An Judex impunitatem dare debet flagitijs? An Monarcha desistere debet à tollendis è medio perduellibus? Scandala sunt ista, quæ passiva vocitamus, quæ, qui cavere velit, non sui se juris in agendo, sed alieni arbitrij man-

Num. 14.
12.

Die Veneris post Dominicam Passionis. 9

mancipium probabit. Sint hæc ita: Sed non ita ratiocinari novit Moyses. Non nescit, quàm justus sit ille DEI furor: nec eum later, quantum inde sperare possit commodi; si favere illum sinat; quantum è diverso merito timere debeat detrimenti, si eidem se opponat. Nihilominus quia advertit periculum aliquod damni contra divinum honorem inde emergsuri, aut saltem verisimile existimat, posse emergere; sola hæc ejusmodi periculi umbra facit, ut suorum ipse commodorum incurius, non fasces, non sceptrâ, non quidquid aliud magnum sperare jure posset, appetat, sed totum se, quantus erat, aggerem opponat exundanti ex irati DEI pectore flumini; idque tam serio, tamque ex animo, ut non tantum, quos sperare poterat, sed quos tum tenebat, fasces ac præfecturam repudiet, nisi favendi animum DEUS mutet. *Aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facis, dele me de libro tuo, quem scripsisti.* Hic enimverò, hic est animus magnus, qui DEUM ita tantum facere, quanti fieri meretur! quid tandem est, de se sollicitum esse, perinde ac si suus sibi finis homo esset? *Universa propter semetipsum operatus est Dominus*, clamat sapiens. Cur nos, cur nostra tam anxie curamus? de DEO cogitandum est. *Cui portio DEUS est*, quæ sunt verba S. Ambrosij, *nihil debet curare, nisi DEUM, nihil, nihil.* Qui fieri potest, ut conspecto sole tam magno, oculi supersint ad videndum quidquam, quod circa illum est, præter illum? Par omnino est, ut tantæ lucis vi heberati, aliud, quod terra nobis offerat, discernere possimus nihil. *Aspexi*, dicemus tunc cum Jeremia, *aspexi terram, & erat vacua, & nihili.* Non sordebit tantum tunc nobis terra, ut illi quondam viro sanctissimo,

R. P. Segneri Conc. Apostol. B. Atissimo,

Altissimo, quando à Siderum contemplatione in infima hæc oculos retorquebat; sed vacua planè nobis, & inanis videbitur; aut si plena, non nisi plena nihilo. *Quid mihi est in cælo, & à te quid volui super terram?*

VII. Quamquam præpostera hæc Sacerdotum Hebræorum sapientia non in fine solum aberravit, dum non divina, sed sua spectavit commoda; sed in medijs quoque eligendis turpiter hallucinata est. Unde res postulat, ut ad hunc etiam errorem contemplandum vertamur: cum fieri nequeat, ut illa media apta sint, quæ ad finem perversum eliguntur. Medium, quo communi consilio uti decreverant ad geminum illum finem consequendum, cujus initio memini, fuit, Christum è medio tollere: non quomodocunque (id enim non videbatur proposito fini obtinendo sufficere) sed genere mortis, quod excogitari posset, probrosissimo, quale postmodum fuit infamis Crux: *Morte turpissima condemnemus eum.* Ita sibi rem bellissimè gesturi videbantur, & duo consecuturi, quorum unum altero majus esset, utrumque autem magnum. Morte Christo illatâ, omnium animis in eam conspirantibus, occasionem Romanis res novandi, ad quod suis impellendi suspicionibus timebantur, tollendam sperabant: atque adeò se stabiliendos in ea, quam obtinebant, autoritate & gradu, è quo, si superviveret ille, deturbari timebant. Mortis autem genere non publico solum, sed & probroso, se illi omnem æstimationem, omnes asseclas adepturos confidebant: atque ita se denuo occupaturos autoritatis locum, è quo suis ille ad populum sermonibus ipsos planè dejecerat. Agite; an non & vos existimaretis, aptissimè à callidis istis excogitata omnia? sed ô fallaces deliberationes Sapientix

entia perversæ, dudum damnatæ ad cadendum ean-
dem in fossam, quam alteri in sepulchrum effodit! *In Ps. 7. 166.*
cidit in foveam, quam fecit. Illata Christo Crucis mor-
te tantum absuit, ut æstimationem illi, & Sectatores ad-
merent, ut immensum quantum auxerint: multo liqui-
dem major fuit eorum Hebræorum numerus, qui in
Christum, tanto cum probro suffixum Cruci, crederent,
quàm eorum, qui crediderant vivo, & prodigijs, quaque
pedem inferebat, inclarescenti. Quid tandem de eo,
tot ante seculis, Isaias erat vaticinatus? an non hoc: *Si Iſa. 53.*
posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum:
videbit; & saturabitur? quid proderat igitur nunc dicere:
nisi occidatur, omnes in eum credent? *Si dimittimus eum*
sic, omnes credent in eum. Aliter, aliter omnino res se
habet: Si occisus fuerit, omnes credent in eum. *Om-*
nes credent in eum, si non dimittimus. Sic rudes isti ra-
tiocinari debebant: cùm maxima, quæ Christo pro-
missa erat gloria, non fuerit promissa in præmium vitæ,
quamvis sanctissimæ, sed in præmium ejus mortis, quam
in Cruce erat obiturus. *Et ego si exaltatus fuero à terra, Jo. 12. 32.*
omnia traham ad me ipsum. Quare si gloriâ illi immi-
nuerunt ibant, anxie à Crucis morte erat servandus, non
ad eam condemnandus.

VIII. Non minus spe sua falsi sunt in eo, quod
crederent Christi morte Romanis Legionibus aditum oc-
clusum iri: non enim alia magis res eundem ipsis ap-
ruit, & remotis è Provincijs Solymas accivir; nec intra
Urbis tantum mœnia, sed in ipsa adedò intima Templi
adyta introduxit; id quod etiam plura antè secula dis-
serè Vates Daniel prædixerat; nec tamen ad id mentem
ipsi advertebant. *Occidesur Christus* (en ipsissima Pro-

Dan. 9. 26. phetæ verba) & civitatem & Sanctuarium dissipabit Po-
 pulus, cum Duce venturo, & finis ejus vastitas, & post fi-
 nem belli statuta desolatio. Cui Vaticinio eventus postea
 tam non dubiè respondit, ut Tirus ipse, electus à DEO
 poenæ & vindictæ tam atrocis Minister, cum illa exso-
 rum corpora contempleretur, quæ cunctas circa mœ-
 nia fossas oppleverant, manantibus horrore lacrymis pro-
 testatus sit, tantæ se stragis non authorem, sed mini-
 strum tantum esse. Quin defunctus eo bello, coronam
 victori imponi solitam rejecit, quàm viciniore ipsi Pro-
 vincia detulerant, disertè professus, ut tabulis signa-
 vit Philostratus, non sibi, sed DEO coronam illam de-
 beri. Ille verò tali honore indignum se esse respondit: non
 enim se talium operum authorem, sed DEO, iracundiam
 contra Judeos demonstranti, manus suas præbuisse. Ubi
 igitur illæ potestatis ac dominij reliquiæ, quas sibi occi-
 so Christo Sacerdotes Hebræi certò promiserant? Imò
 hi potissimum in crudeli illo excidio quærebantur. Nar-
 rat enim Josephus, cum hi præ ceteris meticulosi imis in
 cryptis se abscondissent, inde vi à militibus extractos esse.
 De locis, & speluncis, & sepulchris extrahebant principes,
 & potentes, & Sacerdotes, qui in eis se metu mortis abdi-
 derant. Qua quidem in re, S. Hieronymi sententiâ, ad
 Soph. 16. literam impletum est illud Sophoniæ: In tempore illo scru-
 tator Jerusalem in lucernis: milites enim tum lucernas
 manibus præferentes Optimates investigabant: tam il-
 los delectabar, posse eos ex obscurissimis cavernis, tan-
 quam viles calpas, in lucem protrahere. Quid juvat
 proinde hodierno in cœtu dicere, si Judæi omnes in
 Christum essent credituri, venturos Romanos ad totam
 gentem delendam, non delendam, si non essent credi-
 turi?

Die Veneris post Dominicam Passionis. 13

turi ? Alia omnia eventus demonstravit. Venerunt enim Romani non eorum causâ , qui in Christum crediderant ; venerunt eorum causâ , qui non crediderant : id quod inde constat : quia priusquam copias urbi Titus admo- veret , Christiani omnes , qui Solymis erant , divini Spiritûs instinctu edocti , tempore se ex urbe propripuerunt , asy- lum in urbe Pella , Agrippæ Regno subiectâ , nacti ; in urbe verò , ut victimæ hostili ferro destina- tæ , soli manserunt , qui à Christo erant alieni. Tam procul à scopo aberrat suis in consilijs stulta Mundi sapientia ! eâ utique causâ , quia cùm DEUM illa negli- gat , ut de se cogitet , non potest non à DEO derelinqui : à DEO autem deserta ecquid tandem ipsa possit ? Sa-^{1. Cor. 3.} pientia hujus Mundi stultitia est apud DEUM : clamat A-^{19.} postolus. Et cur stultitia ? quia aliud omnino agit ab illo , quod intendit. Stultus est , qui cùm prædium cupiat habere fertile , in rupe illud constituit. Stultus est , qui , cùm Palatium velit firmum ac stabile , ut tale ha- beat , arenæ illud inædificat. Sic agit Mundi pruden- tia : pertingere vult ad suum finem , qui non est DEUS , sed commoda propria : & interim media ad id eligit , quæ non inutilia tantùm & ad propositum finem inepta sunt ; sed etiam noxia. *Stulti ea , quæ sibi sunt noxia* , Prov. 1. 22. *cupiunt*. Ita Salomon in Proverbijs affirmavit. Atque his positis , cuperem hodie , si fas esset , è medijs Infero- rum visceribus evocare totum hoc Synedrion Judaicum , & ex eo cum Paulo Apostolo insultando quærere : *Ubi Sapiens ? ubi Scriba ? ubi conquistor hujus seculi ? Nonne stultam fecit DEUS sapientiam hujus Mundi ?*

IX. Sed relinquamus infelices istos , quibus jam prodesse nihil potest , ut nobiscum majore cum emolu-

mento ratiocinemur. Injuriam facerem vtris illis sapientissimis, quos hic intueor, si quemquam eorum existimarem perverso ordine finem intendere, atque adeo in mediorum etiam defectu aberrare. Fieri tamen potest, ut nonnunquam id accidat, nec tamen cognoscatur: perturbatio enim ista non consistet in peccatis tam manifestis, qualia sunt peccata commissionis, cunctis aperta; sed in peccatis, omnem propè obtutum, omnem sensum fugientibus; ejus ordinis ea sunt, quæ omissionis dicimus. Hæc sunt serpentes illi, qui sine sibi-

Mat. 10, 17. lo mordent. *Veluti si mordeat serpens in silentio.* Tanto utique magis timendi, quo certius perniciem nobis afferre possunt. Loquamur sine ambagibus. An non & his, qui me audiunt, accidere potest, ut in cœtib, in consultationibus, in causis nonnunquam sanè quàm gravibus, veritatem liberè & absque fūco non dicant, ne quem obicem ponant consilijs suis, quæ vident nondum perducta ad exitum, & affecta potius, cum aliqua felicitis successus spe, quàm perfecta? An non evenire potest, ut non nemo Apostolicæ Sedis dignitatem, jura prærogativa, redditus, immunitates negligat, ne Principem civilem, in ejus ditione vivit, contra se irriter, & tempestatem aliquam in caput suum ascerfat? An accidere non potest, unum aliquem Beneficia Ecclesiastica conferre non illis, qui digniores sunt, sed illis, qui affectantur studiosius, qui cedunt demissius, qui dependent amplius, à quibus argenteæ pluvie sperantur largius? an fieri non potest, nescio, quem similiū Beneficiorum proventus annuos haud paulò liberalius impendere ad attollendam sublimiorem in locum, gradumque familiam propriam; aut si hæc satis alto stat loco,

Die Veneris post Dominicam Passionis. 13

loco, ad eam firmandam, inque gradu stabiliendam, quàm ad DEUM, in egentibus omni ope destitutis, honorandum? Hæc aliæque ejusce generis peccata cum subtilia admodum videantur, prò quàm faciliè apud ple-rosque se insinuant! quid tamen illa sunt? an aliud, quàm serpentes venenatissimi, cum sint media ad suam potius, quàm DEI causam in tuto collocandam? Non erunt hæc unquam, AA. non erunt opportuna viris maximè Ecclesiasticis media. Media erunt, quanto magis in divinum honorem injuria, tanto etiam magis inepta: nec enim capere ego possum, quid fieri possit, ut DEUS illa secundet. Quid dico, secundet? *Absit, absit,* 1. Reg. 1. 20. quàm ille spes ejusmodi perversas displicere sibi demonstrat! *absit hoc à me; sed quicumque glorificaverit me, glorificabo eum, & qui contemnunt me, erunt ignobiles.* Hæc ejus ad Heli Sacerdotem verba sunt, propterea, quòd hic filiorum suorum honorem, honori divino præposuerit: *Magis honorasti filios tuos, quàm me.* Neque verò dispicio, quomodo aliter loqui ad nos possit in pluribus ejusce generis eventibus. Quodnam est primum ferè ac præcipuum Aulas affectantium axioma? Non erit ex omni numero vel unus, nec supremi, nec infimi ordinis, qui id ignoret. Nimirum, id curandum cuique præ omnibus, ut cum Domino sibi rectè conveniat. Et si hoc axioma locum habet apud omnes planè dominos, inter mortales, quid fieri potest, ut apud unum solum fallat, DEUM inquam? imò verò in hoc fallet minùs, quàm in alijs quibuscunque. Nimis quàm disertis verbis protestatus ille est, *Vae eis, quoniam recesserunt à* Os. 7. 13. *me;* sic per Oseam ingeminat: *vastabuntur, peribunt, deferentur, redigentur in nihilum: & quâ causâ? quoniam*

non

mi in pravaricati sunt in me : quia tergum mihi nefarii obverterant. Attonitus proin hac loquendi & comminandi formulâ S. Augustinus non potuit non dicere DEO : *Va anima audaci, quæ speravit, si à te recessisset, se aliquid melius habituram.*

X. Non me fugit, DEUM, ne suo fidem merito ac præmio destituat, non confestim præfidentibus his demonstrare, se etiamnum existere. Sinit, ut procedant consilia, ut surgant machinæ, fabricatæ à spiritu haudquaquam suo. Tacet, tolerat, dissimulat. Sed quid? si ille iusto suo iudicio non rarè moras trahit, nunquam tamen non assequitur. Hinc perquam appositè in Jobbo legimus : *Adducit consiliarios in stultum finem; in stultum finem, inquit, non, in stultum principium; cùm major in eum redundet gloria ex eo, quòd faciat Aminanum ex illo pendere periculo, quod Mardocheo jamjam erexerat, quàm in principio statim impedire, ne illud erigeret. Habeant ergo sibi totum illud detestabile Expedit pessimè consulti hujus diei consiliarii : nos illud*

Gen. 49. 6. *non curamus. In consilio eorum non veniat anima mea.* Non arridet nobis finis, quem suis consilijs spectant, sua tam sollicitè quærens commoda; multòque minùs placent media illum assequendi tam perversa. Finis noster alius à DEO esse non debet. *Pars mea DEUS, in æternum.* Nec alia nostra media, quàm quæ ad finem tam nobilem perducunt. Quid minus exigere à nobis unquam DEUS potest, quàm ut primum ipse in animo nostro locum obtineat? Si aurum plus æquo non postulat, cùm postulat, ut nostris in bilancibus omni palea præponderet, quomodo DEUS plus, quàm par sit, postulabit, si postulet, ut & ipse majoris sit ponderis, quàm omne, quod

quod non est ipse? Et si nos, nos nostraque obliti, de uno cogitemus DEO, ut oportet, cur timeamus, ne suo ille tempore de nobis non cogitet? Sed advertite, quod dixi: suo tempore.

PARS SECUNDA.

XI. Mirum profectò meritò videri debet, Sacerdotes Populi electi, hæredes inquam eorum, quos *Videntes* appellabant, eò cæcitatibus venisse, ut summam suam felicitatem reponerent in occidendo homine, qualis erat Christus. *Expedi, ut moriatur.* Et quia eorum, quæ rara sunt, atque insolita, nemo sapiens causas non amat cognoscere, rationi consentaneum mihi non videtur, nos has incurios præterire. Triplex lumen est, quod pro sua bonitate in his tenebris, quibus, ut Jobus agebat, mortali hoc in corpore involuti jacemus, *Nos quippe involvitur tenebris*, nobiscum communicare DEUS voluit: Innatum unum, Infusum alterum, & tertium Inspiratum. Innatum, Rationis est, quæ omnibus hominibus est communis. *Super quem non surget lumen illius?* Job. 37. 19. Infusum, est Fidei, Christianorum proprium. *Vocavit nos in admirabile lumen suum,* Inspiratum denique est, quod utrique præcedenti DEUS peculiaribus suis illuminationibus superaddit, quando supplicibus illud precibus flagitamus. *Inspiratio Omnipotentis dat intelligentiam.* Job. 32. 10. Hebræi porro Sacerdotes nulli non trium horum luminum simul rebelles extiterunt; ut adeò mirandum non sit, illos tam profundis tenebris fuisse immersos.

XII. Et porrò quidem rebelles fuerunt lumini Rationis, quod si superbiâ & invidiâ, aliisque vitijs, in ipsis penitus extinctum non fuisset, haud dubiè eos impulisset

pulisset ad advocandum vel ex ultimis terrarum finibus hominem, qualis erat Christus, non verò ad eum è medio tollendum. Quid erat, quòd Romanos præsente ipso timerent? si primis illum in ordinibus statuissent, satis turti futuri erant. Solus ipse in fugam egisset omnes Legiones Romanas, Majestate vultus ejus magis territas, quàm olim turmas Philistæorum terruerint validissima brachia Samsonis. Sed illi in rabiem acti, maluerunt majorem humanâ Servatoris virtutem calumniari, quàm eidem se subicere: atque ita promptissimè hodie obrulerunt illum unum pro reliquo populo, pro eo quòd omnem populum offerre debuerant pro ipso solo.

XIII. Rebelles deinde fuerunt lumini Fidei: si enim scrutari & evolvere voluissent Sacras Paginas manu lentâ, potius quàm pervolvere festinante, & in rem non attentâ, haud obscure deprehendissent, illum ipsum hominem, cui mortem perfidè machinabantur, Messiam esse tot seculorum votis suspiratum. Si adjuncta perpendissent omnia loci, temporis, Tetrarchatum, & præ ceteris prodigiorum ultimorum, quæ, secundum Vatum Oracula, comitari debebant ejus adventum, ne unum quidem tunc deesse deprehendissent. Sed quid ista juvabant, si mentem ipsi advertere nolebant?

XIV. Denique rebelles fuerunt lumini speciali divinæ inspirationis, quod malo genio obsessi contempserunt. In omnibus majoris momenti deliberationibus Judæi lege latâ jubebantur ad DEUM recurrere, à quo edocerentur. *Hac dicit Dominus* (sic ille ore Isaïæ) *ventura interrogate me.* Et verò querebatur ipse identidem, si venire negligebant. *Os Domini non interrogaverunt: Os meum non interrogâstis.* Cujus rei causa erat, quòd cuncta

Die Veneris post Dominicam Passionis. 19

cuncta Veteris Instrumenti gesta figuræ erant eorum, quæ fieri subinde debebant in Novo. *Omnia in figura contingebant illis.* Ac propterea res ipsa postulabat, requiri à DEO formam certam, propriam, exactam, ad quam eeu amussim exigerentur; cum nemo planè esset, qui scirèt, qualisnam debeat esse figura, ne à re figurâ vel latum unguem discederet. Ite nunc vos, & omnes Evangelij paginas evolvite, non invenietis ne semel quidem impios hos Sacerdotes Templi limina adiisse, ut ex DEO intelligerent, quid de JESU ipsis esset credendum. Alium hoc in negotio DEUM, quàm suum furorẽ, consulere noluerunt; unde quid mirum est, eos tam turpiter aberrâsse? Nos proinde ut absolutæ suis numeris Prudentiæ regulas assequamur, modo ab iis planè diverso operemur, & nullam earum desiderabimus.

XV. Prima Prudentiæ regula est, turbido animi motu non sinere se abripi. Hæc, quàm, ubi motus ejusmodi dominantur, nihil jam ulla valet prudentia, cum ibi Ratio porro non operetur: atque hoc triplici ex capite, scitu dignissimo, ut Angelicus nos docet. Et 1. 2. q. 77. 2. 2. c. primò quidem, quia motus hi animum abducant, ne audiat, quæ fida Ratio suggerit. Unde quid tunc aliud Ratio facit, quàm qui loquitur aures obturanti? Deinde motus hi inclinant voluntatem vi quadam & impetu ad ea, quæ è diametro pugnant cum his, quæ suadet Ratio: unde ut ista persuadeat, quod vult, vi duplo majore opus habet. Hæc autem tanta vis quàm procul sæpe abest: ea sanè quæ sufficit ad inducendum auditorem benevolum, haud quaquam sufficit ad convincendum alienum. Tertio denique, quia insana istæ animi commotiones

adèd prævalent, ut ligent Rationem, haud aliter quàm illa sensili quadam ratione in ebrijs ligata est; sic ut ne quidem operari possit ut libera, tantum abest ut Domina. Quæ proinde utilitas est pulcherrimi illius luminis, quod in animo nostro accendit DELIS, si nos non omni conatu incumbimus ad frenandos pravos hos impetus, quin etiam ad mortificandos, quorum tanta vis est, ut illud denique penitus valeant extinguere? Auditores Observandissimi. Si Sanctæ hujus Sedis emolumenta non semper, quo par est, studio promoventur, hæc profectò princeps est causa; quia privatis animi commotionibus alius huc, alius illuc abripi nos sinimus: quare si Cherubini illi, qui divinæ Gloriæ currui trahendo destinati sunt, obtutum non semper desigant eundem ad scopum, qui est unus ac solus DEUS, quis miretur, si listat currus, si nutet, si vacillet, sic ut parum videatur abesse à cadendi periculo; certè suos triumphos non prosequatur?

- XVI. Atque hæc prima Prudentiæ regula ad omnes pertinet. Secunda priore multo est præstantior; luminis enim, quod à natura est inditum, illud addit, quod
 Ps. 18. 8. supra naturam, & scilicet à Fide proficiscitur. *Testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis.* Par-
 1. Cor. 14. vuli hi, Christi fideles sunt; Parvuli non sapientiâ, sed
 20. malitiâ (*Malitiâ parvuli estote*) qui etsi prudentes, etsi docti, etsi omni disciplinarum genere exculsi, nōrunt tamen, ubi res postulat, confestim subijcere superbum suum judicium ijs, quæ Fides docet. Quid autem ad
 Rom. 8. 6. rem nostram Fides tradit? an non, quòd *Prudentia carnis mors est*? ita certè Sanctus Paulus loquitur. An non,
 Eccl. 27. quòd *facienti nequissimum consilium, super ipsum devolve-*
 30. *tur?*

tur? sic Ecclesiasticus. Nunquid iterum: *Quærite primum Regnum DEI, & hæc omnia adiicientur vobis?* hæc ex ipsius Servatoris nostri ore verba habemus. Quomodo igitur Christianus, quomodo vir Ecclesiæ ministerijs consecratus aliquo potest in pretio habere Pseudopolitices arcana, perinde ac si hujus effata aliquando prævalitura sint effatis Fidei?

XVII. Huic, quod dixi, duplici lumini tertium etiam Orationis jungendum est. Non est obscura hujus rei causa: magna siquidem Prudentiæ pars est futura prospicere. *Prudens est quasi procul videns.* Hanc autem futurorum notitiam præcipuè sibi DEUS reservavit. Quanta proin nobis incumbit necessitas magno ad ipsum studio recurrenti prius, quàm quidquam statuamus, ne desertà viâ rectâ, nobis parùm notâ, ingrediamur lubricam & præcipitem? Unde sapiens illa Apostolorum Principis admonitio: *Estote prudentes, & vigilate in orationibus.* Non parùm inter se discrepare videntur Prudentia, & Oratio: neutra tamen ulla ratione sejungi potest ab altera: ut enim nullo nostro in opere à scopo aberramus, perinde agere debemus, acsi DEUS non esset; deinde verò sic ad DEUM confugere, tanquam ex parte nostra possemus planè nihil. Hoc tam observatu dignum discrimen intercessit geminos illos inter Reges, Ezechiam, & Sedeciam, quorum exemplum sub finem hîc juvat adducere. Uterque eorum Urbem Solymam munimentis contra Assyrios circumdedit, uterque munivit militari præsidio, uterque de copiosa illi annona prospexit. Sed nihil præterea Sedecias. Ezechias verò indutus cilicio, cinere conpersus, morâ nullâ ad Templum, divinam opem calidissimis votis expetiturus,

1. Pet. 4. 7.

confugit : atque ita , cū felicissimè Ezechia: sui conatus & providentia cesserint , Sedecia: è diverso tam fuere irriti , ut ad maiorem suam ignominiam audire ex Jeremia debuerit : *Pro eo quòd habuisti fiduciam in munitio-
nibus tuis , tu quoque capieris.* Atque sic prima parte ostendi errores prudentia: malè consultæ ; secundâ verò regulas tradidi , quibus illi caveantur.

CONCIO SECUNDA.

IN DIEM MARTIS. HEBDOMADÆ SANCTÆ.

PASSIO DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.

Dominus voluit contere eum in infirmitate. Isaia: 53.

Zach. 12.
11.

I. **J**USTISSIMA compensatio , acerbissimis Christi Servatoris cruciatibus jam inde ab initio promissa , fuit hæc , quòd illa inter Sectatores ejus excitatura esset planctum tam vivum , ut finem nunquam esset habiturus. *In die illa magnus erit planctus in Jerusalem , & dicetur : Quid sunt plagæ istæ in medio manuum tuarum ?* Neque verò negari potest , huic vaticinio & promissis eventum indies magis respondere , in devotissimis studijs multorum , qui attentâ consideratione cruciatu: illos volventes , plus de illis , quàm de suis quibuslibet malis dolent. Sed quantus vicissim etiam eorum est numerus , quibus illi penitus non dolent : Illi ipsi , qui promptas habent etiam largissimas lacrymas in theatris , quas affundant calamitatibus fictis , & deceptione non ignorâ à Scena Tragica.

gica repræsentatis, ne unam quidem guttulam suis oculis possunt elicere, quâ non fictas, sed verissimas, illatas JESU 1 cenas, tribus clavis inter geminos latrones probrosam in crucem suffixi, deplorent. Dubium non est, quin princeps hujus duritiæ causa sit voluntas malè affecta; modicus inquam ille amor, quo in Servatorem optimum, nescio satis quâ causâ, feruntur; cum tamen is sit omnium Innocentium Innocentissimus.

Qui peccatum non fecit. Est tamen præter hanc alia, 1. Pet. 2. 22. quæ ex intellectu non rectè instituto nascitur. Vulgus Christianorum non movetur ulla miseratione dolorum Christi Servatoris, cum mox dicat: *fuit DEUS*: perinde ac si Divinitas, immensum quoddam robur naturæ humanæ communicando, quocunque pro casu, validam illam reddiderit ad ferendum quantumcunque onus cruciatuum, ignominiarum, injuriarum, proditionum, haud aliter quàm si levis tantum Myrrhæ esset fasciculus. Scio hanc inscientiam locum habere non posse in cœtu tam erudito, tam digno, qualis est is, quo Mundus omnis nobiliorem non habet. Serviet tamen illa mihi, ut occasio, ad demonstrandam aliquam veritatem, quæ quò minùs fermè consideratur, hoc, meo quidem judicio, dignior est, ut quàm diligentissimè mentis oculis obijciatur: est autem hæc: Hoc ipso Christum & fuisse semper, & esse, majori in dirisimis suis cruciatibus ac nece, dignam miseratione, quia qui patiebatur, DEUS erat.

II. Ad hoc demonstrandum, an satis non fuisset, si Christi Domini Divinitas in ope Humanitati, in gravissimis doloribus ac pœnis ferenda, se gessisset ut extraneam, quod idem est, ac dicere, non conjunctam? Plus
tamen

tamen illa fecit. Cessit se non ut extranea tantum, sed ut Adversaria. Quid mihi propositum est dicere? Superavit illa in Christo excruciendo tortores alios omnes, non longinquitate tantum augendo dolores, ultra, quam eos ferre posset quisquam, qui homo tantum esset, sed eorum etiam acerbiter intendo usque ad summum. Ut fidenter ita loquar, facit cruda illa verborum formula, quam Isaias usus est, dum contemplando JESUM adeo male habitum non dubitavit disertè

Isai. 53. 10. dicere: *Dominus voluit conterere eum infirmitate.* Heu! quis iste fuit furor? Quis non existimasset, Divinitatem, conspectâ sub secleratorum mortalium pedibus adorandâ illâ humanitate, magis conculcatâ, quam vas quodvis fractum, *tanquam vas perditum*, Divinitatem, inquam, miseratione motam, si non aliud, attollere illam saltem humo debuisse? Verum non solum illam jacentem non sustulit, sed illam in frustra diffregit, contrivit, *voluit conterere in humilitate*, quod idem est ac dicere; non aliud voluit, quam addere afflictionem afflicto.

III. Neque verò quisquam sibi persuadeat, ad Humanitatem tam malè habendam moras à Divinitate tam diu tractas, dum illam velut in transitu, funestissimæ illius diei, quam mortalem vitam clausit, offenderet. Haudquaquam sanè; sed aggressa eam est, cum vitam ordiretur. Sol supra Horizontem emersus, non aliud spectat citius, quam illos Montium vertices, penes quos iterum est occasurus. Ita res etiam cum JESU habuit. A primo, conceptus in utero, momento aspexit montem Calvarium, & quidquid in eo durum acerbumque laturus erat. Sed quoniam in speculo ista omnia contem-
platus

platus est? In divinitate intimè conjuncta. In hac obrutu unico pervidit ictus omnes, quos erat excepturus, omnes alapas, omnes distensiones, omnes impulsus, & à quibus hæc esset passurus: vidit quot spinis caput crudelissimè perforandum, quot sputis vultus pulcherrimus dehonestandus, quot contumelijs ipse deridendus, quot barbaræ crudelitatis inventis divexandus. Quis igitur satis capiat amaritudinem illam, illam doloris vehementiam, quam primus ille obrutus excitavit? Satis sit nôsse, doloris acerbitem respondisse cognitioni perfectissimæ, non humanæ tantum, sed Divinæ. *Qui addit scientiam, addit & dolorem.* Si Christus tantum fuisset homo, extra controversiam est, potuisse illi manifestari cunctas, quas passurus erat calamitates; haud aliter ac Paulo Apostolo divinitus revelari sunt carceres, catenæ, & quæ alia illum Solymis manebant: atque hac ratione cognitæ potuissent procul dubio non modici doloris Servatori esse causa: sed maximo intervallo minoris. Non aliud hoc ipsi futurum erat, quam eam tormentorum congeriem contemplari in speculo Smaragdino, quale illud fuit, in quo gladiatorum pugnas ac cædes spectare Nero solebat, ut tanto oculis gratiores, minúsque truculentæ acciderent. At Christo sanè quàm terribile fuit intueri hos cruciatus in speculo tam pellucido, tam splendido Divinitatis conjunctæ, cujus admirandâ vi tales omnino ipsi objiciebantur, etsi tam procul remotæ calamitates, quales olim præsentibus erat experturus.

IV. Atque utinam saltem aliò Christus obrutumvertere potuisset ad breve temporis spatium! sed istud non licuit propterea, quia DEUS erat. Vel Carnifices

eâ, in extremo supplicio afficiendos, pietate uti solent, ut oculos illis obvelent, ne inferendæ necis instrumenta in eos incurrant. Hoc miserationis genere erga Christum uti concessum non fuit: eâque causâ ne momento quidem temporis ab extrema illa tragœdia animus avertere potuit, sed semper præsentis obtutui habuit suos clavos, suam Crucem, suos Lictores, dolore respondente cognitioni, quæ tantum excedebat cognitiones Sacrorum Vatum, quantum innata cognitio adventitiam, & intuitiva abstractam, quam dicimus, superat.

Pl. 97. 18. *Dolor meus in conspectu meo semper.* Non in notitia mea sed in conspectu meo inquit, aliud siquidem est, intelligere futura ex DEO; quâ ratione illa mortales subinde alij solent cognoscere; aliud illa videre in seipsis, ut vidit illa Christus.

V. Et miremur jam, vitam Christi à Salomone comparatam fuisse navi in medio maris fluctuanti? *Via navis in medio mari*, quibus verbis id indicare voluit Rex Sapientissimus, navim ejusmodi nunquam respexisse portum, in quem à fluctuum impetu se reciperet. Quocunque se verteret, non aliud pro se, quàm procellas spectabat; à Christo quidem optatas, sed non ideò minùs horrendas, quia opratas. *Ingrediens Mundum dicit, Ecce venio. In capite libri scriptum est de me, ut faciam DEUS voluntatem tuam.* Hæc autem planè erat voluntas DEI, ut inde à primo die, vita Christi id esset, quod dicebam, esset inquam perpetuum quoddam pati. *Dominus voluit conterere eum in infirmitate.*

VI. Quamquam autem in alto grandes esse procellæ soleant, nullibi tamen, quàm prope littus sunt atrociores. Unde mirum videri non debet, Christi pro-

procellas sub extremos vitæ dies tanto immaniōres eva-
fisse. Video illum ibi in horto Getsemani anhelum pro-
sterni in terram, expallescere, languescere, mortali to-
tum horrore perfundi. Quæ tandem dextera contra
heroem tam magnanimum vibravit ictum adeò vali-
dum, ut eum humi affigeret, si non fuit brachium Di-
vinitatis, cui denique quantalibet fortitudo succumbat
necesse est? Christus trepidat? enimverò mala, altio-
ris omnino ordinis, quàm sint humana omnia, ipsum
maneant oportet: Cùm Navarchus, etiam expertissi-
mus, ortâ repentinâ aliquâ tempestate exanimatur, ne-
mo non asserit, tempestatem illam non ordinariam, sed
præter omnem consuetudinem, atrocem futuram. Ta-
lis sanè erat, quæ Christo parabatur: eccur autem talis?
idcirco, quòd ille ipse DEUS, qui cùm lubet, & quem
lubet è thesauris suis ventum emittit; *qui producit ven-* Pl. 134. 14.
tes de thesauris suis; tales jam tantòsque paratos contra
ipsum tenebat, ut cogerent exclamare, instar alicujus
naufraei; cedere se quidem, sed ideò, quia tanto furori
non possit non cedere. *Super me confirmatus est furor* Pl. 37. 8.
tuus, & omnes fluctus tuos induxisti super me. Induxisti,
dixit, ut omnes nôssent, tam formidandæ tempestatis
authorem alium à DEO esse non posse.

VII. Observare hîc juvat, eundem ipsum DEUM,
qui gratiæ suæ ope frenat exleges animi nostri impetus,
ne totis suis viribus virtutem oppugnent, eundem, in-
quam, illos proritare, ut in Christum quanto maximo
possunt furore irruant. Sed quis explicet, quanta hæc
vis, quantus impetus fuerit? Animorum nostrorum
propensiones & affectus tam non contumaces sunt, ut
diu inter se pugnant, alius alium frangat, aut saltem

3. p. q. 15.
a. 5. ad 3.

cogat pedem referre ; hinc timorem frangit vehemens desiderium ; vehemens aliàs timor desiderium retundit. Non ita res in Christo se habuit. Quælibet ejusmodi affectionum in Christo tantum retinuit virium , etiam oppugnata ab alia , quantum obtinisset sola , eâ causâ , quòd Christus non Homo tantum , sed DEUS-Homo esset. *In Christo per moderationem Divina virtutis* (ita docet Angelicus) *unicuique potentia mittebatur agere , quod erat ei proprium , ita quòd una potentia ex alia non impediatur.* Si proinde una sola affectionum ejusmodi , tædium , aut quæ alia , gravissimum in eo mœrorem excitare potuisset ; quid credamus effecisse , tanquam fœdere arctissimo inter se connexas Tædium , Tristitiam , Timorem , Anxietatem , & quamlibet aliam illarum , quibus tum frenum permisit , ut verum se hominem demonstraret , ad id destinatum , ut unus ipse lueret culpas mortalium omnium ac singulorum , quorum hunc ista , alium alia indomita propensio pro arbitrio circumagit. Ventus unus vehementior , cum sævire cœperit in Oceano , tempestatem ciet formidandam. Quid futurum putamus , si uno aliquo tempore cuncti ruptis habenis furere sinerentur ? Ita autem se res cum Christo habuit. Et dicat jam quis , minùs illum idcirco passum , quòd DEUS esset , & non de hominum vulgo alius ? quin imò quis non agnoscit , quàm immensum hoc ex capite ejus cruciatus aucti fuerint ?

VIII. Spectatâ rerum conditione debebat in tempestate tam sæva submergi & hauriri fluctibus , non quidem virtus , sed tamen vita Servatoris , cedente naturâ humanâ ictibus toties repetitis ; haud aliter ac navicula , omni ex latere impetita , frangitur. Verùm ad hanc sus-

sten-

stentandam accurrit confestim Divina, & prodigiosam opem tulit, non tam ut à morte illam servaret, quàm ut diu mori sineret. Hac de causa in verba illa doloris plena prorupit: *Tristis est anima mea usque ad mortem.* Matt. 26.
 Quibus, si Euthimio credimus, profiteri voluit, sentire 38.
 se quidquid acerbum, quidquid doloriferum mors haberet, præter ipsam mortem. *Quod ait usque ad mortem, tantundem est, ac si dicat, sicut in morte.* In Matth. c. 64. Atque
 ita videmus, id Humanâ naturâ JESU fecisse Divinam, quod Auro facit artifex, cùm illud extendit in laminas: manu unâ tenebat firmam, percutiebat alterâ. Hæc, si rectè rem æstimamus, origo fuit illius agoniz, quæ secuta confestim est, postquam ab Angelo Christus est confirmatus. Ratio videbatur postulare, ut agonem confirmatio, non confirmationem agon exciperet: hic tamen excepit illam: quâ autem causâ? eâ scilicet, quia illa confirmatio id spectabat unum, quod dicebam: non, inquam, ut Christus mortem sensu non perciperet, sed ut ferre illam posset. Hinc lucta tam atrox non potuit committi à sola natura humana cum tormentis, adeò molestis & difficilibus; sic enim natura absque mora succubisset, sed cum tormentis & natura & per Divinitatem sustentata. Hic porro pugnatum est atrocissimè, perinde ac ijs accidere solet, qui ipso in ætatis flore moriuntur: hi enim agonem multo experiuntur difficiliorem, multo diriorem, quia etiamnum valent viribus. Quare cùm tum Anima non potuerit exire è corpore pugilis tam invicti, ut res exigebat, pro anima, rivi sanguinis exierunt: *factus est sudor ejus sicut gutta sanguinis decurrentis in terram.* Id quod cùm simili ratione cuiquam alteri evenisse non constet, Christo con-

igit prodigio Divinitatis, quæ etiam conatui illi extremo superstitem voluit, ut crudeliorem adhuc pugnam pugnaret.

IX. Dixi Servatum ad pugnam crudeliorem: neque enim homo solum deliquerat animo ac voluntate contumaci, quâ obedire detrectârat, sed iussa etiam violavit actu externo, manum extendendo in Paradiso terrestri ad oblectamenta corporis, etsi lege interdicta. Idcirco DEUS non contentus uno illo internorum operum à Christo exercitorum genere, vult sibi etiam externis satisfieri. Non sufficiunt Trædia, non Tristitiæ, non Timores, non sufficiunt Agoniæ, quamlibet lethales: transeundum est etiam ad flagra. Propterea postquam Christus ad omnia Solymæ Tribunalia funestâ illâ nocte raptatus est, & coram istis ab hoc contusus, ab illo colapho notatus, illusus ab alio, iterumque ab alio omni molestiarum genere divexatus; cogitur nudus stare ad columnam, ut ibi meta sit crudelitatis omnium ejus sanguinem immaniter sitientium. Sexaginta lego fuisse lictores armatos contra Christum, hunc virgis, illum loris, catenis tertium. Quid tamen omnes hi potuissent contra Christum, si ille non fuisset nisi homo? Poterant quidem dolorem infligere perquam acrem, sed non nisi pluribus alijs communem. Quem autem hac parte Christus tulit, singularis planè fuit, quia Divinitas de suo multum contulit. Omnes nôstis, Christi Servatoris corpus ipsius Spiritus Sancti quodammodo manibus intra purissima MARIÆ viscera efformatum fuisse: Necesse proinde est, ita aptè in eo commensuratos humores fuisse, ut in nullo unquam alio homine tam ad momenta fuerint inter se temperati. Quid-
quid

quid enim in effectis quibuscunque peccatur, id causis secundis tribuendum est, quæ operarum instar sunt, quibus prima omnium causa utitur. At hæc ipsa tanta perfectio & tam apta corporis conformatio ad majores tantum cruciatus & sensum teneriorem servivit: cum omnium judicio certum habeatur; quanto perfectius humano aliquo in corpore humores temperati sunt, tanto illud sensu tactus acutiore pollere, acerbiusque omnem sui læsionem percipere. Nec tamen istud totum est hac in re. Christi enim corpus in eum maximè finem conformatum est, ut pateretur: neque enim aliâ de causâ illud assumpsit. *Venit, ut daret animam suam redemptionem pro multis.* Atque hæc causâ certò persuadeatis vobis, tam aptum factumque ad doloris sensum Christi Servatoris corpus fuisse; ut nullam aliud unquam tam aptè eum in finem fuerit conformatum: neque enim in cujusquam alterius conformatione funestum illum finem unicè ac præcipuè spectavit DEUS, quem spectavit in fingendo JESU corpore, tanquam victimæ ad reparandam generis humani salutem destinatæ. Suffragatur huic doctrinæ SS. Paginarum autoritas. Siquidem cum apud Psalterem Regium ita loquatur Christus: *San-* Matth. 27.
28.
crificium & oblationem nolui, aures autem perfecisti mihi, ad indicandam promptissimam obedientiam, quâ imperium patiendi admisit; apud Apostolum è diverso ita sonat eadem sententia: *Hostiam & oblationem nolui, corpus autem præstasti mihi,* ad indicandam summam illam cruciatus sensu percipiendi aptitudinem. Perpendite nunc denuo mecum, quid actum sit corpore sensus tam prodigiosè delicati, exposito invidiæ & crudelitati Carnificum inhumanorum. Paucis utique ictibus
fuit

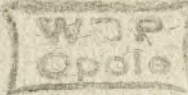
fuit opus, ut ossa nudarent, dum in corpus tam tenerum sæviebant. Nec tamen ea barbarie saturi, millenos, ac millenos addebant ictus, siti illa impulsæ, quâ sanguinem tam divinum appetebant. Leones ipsi, ubi prostrata ab ijs præda ad pedes supplex jacet, iram non rarò & rabiem ponunt, & naribus exploratam porro intactam relinquunt. Quàm barbarum igitur Licetorum illud genus fuit, qui quanto majore tolerantia videbant verbera à JESU excipi, tanto majore rabie accendebantur?

X. Exploraturi igitur, an ratione aliqua invitam illam tranquillitatem expugnare valeant, novam torquendi formam ex ipso orco mutuatur, hætenus inter homines non visam. Coronam inquam, acutissimis spinis horrentem, quam manibus probè obarmatis altissimè in tempora imprimunt. Quàm acerbis capitis ejus sensus fuerit, ex eo colligite, quod historijs proditum sit, non semel ipsas adeò immanes feras, unicâ spinâ incautum in pedem infixâ, horrendum irugisse, & per silvas, velut dolore phreneticas, oberâsse. Quid igitur tam multæ, prægrandes, in JESU capite præstiterint, in ipsum adeò cranium fustibus vi magna adactæ? Sed necdum sævitum satis est: pergendum porro, & quia jam bonâ Pilati veniâ, insanis ad hoc clamoribus propè coacti, in furcam agere licet corpus hoc nobilissimum, nulla in hoc perficiendo mora porro nectatur: eat, raptetur, protrudatur per acclivem illam viam, per quam triumphabundi satellites illum conducunt, quoad jugum Montis Calvarij teneatur; ibique abstractis vi vestibibus renouentur vulnera, novique sanguinis rivi decurrant. Unum dein superest, ut ex trunco illo suspendatur, & suspendatur non fimbriis,

bus, nimis enim id mite foret, sed clavis manus pedesque terebrantibus, eo sensu, qui si vel intra naturæ ordinem sistatur, sit accerrimus; in Christo autem pro quanto fuit magis dolorificus, ob illas vires & robur, quod subministravit ad eos infigendos Divinitas, plus quam unquam eo in actu inmitis. Sed modum percipite.

XI. Pluribus sacrarum Paginarum locis invenio cruciatus, quos ferali illo in ligno tulit Christus, ipsis adeo inferni cruciatibus ab eo fuisse comparatos: id tamen maximè factum, cum gemebundus illas in voces proripit: *Dolores Inferni circumdederunt me.* Non id Ps. 17. 64. his verbis significatur, ejusdem planè rationis fuisse supplicia Christi, & Reproborum apud inferos; hoc enim esset cum impio Calvino blasphemare. Sed hæc verborum illorum vis est, ut præter cetera significetur, & hos & illos dolores virtute & efficacia similli præpolluisse. Ut enim ignis inferni, quo maximè instrumento divina Justitia ad puniendos ibi reos utitur, non eos solum excruciat illâ vi, & acrimoniâ, quam à natura accepit, sed eam superat, ejusdem Justitiæ decreto magis urens, qui magis rei sunt (*Instrumentum enim*, S. Th. Supp. q. 97. a. 2. ut ad hunc scopum notavit Angelicus, *non solum agit in virtute propria, sed etiam in virtute principalis agentis*) ad 4. ita instrumenta ad Christum excruciantum adhibita, funes, virgæ, spinæ, & præ ceteris Crux, quæ fuit omnibus terribilior, non se intra fines virtutis suæ naturalis continuerunt, sed illam transgressa, non operata sunt ut instrumenta causarum secundarum, licetorum inquam, sed ut instrumenta principis illorum cause DEI, qui vim illis tribuit dolorem inferendi tam di-

R. P. Segneri Conc. Apost. E rum,

rum, quàm dñum tolerare, pro incomparabili sua caritate, Christus voluit, ad assequendum, quem spectabat, redimendi totius humani generis, fructum, qui major sanè fuit, quàm ut illum virtus ulla mortalis ferrè posset. *Tantum quantitatem doloris assumpsit* (ejusdem S. Doctoris verba sunt) *quæ esset proportionata magnitudini fructus, qui inde sequebatur.* Atque hæc, nisi fallor, præclarè consentiunt cum illis Patris æterni verbis, quibus, demonstrando Filium illum suum carissimum, è Cruce pendulum, nos alloqui non dubitavit: *Propter scelus populi mei percussi eum.* Res exigere videbatur, ut diceret, *percusserunt eum*, sed dicere maluit, *percussi*, ut constaret, quòd sicut apud Inferos præcipuus tortor

II. 53. 8. DEUS est: *Ego sum Dominus percutiens*, sic in cruciatibus, quibus satisfieri debebat poenis inferorum, quas innumeri ad eam diem promeruerant, & deinceps promerituri erant, idem quoque, non verò alius quicumque, præcipuus tortor fuerit. *Dominus voluit conterere eum in infirmitate.*

Ezech. 7. 9.

XII. Verùm quòd altiùs immergor in hunc dolorum Christi Oceanum, tanto longiùs à fundo me abesse sentio. Vos tamen, pro vestra in innocentissimum Servatorem miseratione, percuperetis me illum tandem attingere, aut saltem, si aliud mihi non licet, vestris in manibus bolidem relinquere, quâ subinde majore vestro commodo eundem diligentius exploretis. Obsequar votis vestris. Sed quam bolidem rectiùs vobis porrigam, quàm illam ipsam, quam in funestâ illâ arbore Christus ipsemet suo nobis ore subministravit, dum ad indicandam incredibilem cruciatuum suorum acerbicatem tenere se non potuit, quò minùs ita Patrem suum

suum alloqueretur : *DEVS DEVS meus, respice in me, Ps. 27, 31.*
quare me dereliquisti ? Dum queritur Christus, & apud
Patrem queritur, & palàm, & tum ipsum, dum vitam
suam dat pro homine, quod toties exoptarat, quin dum
queritur, nunquam aliàs de re ulla conquestus, enim-
verò omnem mensuram excedat oportet tam tristium
lamentorum causa. Et cui id dubium esse possit ? Illa
extrema Humanitatis derelictæ afflictio aliud esse non
potuit, quàm pœna suo modo respondens illi angustia,
afflictioni, perturbationi, quas in Inferno sentiunt o-
mnes rogo illi æterno addicti, dum se à DEO destitu-
tos vident. Sicut autem istiusmodi derelictio infernus
inferni est, pessimum inquam inter mala tam horren-
da; sic & inter cruciatus Christi ac tormenta relquo-
rum tormentorum tormentum fuit hæc desertio. Non
ita quidem derelicta fuit Humana natura, ut ab ea verè
separaretur Divinitas, ne quidem momento temporis u-
nico (quidquid de hoc nonnulli dubitârint) nam *sine pœ-
nitentia sunt dona DEI*; si namque filiorum adoptivo-
rum dignationem Pater aufert nemini, nisi qui pec-
cando eâ spoliari meruit, quomodo Christo illam ade-
merit conjunctionem, quæ quò est perfectior ac intimior,
hoc utique etiam est stabiliior ? quid ergo fuit, à Divi-
nitate deferi ? An, quòd Christus volens lubens omnes
Animæ facultates privaverit illo gaudio, quod in eas re-
dundabat ex visione beata, ut nonnullis visum est ? Nec
istud quidem dicere necesse habeo. Sufficiat mihi ma-
jori veri specie asserere, Divinitatem in superiore ani-
mæ parte, seu nobilissima ejus facultate, Ratione, ve-
lut prodigioso quodam aggere coërcendo omnem vo-
luptatis divinæ suavitatem non permisisse, ut vel una

stilla inter dirissimos illos cruciatus in facultates inferiores, ut aliàs solebat, descenderet, sed totum illum suavitatum torrentem stitisse Miraculo, non absimili illi, quo Jordanis aquæ superiores, velut in cristallum congelata, transituræ Arcæ viam aperuerunt, cum inferiores præcipiti impetu in mare decurrerent, & fundum fluminis siccum relinquerent. Neque dicat quis, hac ratione dolores Christi non vehementer exacerbatos, sed tantum, non mitigatos fuisse. Respondebo enim, ipsum non mitigare in re nostra fuisse, dolores hos vehementissimè exacerbare. Et quid ita? Quia nimirum in tanta afflictione summo jure debebatur Christo ejusmodi mitigatio. Scimus enimverò Damnatorum pœnas ac supplicia immensum quantum augeri ex considerata, etsi cognitione perquam tenui & obscura, illâ gloriâ, quâ interim Beati in Cœlo fruuntur. Et tamen hæc gloria miseris illis tunc temporis tam non debet dari, ut debeat non dari. Perpendite igitur, quid tunc egerit inferiorum facultatum Sacratissimæ illius Humanitatis turba, cum adeò se à nobiliore destitutam vidit, quæ si & ipsa aliquid patiebatur, quo quidem modo pati potest, dum tota affligebatur anima, nihilominus sub ipsum illud tempus objecto suo gratissimo delectabatur, & velut gaudio triumphabat? Sic me explicasse reor, quod verbis mysterio plenissimis affirmavit S. Laurentius Justinianus, dum de Christo dixit: *Altissimo Divinitatis consilio factum, ut tota divine fruitionis gloria in eo militaret ad pœnam*: quanto enim tolerabilior cruciatuum sensus fuisset Humanitatis illius sanctissimæ, si non cognovisset, debitam sibi dolorum mitigationem, quam sibi tum experiebatur negatam? Carere tanto bono in tot malis,

malum

malum erat tam funestum, ut verè dicere Christus posset : *Repleta est malis anima mea, & vita mea inferno appropinquavit.* Dicerem poenam hanc fuisse similem poenæ Adami, qui ad acerbiores sui supplicij sensum iussus est dolere & poenitere non in speluncis, non in sterilibus arenis, sed è regione Paradisi voluptatis à se tam turpiter amissi; nisi nòssem, ne Adamo quidem quidquam amplius juris ad illas terrestres Paradisi jam non fui, delicias competiisse, cum tamen Christo voluptates Paradisi sui celestis summo jure deberentur.

XIII. Negare non possum, cunctis quæ hæcenus à me in medium allata sunt, nondum me ad fundum pertigisse; tam ille longè abest à superficie. Omnibus, quæ dicta sunt, acerbius fuit (quod vos velim diligenter considerare) quòd eò se redactum Christus cerne-
ret, ut solatia tam aliàs debita, jure negata viderentur: propterea quòd personam ille sustineret Peccatoris, quo majorem Mundus videre non posset. Hoc enim verò fuit malorum, quæ perpeffus est, omnium pessimum, quod ipse nos docuit, quando post illa verba: *DEUS meus respice in me, quare me dereliquisti?* mox addidit, tanquam causam explicaturus tantæ cari sui Patris erga se severitatis, *Longè à salute mea verba delictorum meorum.* Res non postulat, ut hîo in memoriam vobis revocem, quot modis Christus culpas nostras, suas verè dicere potuerit; cum illorum, meo quidem judicio, princeps fuerit, titulus Fidejussoris. Scimus, Christum Fidejussorem nostrum fuisse: sic enim Apostolus: *Novi Testamenti Sponsor factus est JESVS.* Sunt autem & debitoris, & sponsoris nomina planè eadem omnia, sic ut si præcipuus debitor ea adteruntium usque non expungat, spon-

for haud aliter ad reddenda omnia teneatur, quàm si ea ipsemet contraxisset. Quis proinde, quantusque ille Christi dolor fuit, uno eodémque temporis momento oneratum se videre noxis tot, tantisque, quot & quantæ ad eam usque diem perpetratae erant, & per omne deinceps ævum à tot millenis mortalium millibus perpetranda: & tamen ita se res habuit: nulla non in ipsum culpa incubuit. *Posuit in eo Dominus iniquitatem omnium nostrum.* Ipse quidem sibi sua voluntate onus tam intolerabile imposuit, nostri ad id amore impulsus.

Delecta nostra, sua delicta fecit, ut justitiam suam, nostram justitiam faceret, ut S. Augustinus loquitur: id tamen non impedit, quò minùs intimè sentiret conditionem illam suam summè erubescendam, quâ se coram DEO creditore agnoscebat: qui illum in propudioso hoc peccatoris statu conspiciatus, ut talem omnino habuit absque ulla indulgentia, aut conniventia, qualis ibi apparuerat. *Cum sceleratis reputatus est.* Primis nascentis Ecclesiae temporibus Tyranni, quos canum rabidorum moribus objiciebant, Christianos, eos majorum ferarum pelibus vestiebant; eâ causâ, ne canes humani vultûs majestatem non velatam reveriti, avidam ceteroquin sanguinis ferociam ponerent; & vel omnino attingere vererentur, vel certè mitius in eos sævirent: dum è diverso inimicæ belluæ exuvijs tectos nullo respectu invadebant, dilaniabant, & tractabant non quales erant, sed quales videbantur. Auditores Observandissimi: si Servator noster ferali illo in Ligno, suo tantùm vultu Patri se spectandum exhibuisset, fieri profectò non poruisset, quin is confestim accurreret ad filium suis manibus resigendum è patibulo, secùmque in cælum reducendum,

quo-

M. 13. 6.

In Pl. 21.

quoniam tellus indignam planè se reddiderat tanto bono, adeò non suis meritis aestimato. Sed quia Peccatoris ille se exuvijs vestivit, *in similitudinem carnis peccati* Rom. 8. 3. *zi*, miserationi porro locus non fuit. Gemat, clamet, doleat, queratur quantum vult; derelinquatur oportet: sic enim haberi in Inferno debet, quisquis peccavit. *Dorsum, & non faciem ostendam eis in die perditionis eorum.* Jer. 18. 7.

XIV. Quamquam vel ipso in Inferno, addictorum illis flammis DEUS aliquantum miseretur, puniendo eos *citra condignum*. Christo miserationis relictum est nihil. *Dominus voluit contere eum in infirmitate.* Cur autem cum eo tam inclementer est actum? Oportebat nimirum in Christo palàm facere non illud tantum odium, quo in Peccatorem DEUS fertur, quod profecto est maximum; sed illud etiam, quo in ipsum peccatum fertur, quod limites non habet: similia quidem sunt hæc odio, sed non æqualia: ita enim Sapiens scripsit: *Similiter odio sunt DEO impius, & impietas ejus.* Si Sap. 14. 9. *militer inquit, non equaliter.* Neque enim unquam totum Peccatorem odit DEUS, ut S. Thomas docet, sed quo tempore odio habetur ut peccator, amatur ut homo; poena simul infligitur, simulque illi parcitur: atque ita nunquam luit, quantum luere dignus est. *Peccavi, & ut eram dignus non recepi.* In peccato autem ipso nihil est, quod non odio habeatur, quacunque sui parte aspiciatur, nullaque dignum habetur clementiâ. Quis proinde unquam existimasset, Christum amoris erga nos vi unquam eò posse adigi, ut haberi vellet non tantum ut Peccator, sed perinde ac si Peccatum ipsum foret? Huc tamen amoris ventum est. *Eum, 2. Cor. 5. qui non noverat peccatum, Apostoli voces sunt, pro nobis*

Pl. 21. 1.

bis peccatum fecit. O rem stupendam ! Filium ait à Patre ita habitum, sicut peccatum haberi solet, absque ulla nimirum quantumcunque minima miseratione : unde etsi Filius in Cruce aliud à Patre non postularet, quàm obitum amabilem : *DEVS meus, respice in me, quare me dereliquisti ?* nec obitu tamen illum dignatus est : *longè à salute mea verba delictorum meorum.* Vobis igitur interim judicandum relinquo, quis ille Servatoris nostri dolor fuerit, dum hoc Peccatoris, imò Peccati ipsius schemate cognoscebat clarissimè, nullam tantam crudelitatem, nullam immanitatem esse, quam experiri non mereretur. Atque hanc causâ, si acerbum illi erat tantas injurias, tantos cruciatus, tantam ferre laniationem, quamquam ad magis affligendum, quàm eorum ferret natura, adhibita, acerbius tamen multo fuit, his omnibus dignum esse. Et tamen hanc etiam dignitatem, tanquam verus Fidejussor, suam fecit, *delicta nostra sua delicta fecit* ; nec potuit illam non ut suam agnoscere. O dolores, ô tormenta, ô angustias omnium nostra fide majores ! Nos capere non possumus, quid sit, vel unius peccati se reum facere ; quia destituimur luce, quæ rei atrocitatem nobis manifestet ; capere tamen id Christus potuit ; qui cum & Viator esset, & Comprehensor, solus conjungere potuit cognitionem clarissimam cum cruciatu acerbissimo : cognitionem clarissimam, tanquam Beatus, qui DEUM facie ad faciem, qualis nimirum in se est, intuitus, plus satis videbat, quæ esset offensæ in eum illatæ malitia ac perversitas : cruciatum acerbissimum, tanquam præditus corpore cruciabili, qui ad patiendum insuper natus, ac factus, percipere poterat quodcunque mali genus, sensu mensuræ
cogni-

cognitionis ad amissum respondente: & verò re ipsa doluit, & perinde ac malum suum doluit.

XV. Non est proinde mirandum, si tanti doloris vehementiâ prorupit tandem in clamorem altissimum, & sic vivere desit. *Clamans voce magna expiravit.* Vidit malum istud, malis omnibus atrocius, Peccatum, etiam post mortem suam superfuturum, licet tantum ipse egisset ad illud omnium hominum animis penitissimè evellendum. Et hoc spectaculo attonitus collegit quidquid supererat spiritûs, ut tam incredibilem humani generis perversitatem detestaretur, atque ita vitam abruptis doloris vehementiâ, quem Divini Numinis offensa excitârat. *JESUS clamans expirat, dolens se non omnium peccata portare:* ut S. Hilarius propè divinè scripsit. Jam igitur vos, sublimi illa intelligendi vi, quam à DEO accepistis, sperpendite tantisper, an JESUS in divissimis illis suis cruciatibus non majori, eo ipso nomine, dignus sit miseratione, quo minùs illos imperitum vulgus miseratur; quia nimirum, qui patiebatur, DEUS erat. Si homo, & nihil amplius, ille fuisset, quomodo dolores, omnem mensuram excedentes, ferre potuisset? Quia verò & homo simul, & DEUS fuit, tota brachij sui virtute in illum ineambere Divinitas potuit, modis, qui ut nostras hominum vires longè excedebant, ita Christo DEO Homini planè respondebant.

In Matth.
cap. ult.

PARS SECUNDA.

XVI. Sanctus ille Senex Tobias, quamdiu audiit enumerari beneficia, quæ in ipsummet filii sui Dux longo in itinere nuper obito, contulerat plurima, cogitabat vices rependere, oblatâ bonorum, quæ attulerant,

R. P. Segneri Conc. Apollol.

F

semise;

Tob. 12.
C. 16.

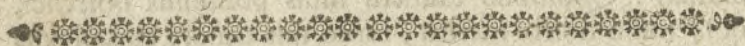
semisse ; tam illi non vulgaria videbantur. Verùm cùm paulò post intellexit , tantum beneficiorum ab Angelo , imo Archangelo collatum , qui datâ operâ eum in finem coelo delapsus hominis formam induisset , obstupuit , hæsit attonitus , imò ita cohorrui , ut semimortuus humi provolveretur : *cecidit super terram in faciem suam* , sic ut jam nec contueri illum , nec respondere , nec gratias agere posset , & id unum superesse videretur , ut ad pedes ejus mutus expiraret. AA. OO. Si is , qui die hac , nostrâ causâ tanta perpeßus est , homo duntaxat fuisset genere , humanitate , gratiâ , formâ conspicuus (qualem etiam JESUM natura effinxerat) quomodo possemus non excitari ad respondendum tanto amorì , tantæ benignitati ? Sed cùm fide magistra sciamus , eum qui tam atrocìa nostri amore exantlavit , non hominem tantum , sed DEUM - Hominem esse , quid tandem , per DEUM , nos facere par est ? an facere aliud possumus , quàm ut horrore quodam sacro attoniti profiteamur , si tamen lingua stupore muta officium facere non recusat , nos ad ejus pedes provolutos aliud optare nihil , quàm vitam ac spiritum in ejus obsequio profundere ? *Quis mihi det , ut ego moriar pro te , & cognoscant te omnes fines terra , omnes , omnes !* Qui non Tigridis instar obbruit , cum memoria DEI , pro se in Crucem suffixi , frigidiore affectu accendere non potest. Quantus tamen forsan eorum erit numerus , vel inter Ecclesiasticos , quos alta tanti amoris oblivio teneat ? sinent elabi vitæ suæ dies , quin vel quartam horulæ partem primo mane de eo cogitando impendant. Non deerit ipsis tempus , etiam nimium , ad alios salutandos , ad veræ vel fictæ humanitatis officia , ad aulica obsequia , ad componendas rei fami-

familiaris rationes, quin & ad vanissima corporis oblectamenta, ut tamen, si non gemitu, obtutu certè blandiore DEUM pro se Cruci affixum dignentur, subinde ne momentum quidem temporis suppetet. O duritiam cordis haud sanè Christiani, sed immanis ac barbari! Quomodo tandem illius possumus oblivisci, qui, nullo nostro merito, tanto nos timore complexus est? Hæccine tandem est illa gratitudo, quâ respondemus beneficijs? has illis vices reddimus? sic illa compensamus? Parum erat Filio DEI, pati pro nobis ea, quæ homo ferre potest: ipsam Divinitatem voluit operi manum admoveere, ut crescerent cruciatus, & diutius non sine prodigio perdurarent. Nos è diverso tam erimus parci ac fordidi, ut non solùm nullum ferre incommodum, nullam tolerare aliorum rusticitatem, ne tantillum quidem de nostri æstimatione, & honoris, in quo sumus, gradu deperdere velimus, sed quidquid uspiam, & unquam ab eo accepimus provenituum, honorum, dignationum, titulorum, id totum non ad illius gloriam, sed nostra tantùm velimus impendere commoda; non ad ditandas & ornandas ejus Ecclesias, sed nostram familiam; non ad propagandum ejus cultum, sed nostrum luxum; non ad venerationem ejus sanctissimo nomini longè latèque conciliandam, sed ad nostra procuranda emolumenta! Tobias Angelo, quem hominem existimabat, bonorum suorum semissem saltem offerebat: nos Filio DEI cur non saltem semissem semissis offeramus? absit hæc sordities, parum est, si ex asse omnia ejus esse volumus. Hoc igitur contendo, ne minùs ipsi, quàm nos ipsos demus. Quidquid sumus, quidquid scimus, quidquid va-

F 2

lemus,

Iemus, ejus unius honori, ne re quidem minimâ dem-
 prâ, consecremus. Hic verus Spiritus, hæc vera sensa
 sunt viri Ecclesiastici; non suum, sed Christi totum vel-
 le esse. *Charitas Christi urget nos, ut qui vivunt, jam*
non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est.

CONCIO TERTIA.

IN DIEM MERCURII POST DOMINICAM PRI-
 MAM ADVENTUS, QUÆ INCIDIT IN
 TERTIUM DECEMBRIS.

*Videbunt Filium hominis venientem in nube
 cum potestate magna, & majestate.*

In Evangelio ejusdem Dominicæ. Lucæ. 21.

*Euntes in Mundum universum, predicate E-
 vangeliū omni creaturæ.*

In Evangelio hodierni Festi.

I. **S**UMMA omnino admiratione dignum est, cum o-
 mnes veteris Instrumenti paginæ de venturo Mel-
 sia agant, eum describant, ejus agnoscendi indicia pro-
 ponant, tempus, quo venturus esset, indicent, subin-
 de tamen reipsâ venientem ab Hebræis agnitum non
 fuisse: *Si enim cognovissent, ait Apostolus, nunquam Do-
 minum gloriæ crucifixissent.* Ignorantiæ hujus causam
 certum est fuisse invidiam, iracundiam, fastum, quibus
 doctissimi quique Hierosolymis obnoxij erant: unde de-
 nique

nique factum est, ut miseri non aliter Rei essent Messiae non cogniti, quam reus est solis non visi, qui tantæ lucis splendore offensus oculos clausos tenet. Verum si hæc Christi non agniti causa fuit, occasionem etiam ejus cæcitatis investigemus. Hæc autem alia non fuit, quam quod sacri Libri Christum gemina in conditione describerent, non dissimili tantum, sed planè diversâ. Una quidem honoris, gloriæ, potestatis ac Majestatis erat; altera profundissimæ abjectionis. In illa conspiciunt se dare debebat in secundo Adventu tanquam Judex sublimis, in nubibus, *cum potestate magna & majestate*: in hac exhibere se debebat, ut Redemptor, in Adventu primo, cum miseris conversatus in terra: *Evangelizare pauperibus misit me*. Judæi igitur, illo excecato splendore, qui in eos erat derivandus ex eo, quod Messiam haberent summa cum gloria & majestate imperitantem, nulla vi adduci poterant, ut agnoscerent eum sub habitu & schemate Regis non tantum ignoti, sed abjecti, Prædicantis nimirum & Evangelizantis pauperibus. Quidsi & illa perturbatio rerum, quam hodie in multis viris Ecclesiasticis deplorat Ecclesia, & cui emendandæ vias ac modos non invenit, simili ex superbia nasceretur? Antistites & Pastores Ecclesiæ ad id vocati sunt, ut Christum in ipsis Fideles agnoscant & venerentur. Sed eorum plerique id tantum curant, ut referant personam ejus imperitantis, nequaquam autem humiliter servientis. Christus tamen utrumque ab ijs pari studio exigit, eorum maximè bono, quos curæ suæ commissos regunt. Exigit illud, quod, cum habeat aliquid humano majus: geri debet *cum potestate magna & majestate*; exigit alterum, quod cum nihil homine

2. Past. 6.

majus habeat , geri debet humanitate quadam amabili neminem aspernante. *Pradicate Evangelium omni creatura.* Hoc autem opus, hic labor est : cùm facilè cuivis ac prònum accidat , placere sibi in gradu excelso , illo nimirum , in quo quis Christum Judicem imitatur : non perinde facile est, locum ambire humilem , in quo Christum oportet imitari Redemptorem. Sed quid ea de re Magnus Gregorius ? *Sit rector bene agentibus per humilitatem socius , & contra delinquentium vitia per zelum justitia sui erectus.* Mihi proinde hodie incumbet demonstrare , quâ ratione utramque hanc personam , sublimem & humilem , pari studio exactè gerere vos oporteat, ne quidquam desit, quo Christum planè perfectèque referatis.

3. p. 1.

II. Primò igitur oportet Ecclesiæ Præsules & Antistites tueri dignitatem , & autoritatem suam , absque quo magistratu sibi credito nunquam rectè defungentur. Hæc autem autoritas , hæc reverentia quomodo conciliatur ? an reprehensionibus superbis ? an præcipiti excandescentiâ ? an animi commotione ? an eo , quòd omnis admonitio vultus torvitare exaspere- tur ? non hi conciliandæ , sed amittendæ autoritatis modi sunt , maxime in sacro Antistite , qui si sibi in ejusmodi eventibus imperare necdum didicit , quomodo tandem alijs rectè imperabit ? Nulla re facilius autoritas paritur , quàm si jus suum cuique quàm exactissimè tribuatur. Atque hoc ut fieret , ante omnia DEUS jussit eo loco , quo Principes & Populi Magistratus format : *Diligite justitiam , qui judicatis terram.* Nec aliud magis populi ipsi desiderant , qui parent. *A Principe nihil magis , quàm justitiam , exigit populus ;* ajebat Valen-

Valentinianus : cùm enim Populi, sui antea juris, paulatim se subjecerint regendos certis Principibus, ut publicæ tranquillitati consulerent ; id tamen ea duntaxat conditione fecerunt, ut iidem, quorum manum unam ipsi autoritatis gladio armabant, justissimas manu altera bilances sustinerent.

III. Meminisse hîc oportet, supremos olim Magistratus Judices appellatos, ut probè intellexit versutus Absalon, dum paterno Regno inhians identidem subditis, parùm jam lætis Davidis imperio, ingeminabat. *Quis me constituat Judicem super terram ?* (observe- 2. Reg. 15.
vate nequitiam ! Rex esse cupiebat, & dicebat inte- 4.
rim, quis me constituat Judicem ?) nec id càm tantùm causâ, quòd Magistratus, Legum peritissimi, olim ipsi subjectorum controversias examinabant, ferebantque sententiam, quod à Julio Cæsare, Augusto, Trajano, Maximo, Adriano, Antonino, Justiniano, & aliquot post seculis à Carolo, verè Magno, aliisque, quorum longum catalogum texit Tiraquellus, factitatum Anna- De Nobilit.
les memorant ; sed etiam quia qui imperat, si suis rem c. 28.
momentis æstimemus, aliud è solio suo non facit, quàm pronuntiare sententias. Si cui præcipuum confert Magistratum, judicat eum tali munere dignum : si docendi provinciæ admovet, judicat ad eam idoneum ; si Ecclesiæ dat Præsulem, tam sublimi gradu rectè stare asserit : si quos Advocati, Auditoris, Suffragatoris, Fiscalis, Consiliarij, Belli Ducis officijs præficit, his quoque dignos pronuntiat : quæ causa fuit, cur à DEO David peteret : *DEUS judicium tuum Regi da* : nôrat enim proprium PC. 71. 2.
eorum esse, qui præsunt, judicare & pronuntiare sententiam. Fingamus jam animo aliquem, qui rectè hoc munere

munere non fungatur, quâ iste autoritate in subditos pollebit? quam de illo æstimationem, quam opinionem concipient? illam nimirum, quæ Judicem manere iniquum potest. Judex iniquus, siquis mortalium alius, contemnitur. Nemo non illum averſatur, nemo non detestatur. Et hæc eadem fors est Magistratuum

Ps. 106. 40. Injustorum. *Effusa est contemptio super Principes*: ut ait Psaltes Regius, id innuens, etſi eorum, qui subsunt, cûm Justitiam lædunt, nomen infamiâ non obiter aspergatur, Principum tamen nomen velut flumine inundari: tam nimirum multi sunt, qui ab eorum sententijs murmurando mox & conquerendo appellant. Judex è diverso integer prò quantis laudibus & gloriâ cumulatur? *Justitiâ indutus sum*, ajebat Job, & *vestivi me, sicut diademate*, *judicio meo*: cûm non sit Monarchia, quem illustrior unquam corona exornet, quàm ille, qui famæ testimonio nunquam non justè judicat.

IV. Nescio, an ullum unquam judicem supra Samuelem fama extulerit, qui temporibus difficillimis populo propè innumerabili jus dixit. Hic, cûm Hebrææ Republicæ quinquaginta ipsos annos præfuisſet, priusquam Sauli, paulò antè electo, imperij sui falces traderet, id habebat propositum, ut sternaci illi genti ingratiſſimum exprobraret animum, cujus is in DEI oculis plus nimio reus erat. Verùm cûm nemo absque rubore alium corrigit, qui corrigi ipsemet meretur, videte, quid egerit. Gesti muneris rationem in totius populi cœtu reddere voluit. Atque ita animo verè magno provocavit in foro omnes, quotquot erant à summo ad imum, proferrent in medium, siquid unquam à se in administratione illa peccatum nôſſent. *Dixit au-*

tem

In diem Mercurij post Dom. I. Adventus. 49

tem Samuel ad universum Israël: loquimini de me coram Domino, si quempiam calumniatus sum; si de manu cujusquam munus accepi, & contemnā illud hodie, restituāque vobis. Ad hæc tanto ex numero singuli universique, integerrimum pronuntiando; non es, inquiunt, calumniatus nos, neque oppressisti, neque tulisti de manu alicujus quippiam. At Samuel tam præclaro testimonio non contentus, instirit; ut palam jurati affirmarent, quod dixerant; igitur, Testis, aiebat, est Dominus adversum vos in die hac, quia non inveneritis in manu mea quippiam? responditque denuo Populus: Testis. Tum enim verò Samuel, velut caprâ summæ autoritatis possessione, quam ipsi contulerat tam illustri integritatis & innocentie assertio, cœpit altâ voce percellere grandia illa beneficia, quæ tot retro seculis DEUS largissimè in eos effuderat, & injurias, quibus è diverso eundem ipsi irritarant; eaque re tantum terroris populo incussit, ut parùm abesset, quin exanimis cuncti ad ejus pedes provolverentur. Pro quàm plena gloriæ res est; posse quem nihil prorsus metuentem provocare accusatores omnes, nec tamen è tanto numero prodire vel unicum! & non accusavit illum homo (ut admirabundus exclamat Ecclesiasticus) & non accusavit illum homo. Cur autem? eâ scilicet causâ, quòd ita provocans eos Samuel armatus prodiret. Indutus est (ut ad rem nostram aptissimè loquitur Isaïas) Indutus est justitiâ, sicut lorica. Deus Justitiæ obarmatum omnia rideret tela, quæ in illam impacta rerunduntur. Et idcirco pauci sunt, qui sic armatos oppugnare non vereantur. En igitur autoritatis, etiam humanâ majoris, obtinendæ rationem: ne latum quidem unguem à Justitiæ tramite recedere. Sedisti Psal. 9. 4. super thronum, qui judicas justitiam.

V. Ceterum observo, Samuelem omnes Justitiæ partes ad duo capita revocasse: quod non fuerit acceptor personarum (unam deprimendo, ut alteram attolleret) & quod non acceperit munera. Neque id mirum; Nam & Divina Justitia hinc mutuatur, quidquid habet gloriæ. *Dominus DEVS vester, ipse est, qui nec personam accipit, nec munera.* Sic Moyses nos docet. Atque hi sunt gemini illi scopuli, quos declinare oportet omni conatu eum, quicumque in Judicis munere nihil vult peccare; cum dici vix possit, quam multorum naufragio uterque hic scopulus sit infans. Præcipuus autem horum scopulorum est, accipere munera: hunc qui vitat, in alterum non facile impingit: plerique enim illorum, qui in judicio personas tantâ aliorum injuriâ accipiunt, id, si S. Gregorio credimus, faciunt, quia prius sordidè munera admisserunt. *Acceptio pecunie pravificatio veritatis est.*

Deut. 10.
57.
37. q. 3. c.
quicquid

VI. Refert Plutarchus, veteres Judicum statuas solitos fingere mancas, ut indicarent, ubi nihil accipiunt manus, periculum non esse, ne non rectè videant oculi, quæ sententia sit ferenda, nève lingua illam non promulget: omne malum nasci è manibus Judicum avaris: cum sit difficile illum damnare, qui has impleverit. *Quâ constantiâ (ita Tertullianus pronuntiavit) quâ constantiâ tribunal ascendimus decreturi adversus eos, quorum munera appetimus?* Nemo nescit, quâ Sanctitate Rex David fuerit: audite tamen, & stupete. Fugiebat is à perfidi filij sui Absalonis conspectu, cum ex obvio Siba, Miphibosethi servo, interrogat, quid rerum herus agat? At hic mendacissimâ calumniâ herum ait Hierosolymis eo fine substitisse, ut secum de-

libe-

In diem Mercurij post Dom. I. Adventus. §1

liberaret; quomodo in ea rerum perturbatione vindicare sibi denuo posset Coronam avi sui Saulis. Itane? respondit Siba David, hæc mihi pro tot beneficijs Miphiboseph? Bene est: *Tua sint omnia, qua fuerunt Miphiboseph*: atque ita momento eodem, nullâ aliâ deliberatione præviâ, decrevit, ut cuncta, quæ accusati fuerant, bona, licet tam immani ille calumniâ delatus esset, ad accusantem deinceps pertinerent. Quâ, quæso, ratione induci Rex potuit, ad tanti momenti sententiam præcipiti festinatione ferendam? dicâmne? Obviam iverat Davidi Siba, opportunis præsentis necessitatibus subsidij secum allatis, etsi rustica illa potius, quam urbana essent: his autem David ita captus est, ut, qui ea tam opportunè attulerat, præquam quisquam aliis verax ab eo judicaretur, etsi esset mendacissimus, impostor, infamis, & dignus absque mora in furem agi. *Tantum* (ita Lyrans eventu tam inexpectato attonitus loquitur) *Tantum David sanctus, ex dono licet modico, fuit deceptus*: & quisquam nostrum sibi tam facile fidat? Enimverò non absque causâ toties sacræ literæ inculcant, quòd munera excœcent, quòd fascinent, quòd justis etiam viris in labris verba mutant. *Munera mu-* Deut. 16.
sant verba iustorum. Magna omnino munerum vis est ad dementandum.

VII. Verum est, non omnes accipiunt manibus suis: sed quid refert, si accipiunt alienis? Hæc tamen ars est eorum, qui à muneribus intactos se jactant, haud aliter planè, ac si manci re vera essent, cum tamen habeant, qui centum illa manibus acceptent: habent, inquam, famulos, qui ipsorum commodo totidem Briarèi effecti sunt, agnatos habent, sibi addictos, negotio-

Ep. 71. Co-
leusio,

rum gestores, tales, verbo, qui una eadēque res sunt cum illis, qui non accipiunt. Nugæ sunt istæ. *Purgæ tribunal tuum* (ajebat sapientissimus Nazianzenus) non solum *purga te*, sed *tribunal tuum*, ne duorum tibi aliorum contingat, ut aut malus fias, aut existimeris. Et verò sinere, ut sui accipiant, si non facit, ut quis sit injustus, facit certè ut esse existimetur. Hoc autem Ecclesiæ Præsuli heu! quàm probrosum est! qui in acceptandis donis, etiam verè talibus & sinceris, tam debet esse cautus, ut DEUS in Levitico jussit, munera, Sacerdotum sustentationi destinata, non ipfismet, nemine mediante, sed Templo offerri; & ex Templo dein ad eorum manus pervenire; ut viderentur Sacerdotes non ab hominibus, sed à DEO accipere; à quo nemo non jure optimo accipit, quidquid accipit. Sic Philo censuit: *Jubentur prius*, ait, *in Templum deferri munera, ut tum inde Sacerdotes desumant. Nam quisquis non ab homine accipit, sed à DEO, salvo pudore accipit.*

De præs-
mijis & ho-
mor. Sacer-
dotum,

VIII. Non possum hîc non mirari magnam nimis facilitatem, quâ nonnunquam in Judicum Tribunalibus gravissimæ causæ, quales maximè sunt causæ sanguinis, pecuniarijs tantùm mulctis componuntur; quæ si Justitiam non pervertunt, sicut munera, eam saltem summè dehonestant, cum ita Judex existimetur persequi quidem publica scelera, sed ita, sicut cervi serpentes persequuntur, non tam ut eos occidant, quàm ut ijs se saginent. Et miretur quis posthac, homicidia, scelera tam enormia, hodie tam non esse oculis nostris nova, ut videantur feralia gladiatorum secula rediisse? *Nullam reus* (crebrò subeat animum hæc sententia) *nullam reus pertimescit culpam, quam redimere nummis existimat,*
nullam,

nullam, nullam. Sic pronuntiavit Magnus Isidorus *tertio de summo Bono.* Quis sibi persuadeat, virum illustrem, qui vel invidiæ, vel superbiæ, vel vindictæ flammis succenditur, à cæde perpetranda satis absterri possit, si nōrit, se Justitiæ brachium facto marsupio ostenso exarmare posse? pauperem fortassis ejus pœnæ metus frenabit. Quid autem in Numerorum libro DEUS præcepit? *Non accipietis pretium ab eo, qui reus est sanguinis: Num. 15.* sed, audite fulmen: *statim & ipse morietur.* Non dispcio proinde, quomodo in homicidio (si paria sint cetera) minùs reus sit, cui multa, quàm cui curta domires est.

IX. Sed scimus nos, ejus providæ curæ debeamus proscriptum Ecclesiæ provincijs abusum tam non tolerandum: unde ut in viam redeamus: si accipere munera occasionem dat admittendi omnis generis injustitias, respicere & accipere personas, est re ipsa injustum esse. Si enim suis rem momentis libremus, quid est personas accipere? an non, conferre in aliquem, cui non debeat, beneficium, proventus annuos, honores, dignitates, si quidem Justitia distributiva consulatur, quàm in illum, cui ista debeantur? Quid autem est, pronuntiare sententias iniquas, si hoc non est? Qui confert honores in illum, cui isti non debentur, quid facit Spiritus divini testimonio? an non, *Sicut qui immittit lapidem in acervum Mercurij, ita qui tribuit insipienti honorem? Prov. 26. 8.* Quid sibi vult hæc loquendi formula? ad eam intelligendam sciendum est, quòd *acervus Mercurij* (si radicem spectemus) elegans multarum rerum sit symbolum. S. Thomas tamen, Hugonem, illustre sui Ordinis decus, secutus censuit, non absque gravi ratione,

tionem, acervos Mercurij propriè esse illos numerorum cumulos, quos Mercator aliquis sensim acervat, dum suas cum altero rationes componit. Solet autem contingere non rarò, in aliquo ejusmodi cumulorum deesse quidpiam ad eam, quæ requiritur, summam. Quid tum facit Mercator? calculum accipit, eumque ad cumulum iusto minorem apponens, vult, ut ille, verbi gratiâ, centum aureos valeat: *Ponis lapillum loco centum* *marcarum.* Substituatur licet lapillus ille centum aureis, verum tamen nunquam erit, quod eos pretio adæquet. Perinde se res habet in nostro proposito. Quid est provinciam alicui credere, ad gradum & dignationem evehere, Magistratum committere, aut negotium, viribus & meritis superiora: est ponere miserum tanquam signum; ad significandum scilicet illud, quod esse deberet, sed non est: ad significandum, quod deberet valere scientiâ rerum multiplici, prudentiâ, morum honestate, meritis erga Ecclesiam; sed quod nihil horum sit. Lapillus est, qui auri loco ponitur. *Sicut qui immittit lapidem in acervum Mercurij, ita qui tribuit insipienti honorem.* O rem planè ineptam! Hoc igitur Mercatoribus relinquatur, quos Mercurius significat, author rationum supputandarum existimatus; in Ecclesiæ autem Antistite, tanquam res monstruosa, sit abominationi; cum hic ad id destinatus sit, ut Christum referat Judicem, qui extimam sine respectu tantopere exosus est: *Apud quem non est gloria persona.*

Eccli. 33.
23.

X. Non dare autem bene meritis, quod ipsis debetur, ut decur alijs, qui meriti non sunt, est suos virtuti sectatores adimere, sic ut illa sola, velut extra commercium hominum, & derelicta ab omnibus maneat. Quis
vestrum,

vestrum, AA. Sapientissimi, non expertus novit, quàm per ardua eniti oporteat eum, qui pertingere eò velit, ut virtutem sibi despondeat? quantis conatibus, sudoribus, vigilijs opus sit! Non solis quadraginta diebus emerimur totum hoc iter; quanto spatio Eliæ fuit opus, ut ad verticem Montis Horeb eniteretur. Vix eò pervenitur difficillimo plurium annorum, & laboriosissimo itinere. Et si quis tandem apicem illum tanto suo incommodo tenuerit, aliquam publicæ administrationis partem capessere desiderans, videat autem subinde se multis posthaberi, qui adulandi quidem, ficta urbanitatis officia exhibendi, opes corradendi, similiæque faciendi artes rectius calleant; qui interim cum ignavis semper ad montis pedem hæserint, ne passum quidem ad eum conscendendum promoventes, quo tandem ille virtutis studio teneri deinceps poterit, Sponsæ tam infeliciis; aut quem ejus amorem alijs instillare? Enimverò cadant animis oportet, quicumque virtutem adamârunt, tam infelici eventu territi, & inducantur ad studendum potiùs artibus Aulicis, quàm sacris aut scholasticis; aut certè, ut sibi de Patronis provideant, auram & ipsi fumósque sectentur, opes acervent, cùm horum magis ope altiore ad gradum enisuri sint, quàm quantalibet Sapientiæ suffragio. Atque huc animum sedulo omnino advertant, non ij duntaxat, quorum est ad supremos quosque gradus evehere, sed illi præterea, qui cùm ad prima subsellia admotis commendare volunt aliquos, quorum hi ministerio in muneribus suis juventur, non tam id agunt, ut Reipublicæ commodo illi promoveantur, qui sunt aptissimi, quàm ut clientibus suis ipsi provideant.

XI. Quid authoritatis penes Judices tam ignobiles & abjectos remanere potest? Nihil planè. Authoritatem illi non rectius, quàm Christi imitatione, sibi comparabunt, qui idcirco suo in Judicio tam erit metuendus, quia nullius personam respiciet. *Filius hominis venturus est in gloria Patris sui, & tunc reddet unicuique*: sed quomodo? an juxta natalium dignitatem? haud quaquam sanè; an juxta preces proprias & commendationem alienam? minimè gentium; an juxta gratam & amabilem naturæ indolem? ne istud quidem: sed *secundum opera ejus*. Hoc est, quod in Judicio illò præ cæteris formidandum erit. Postremi illius Judicij prognostica, Sol obscuratus, Stellæ cadentes, Mare fremens, feræ ululantes, fulmina sternentia, nuntij tantum erunt & apparitores illius terroris. Totus ille inexplicabilis terror nascetur ex sententia proferenda: nec enim aliud spectabit Judex ille, quàm ut hæc veritati ipsi quàm exactissimè respondeat: veritati inquam non nostræ: hæc enim & animi perturbationibus, & incertitudinibus, & deceptionibus obnoxia est: sed suæ, quæ falli nulla ratione potest: *Judicabit orbem terrarum in aequitate, & Populos in veritate sua.*

XII. Sed quid his immotor? ad gerendam personam, quam oporteat revereri, nemo non indole sua & propensione fertur: atque adeò non difficulter illa sectatur, quæ ad hoc sunt necessaria; ut cymbula facile secundo alveo defluit. Unde non est præcipuè arduum id, de quo hactenus, referre nimirum personam Christi Judicis: etsi enim ad id in quovis Ecclesiæ Antistite exigatur tenor Justitiæ integerrimus, fieri potest, ut ad hujus studium hoc ipso ex capite excite-

tur,

tut, quia Justitia potissimum tuetur Authoritatem.
Quoniam Justitiâ firmatur solium: quod in Proverbijis Prov. 16.
Salomon promisit. Præcipua difficultas est in gerenda 12.
persona infirma & abjecta, ut Christum Redemptorem
quis in se exprimat. Hanc autem Christus prius gessit,
ut doceret, abjectione viam sterni ad excelsa. *Gloriam* Prov. 15.
præcedit humilitas. Quin imò, si Christus promeruit, 33.
ut certum est promeruisse, potestatem judicariam,
quam altero in Adventu exercebit (etsi hæc jam alio
etiam nomine deberetur, Regi nimirum, & Capiti no-
stro) non aliter, quàm abjectione stupenda, si rectè S.
Thomas sensit, illam promeruit, quâ primo in Adven- f. 2. q. 59.
tu se subjecit judicijs hominum arrogantissimorum, jux- at. 3.
ta id quod de Christo Jobus pronuntiavit: *Causa tua*, Job. 36.
quasi impii judicata est: à Pilato nimirum, & alijs fur-
furis ejusdem Judicibus. Mutato igitur ordine *causam*
judiciumque suscipies, sic ut in totius Mundi oculis pro-
nuntiare debeas sententiam contra ipsosmet, qui eò
progressi sunt audaciæ, ut in illa cruciatuum tuorum
die te judicare non horrerent. *Sedebit Judex, qui stetit*
sub Judice, ut loquitur S. Augustinus, *damnabit reos ve-* De Verbis
rè, qui falsò factus est reus. Res igitur postulat, ne Domini
serm. ult.
quisquam ab eo velit esse eximius, quod Christus elegit.
Quare si Ecclesiæ Antistiti aliquando incumbet necessi-
tas fungendi fortiter personâ Judicis, & vel cum Prin-
cipibus dimicandi, si quando hi potestatis suæ limites
transgredientur, quos nemini non æquitas ponit; non
omittat præmittere & alteram Redemptoris, sese de-
mittendo. At quousque? Fateor equidem, hand satis
scire me, quos limites statuam. Eòne ut serviat quis
animo promptissimo egentibus, in suis illis perpetuis
R. P. Segneri Conc. Apof. H necessi-

necessitatibus, ut audiat benignè eorum querelas & lamenta, ut eorum controversias patienter componat? Ita sanè, sed istud non sufficit. An ut suis in tugurijs inviset ægros, quamlibet tetros, cùm hi in vitam migraturi alteram optant Pastorem suum sibi bene precari: aut ipsa etiam accedant nosocomia, visuri, quàm rectè miserorum illorum non corpora tantùm, sed & animi procurentur? Omnino: nec tamen sufficit. Eòne ut suomet ipsi ore prima Christianæ fidei elementa teneram ætarulam doceant, singula templa obeundo? ut in asperis montium jugis quærant homines, vix homines, quorum ad eos cura pertinet, ut feritatem eos dedoceant, Fidei dogmata tradant, ipsis quoque cœli semitam demonstrant, non minùs eorum, quàm urbanæ gentis bono à Servatore nostro apertam? Ita prorsus: sed ne istud quidem satis est. Quousque igitur? Vultisne ut limites ego demissioni statuam, quos Divini Spiritûs ore didicimus nullos esse? *Quanto magnus es* (sic ille Ecclesiastici ore pronuntiat) *quanto magnus es, humilia te in omnibus.* Quî dicit *in omnibus*, quoscunque vel animo concipere possumus limites, demissioni adimittit. Vult ut se demittat ad omnia. Nec mirum. Sicut enim Ecclesiastica potestas ad omnia se porrigit (ad omnia nimirum, sine quibus Divinæ Majestatis cultum tueri non licet) ita & abjectio ad omnia se extendat necesse est. *Mensura humilitatis cuique ex mensura ipsius magnitudinis data est:* ita perquam acutè S. Augustinus locum illum interpretatus est. Atque idcirco, si tanta est potestas Ecclesiastica, quantam jam nunc dicebamus, quàm necesse est magnam etiam proportionem suam esse demissionem? finem omnino debet habere nullum: *Humilia te in omnibus.*

Eccli. 3. 20.

S. Aug. de
S. Virg. 6. 3.

XIII. Verùm quàm istud dolendum, quòd voluntas, cùm ipsa contumaciter obedire detrectat, mox intellectum quoque in partes suas trahat, adeò ut dum illa non operatur, iste ostendere nitatur, quòd deceat non operari? Has mox in voces prorumpitur; Antistitem primi ordinis aliquem ad ista jubere descendere, perinde ac si ex infimo Ministrorum Ecclesiæ grege foret, esse, illum contemptibilem reddere. Itane contemptibilem reddere? quin potius est plurimum illi æstimationis conciliare. Quis unquam Architectum increpuit, cùm is diceret: ut in altum assurgat nobile aliquod palatium, ligonem profundè in solum immittendum esse, ad ipsas usque latrinas; imò si etiam profundius penetraretur, tanto id esse melius? Quanto altius ponendo fundamento descenditur, tanto ad excelsarum turrium invidiam sublimius fabrica potest consurgere. Fundamentum potestatis Ecclesiasticæ est demissio, quod ut probè percipiatur laborandum est. *Scitis* (verba sunt Servatoris nostri ad primores suorum Discipulorum) *Scitis, quia* Matth. 20,
Principes Gentium dominantur eorum? Vos autem non sic. 25.
Sed quicumque voluerit inter vos major fieri, sit vester minister. Quid igitur detrimenti ex eo nasci potest, quòd profunda sit Antistitis Ecclesiæ demissio? id tantum habebit, ut tanto magis sit idonea ferendæ moli, quæ illi superstruenda est. Potestas civilis nititur superbo illo decoro, modo agendi imperioso, fastu, strepitu, & omni illo pomparum ac vanitatum, hodie propè infinitarum, apparatu. Ecclesiastica autem, tota quanta est, imitatione Christi nititur: ut proinde nemo non agnoscere possit, hanc, quò fuerit major, hoc etiam fore meliorem. An aliquod abjectionis genus à nobis Christus

H 2

exiget,

Soph. 3

Eccli. 32. 1.

exiget, quod ipse exemplo suo non commendavit? Quin imò hac maximè causâ tam sapienter Sophonias pronuntiavit, fore aliquando, ut ipse contentus esset, si Ministri ejus *serviant ei humero uno*, propterea quòd ipse jam humerum suum alacritate maxima supposuerit oneri, quod commune deinceps omnibus futurum esset. Audiatur igitur Decretum, quod hîc à Spiritu Sancto promulgatur præcipuis quibusque Ecclesiæ Præsulibus. *Rectorem te posuerunt* quare, *Noli extolli; esto in illis, quasi unus ex ipsis*. Quid autem est, *Unus ex ipsis*? An hoc idem est, ac prohibere, ne omnis exeratur erga subiectos Authoritas imperij, quam res postulat exeri, corrigendo eorum errata, cohibendo & frenando discolos, puniendo obstinatos? Haud sanè. Sed illud innuit, auctoritatem ejusmodi qualemcunque in sacris Præsulibus non debere habere comitem animi elationem, sed humilitatem; illa enim (ut SS. Doctores exposuere) non dominantium, sed Rectorum potestas est; Regentium, non aspernantium; Regentium, non confringentium: quid igitur damni affert Rectori, Christi amore & eum affectandi studio ad illa se charitatis erga subiectos officia demittere, quæ ante enarravi? tam id non obest, ut profit etiam. Si enim Regna ijs actibus conservantur, quibus parta sunt (ut est tritissimum inter artium regendi peritos axioma) consequens est, non alia re rectius conservari potestatem Ecclesiasticam, quàm demissione, cum hanc suam genitricem agnoscat.

XIV. Insuper, si ipsam adeò demissionis naturam spectemus, observabimus illam auctoritati penitus nihil detrahere; sed eam potius amabilem reddere. Neque enim homines Tauri sunt aut Bubali, quorum

rum collo jugum oporteat injicere, sed homines, quorum cor sibi vindicare deceat. Volo dicere, trahendos esse *funiculis charitatis*, aut ut alius in rem nostram legit, *funiculis hominum*. Nostisne satis, quid auctoritati vestræ, tam ceteroquin venerandæ, aliquid demat? Demit, quod videre sit hodie, vix ullum esse virum illustrem, cujus ruri œconomum Sacerdos aliquis non agat. Demit, quod etiam Sacerdotes, haud aliter ac ex populo quilibet, ludant in conventiculis, bibant in tabernis, adsint in choreis; quin imò, dicámne? non dicam: nec enim dici potest. Demit aliquid auctoritati, quod genere vestium, crinium, habitu, comitatu toto sæpe nihil differat Sacerdos à Venatore: quoddque non contentus ipse ferre fistulam ferream venatoriam, instar pedissequi affectetur herum, quacunque pedem tulerit, ad quælibet propè infamia imperia paratus, dum longiore Sacerdotis veste teguntur arma, quæ herus de seculo suo sub pallio gestare formidaret. Hæc est illa, non vera demissio, sed servilis abjectio; quæ turpem sanè labem ordini Sacerdotum inurit: hanc proinde Episcopos omni, quo possunt, conatu in creditis suæ curæ Sacerdotibus impedire convenit; ne Sacra illa auctoritas ab infima plebecula, tam proclivi ad ejusmodi despicationes, ludibrio habeatur. Ut autem à Sacerdotibus, & Præsulibus fiant, quæ Christus fecit, etsi ipsimet ad ea descendant, nec inferiorum Sacerdotum curæ illa committant, nimix abjectionis metu, gradui illorum & ordini nihil penitus affert detrimenti. Supremus etiam Exercitus Dux quid deperdit, si primus ipse manum admoveat operi, quod peditum postremis imperat, comportandi fascēs, excavandi fossas & accessus,

desigendi palos , si ita Regis , regniq̃ue rebus expediat ?
Tantum abest , ut aliquid illi æstimationis decedat , ut
non alia facillè re plus sibi æstimationis ac gloriæ apud
exercitum pariat. Et alia sit rerum in Ecclesiastica mi-
litia conditio ?

XV. Fixum igitur ratumq̃ue maneat , humilem
abjectamq̃ue Redemptoris personam à sublimi excelsa-
que Judicis separandam non esse. Et hæc , & illa Chri-
sti propria est : utramque proin referre eos necesse est ,
qui Christi vices gerunt. Vilia & abjecta , quæ DEI
causâ geruntur , nihil demunt sublimibus ; sicut nec sub-
limia abjectis. Quin imò si Demissio , ut extra contro-
versiam est , hominem magnanimum efficit , dum illum
juvat nihili facere , quidquid , divino honori procuran-
do , nihili faciendum est ; quomodo non etiam certum
est , quòd cum ad obeundas veri Judicis partes quàm ma-
ximè idoneum reddat ? hæc certè est ingeniosissima ra-
tio , ob quam Angelicus in sua Summa docuit , Pauperibus
voluntarijs , præ alijs omnibus , destinatum esse potesta-
tem postremo illo Mundi instaurati die judicandi. Cur
autem Pauperibus voluntarijs ? Non aliâ causâ , quàm
quia qui nullius rei vel studio tenentur , vel amore , præ-
sunt apti sunt ad veritatem ipsissimam cognoscendam ,
& sine fūco proferendam.

PARS SECUNDA.

XVI. Ad magis firmanda , clariùsque demon-
stranda , quæ dicta sunt hætenus , aliud porro deside-
rari non videtur , quàm exemplum magni alicujus Ec-
clesiæ Præsulis , qui pulcherrimo nexu cum profunda
sui demissione conjunxerit Authoritatem illam humanâ
majo-

maorem. Nec magno labore ad illud inveniendum est opus : promptum habemus in sanctissimo Apostolo, cui lux hodierna sacra est : in Sancto inquam Francisco Xaverio, digno utique cujus in augusto hoc confessu meminerim, ob incredibilem numerum eorum, quos pessimè aberrantes in salutis semitam unus reduxit. Is à Sancta hac Sede ad Indos Orientis missus cum ampla Nuntij Apostolici ad omnes illas Provincias potestate, solo Goano Primate, amicissimo suo, in ejus rei conscientiam admissio, ceteris omnibus clam habuit, animi demissione prorsus singulari, ut decem ipsos annos non aliud quàm Sacerdos postremo ex ordine haberetur, velut vaginâ interim reconditam tenens creditam sibi Jurisdictionem, donec postremo vitæ suæ anno opportunum censeret eam exerere contra Ataidem, Malacæ arcis Præfectum, qui ambitionis, invidiæ, avaritiæque stimulis impulsus non dubitaverat destinatam ad Sinarum Monarcham legationem professionemque intervertere. Tunc enim verò nihil veritus Franciscus, munere Nuntij non vulgaris functus est, dum vates, haud quaquam vanus, prædixit misero horribiles illas pœnas, quas irato tantis sceleribus DEO paulò post reipsa daturus erat. Idem iste magnanimus sui contemptor, qui lacero cenzione malè tectus peragrabat pedes itinera nivibus, saxis, spinis aspera, cum res posceret, non abnuît ponere vestes illas suas humiles atque obsoletas, easque mutare non decentibus tantum, sed pretiosis planè ac splendidis : id quod ab eo factum, cum adeundus esset Bungi Rex : censuerant enim Lusitani, qui aderant, non defungendum illo officio, nisi adhibito apparatu insigni, nobili comitatu, & pompâ haud quaquam usitatâ, ut Princeps
ille

ille Idololatra eo facto disceret, quanto in pretio Nobilibus Europæis Christi fides esset, cuius Praecones tantis honoribus venerabantur. Quodsi Franciscus, in Regum palatijs diversari contemnens, adibat Nosocomia, ibique commoratus demittebat se ad serviendum, ijs maximè, quos natura fastidiebat; si panem pro ijs emendicabat, si abluebat pannos, si oscula figebat vulneribus & plagis teterrimis; si in genua se demittebat non solum cum Episcopos, sed etiam cum eorum Vicarios adibat, aut habebat obvios; is ipse tamen excelsos mox animos induit contra infamem flagitijs Amangucij Regem, opibus non modicis, ut ijs in locis, pollentem, quando ab eodem interrogatus, quid hominis esset? audiente magna populi multitudine edixit, Magni se DEI Legatum esse: & invehens in Proceres, qui aderant, exprobravit ingratum in DEUM animum, cui, quò pluribus ab eo erant ornati beneficijs, tanto atrociores inferrent injurias; mox tanquam alter Joannes Baptista, ad Regem conversus, objecit nefandas libidines, quarum infami exemplo sic totam infecisset Amangucium, ut Japonia Sodoma dici posset: cum autem ita horam integram Franciscus detinisset, cunctique metuerent, ne superbus Rex, tantà offensus libertate, irrueret in virum, & suismet manibus crudeliter mactarer, hic è diverso seu civili prudentiâ, seu pietate in virum, seu divina virtute prædeditus, benignè admodum abeundi copiam fecit. Quis sibi, AA. Honoratissimi, non persuasisset, non unum esse, sed geminos Franciscos, qui Personis tam diversis fungerentur? Unus tamen fuit; sed unus, duplici præditus spiritu, Eliæ uno, & Elisæi altero, Eliæ zelante, Elisæi misericordi: dum E-

lisæi

In diem Mercurij post Dom. I. Adventus. 65

lisæ instar sese contrahens ad staturam Adolescentis defuncti, sic omnium se accommodabat indoli ac genio, ut *quasi unus ex ipsis* videretur; ad eos à peccato ad gratiam, magis quàm à morte ad vitam revocandos: & si ut Elias cælo ignem descendere non iussit, è terræ certè visceribus evocavit; fœdere enim cum vicino monte inito flammatum vorticibus, pumicibus, saxis, densis cineribus tamdiu perfidiam Tolensum, quâ Christiana Sacra deseruerant, oppugnavit, dum denique expugnaret. Tanta in eo & Demissionis vis, tantusque unâ Justitiæ vigor fuit.

XVII. Cælestes illi Genij ascendentes & descendentes per Mysterijs plenam, à Jacobo peregrino conspectam, scalam non alij erant aliique, sed qui ascenderant, iidem & descendebant, iidem nunc terras revisabant, nunc redibant ad DEUM, cujus, in scalæ supremo apice sedentis, imperio unicè movebantur. Hos imitari oportet. Nemo ergo non se exciter ad duplicem personam gerendam, quâ Christus Præsulèm quemlibet Ecclesiasticum vult fungis, Judicis integerrimi, & Servatoris humillimi. Et quia Christi Adventus non unus solus est, ut sibi deliri Judæi persuaserant, sed duplex, multumque dissimilis; unus quidem, quem non multis post diebus Christus tenellus puer in præsepio pollicetur, alter, quem nobis vaticinatur, in fine seculorum Christi Judicis, Regali in solio tonantis, sic nos junctis studijs paremus ad primum, ut altero, olim secuturo, haud paulò minus terreamur.

* * *

CONCIO QUARTA.

FESTO IMMACULATÆ CONCEPTIONIS.

Tota pulchra es Amica mea, & macula non est in te. Cant. 4.

I. **N**ON aliud Virginis Matris decus tanto tempore fuit oppugnatum, etsi nunquam ereptum, quàm ejus ab omni prorsus labe immunitas. Nullum est Regnum, veræ fidei luce illustratum, quod non alia identidem arma huic sententiæ propugnandæ subministraverit. Triginta & plures inelytæ Academiæ sunt, quæ ad Immunitatem hanc defendendam conjurârunt. Sed ut absint ista: quis vestrum ignorat, etsi ego fileam, nec frustra tempus enumerando perdam, plurima ad piam hanc opinionem asserendam edita esse volumina, multa templa constructa, Sodalitia constituta, festa celebrata, Altaria dedicata, Legationes ad Sedem Apostolicam missas, columnas erectas, ut vel hominibus tacentibus, marmora loquerentur? Tantis autem studijs, de quo tandem, de quo, DEUS immortalis, certabatur? De hoc tota lis erat: an MARIA brevissimo, saltem temporis momento infecta fuerit labe culpæ, etsi minùs suæ. Et hæc tantilli temporis macula tot litium, tot contentionum sit materia? tantum tumultûs in Ecclesia excitet? omnino, exciret necesse est. Hoc qui miratur, satis prodit, quàm Theologicas ipse scholas vix à lumine salutâriri. Sed quid ita? nimirum brevissimi temporis macula adeo

Matris

Matris DEI Dignitatem dedecet, ut ad eam à tanta deformitate vindicandam; & clara in luce ponendam eam veritatem, vel totâ, si fas est dicere, æternitate redissimè laboraretur. Ego proinde, qui in vobis, tanquam Ecclesiæ Præsulibus, revereor dignitatem dignitati tantæ Matris non absimilem, à vero haud sanè aberrabo, si affirmem; conditionem æstatum vestrum à noxis & culpis, etsi reliquo Christianorum vulgo jam communibus; debere esse alienissimum. Est autem hæc Dignitas, quod vos quoque Mediatores sitis & Arbitri inter DEUM, & homines: non eâ quidem excellentiâ, quâ Mediatrix est MARIA (hæc etenim Maternæ dignitatis jure singulari quodam modo supra ceteros eminet) sed illâ, quam secum affert dignatio Sacerdotalis, quæ primum à materna sibi gradum vendicat. Pulcherrima totius Universi harmonia ad hæc duo opera reducitur, si S. Dionysio placet assentiri, *ut superiora ad inferiora descendant, & inferiora ad superiora enitentur.* Atque hæc præstantissima opera MARIA, tanquam Mater, in cælo promovet, ut perpetuum sit illud inter DEUM & homines commercium, quo quàm optimè mutuo illis conveniat, & cujus potissimum stabiliendi causâ Matris in sinu hominem DEUS induit: atque hæc eadem opera curare, in terris vobis, ut Sacerdotibus, præcipuè incumbit. *Mediator ea, quæ unius sunt, deferunt ad alterum, ut S. Thomas docuit.* Atque ita, ad servandam hanc harmoniam, ex qua, quidquid uspiam est boni, in Mundum derivatur, nihil non agendum vobis est; ut DEUM trahatis ad homines, homines ad DEUM: DEUM ad homines precandi studio; homines ad DEUM vitæ exemplo. Hæc autem si ita se habent,

quanta cuiuslibet vestrum esse debet ab omni penitus labe puritas? tanta certè, quantam consequi mortali fas sit. Videamus, an rem dicendo exaggeràrim.

II. Illud igitur, quod ante omnia vestrarum est partium, Præsules Reverendissimi, tanquam Mediatorum, est DEUM ad homines perpetuo precandi studio trahere: *Oratio quippe* (Climaci verba sunt.) *piè DEO vim infert.* Tam est hoc debitum conditioni vestrae intimum, ut ipse Imperatorum Codex sic ea de re loquatur, tanquam si unicè ad id essetis constituti. *Ob id potissimum ordinari Sacerdotes, ut suis precibus benignitatem humanissimi DEI rebus acquirant communibus.* Unde, si non fallor, quò altius quisque dignatione Ecclesiastica evehitur, hoc pluribus & arctioribus ille titulis adstringitur ad DEI favores ijs conciliandos, quos regit. Non deerit, qui me nimis anxie religiosum dicat, si Saero Præsuli affirmavero, quòd se immunem à culpa judicare non debeat, si vel diem unicum elabi sibi patiatur, quàm caram suam Dicecesin ferventibus precibus DEO non commendet. Sed si talis sum, talem me fecit magnus ille Samuel; qui cùm credito sibi populo rationem rerum suarum redderet: *Absit dixit, absit à me hoc peccatum in Dominum, ut cessem orare pro vobis.* Non dixit, *ut non orem*, sed *ut cessem orare*: tam ille orandi finem nullum faciebat. Non latebat ipsum; triumphasse de suis hostibus populum illum, eòque profligasse, quamdiu pro eo orans Moyses brachia extenderat. Nec illud ignorabat, Moylis precibus debuisse gentem illam, quidquid magnum ac prodigiosum ipsius causâ gestum erat; aperta sub Pharaone maria, rupes emollitas, rivus exsiccatos, nubes omni escâ fræundas. Et ne dubitetis,

retis, quo obsecro loco primum manna decedit genti illi à DEO donatum? an herboso aliquo in colle, aut cli-
vo ad omnem amenitatem exulto? Si Josepho Judæo
credimus, id in tertio Antiquitatum suarum libro affir-
manti, decedit in ipsas Moysis manus, cum eas ad
DEUM precabundus sustulisset. *Dum Moyses precabun-* Antiq. Jud.
1. 3. c. 1.
dus palmas attollit, ros de celo descendit, manibus ejus harena.

Quâ quidem re id DEUS indicare voluisse videtur, quod
quantumcunque bonorum è cælo in nos depluit, per fi-
das Mediatorum à DEO nobis eum in finem datorum
manu transire debeat. Atque hæc, nisi fallor, prin-
ceps esse cura debet cujuslibet Præsulis, cujus curæ ani-
mæ creditæ sunt, erectas tenere manus, ut rectè in ijs
pascendis regendisque cedant omnia, sic ut ipse cum
Moysè, cujus jam meminimus, his eas verbis alloqui
possit: *Ego sequester & medius fui inter Dominum & vos in* Deut. 33.
tempore illo: in tempore inquam, quo auxilio vobis o-
pus fuit, aut maximè opportuno, aut, si unquam, po-
tentissimo. Non deerit fortasse, qui multum fiduciæ
reponat in doctrina, in prudentia, judicio, facundiâ,
ceterisque, quibus abundè instructus est, dotibus: Ve-
rùm ô quantum is sibi, aliisque imponeret? Quis ali-
quando fuit Apostolo Paulo eloquentior, ut qui fuerit
tuba, quâ magis sonoram nescio an unquam Spiritus
sanctus animârit? Quis illo doctior? quis sapientior?
quis in agendo solertior? Scribit tamen ille ad Roma-
nos. *Testis mihi est DEVS, quod sine intermissione* (no-
tate verbum) *quod sine intermissione memoriam vestri fa-*
cio semper in orationibus meis. Quâ profectò scribendi ra-
tione usus ille non fuisset, si in præclaris illis dotibus,
quibus se ornatissimum non ignorabat, considerare se pos-

se existimâſſet: non autem his, ſed precibus, Animarum ſibi creditarum bono quotidie tanto ſtudio ſuſis, omnis ejus fiducia nitebatur. Quod ſi ita eſt, extra controverſiam relinquitur, partibus muneris ſui Præſulem illum deſſe, qui orare negligat. Quæ autem, rebus ita conſtitutis, animi puritas in illo requiritur, quæ vitæ innocentia, qui audiri deſiderat in cunctis ſeu privatis, ſeu publicis muneris ſui occaſionibus? quæ integritas, quæ ſanctitas neceſſaria eſt? tanta proſectò, quantum ſummo ſtudio conatûque conſequi quis poſſit.

III. Obmurmurabit conſeſtim veſtrûm aliquis: huic meæ ratiocinationi, mæque cæci illius Evangelici Diſcipulum aſſeret, qui quia vix catechumenus, docere jam ipſe voluit, eò prorupit, ut parûm conſultò aſſirmaret, Juſtorum tantûm preces, & vota à DEO audiri. *Scimus quia peccatores DEVS non audit, ſed ſi quis DEI cultor eſt, & voluntatem ejus facit, hunc exaudit.* S. Auguſtinus doctrinam hanc non ex toto probans, *verbum*, inquit, *illud fuit cæci inuncti, hoc eſt nondum perfectè illuminati.* Ceterûm quis nescit, plurimos paſſim peccatores à DEO auditos legi, non ſolûm cum bonæ animæ peterent, ut famoſus ille Publicanus, qui noxarum admiſſarum rogabat veniam; ſed etiam cum ſubſidia corporis; ut Idololatræ illi, qui, dum irent in Tharſis, ſæviſſimâ tempeſtate in apertum diſcrimen adducti, impenſè DEUM rogârunt, ne unius Jonæ, indocilis, & obedire deterreantis, ſcelere cuncti perirent, idque conſecuti ſunt? Unde potiùs cum Joanne Chryſoſtomo dicendum: *Omnis qui petit accipit, ſive Juſtus ſit, ſive Peccator*: cum enim gemini ſint aliquid impetrandi tituli (ut conſtans eſt S. Thomæ doctrina) meri-
cum

Joan. 9.

Tract. 44.
in Joan.

ſeu veriùs
cum autho-
re imperfe-
cti ho 18.
in Matth.
2. 2. q. 83.
q. 16.

tum videlicet, & gratia: quod merito suo Peccator præ-
tendere non potest, sperare & impetrare potest per gra-
tiam.

IV. Non parva videtur hujus argumenti vis. Sed
non alio ex capite videtur, quàm quia, qui sic arguit,
animum non advertit ad id, quo potissimum mea ratio-
cinatio nititur. Non dixi, AA. HH. orandum tantum
vobis esse: dixi vestrum esse intercedere, cum sitis se-
questri, & Mediatores: & quavis omnis intercessio
sit oratio; non tamen omnis oratio est intercessio. Pec-
cator, cum magna animi demissione ad DEUM suâ
causâ, & proprii emolumenti studio confugit, orat
tantum; atque adeò confidere eo in casu potest, suas
preces surda aure non negligendas; quo fere modo vel
columbarum in fame gemitus, aut absconum corvorum
suis in nidis crocitationem DEUS audit. An autem ille
tam protrita fronte erit, ut nunc hujus, nunc illius
causam DEO commendet, ut eximia sanctitate homines
factitant? Id enim verò foret impudentiæ; & non alio
ex capite, quàm jam nunc indicato; quia aliud est o-
rare, aliud intercedere: orare autem est omnium, in-
tercedere non nisi illorum, qui in paucis cari sunt. Vi-
demus, quando is, qui supremas nunc DEI in terris vi-
ces gerit, exemplo pietatis planè admirabili, & toleran-
tiâ minimè vulgari, publicè ad aures suas admittit, quibus-
cunque ad ejus pedes provolvi placet; non fore tam
miserâ vel sorte, vel conditione quemquam, qui mise-
rijs suis fidenter opem non imploret à Patre tam pio:
quis tamen hoc ex numero erit, qui supplicem pro alio
libellum porrigere non dubitet? Fateor nescire me, an
tantâ quisquam futurus sit præfidentiâ, scio tamen inter
con-

2. 2. q. 83.
ar. 16. c.

conditiones, quæ comitari preces Peccatoris debeant, siquidem ille exaudiri certò velit, primam à S. Thoma hanc numerari, *ut pro se petat*. Et hac causâ cæcus ille Evangelicus, si suis res momentis libretur, non omnino à vero aberravit, cum dixit, *Scimus quia peccatores DEVS non audit*, nec enim ita generatim loquebatur: sed de speciali illâ gratiâ, quâ videndi facultatem acceperat, quâque sibi à Christo non virtute propriâ collatam, sed intercessione impetratam existimabat.

V. Possitis proinde, Præsules Reverendissimi, felicem precum vestrarum successum vobis polliceri, si vestrae vos tantum causæ ad orandum impellerent. Sed non minus alienâ vobis causâ laborandum est: Sequestros enim vos, ut aiebam, inter DEUM ac homines esse necesse est, necesse inquam, cum id muneris vestri, provinciae quam administratis, dignationis, quâ supra ceteros eminetis, ratio postulet. *Rogante pro eis Sacerdote*, ut sacer textus loquitur, *propitius erit eis Dominus*. Unde perspicuum est, nihil vobis suffragari illam gratiae viam, Peccatoribus propriam: vestrae preces merito niti debent. Cum Legatus ad Monarcham quemcunque mittendus est, satis constat, ejusmodi tantum virum eligi, qui gratus ipsi futurus sit. Nec ipse DEUS aliter egit. Cum enim missurus esset Legatum ad Regem Pharaonem, quemnam ex omnibus, qui tunc Aegyptum tanto numero incolebant, Judæis misit? Non alium, quam qui præ ceteris jure merito gratus futurus erat. Misit Moysen, quem inde à teneris annis in ipsiusmet Pharaonis Aula educari voluit, educatione, quæ Principem deceret, & qui sic complecteretur omnem Aegyptiorum in literis peritiam, ut mores etiam ipsi aulicam consuetudinē

ole-

olerent; non mansuetudine minus, quam magnanimitate amabiles; namque ad omnium antimos sibi devinciendos; non alium ob finem, quam ut paratior esset ad fungendum Legatione apud superbum illum Regem; cui postea Magni DEI Vicarius imperaret. *Ut postea Legatus DEI pro Populo apud Pharaonem futurus*, ut insignis quidam interpretes observavit, *majoris esset apud eum auctoritatis*. Quomodo igitur perinde apud DEUM erit, quis demum cuique sequestrum se interponat? *Cum is displicet, qui ad intercedendum mittitur*, aiebat S. Gregorius, *irati animus procul dubio ad deteriora provocatur*. Atque adeo, ut quam minimum imperaturus est apud Monarcham aliquem Legatus, qui morum comitate amabilem se non reddat, ita minus nihil ejusce farinae Legatus apud DEUM poterit. Quid autem amabilem DEO reddit, nisi puritas summa? puritas inquam cogitationum, puritas verborum & operum; quam triplicem puritatem Salomon verbo uno complexus, cordis Mundi-
tiā dixit: Qui diligit cordis munditiā, habebit amicum Regem: DEUM nimirum, ut in eum locum sacri
 Interpretes commentantur.

VI. Advertite autem, quod ne quidem sufficiat habere quocunque modo istam munditiā: amanda est; *qui diligit*: hoc est, non sufficit illam habere velut fortuito; multoque minus extimam tantum, sine re; ejus speciem habere; illamve simulare; opus est verè animo in illam ferri, haud aliter ac illæ habentur virtutes, quæ altas ac firmas in animo radices egerunt. Vivimus in Mûndo tam perverso & nequam, ut suas sibi turpitudines gloriæ ducat: perinde ac si maculæ animi, quæ aut numero, aut feciditate alias superant, jam non mi-

nus decoræ sint homini, quàm Jaspidem venarum maculæ exornent. Quàm solidam igitur, altèque radicam esse oportet Præsulis sacri puritatem, si hanc non amare tantum sed in oculis Mundi & seculi tam fœdè depravati amare debet? Atque hac sine puritate cui tandem quis placeat? Placere quis potest Parasitis, si in convivis ac cœnas expendat æs, quod restaurandæ, cui præest, Ecclesiæ, ruinam jamjam meditantæ, deberetur: placere potest garrulis, illas horas jocis & hilaritatibus tribuendo, quæ dandæ essent audiendis pauperum causis, disceptationi quæstionum de moribus, litibus pernoscentis, rationibus & documentis Ministrorum lustrandis. Placere quis potest Mercatoribus, si aurum, quod non alijs ex fodinis, quàm Sacris Altaribus erutum est, in currus propè triumphales, in vestes affeclarum pretiosas, in famulorum numerum justo majorem, in ædium ornamenta & periperasmata sacræ conditioni & statui minimè respondentia expendat: placere potest adulatoribus, eorum libentiùs audiendo consilia, qui nequiter tegere veritatem, quàm qui illam sincerè nòrunt manifestare. Omnino, & hujus, & similis fursuris hominibus, ad stuporem usque placere quis potest: DEO tamen his artibus placere haud quaquam potest, cujus amorem non alià re magis, quàm cordis puritate quis sibi conciliaverit. *Si mundus accefferis* (ut per Jobum promissum est) *statim evigilabit ad te.* Date mundum corde Præsulem Ecclesiæ, & ego nullus dubitabo affirmare, fore illum sequestrum apud DEUM tam suis numeris absolutum, ut nihil non à DEO suo pro grege sit impetraturus, quod quidem petierit. Beati Cœlites, si S. Thomæ Angelico credimus, duobus modis Sequestri nostri

Job. 8. 6.

Suppl. 9. 72.
art. 3.

nostri sunt; precibus, ut loquitur, expressis, & precibus interpretativis: expressis quidem, quando nominatim nobis aliquid petunt: interpretativis verò, quando nihil licet petendo, Deum tamen suis rectè factis ac meritis movent ad bona nobis conferenda. Nec dispar ferè est ratio eorum Præfulum, qui singulari animi puritate Deo in paucis cari sunt. Etsi enim dies illis subinde aliqua elabatur, quâ, aliorum negotiorum mole obruti, gregis sui apud Deum orando non meminerint, DEUS tamen favore illum suo, & curâ singulari dignabitur permotus ad id benevolentiam, quâ in Pastores fertur. Quare si trahendus est ad Homines DEUS, Reverendissimi Præfules, memineritis, non aliâ id ratione vos consequi posse, quàm si optimo Deo summè ac unicè placere studeatis. Tanto autem indies magis magisque placebitis, quò purissimam Matrem Virginem imitati, accuratius vos ab omni animi labe abstineritis: hoc enim modo ipsi quàm simillimi evaderitis.

VII. Quamquam nunquam planè perfectèque trahitur ad homines DEUS, nisi vicissim homines trahantur ad DEUM; juxta illam Universi harmoniam, quâ necesse est, ut *superiora ad inferiora descendant, & inferiora ad superiora emittantur*. Modus autem, & ratio trahendi homines ad DEUM illa est, quam jam inde à principio indicavi, recti exempli vis. Hoc à me verè assertum esse, audite quomodo demonstrem. Apostolus Paulus, magnus ille Evangelij interpres, cum id fuisset epistolis, ut omnes mortalium ordines rectè institueret, duas earum ad formandos Episcopos scripsit, utpote præcipuos, primique nominis in terris Mediatores. In illa, quam ad Titum dedit, sic loquitur. *Opor-* Tit. 1. 7.

1. Tim. 3. 2. *et Episcopum sine crimine esse.* In altera, quâ Timotheum alloquitur, oportet, inquit mutata loquendi formulâ, *Episcopum irreprehensibilem esse.* Quid autem? an non unum idemque est, esse sine crimine, & esse irreprehensibilem? Nequaquam. Ad hoc enim, ut quis sit sine crimine, satis est, nihil habere, cujus nos conscientia coram DEO arguat: hoc autem, ad esse irreprehensibilem, non sufficit: ut irreprehensibiles simus, opus præterea est, nihil habere quod homines offendat, juxta illud, *Providentes bona, non tantum coram DEO, sed etiam coram hominibus.* Episcopum porro, ut sequestri munere fungatur, necesse est non cum DEO tantum, sed & cum hominibus agere, cum ad ipsum spectet utrosque conjungere. *Ad Mediatoris officium propriè pertinet, unire eos, inter quos est Mediator,* ut Angelicus docet *nam extrema uniuntur in medio.* Quamdiu proinde apud DEUM precibus rem agit, sufficit ut sit sine crimine; si enim *cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad DEUM,* ut dilectus ille Discipulus scripsit: atque ita hunc ad finem satis est, mundo corde esse. Ubi autem ad homines descendere officium jusserit, quorum oculi animum non vident, jam *sine crimine* esse non sufficit, oportet & *irreprehensibilem esse*, hoc est, *sine reprehensione in medio nationis prava & perversa,* quibus verbis idem Apostolus ad Philipenses scribens usus est: atque ita exemplo etiam cum hominibus opus est; qui est splendor ille, quem interiori animi puritati recta in externis habitudo superaddit. *In omnibus se ipsum prabe exemplum bonorum operum:* ab hoc nimirum, quicumque vobiscum versantur, legem accipiunt; atque adeo absque hos nulla est spes, homines ad DEUM trahendi.

VIII. Dixi, spem esse nullam; nisi enim hoc exemplo quàm maximè istum ad finem opus esset, haud equidem scio, quæ tandem causa Christo esse potuisset, tantam ejus rationem, inde ab exordio constituendæ Ecclesiæ, habendi. Cuncti novimus geminis potissimùm machinis Idololatriam everfam esse; Prædicatione, & Miraculis. Et tamen, quod mirum videri poterat, id voluit DEUS, ut machinas has non alij tractarent, quàm quos rectissima in vulgus vitæ exempla commendarent; haud aliter, ac si absque his roboris satis non haberent, nec Prædicatio ad permovendum; neque Prodigia ad omne dubium eximendum. Hæc cum ita sint, quid demum est, ô Pastores Sacri, quo hodie quoque vobis promittatis, trahi homines ad DEUM posse? An Prædicatione? Hac quidem, summâ & curâ & constantiâ, instituendum gregem certum omnino est, cum sit *debitum inexcusabile*: ut in Canonibus Apostolorum Can. 73. vocatur. Hæc autem Prædicatio quid tandem potest, exemplo non animata? ne hilum quidem; cum verba operibus dissentanea sint Diplomata Principum nullo signo firmata. Promat hæc, qui volet; fidem non impetrabit. Quid dico, fidem non impetrabit? ridebitur etiam. *Cujus enim vita despicitur, si rectè sensit S. Gregorius, quid restat, nisi ut prædicatio contemnatur?* Certè solâ Prædicatione nemo satis convincitur; habet, qui audit, quod reponat, habet, quo se tueatur: exemplo autem necesse est manus dare. Verba siquidem, etsi firmis & doctis rationibus asserta, plus non probant, quàm fieri debere, quod dicitur: exemplis verò demonstratur, etiam fieri posse, quod dicitur. Legibus omnibus inest vis obligandi, ut Philosophus asserit; eas

K 3

tamen,

tamen, quas usus introduxit, videmus servari longè accuratiùs, quàm illas, quæ solis Tabulis continentur. Non ob aliam utique causam, quàm quia Usui Exemplum conjungitur: hoc autem vi quadam occulta & sua vi efficit, ut tota voluntate in rem præceptam feramur, haud aliter ac in ea ferimur, quæ amamus: è diverso Tabulæ, cum vi utantur imperativâ, faciunt ut mediâ quasi tantùm voluntate in ea, quæ imperata sunt, rapiamur: sicut nimirum illâ volumus, quæ non nisi coacti volumus. Homo quàm liber, tam sui æstimator, omnia alia ambit citiùs, quàm vim illatam: increpa, terre aliquem: quid proficies? non semel tantùm, reddes magis obstinatum, sic omnino, ut canum quoddam genus verberibus contumacius redditur. Ubi autem quis in id incubuerit, ut dicta factis affirmet, prò quàm citò suis cunctos inhzere vestigijs videbit, & post se non aliter trahi, quàm columbæ odore trahuntur. Testem proveco urbem Mediolanum, an non tota, cum amplissima Diocesi, institerit vestigijs Caroli Pastoris sui? Illa profectò ex silva abusuum, Simoniarum, vindictarum, usurarum, impurarum libidinum; in hortum paucorum annorum spatio, mutata est, quo tota vix habebat Ecclesia amœniorem, tamque ad omnes delicias excultum: & qua tandem istud vi? non aliâ certè magis, quàm factorum heroicorum, quæ quotidie in suo spectabat Pastore, non labis tantùm experte, sed etiam irreprehensibili.

IX. Siquis porro prædicationi adderet etiam Prodigia, hac ætate tam rara, crederetne se illis nihil non effecturum, etsi non deesset in vita, quod reprehendi mereretur? Nec hoc induci possum, ut credam: quod

ut

ut apertius enotescat , Naamanis illius Syri memoria subear : Ille Jordanis undis ablutus sic omnem suam lepram absterfit , ut caro ejus carnem tenelli infantis æmularetur : *Restituta est caro ejus, sicut caro Parvuli.* Act. 4 Reges. 14.
 tonitus prodigio tam manifesto , reversus est , ut Elisæum inveniret , cujus imperio aquis illis se immerferat , palamque confessus , non esse alium in Mundo DEUM , præter DEUM Israël. *Verè scio, quòd non sit alius DEUS in universa terra, nisi tantum in Israël.*
 Sed quamquam signo tam luculento cognorat hic Sathrapa verum DEUM , an illo etiam momento statuit non alium deinceps venerari , Idolo nulli supplex accidere ? minimè gentium : hæsit enim etiamnum deliberandus. Sed cùm non diu post vidit ipse , Elisæum munita , quamlibet pretiosa & pulchra , quæ illi obtulerat , & à famulorum turba ad pedes Prophetæ deferri jussit , rejecisse & recusasse ad unum omnia , enimverò resistere ultra non potuit. Tunc veræ Fidei non Intellectum tantum , sed voluntatem quoque subjiciens , sanctè & jurejurando affirmavit , nullâ se deinceps victimâ , nullâ hostiâ , dignaturum quemcumque aliorum Deorum , sed unum solumque Palæstinæ DEUM. *Non faciet ultra servus tuus holocaustum, aut victimam dijs alienis, nisi Domino.* 4. Reg. 17.
 Eum autem in finem , dum reditum parabat in patriam , tantam Prophetæ sanctimoniam profundissimè reveritus , singularis gratiæ loco petijt ; liceret sibi , pro sua religione domum referre ; quid existimatis ? an aliquot illius aquæ urnas , quæ tam celerem sanitatem reddiderat ? non ; sed illius terræ felicitis , quam calcarent viri virtute alibi locorum tam incognita , tantum , quantum duo jumenta ferre possent.

Obsecro,

Obsecro, concede mihi seruo tuo, ut tollam onus duorum burdonum de terra. Ad eò vel ipsis prodigijs potentiora sunt rectè facta ad vincendam voluntatis contumaciam, quæ ultima semper manus dare solet! Judicare jam Auditores, an vitæ exempla necessaria sint necessitate non dispensabili ad trahendos ad DEUM homines, cum sine his verba planè nihil, prodigia autem parùm admodum valeant? Cum è diverso sine ullis verbis, sine ullis Miraculis sola vitæ exempla mirum quantum valeant.

X. Inter cetera, quæ non parùm admirationis habent in historia Evangelica, non postrema est illà Populi Hierosolymæ, non rudis tantum, sed etiam in Legè eruditi, contumacia, quâ contendebat, Joannem esse Messiam, etsi tam disertis verbis id negaret Joannes:

Jo. 1. 10.

Non sum ego Christus. Messiam constabat nasciturum ex progenitoribus Tribus Juda: Joannes autem natales suos referebat ad Tribum Levi. Messia Nativitati jam pridem destinatum erat oppidum Berlehem: Joannes lucem aspexerat in Montanis Judææ. Messiam oportebat prodigijs innumeris inclarescere: horum ne unum

Jo. 10. 41.

quidem Joannes patrârat. *Joannes quidem nullum signum fecit.* Quomodo igitur non dubia opinione, sed contumaci perfidiâ Messias habitus est, qui neque re ipsa fuit, neque verò esse potuit per tot Vatum antecedentium Oracula, Populo illi perspectissima? O vim exempli stupendam: vixerat Joannes indè à puero vitam tam omnibus virtutis numeris absolutam, vestibis induebatur tam horridis, cibo tam tenui vescabatur, tantâ constantiâ abhorrebat à vanitatibus omnino omnibus, quas tam tenaciter alij amplectuntur, ut non nisi summa quæque de ejusmodi homine præsumi posse viderentur: &

quo-

quoniam satis constabat, procul abesse non posse tempus, quo tot seculis suspiratus Messias adventaret, induci Judæi non poterant (quidquid esset de Oraculis, quæ repugnare viderentur) ut alium hunc à Joanne esse crederent, non tam odio in Christum (ut S. Joannes Chrysostomus existimavit) cum sub id tempus Christus nondum tam acerbè eos liberrima sua prædicatione perstrinxisset; non pepercerit autem iisdem Joannes, qui eos non dubitârat *genimina viperarum* appellare: sed eâ tantum causâ, quòd Christus viveret vitam nil magnopere à communi aliorum differentem, non solitariam, non ab omnibus commodis abhorrentem; ut quidem S. Augustino visum est, quem reliquorum fermè Interpretum cohors sequitur.

XI. Hæc igitur vera propriâque est homines ad DEUM ducendi ratio; quâ eundem sit, monstrare exemplo: exemplo tamen non qualicumque, sed quod vulgarem virtutem haud paulò superet: nam si id Mediatoris ac Sequestri est, homines ad DEUM trahere, ut dicebam, necesse omnino est, ut plus ipse virtutis habeat, quàm illi, quos trahit: neque enim aliàs eos pertrahet. Virgo Mater Mediatrix est DEUM inter ac homines perfectissima, quia etsi naturæ conditione nobis dissimilis non sit, gratiæ tamen excellentiâ longissimè reliquorum mortalium vulgus antecedit, DEO simillima. Hanc excellentiam pro ratione gradûs vestri æmulari vos convenit. Videte nubem illam crySTALLINAM, quæ rectis solis radijs illustrata, ejus imaginem in se tam vivam exprimit, ut inde *Pareison*, velut alter Sol, appelletur: Si Sol illam conferamus, nubes est; nubibus si comparemus, quodammodo Sol est. Hanc vos imitari

oportet. DEO collati, homines duntaxat esse debetis: at collati hominibus, quodammodo Dij. *Ego dixi: Dij estis.* Quid autem futurum esset, si quando non DEO, sed è diverso hominibus essetis similes? O miseras Diceceses, miseras urbes, & nationes! Non foret tum, qui virtutis haberet tantum, ut ad DEUM eas traheret. Tum autem quomodo ad hunc accederent, quomodo huic jungerentur infelices, cum vix ad illum adeant, cum est, qui forti eas brachio trahat? Non deploro pluribus miserrimam illam rerum faciem: eorum siquidem, ad quos loquor, inclita virtus tam tristi me onere liberat.

PARS SECUNDA.

XII. Si Sacrorum Oratorum sententia tantum negotij audientibus facerent, quantum facessunt sententia Judicum, sat scio, plures uno, hodie appellaturos ab illa, quam ex me audierunt. Id velle, ut Sacer Pastor ab omni noxa immunis sit? nec in animo, nec foris quidquam peccet, sed planè purus sit? quàm non moderata, quàm non prudens hæc est sententia? Non ita olim Ecclesiastes, tanto intervallo sapientior, pronuntiavit, falsus, frustra hîc quæri puritatem omnis labilis expertem. *Non est homo justus in terra, qui faciat bonum, & non peccet.* Ut quid igitur omnis expers peccati inter Mortales quæritur? non parùm præstiterit, qui justum invenerit. Sit ita. Sed quid Oratori irascitur, qui sic queritur? Siqua ea in re culpa est, Apostoli Pauli est, qui scripsit: *Oportet Episcopum sine crimine esse;* in animo nimirum: nec isto contentus, alibi sibi excidere passus est. *Oportet Episcopum irre-*
pre-

prehensibilem esse, si ea attendas, quæ apparent. Negari non potest, magnam omnino rem petiisse Apostolum: *Pene rem contra naturam exigit*: ita jam olim ipsi adde-
 S. Hieronymo visum est. Sed quid obnitimur? quem S. Hieroni-
in hunc
loc.
 suscepta vitæ ratio ad perfectionem obligat, naturam vincat necesse est. Sed resumite animos, vincenda est natura ope gratiæ: gratia porro etsi ab ijs noxis immunes non reddit, quæ non satis advertentibus aut prudentibus obrepunt, quæque Ecclesiastæ paulò antè alato effato, vel sanctissimum quemque inficiunt, nunquam tamen non illa parata est ad illas vitandas, quæ à volentibus & scientibus admittuntur. Atque hæc sic admittæ illæ sunt, quæ plurimum dedecent cum, qui muneris sui ratione debet esse Sequester, de quo nobis sermo. Quæ non planè volentibus, nec prudentibus obrepunt, nec impediunt, quò minus DEUS trahatur ad homines, nec quo minus homines trahantur ad DEUM: atque adeò nec Sequestri muneri obturbant. Non impediunt, quò minus sua in homines dona erogat, siue quibus animus, siue quibus corpus juvatur, cum vim precum non elidant. *Iniquitatem si aspexi in corde meo, Ps. 65. 18. non exaudiet Dominus*: aiebat Psalter Regius; *aspexi*, tamen dixit, non *admissi*: illa siquidem iniquitas cor inquinat, quæ etsi prævisa tamen admittitur. Non impediunt etiam, quò minus homines trahantur ad DEUM; cum non faciant, ut quis evadat reprehensibilis. Non sunt digni reprehensione errores, nisi qui exprobrari nobis possunt: exprobrari autem non possunt, nisi quos scientes volentes admittimus. Qui aliud agentibus, nec satis advertentibus excidunt, miseratone potius dignos reddunt. Huc igitur facit, quod monebat Ecclesiasticus:

Eccl. 7. 17.
In sent.
sent. 465.

cus : *Noli esse justus multum.* Quis etenim est verè *justus multum*? Qui dicit se non habere peccatum; ut S. Augustinus interpretatur.

XIII. Non istud idcirco dolendum est, AA. Dolendum est, non deesse ex Præsulum Ecclesiæ numero, qui censeant, non esse numerandas in culparum, saltem quæ reprehendi mereantur, numero illas, quæ omnibus communes sunt. Siquis vituperet, mox ita se purgant: sic omnes agunt: nemo sumptibus parcit: omnes aspirant ad altiora; omnes adulantur: nemo non Patrimonia pauperum familiam suam, quantum potest, locupletat. Hæ enim verò loquendi formulæ in hujus conditionis hominibus ferri non possunt. Quid nos docet concepta hodie Infantula? quid nos docet, quid demonstrat? Parum illi est, eximiam esse à noxis actualibus, à quibus DEUS etiam Joannes, etiam Jeremias immunes esse voluit, jam tum matera in alvo sanctitate donatos: gaudet se ab illa etiam originaria puram, quæ omnibus planè communis est. Hoc est decus, quo fortassis aliud nullum pluri facit; hoc enim fit, ne illa unquam fuerit DEO inimica: hoc illam supra omnium reliquorum hominum conditionem evehit, hoc secernitur, hoc dignoscitur à cunctis, hoc illam longè dignissimam omnium hominum Mediaticem constituit. Ut quid igitur mussitet Antistes aliquis Ecclesiæ; sic omnes agunt? vel hoc ex capite debet nolle sic facere, quia omnes sic faciunt. An temerè locutum S. Petrum existimatis, cùm dixit: *Vos autem genus electum.* Id profectò ipsi propositum fuit, ut in mentem vobis revocaret nomen, quo tenemini non sequi turbam in operando: *Non sequeris turbam ad faciendum malum.* Bellè se hac

2. Pet. 2.

Exod. 3. 9.

hac ratione purgare potuisset Tobias, si dixisset: eâ se causâ cum nobili illa Tribu sua Nephtali ad adorandos vitulos aureos, ab Jeroboamo erectos, proficisci, quod eò omnes irent. Irent sanè, quotquot volebant: tantum ipse, tam tenerâ etiam ætate, sumpsit animorum, ut cunctos reprehenderet, dum ipse unus ac solus Hierosolymam ad adorandum DEUM verum petebat. Cum *arent omnes*, non plurimi, non plures, sed omnes: cum *arent omnes ad vitulos aureos*, quos Jeroboam fecerat Rex Israel, hic solus (ô encomium omni encomio majus!) hic solus fugiebat consortia omnium, sed pergebat in Jerusalem ad Templum Domini. Ecquis est, qui tam fortem constantiam non suspiciat? non disparem, imò majorem hac oportet esse hominis Ecclesiastici, si tali vir de seculo præluxit. Adorent alij, quantum placet & juvat, mendacia Aulæ Idola: adorent fastum, fraudes, commoda, adorent insanam illam, quam dicunt, statûs rationem: ego (sic aperta fronte quemque vestrum loqui oportet) ego ratum fixumque habeo, non alia sequi axiomata, quàm illa à Sacris Canonibus tantopere commendata, sanctæ simplicitatis: Hæc omnino, hæc erit mea gloria, hoc illustre decus meum: *Mihi autem absit gloriari nisi in Cruce Domini Nostri JESU Christi.* Verum non omnes in hoc illam reponunt: quid dico, omnes? vix est hac ætate, qui illam reponat. Vix est, qui reponat? fallor: est enim verò, est, qui reponat. Sed sit ita; non sit, qui reponat. Multitudo peccantium delicta non elevat: ne tantillum quidem. An est noxa magis communis originariâ; an ulla tam latè propagata, tam ad omnes pertinens? An tamen post tot seculorum cursum (hoc est, postquam tot millena

Tob. 1.

Gal. 5. 14.

86 *Concio Quarta. Festo Immac. Concepr.*

mortalium millia foedavit) minùs illa nos reos constituit, quam constituerit mox ac ab Adamo admissa est? Est quidem noxa, illà levior, quam quisque studiosè admittat: sed, si Angelico fides, idcirco tantum, quòd minùs habeat de voluntario, non quòd communis, non quòd universalis sit. Atque adeò ut finem oratio habeat: non alio ex capite levius reddi peccatum potest, quam quòd minùs deliberata voluntate admissum sit. Unius esse delictum, aut millenorum, in DEI oculis perinde est. Aliter se res habet iudicio hominum, non nego: istud autem quid prodest? à DEO Iudice non turmatim, sed singuli iudicabimur. *Quid proderit multitudo, ubi singuli iudicabimur?* sapientissimè interrogavit S. Eucherius, & ego cum ipso. Atque his positis nemo non magno animo se accingat ad faciendum, non quòd sit, sed quòd faciendum est.

CONCIO

CONCIO QUINTA.

IN DIEM MERCURII POST TERTIAM
DOMINICAM ADVENTUS.

*Quid dicis de te ipso? Ego vox clamantis in
deserto &c. Joan. I.*

T H E M A.

Quàm formidanda sint peccata omissionis
omnibus, qui alios regunt.

I. **Q**UI fieri tandem potuit, ut tot ex Titulis, quibus
Joannes resplendebat, nullus neque carior Joan-
ni esset, neque ad rem aptior, quàm quòd esset Vox?
Ego vox. Quin potius ex se quærentibus respondit:
Sum Angelus, de quo vaticinatus est Malachias: Sum
Elias, nuntius primi Adventus Christi Servatoris, Mun-
dum hunc ingressi: Sum Præcursor: Sum Paranympus:
Sum plus quàm Propheta: in ipso adeò Matris utero
sanctificatus: an dicetis; citra jactantiæ notam, plus
satis conspicuam, de se ita gloriose loqui illum non po-
tuisse: rectè hoc, nisi interrogari jussisset Supremus
Hierosolymæ Sacerdotum Senatus, qui vitæ genere in-
solenti inductus, jure utique summo rescire cupiebat
ex ipso, quid tandem hominis esset; ne fortassis per-
peram ad majorem indies multitudinem dicere, vati-
cinari, ad Jordanis fluminis ripas plures identidem plu-
resque undis ablueri illum sineret. Animi demisso
veri-

veritati obesse non debet, maximè cùm qui interrogat, eâ pollet autoritate, ut fateri quod res est, officij censeatur. Quare si Joannes aliud querentibus nihil reposuit, quàm, *Ego vox*, non aliâ, ut opinor, id causâ factum est, quàm quòd pauculis his syllabis tota muneris, quod gerebat, ratio explicabatur. Si Angelus erat à Malachia prædictus, si novus Eliás, si Præcursor, si Pananymphus, si Prophetarum prinipilus, quem in finem tam præclaris titulis fulgebat, nisi ut majori cum auctoritatis pondere vox esset, quod DEUS jussisset, loqueretur? Unde, si rectè rem æstimamus, non quod minus, sed quod maximè honorificum erat, de se professus est: non enim ea est hominis cujusquam gloria, quòd nobilis ipsi credita sit provincia, sed quòd eâ rectè fungatur: hoc autem singulari quadam & præcellenti ratione de se pronuntiavit, dum jure ac pro potestate querentibus respondit: *Ego vox*. Quàm proinde beata foret Ecclesiæ conditio, si hæc inanimam sensa cuncti ejus Ministri altissimè demitterent, nihil magnopere gloriæ in se redundare ex illustribus Titulis & Dignationibus, quibus emineant, Gubernatoris, Præsidis, Præfecti, Præsulis, sed si faciant, quod ejusmodi munia postulant! Crediderim hac gloriâ splendere omnes, qui me audiunt: ut tamen id altius hæreat in omnium animis, propositum mihi est, ostendere hoc Sermone, quàm non leviter peccent Ecclesiæ Ministri, quibus curæ non est, partes muneris sui omnes implere; ut cuncti Joannis exemplo provocentur ad eas summâ industriâ faciendas, sintque suo singuli in genere & ipsi *Vox*. *Vox* dico, non *vocales*: vocalem enim esse potentiam tantum denotat: at esse Vocem, opus & exerci-

citationem ipsam virtutis hujus ac potentix significat :
Ego vox.

II. Geminæ potissimum dores sunt, quæ formidandum reddere hostem possint ; vires, & artes ; vires ad nocendum ; artes ad tegendum. Utrâque hac noxiâ qualitate præ ceteris infectæ sunt Omissiones istæ muneris sui damnosæ , contra quas nunc differendum est. Atque adeò si Sacræ Literæ omnia nobis peccata colubrorum specie depingunt , *Quasi à facie colubri fuge peccata*, ijs, de quibus nunc sermo, rectissimè Aspidis similitudo respondet, quæ quàm mole corporis est exigua , tam nocendi vi sanè magna : idque gemino, quod indicavi, ex capite : primò quidem , quia quod mordendo spargit venenum , planè est exitiale : *venenum aspidum insanabile* , deinde quia illud spargit morsu tam leni , ut vix sensu percipiatur. Consideremus , bonâ vestrâ veniâ , primò damna , quæ his ex omissionibus emergunt ; ut magis dein horrescamus , quòd sint tam occulta.

III. Non videor mihi aberraturus à vero , si as- firmem : haud aliter ac Præsidum & Antistitem vigi- lantiæ debetur , quidquid boni ad salutem creditis gre- gibus obtingit , sic eorundem ignaviæ atque inertix tri- buendum , quidquid in eos redundat mali. Hæc dum ex me audiebatis , nullus dubito, quin confestim subie- rint animum ingentia damna , quæ agro illi Evangeli- cò custodum suorum ignavo somno obvenierunt. Tum, *cùm dormirent homines , venit inimicus homo & superse-* Matth. 13.
minavit zizania. Bene est : sed dicite ; quis tandem fuit ille *inimicus homo* : an non malus Dæmon , cui Hominis nomenclatio ab Homine devicto adhæsit, haud
R. P. Segneri Conc. Apostol. **M** *aliter*

aliter ac Scipioni cognomen Africani, ab Africa sub jugum missa: ita est, malus Dæmon fuit; nec id quemquam laret. Sed si malus Dæmon, quid tandem causæ fuit, cur ille ad noxiam sementem spargendam expectaret, donec custodes incurij obdormiscerent? an ille omnium oculis invisus, intactâ etiam sepe, quæ prætentabatur ingredi in agrum non potuit, ibi morari, quaquaversum vagari, & spurium semen sulcis illis pro arbitrio committere, etsi custodes plus quàm centum oculis, omni Argo perspicaciores, excubarent? Poterat sanè; sed DEUS id haud quaquam permisisset. Permisit autem, si S. Joanni Chrysostomo credimus, in ejus somni poenam: *Ex ea re facultas Diabolo data est.* Quamdiu Pastores sacri partes muneris sui omnes adimplent, disertè pronuntio, tamdiu in gregem eorum malos Dæmones nihil posse; aut siquid possunt, parùm admodum posse. Tunc longè plurimum possunt, cum dormit Episcopus, & quod consequens est, cum Episcopo dormiunt, quotquot ille habet in curando grege ministros & adjuutores. Et quòd hoc ita se habeat, res ipsa satis loquitur, dum videmus, quàm non dubiâ spe ac fiduciâ plenus Dæmon fuerit: *Superseminavit enim zizania in medio tritici, & abiit.* Abiit? quin traxit potius moras, dum regeret fraudem, & semen pestilens occultaret, foveret, & nulla non arte adjuvaret, si id spectabat, ut pullularer? Qui agros colunt, parùm omnino operæ in spargendis seminibus ponunt: plurimum autem in eo, ut sparsa sementis in speratas fruges excreseat. Verum id quidem, sed quid attinebat moras trahere, si cultores dormiebant? non ignorabat versutissimus hostis, nullâ diligentîâ suâ opus esse, ubi rem o-

Hom. 4. in
Matth.

maem custodum negligentia esset confectura, & noxia germina ad maturitatem perductura. O quoties, ob somnum ejusmodi, alio non opus est ad integras Diceceses tetrâ flagitiorum gravissimorum lue ac contagione inficiendas, quàm tenuissimo quodam initio! Sit in ea vir aliquis opibus pollens, qui Matrimonij vinculo illigatus non tamen horreat thori sanctitatem, nunc hâc, nunc illâ inductâ violare. Si re intellectâ gregis illius Sacer Custos tam non fiat *Vox*, & cum Joanne altum exclamet, ut etiam oculos claudat, ut dissimulet, negligat, nihil se scire fingat, ne cum homine arrogante, velut aperto Marte congredi, & configere oporteat; cum enim verò, vel ingratijs supremi Numinis, latè propagatur malum, & sensim ab his in illos serpendo tandem efficit, ut sacerrimi illi conjugij nexus virium jam nihil habeant ad abstinendos à gravissimis sceleribus protervos, perindè ac frustra aranearum telis Aquilam quis sperat irretire.

IV. Non potest igitur non esse infelicissimus ager, cui Custos tam ignavus obtigit. Sed nec ipsius etiam Custodis fors est melior. *Qui praeest, in sollicitudine.* Hæc est propria eorum, qui præsunt, virtus, diligentia, sedulâ cura: quin erro: *Sollicitudo*; hæc enim in ijs, qui gubernant, addit cognitionem, rationis, si diligenter non vigilent, reddendæ. Meminisse vos velim miseri illius Servi, qui acceptum à Domino talentum ad negotiandum, pro eo quòd scœnori illud committeret, sepelivit. Hunc S. Matthæus non nisi servum inutilem dixit: *Servum inutilem eijcite in tenebras exteriores.* Eundem tamen S. Lucas servum nequam appellavit: *De ore tuo te judico, serve nequam.* Quâ quæso

M. 2. Luc. 19. 22. de

de causa, AA. nisi ut constaret: quisquis facere negligat, quod officij ratio postulat, hoc ipso ex capite mala gravia perpetrare? Inutilis est, ergo nequam. Quodsi verum est in servo etiā ordinis ultimi, qui mercaturam negligenter faciat, quanto id erit verius in eo, qui præcipuum in Ecclesia locum tenet, cujus Omissiones ut majora hominum generi auxilia subtrahunt, ita majoribus illudmet detrimentis mulctant? Si privatarum ædium puteus aquarum porro nihil propinet, quis id malum esse neget? absque comparatione tamen majus est, si fons publicus exarescat. Antistites sacri non Putei, sed Fontes sunt. Sed, quod dolendum, nonnulli sunt Fontes sine aqua: *Hi sunt Fontes sine aqua*: ut de ijs discretè pronuntiavit S. Petrus, quia (ut S. Hieronymus commentatur) *predicationis dulcem aquam amiserunt*. Pro eo, quod pro concione populum suo tempore erudiant, tacent; pro eo quod admoneant, muti sunt; pro eo, quod juvent, deserunt; pro eo quod medeantur, qui passim irrepunt, abusibus, oblectamenta sectantur. Et non sit hoc malum gregis cujuslibet lacrymis dignum, Fons aridus! Quousque non intelligit tandem, qui populos regit, quod *quos regendis subditis præest, tot, ut ita dicam, animas solus habet, pro quibus rationem est redditurus?* quæ sunt ipsissima Magni Gregorij in Moralibus verba. Quis proinde non videt, illi, qui tot animas, quot suæ curæ creditos habet, indefessâ sollicitudine opus esse? *Qui præest, in sollicitudine.*

2. Pet. 2.
17.

L. 4. c. 13.

V. Erit Antistitum aliquis, qui minimè iratum sibi DEUM existimet, propterea quod animum nullius noxæ à se contractæ reum invenerit, dum vesperi ad calculos per diem gesta revocabat. Hic tamen ipse, heu! quo

quo pudore suffunderetur, si illa in facinora obrutum defigeret, quæ sub ipsum illud tempus admittit per animas sic alienas, ut tamen suas! admittit non semel tam foeda, tam probrosa, ut non alia foediora tota in Diœcesi perpetrentur. Ecclesiastici 49. legimus aliquid, quo nemo non terri jure debeat: nimirum præter Reges Davidem, Ezechiam, Josiam, alios omnes Reges Juda Idololatriâ se contaminâsse. *Præter David, & Ezechiam, & Josiam, omnes peccatum commiserunt.* Nemini dubium est, non aliud hîc, quàm Idololatriæ peccatum intelligi; cùm hoc omnium reliquorum præcipuum, per Antonomasiam Peccatum dicatur. Quomodo autem ab hoc peccato non nisi tres isti Reges immunes, cùm tamen constet, nihil aut à Rege Asa, aut à Josaphato divini cultûs ullis unquam idolis esse exhibitum? Nimirum etsi neuter horum Regum Idola ipse coluerit, uterque tamen permisit, ut à subjectis colerentur; aut melius, neuter ex toto sacrilegum hunc cultum impedivit; cùm neque Asa, neque Josaphatus omnia dirui jussit delubra, à Progenitoribus ædificata: *Verumtamen excelsa non abstulit* (hoc est, quod in utroque horum Regum sacer textus excipit) *adhuc enim Populus immolabat in excelsis.* Atque hoc, non omnes reliquias, non omnem memoriam, non quodcunque genus Sacrilegi Idolorum cultus magno & forti animo abolevisse, satis fuit, ut uterque iste Rex, etsi ceteroquin pietate tam illustris, Idolorum cultoribus accenseretur. Redeamus in semitam. Quàm multi sunt Præfules Sacri, qui nonnunquam, Populi judicio, religiosi & DEUM timentes, à DEO ipso numerantur inter consceleratos, inter Blasphemos inquam, Perjuros, Sufurrones, Lufiores, Vindictæ cupidos, Ufu-

3. Th. 2. 2.
q. 94. 2. 3.

3. Reg. 15.
3. Reg. 22.

rarios, Adulteros : non quòd ipsi tam foedis se criminibus obstrinxerint, sed quia non parem in id operam contulère, ut tam pravi mores in creditis eorum curæ populis penitus emendarentur, dum ijs neque de Sacris Præconibus prospexère, divini honoris sincerè studiosis, neque de Confessarijs idoneis, neque de ijs, qui prudenter & cum caritate peccantes corrigerent : neque qui lethargum Missionum Sacrarum ferventi conatu discuterent : neque ipsi vocem unquam ad scelera castiganda tantum altum extulère, ut dici possent *Vox clamantis* ; neque id egerunt, ut alij ipsorum loco sonore clamarent.

VI. Medicorum axioma est ; humanum corpus non cunctis simul morbis infestari posse : cùm enim plures eorum planè contrarij sint, ut sunt Lethargus & Insomnia, Vermes & Lepra, atræ & flavæ bilis abundantia, fieri omnino non potest, ut idem omnes corpus occupent. Nec dispar est pravæ animi affectionum conditio : nam & harum una pugnat cum altera. *Quædam vitia sunt sibi invicem contraria* : Philosophi effatum est. Hinc etsi magno suo bono Animus noster virtutes in se unire omnes possit (quod perspicacissima illa S. Thomæ mens observavit) vitia tamen omnia in eo locum non inveniunt. Virtutes capere omnes potest, quia *Amor DEI* (qui unus nos bonos efficit) *congregativus est*, in quantum affectum hominis à multis ducit in unum. Atque ita, à multitudine ad unitatem revocando, facit, ut virtutes simul omnes arctius inter se, intimiusque conjunctas possideamus, quàm possideremus cuncta flamina, Oceanum possidendo. Non ita omnia jungi in animo vitia possunt ; *Amor enim sui* (qui malos nos constituit) *disgregat affectum hominis ad diversa*. Atque

Bib. 2. E.
Abic. c. 8.

S. Tho. 1.
2. 2. q. 73. a.
1. ad 3.

que ita ab uno ad multa nos avocando, tanquam à maris sinu ad terræ ambientis littora, dum nos ad unum caducorum bonorum genus, vilis instar algæ ad litus ejectum, rapit; non potest non ab altero, quod opposito in littore jacet, abstrahere. Sed quæcunque tandem ejus rei vera causa sit, certum est, fieri non posse, ut simul quis avarè rapiat, & inconsultè prodigat; ut abjectè metuat, & audacter aggrediatur; ut animi decreta leviter mutet, & obstinatè eadem prosequatur: & par est ceterorum ratio. Interim, prò dolor! modum invenit hostis stygius, quo Rei constitui possimus scelerum, quæ simul stare nullo modo possunt. Et quis ille modus? Omittere: Deesse inquam muneris nostri partibus, quibus adstringimur ad impedienda, quoad ejus fieri potest, non nostra tantum, sed & aliorum peccata ac scelera. Si verum est, quod toties Sacri Canones ingeminant: quòd *Error, cui non resistitur, approbatur*, quòd ^{83. dist. c.} *negligere, cum possis, deturbare perversos, nihil aliud est, quàm fovere*: quòd ^{error.} *non caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obviare*: quis poterit inire numerum earum noxarum, etiam inter se pugnantium, quæ extremo illo die in unum, eundemque hominem coacervatæ videbuntur? Mirum porrò esse non potest, omnia non omnium hominum, sed unius duntaxat peccata, apud Jobum dici infinita. Nunquid *timens arguet* Job. 24. *te DEUS, & non propter malitiam tuam plurimam & infinitas iniquitates tuas?* non aliâ profectò de causâ, quàm illâ, quam S. Thomas eo loco adducit. *Malitiam*, ejus verba sunt, *dicit plurimam, sed iniquitates infinitas, quia in pluribus peccat homo omittendo, quàm commissendo.* Quàm igitur formidandum est onus, quod unius tantum hominis tergo incubiturum est! VII.

VII. Ne videamur loqui de numero quodam infinito ficto potius & imaginario, quàm verò, cogitemus eum, quem accidere non est difficile. Deest Ecclesiæ alicui Pastor : Præful, cujus est, de illo prospicere, ne molestiam sibi facessat inquirendo, tam multorum scientiam explorando; aut veriùs, precibus & commendationibus viri potentis fortiter se opponendo, curam illius committit Lupo, Pastoris habitu tecto; Sacerdoti inquam, nec à prudentiâ, nec à morum probitate commendato, non alijs instructo literis, quàm quas in sacco commendatitias attulit. Hic Præful, si nondum animus ad morsus internos obstupuit, agnoscet quidem admissum eâ re à se peccatum, haud leve, sed tamen unicum. Sed ô quàm multorum peccatorum, unicum hoc peccatum semen est! Propter tam multa bona, quæ novus ille Curio facere negligit; dum vel rudioribus Christianæ fidei elementa statis temporibus non tradit, vel ea tradendi methodum nescit; dum confitentibus peccata aures non præber; non admonet; ex altiore loco non docet; & propter tot mala; quorum ille pravis vitæ suæ exemplis causa est, heu quàm tota illa Parœcia paucorum mensium spatio silvescit, & tantùm non tota in ferarum lustrum abit! Atque hæc ea duntaxat sunt, quæ ex promotione inepti & indigni consequuntur. Non pauciora postmodum nascuntur, ex eo, quòd aptiores dignioresque sint postpositi: hi siquidem, quàm non lentos ad omnem virtutem ac pietatem stimulos negligentibus, nunquam frustra, admovissent? Enim verò horti instar floridissimi totam illam Parœciam excoluissent. Hic autem tot noxarum torrens parum abest quin dici possit noxarum infinitarum. Non alio tamen ille ex fonte manavit,

navit, quàm ex illa Præfulis Sacri ignavia & imbecillitate, muneris sui partes non implentis. An igitur harum omnium reus ipse non esse, aut dici poterit? Quamdiu Pastor iste ineptus vivit, propè dixerim, tamdiu pergere peccare Antistitem per ipsum, perque eos omnes, qui hujus culpâ vitij se, ac licentiæ quidlibet audendi permisere. An amplificationem tantum Oratoriam hanc esse existimatis? patiar vos ita sentire, si horum oratorum in numerum etiam Gentium Apostolum referre placuerit. Quæro enim, cur iste, cum tanto divini honoris zelo charo suo Timotheo scripsit, *Manus citò ne- r. Tim. 5. mini imposueris*, mox addiderit, *neque communicaveris*.^{22.} *peccatis alienis*: nisi ut indicaret, recidere in initiantem & conferentem, quidquid malorum ac perturbationis sequitur ex consecratione indigni: ex Curionis, Præfetti, Præsidis munere in ineptum, & immerentem collato? *Alienis peccatis communicare convincitur* (sic in illum locum commentatur B. Petrus Damiani) *quisquis Lib. 2. c. 11. indignum & improbum ad regimen provehere non veretur.*

VIII. Quid nunc de execrabili hac aspide videtur? an non, parum abesse, quin pronuntiari possit, etiam harum *venenum Aspidum insanabile*? Et quamvis veneno huic remedium non deesset, quid inde resultat commodi, si tam pronum est, remedij hujus adhibendi curam omitti? negligitur autem, quia venenum est occultum: quod est alterum gravium illorum malorum, quæ in Omissionibus noxijs observavi. Asserunt rerum physicarum curiosi, morsu Aspidis majus vulnus non fieri, quàm extrema acûs cuspidē: non intumescit caro, non livefcit, non urit, non dolet. Interim momento temporis sanguis congelascit, obturan-

tur venæ, hebetatur oculorum acies, nec ante ferè hi officium facere renuunt, quàm in mortem, nullis jam medijs vitabilem, claudantur. Hæc omnia ad amussim quadrant in maleficas illas culpas, de quibus differimus. Etsi & numero & pondere eo sint, quod audistis, ratio tamen illorum non habetur, quia parum observantur. Cur autem tam parum observentur, etsi veram prodere causam difficile sit, spero tamen in ea assignanda me non multum aberraturum. Causa igitur est, quia Omissionibus non violantur præcepta, quæ aliquid vetant, ut sit peccatis Commissionis; sed illa præcepta violantur, quæ aliquid jubent. Rem clariùs edissero. Præcepta vetantia, seu negativa, qualia scimus esse, non furari, non detrahere honorem, non mentiri, non adulari, ita & semper, & ubique obligant, ut via modûsque ab illorum obligatione se expediendi sit nullus: atque ita facilè quivis in eo, quod facit, novit, an furti, an detractionis, an mendacij, an adulationis, aut perfidiæ reus sit. Non ita res se habet in Præceptis jubentibus, seu affirmativis. Affirmativa (qualia exempli gratiâ sunt, quibus jubetur Antistes divinum gregi suo verbum explicare; invisere ipse Diocesim, admittere ad alloquium petentes, indigentibus opportuna stipe succurrere) & ipsa quidem obligant, non minùs quàm vetantia; sed non semper, non ubique, sed certis in adjunctis. Hæc porrò, quæ rem circumstant, adjuncta certâ regulâ non tenentur: *Cum enim circumstantia sint infinita (ut Angelicus docet) ita & infinitis modis variari possunt.* Hac autem incertitudine fretus non unus, qualem ipse vult, sibi fingit regulam. Episcopus ille fingit se, rebus ita, ut sunt, constitutis, non teneri

2. 1. q. 39.

2. 1. 3. c.

teneri pascere DEI verbo gregem ; alius nullam sibi
visendæ Diocesis obligationem incumbere ; iterum ali-
us, non audiendos sibi nunc hos illósve ; non nemo de-
nique nullam nunc esse erogandæ stipis necessitatem ,
etsi tunc hæc præsentissima urgeat. Quis igitur expri-
mat, quoties hoc ex capite Omissionis peccata mancant
occulta ? *Delicta quis intelligit ?* Sunt autem *delicta in* Pl. 12. 13
omissis, ut Hugo in hunc locum observat. Illud extra
controversiam est, peccata hæc cuilibet ferme ex sub-
ditis, qui sentit damnum inde natum, notiora esse,
quàm sint Episcopo, cujus omissione ea damna accipi-
untur : Episcopus enim pro eo, quòd agat juxta legem,
ut oporteret, judicat ipsam legem : atque ita momento
eodem & Judicem & partem seipsum constituit.

IX. Sed nunquid ita ratiocinando, pro eo, quòd
à culpis ejusmodi admittendis aliquem absterream, an-
sam eidem præbeo easdem contemnendi ? Ut quid enim,
erit qui dicat, tantopere metuam Omissiones, si illæ ne
notantur quidem ? Si non notantur, nec advertuntur,
imputari ad noxam non poterunt. Qui ita differit, di-
cat, cur vir ille rectus David, cùm dixisset : *Delicta quis*
intelligit : mox subjunxerit : *ab occultis meis munda me ?*
Indicant sanè hæc verba, quòd non cognitis tantum si-
bi que perspectis, sed occultis etiam delictis se judicârit
inquinatum. Neque verò prudentis est ea de re ambi-
gere. Non enim ea Omissionis peccata dicuntur, qui-
bus quaecunque bonorum genus præterimitur ; sed
quibus omittuntur debita. Quis autem est, qui, non
quæ hominis Christiani tantum, sed & quæ hoc illóve
in gradu ac dignitate, quam obtineat, constituti, par-
tes sint atque officium, qui, inquam, nòsse non debe-

at? quid igitur interest, siue advertat ille, quæ omittit, ac negligit; siue non advertat? qui observavit, & negligere tamen voluit, dabit miser pœnas, quia neglexit, quod negligendum non esse cognovit: qui non cognovit, dabit pœnas, quia non cognovit, quod nōsse oportebat.

L. qui eum
alio ff. de
reg. jur.

Qui cum alio contrahit, Legis verba sunt, vel est conditionis ejus non ignarus, vel esse non debet. Qui proinde Diœcesis alicujus curam suscipit, qui provinciam administrandam acceptat, qui legatione fungi vult, aut nōsse debet, quid suscepti muneris administratio postulet, aut si nescit, perinde reddere debet rationem, ac si novisset: hîc enim Legum periti inscientiam inter culpas numerant: *Imperitia culpa adnumeratur.*

L. Imperi-
tia ff. de
Reg. jur.

X. Et verò fateamur, quod res est, si inscientia, cum est vincibilis, absolveret nos ab obligatione muneris, quod gerimus, quomodo tandem contingere posset, non alijs magis in Sacrà novæ legis Historiâ pœnas & supplicia decreta esse, quàm officium facere negligentibus? Quo enim, quæso, delicti genere se obstrinxerunt terti illi, qui Evangelicū Patrum familias ita contra se concitârunt, ut jurejurando affirmaret, se eos à splendida illa in Paradiso cœna procul habiturum? *Amen dico vobis, quod nemo virorum illorum, qui vocati sunt, gustabit cœnam meam.* An non Omissione? Noluerunt venire, tantâ licet humanitate invitati, ut suis, etsi non pravis, aut vetitis commodis invigilarent. Ille alius, quem discumbentem Rex viderat, quâ causâ ad vincula, catenas, carcerem teterrimum, in quo contabesceret, sepultus antè, quàm mortuus, *Ligatis manibus & pedibus ejicite eum in tenebras exteriores;* tam præter spem expectationemque damnatus est? an non, quia ad solennes illas

Lucæ 14.

illas nuptiarum epulas accessit, & tamen vestire se, ut decebat, omisit? Stultæ illæ Virgines, cur probrosum *Nescio vos* ex sponso audire meruerunt? an non quia, dum densâ nocte illi cum prudentibus obviam prodibant, vivas ardentésque tenere lampades neglexerunt? Alius ille, qui debebat decem millia talenta, cum tantæ pecuniæ reddendæ onere jam liber pronuntiatuſ esset, quâ se denuo culpâ obstrinxit; ut ad carcerem & vincula damnaretur, non exiturus inde, quoad is centum denarios colligeret, quorum gratiâ tam dirè illum vexabat? Dives ille, quem auditæ noctu terribiles voces, *Stulte, hac nocte animam tuam repperunt à te, quæ autem parasti, cujus erunt?* percule-
runt, cujus tandem noxæ reus erat? an non omissionis, quâ bona, quæ possidebat, tenaci affectu complexus, partem eorum nullam meliores, & pios in usus expendere satagebat? *Non fuit in DEUM dives* Epulo, qui ne à benignissimo quidem Patre suo Abrahamo aquæ guttulam obtinuit, quâ tantillum atrocissima inferorum incendia sopiret, quid aliud peccârat, quàm quod facere omiserit, quod debebat? Sanctus certè Augustinus affirmat, dedisse eum pœnas non foedi incestus, non fusi crudeliter sanguinis, non perjuratorum, non blasphemiarum, sed omissionis, quâ ne mensæ quidem suæ reliquijs alienam famem mitigare curabat: *Non dignè pascebat.* Quin imò, quæ tandem peccata, supremo Mundi die, cum à cunctis rectè, aut perperam gestorum exigetur ratio, prolixo illo fidòque legentur in catalogo? estne, qui nesciat, illa Omissionis maximè

futura ? *Non dedistis mihi manducare ; non dedistis mihi bibere , non collegistis me , non cooperuistis me , non visitastis me : cā utique de causā , ut cuncti nōsent , si multis exitij æterni causa fuerunt , quæ ipsi admisere ; multis , & non paulò pluribus , perniciem sempiternam accersitura , quæ omiserunt .* Quæro proinde , si , ut cunctas nostras purgemus omissiones , satis est quomodocunque officij nostri partes ignorasse , cur his potius , quàm malè admissis tota contra nos causa instruitur ? Negare non possumus , illam , quæ prætexitur , inscientiam pro legitima excusatione non agnosci : id quod tum manifestè apparebit , cū illo coram tribunali , à quo non est appellatio , mussitantibus , *Quando te vidimus esurientem , aut sitientem , aut hospitem , aut nudum , aut infirmum , aut in carcere , & non ministravimus tibi ?* sic inquam se excusantibus hoc unum reponetur , quòd si nesciebant Christum sub inopum schemate latere , & huic exhiberi , quidquid illis præstatur , debebant tamen id ipsum nōsse , hoc ipso , quòd Fidelium numero censerentur .

XI. Si porrò nullius planè Fidelis omissiones purgabit affectata ignorantia , an Ecclesiæ Ministris quidquam illa conferet , quos susceptæ vitæ ratio jubet plus quàm pestem detestari Inscientiam ? *Elaborandum est Sacerdotibus , ut ignorantiam à se quasi quandam pestem abjiciant .* Unde qui horum causam propriam apud Ezechielem Prophetam legerit , quæ tandem in illa quoque inveniet delicta , quàm Omissiones ? *Væ Pastoribus Israël ! DEI minæ sunt .* Sed cur vā ? an quia jejunas luporum fauces ovium suarum carnibus pascebant ? minimè id quidem : sed tantum , quia , *Quod infirmum fuit , non*

37. dist. c.
Edeò ff. ut
itaque.

consolidastis ; quod egrotum , non sanastis ; quod confractum , non alligastis ; quod abjectum , non reduxistis ; quod perierat , non quasistis. DEUM bonum , quot *Non* uno prolata anhelitu ! omnia hæc tangunt neglectas officij proprij partes. Et cum ita se res habeat , quem non sacro horrore omissiones profundant , quas ignorantia tam parum excusat ? *Non tibi imputatur ad culpam , quod invitus ignoras* , S. Augustini verba sunt , *sed quod negligis querere , quod ignoras.*

XII. Sol nunquam non paratus promptusque est ad pellendas conclavium nostrorum tenebras : sed duos ille non raro obices patitur. Primum illi ponunt , qui id omni studio ac industriâ agunt , ut excludant lucem , quæ affusa & tenebras , & somnum discuteret , quem adamârunt. Alterum obijciunt , qui non odio quidem lucis obducunt valvas , laboris tamen modicum illud sibi sumere nolunt , ut desertis plumis eas removeant. Idem planè in re nostra contingit. Nonnulli muneris sui partes nesciunt , ut nesciant. Dixcrunt DEO : *Recede à Job. 12. nobis , scientiam viarum tuarum nolumus.* Hi profectò 14. afferre nihil possunt , quo neglectum officium excusent : Ignorantiam enim , quæ omissi officij causa est , studiose adamârunt : unde licèt sit Ignorantia , non est tamen , nisi affectata. Alij quid muneris sui sit nesciunt , quia piget addiscere. Hi quamquam leviùs aliquanto delinquant officium non faciendo , negari tamen non potest , illos adhuc gravem noxam contrahere : etsi enim non id egerunt de industria , ut nescirent , non fecerunt tamen , quod poterant , ne nescirent ; unde eorum ignorantia Supina dicitur. Primæ illius Ignorantiæ non videor posse reum agere quemquam illorum , qui DEO

se in Ecclesiastico ordine seriò , verèque ex animo consecrârunt. Secundâ quis nos omnes immunes pronuntiet ? Pridem jam Ecclesiasticus negligentes hosce admonuit : *De negligentia tua purga te cum paucis* : rari enim valde sunt illi , qui se reos fateantur negligentiae , quàm vel in addiscendis officij sui partibus , vel in his adimplendis admiserint. Aliter omnino , aliter agenda res est : sequi oportet præeuntem exemplo generosum Joannem , qui cum muneris sui esse sciret clamare etiam in deserto , etsi parùm ibi clamando se profecturum speraret , non clamare tantùm , sed & totus vox esse voluit , ne vel momento temporis non clamaret : vox esse voluit prædicando , vox in alimenti parsimonia ; vox in vestium asperitate ; vox toto vitæ genere , humanam multùm excedentis. Atque hâc causâ , etsi Sacras Paginas omnes evolvamus , Prophetarum tamen neminem vocem reperiemus appellatum ; cùm è cunctis nemo fuerit , qui inde à primis annis sic officium faceret , sicut ipse diligentia nunquam interruptâ fecit. Vox nunquam non auditur : mox ac audiri desierit , vox esse desinit.

PARS SECUNDA.

XIII. Si vera sunt , rectèque asserta , quæ disputata sunt hæcenus , videtur jure ac merito res esse summè formidanda , ullam administrationis publicæ , & Sacrarum maximè , partem attingere. Quàm enim proum est , aliquid , quod officij sit , non facere ? Siquid autem non fiat , actum est : spes salutis nulla est super : tam multæ possunt esse omissionum noxæ , graves perinde atque occultæ , quæ illam remorentur. Quid dicam , Auditores ? quod obijcitis niti viderur terribili illo,

illo S. Joannis Chrysostomi effato : *Miror , an fieri possit* Hom. 34.
ut aliquis ex Rectoribus salvus sit. Sed resumite ani- in c. 13. ad
mos. Non est novum , etiam quàm maximè ardua Hebr.
fieri posse , & re ipsa à pluribus identidem fieri. Qui-
bus autem viribus ? propriisne ? haud sanè , sed illius
Gratiæ cælestis , quæ nihil non potest. *Quæ impossibilia* Luc. 8. 25.
sunt apud homines (aiebat Christus , cùm de Divite sa-
lutem consecuturo loqueretur) *possibilia sunt apud DEVM.*
Quò humana se virtus non porrigit , eò se extendit di-
vina. Res igitur postulat , ut qui alijs regendis præfe-
ctus est , innitatur super DEVM suum , utque fulcro tam
firmo nixus , nihil porro metuat. Non totum nego-
tium sola facit gratia ; adjuvat tamen conantes : *adju-*
vat infirmitatem nostram. Nil igitur proficient , qui igna-
vo torpent otio : sed manus operi strenuè sunt admo-
vendæ.

XIV. Duo sunt præcipuè media , quibus ab his
Omissionum noxis , non perniciosius minùs , quàm faciliè
contrahendis , servari possimus. Ex parte Intellectus
unum se tenet ; ex parte voluntatis alterum , idque
potissimum. Intellectus juvatur , si , cùm ambigit , alios
consultat , ne se exponat periculo , quod indicabam ,
constituendi se partem simul , & Judicem. *Fili* , ita Sa-
piens loquitur , *Fili* , *sine consilio nihil facias* , & post fa-
ctum non pœnitebit. Multum equidem , sed verè , his
verbis promittitur : nam vel opus , quod præ manibus
est , prosperè conficietur ; atque ita obtinebimus id ,
quod in petendo consilio spectabamus : aut non sortie-
tur optatum exitum : & tunc nullum reddendæ DEO
rationis onus nobis incumbet. Nihil proinde est , cujus
nos pœnitere possit. DEUS felices conatum nostro-

rum successus non expetit (ut rude vulgus assolet) satis illi est, si prudenter rem aggrediamur. Quamquam non solus DEUS consilia eventui non metitur: vel ex Gentilium numero sapientiores hoc inter axiomata statuiebant: unde civilis prudentiæ Oraculum Tacitus tantis laudibus extulit Senatorem illum Romanum, cui *cauta potius consilia, quam prospera ex casu placerent*: nec tacet fama magnorum Belli Ducum exempla, quibus illustrium ex hoste victoriarum merces fuit, supplicium, propterea quod non tam consilio, quam casu feliciter dimicassent. Quid proinde excusationis ille prætexet, qui servare à tot discriminibus animam poterat tantillo impendio: & tamen aut incuriâ, aut molestiæ tædio, aut nimia sui, suæque prudentiæ fiduciâ id facere dedignatus est? Si autem nemini non curæ, cordique hæc res esse debet, illis certè debet esse maximæ, qui animabus regendis præfati sunt. Medicus, etsi artis suæ peritissimus, erubescere non debet vel ex rudibus ea intelligere, quæ per sanando ægro serviant. *Medicus etiam ab Idiotis debet inquirere, siquid conferre visum fuerit ad curationis occasionem*; ita Hippocrates pronuntiavit. Hujus autem rei causa non est sola ægri salus, quæ quaeritur, sed ipsius etiam Medici securitas ac quies. Cum enim humanæ vitæ summa debeat esse æstimatio & cura, tunc solum certus erit Medicus, se illam periculo temerè non exposuisse, quando suo judicio minimè confusus, alienum etiam sollicitè expetierit. Qui curæ suæ commissas Animas habet, eâ maximè causâ curam habere earundem dicitur, quia sacer & spiritualis illarum est Medicus. An extra criminis suspensionem ac metum vivere cupit? sequatur igitur consilium, quod omnis

COR-

Lib. 2. de
Præcept.

corporum Medicus amplecti debet : alios consulat.
Hinc Magnus ille Augustinus , jam senex , dicere ve-
ritus non est : *En adsum : Senex à Juvene Cœpisco-* Epist. 65.
ad Auxil.
po , & Episcopus tot annorum à Collega , necdum anniculo ,
paratus sum discere. Ut enim ætati planè nulli ulteriùs
aliquid discendi tempus elapsum est : *nulla ætas sera est*
ad discendum , ita nulla ætas immatura est fructui , qui
ex petito consilio nascitur. Est autem hic fructus *dul-*
corare animam , seu illam tranquilla in pace conservare.
Bonis consilijs anima dulcoratur ; ita in Proverbijs Salomon Prov. 27.
9.
adpromisit.

XV. Quid porro ex parte voluntatis necessarium
est , ne Omissionum noxæ infestæ sint ? Non aliud ma-
gis , quàm ut boni publici causâ laborare & fatigari vo-
lupte sit ; id quod præcipuum Regnantium decus est. *Ex-*
quo se Caesar Orbis terrarum dedicavit , sibi eripuit , ita Se-
neca ajebat , serviliter potiùs adulando , quàm verè lau-
dando. Mutuemur nos hæc ex ore putidè adulantis
verbâ , & verè dicamus ; Sacri Ordinis quemlibet , qui
publico & communi bono procurando se addixerit ,
suum se deinceps existimare non debere. Omnino e-
nim non jam suus , sed totus aliorum est. Quid fiet Ec-
clesiæ Ministro , qui otium adamat , negotia fugiat , cor-
poris solatia & oblectamenta sectetur ? Aliud miser agit
nihil , quàm ut à primo mane ad vespertum gravissimis
Omissionum noxis se oneret , nec tamen onus sentiat.
Quisquis his liber & immunis esse cupit , factis suis in-
clyti illius Ducis Josuæ imaginem exprimere studeat.
Hic quatuordecim horarum prælio , quod Gabaonita-
rum causâ cum quinque Regibus inde ab Aurora for-
titer commiserat , cum tandem ad quietem à tanto labore

Jof. 10. 20.

Vid. Corn.
à Lap. in
cap. 10.
Josue.

aspirare debere videretur , solem videt occasui proximum , cùmque , ne à pugna cessare cogeretur , sistere cursum jubet : *Sol contra Gabaon ne movearis.* O Heroem planè infatigabilem ! Quivis alius , incertos fortunæ , & præliorum maximè , eventus metuens , optâset festinare solem , & diutius pugnandi necessitatem sibi adimi. Alia omnia Josue. Solem ipse tam non vult festinare , ut stare potius optet , atque ita optet , ut non dubitet hoc ab eo postulare ; quid dico postulare ? ut stet , Imperare ; àdque eo verborum , eo authoritatis pondere , ut Sol attonitus sisteret , diemque geminaret , iplas quatuordecim alias horas occumbere differens. *Stetit Sol in medio Celi , nec festinavit occumbere spatio unius diei.* Neque id tantùm ; sed DEUS insuper ad prodigium tam insolens tantâ voluntate cooperatus est , ut formulâ loquendi prorsus insuetâ profiteretur , eâ in re servi voci se obtemperâsse : *Obediente DEO voci hominis.* Quâ aliâ de causâ , quàm ut demonstraret , quantopere ipsi placeat , habere in terris Ministros laboris , quàm quietis appetentiores ? Utinam multos Ecclesia numeraret ejusmodi Josue , quibus breves nimium forent dies , quibus Diœceses suas lustrant , quibus ad alloquium subjectos admittunt , quibus stygio cum hoste strenuè pro suorum incolumitate tuenda configunt ! Sed prò dolor ! videre est non paucos , qui proferri cupiant dies , quibus ruri in otio degere permittitur. Finiamus unde cœpimus. Joannes vocem se fecit , & sonoram quidem ; *vox clamantis* , ut ostenderet , se labori non parcere. Sic faciant , quos cum imitari non piget ; & Omissionum peccata jam porrò multum non metuant. Si enim , Hugonis judicio , gemini earum fontes sunt ,
desi-

desidia & fraus : Fraus quidem ex parte intellectus, qui se fingit ad plura non obligatum, etiam quam maxime obligatus sit; Desidia ex parte voluntatis, quæ turpi ignavia laborem in officio faciendo fugit: utrumque horum fontium ille, quantum ad se, jam obstruxit, qui & aliorum consilia, cum res postulat, libenter audit, & manum operi strenue admovent. His autem ita constitutis securus acquiescat. *Non communicat alienis peccatis*, Dist. 47. c. quoad nos. 22. q. 2. c. faciat hom. 23. q. 5. c. de occidendis. dist. 43. c. Ephesijs. *qui fecit, quod potuit.* Ita vestro solatio, Præsules, Summorum Pontificum decreta & Canones loquuntur.

CONCIO SEXTA.

IN DIEM VENERIS POST SACROS CINERES.

Audistis, quia dictum est Antiquis : diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis, Diligite inimicos vestros. Matthæi 5.

Quantum damni in Ecclesiam ex nimio propriæ Nationis, & Patriæ studio redundet.

I. **E**Cquis tandem antiquorum Legislatorum iniquissimam hanc Judæis legem tulit, ut odissent Inimicos? An Abraham, eorum Patriarcha? An Jacob, an Joseph? an Moyses, qui solenni ritu tot alias ipsis leges promulgavit? aut quis alius tandem, AA. quis obsecro? volvantur, revolvantur Sacrorum volumi-

num paginæ omnes ; ne apicem quidem hujus legis inveniremus uspiam. Quomodo igitur eousque invaluerat, ut Christus hæc die, contradicente nemine, affirmaret : *Audistis, quia dictum est antiquis : Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum ?* Causam hujus rei Albertus Magnus Scholastici acuminis & aciei beneficio pervidit. Cœcutiebant sui ipsorum amore Judæi. Unde in animum induxerant, eo amore diligendum amicum, quo, quantoque ipse in nos ferretur. Hoc autem posito miseri arguebant, dignâ tali hominum facie Dialecticâ; cùm Inimicus nos oderit, tanto quoque vicissim odio nos in ipsum ferri debere. Delirabant utique ita differendo : quem enim id latet? Sed cur delirabant? inde profectò, quòd cùm non agnoscerent aliud amoris genus, quàm Concupiscentiæ, non aliundè amandi, aut odio habendi normam sibi sumendam arbitrabantur, quàm ex ijs, quæ ab alijs vel bona, vel mala acceperant; perinde ac si præter abjectum illum Concupiscentiæ amorem, alius non esset Benevolentiae amor nobilis, ille nimirum, qui Divini amoris æmulus ad omnes se porrigit, etiam pro injurijs beneficia rependere doctus. Illud porro ipsum, ex quo tot odia Hebræi quondam in gente pullulârunt, nolite ambigere, AA. quin hodie quoque fons sit, non dicam odiorum (hæc enim vulgo quoque Ecclesiæ Ministros nimium quantum dedecere existimantur) sed discordiarum, quas etiam inter illos existere & facile, & frequens est; Amor nimirum sui ipsius. Unde ego, qui ad me ex munere meo spectare scio, ut non tantum medear malis, quæ sunt, sed etiam prævenire coner ea, quæ timeri possunt, facere non possum, quin hodie singulis memoriam
refri-

refricem; quantum quisque parte sua in id operæ conferre debeat, ne suo vitio in pulcherrimum Ecclesiæ corpus unquam irrepat serpens ille orcinus, qualem meritò existimare debemus Spiritum Discordiæ. Eum autem in finem duo perpendenda sunt: primum, quid illum gignat; alterum, quid eum occidat ac perimat. Illud efficiet, ut malum intimè cognoscatur, quale revera est; alterum, ut ab eo servemur. Id autem nō fiat, quomodo unquam integram tuebimur illam caritatem mutuat, tanto hodie studio à Christo commendatam, quæque facillè primum Christiani populi decus est & ornamentum?

II. Quamquam quid est, cur sollicitè investigemus, quis sit fons discordiarum, etiam inter viros DEI obsequio dicatos, si, quis ille sit, jam est à me dictum? Nunquid jam pronuntiavi, dissidia omnia ex omnium reliquorum malorum scaturigine, immenso illo sui amore progigni? Dixi id quidem; necdum tamen, quod ea in re est potissimum, dixi. Nec enim Amor, quo se Ecclesiæ Ministri amant illius est generis, quo se amant illi, qui in seculo arctiori DEI obsequio se non adstrinxerunt. Horum amor liber est, effrenis, impudens, qui se vel sine larva spectari sinat. Talis non est illorum, sed tectior; ut qui nihil non agat, ne suo vultu spectetur, varijs se prætextuum coloribus illinens, etsi non sinceris, obsequij divini, decori, urbanitatis, gratitudinis, aliorumque ejusce generis vinculorum, quibus nos ipsa natura obligatos voluit: unde eum dignoscere singularis prudentiæ est atque solertiæ. Parrhasius, ille inter Græcos pingendi arte inclitus, cum præ ceteris delectus esset, ut Mercurij imaginem effingeret, non jam

Mer-

Mercurium, sed se Mercurij habitu amictum in tela depinxit. Quàm multos hodie ejusmodi Parrhasios invenire est ! Pietatis sub schemate nil aliud, quàm sua se stantur commoda, *querunt, quæ sua sunt* : neque miscere colores, nec ulla formare lineamenta nòrunt, nisi ut ipsi pingantur. Loquamur absque metaphoris. Amor suæ Gentis ac Nationis amor est non rectus tantum, sed pius, cum aliud non sit, si dicere volumus, quod res est, quàm amor Patriæ, cui quantum quisque debeat, minimè ignotum est. Si tamen affirmarem, eundem hunc Amorem, principem ac præcipuam esse causam discordiarum, quibus inter se non rarò acerbè dissident Ecclesiæ Ministri, fortassis non aberrarem à vero. Quid dico, fortassis non aberrarem ? certissimò non aberrarem. Revocemus tantum in memoriam prima illa nascentis Ecclesiæ tempora, quibus tantum virtutis ac perfectionis studium vixit : quid tamen vel tum ille non potuit ? Erat tum, Divo Luca teste, Christi Affectuarum *Cor unum, & anima una*. *Cor unum*, quia idem sentiebant omnes; *anima una*, quia nec voluntatum diversa erant studia. Et cum præterea ager ille Servatoris nostri sanguine recens fuso largè irrigaretur, dici vix potest, quanto tum caritatis ardore invicem complecterentur. Illud solum dicam, tum temporis Christi Sectatores *omnia habuisse communia*, qui est apex veræ amicitiae. Et tamen, quod fidem propè superat, cum in pace tam alta, ac tranquillitate cuncti viverent, tam vehemens repente turbo ortus est, ut illam penitus disturbaturus videri posset. Sed unde, quæso, hic turbo, unde exortus est ? dicamus rem absque ambagibus : ex Spiritu Nationali, seu nimio Patriæ propriæ studio.

studio. In distribuendis elemosynis communibus, quæ tam largè tum suppeditabantur, Apostoli utebantur libentius operâ viduarum Hebræarum, quàm Græcarum, propterea quòd illæ, ut Beda observat, majori rerum ac locorum usu atque notitiâ melius providere necessitatibus poterant, quàm Græcæ. Cùm ecce Græci, nuper in Christi inorum numerum adlecti, id injuriam suam interpretati, non tam contra viduas Hebræas, quas nihil in ea re culpæ admisisse existimabant, quàm contra Apostolos ipsos, qui eas suis prætulerant, passim conqueri cœperunt: *Crescente numero Discipulorum, factum est murmur Græcorum adversus Hebræos, eò quòd despicerentur in Ministerio quotidiano Viduarum eorum.* Hic ego vos rogo, AA. ut unum aliquid diligenter perpendatis: quot nimirum tunc adversarios, quot acerbis persecutiones Christiani paterentur. Abrepti in carceres, vinculis & catastis constricti, verberibus malè multati, si necem nondum sibi ab hostibus inferri sentiebant, ejus tamen inferendæ minas non tacitè obstrepere audiebant. Nihil omnis ista vis valuit ad Ecclesiæ concordiam turbandam: quin imò, quò atrociores assultus, angustias, pugnas patiebatur, tanto magis, ut scopulus inter procellas, in bene cœptis obfirmabatur. Mox tamen ac pedem in cœtum tam sanctum intulit nefarius iste Spiritus, Amor inquam iste Nationis ac Patriæ, aut nimius minimèque moderatus, aut effrenis, ita ille nutare ac titubare cœpit, ut nisi tempori providissent Apostoli, viduis nationis utriusque à credito Ministerio remotis (cùm hinc tumultus extitisset) grave haud dubiè & vix reparabile damnum accipi potuisset. Scio Apostolos eo in negotio modestiâ propè nimiam usos esse, dum tum-

multum compescere studuerunt cedendo potius jure suo, quam turbantibus fortiter se opponendo. Sed quis vel ex hoc capite magis eos non miseratur? Erant ipsi integritate tantâ, tamque manifestâ, ut suspicari de pravo aliquo, quem spectarent, finetam non honestum & æquum videretur, ut ne possibile quidem. Et tamen, qui querelas has ceperant, cum justis causis prælatas viduas Hebræas agnoscere possent, utpote non tantum, quod dicebam, locorum & consuetudinum magis peritas, sed etiam in Christi schola diutius versatas, atque adeò Antiquitatis jure potiores, maluerunt rem gestam adscribere, cui tandem causæ? contemptui Nationis: *Eò quod despicerentur Viduæ eorum*: non, *postponerentur*, non: sed *despicerentur*. Hoc siquidem proprium est omni planè spiritui Nationali; existimare, quidquid sit bono ac commodo Nationis ac Gentis adversæ omne illud ex nimio partium studio proficisci, aut affectu sinistro; usque adeò, ut ne Petrus quidem, totius Ecclesiæ Princeps, ab hac temerè judicandi sævitâ immunis fuerit: & quamvis in dubium vocari non possent prodigia, quæ ille ad singulos propè passus patrabat, non dicam voce, sed ipsâ adeò umbrâ, facere tamen ista non potuerunt, ut non uni magis partium, quam alteri, non satis ex æquitate, addictus crederetur.

III. Anne admiramini, AA. hoc Semigræcorum, Judæorum inquam in Græcia natorum, qui suis ex Coloniis recens Hierosolymam redierant, insolens facinus? insolentius quidpiam de veris Judæis referam. Negari non potest, hos primùm ac in Christum crediderant, amore sanè quàm ardenti Apostolos esse complexos; hos comitabantur, hos audiebant, hos celebra-

brabant, ut disertè Sacer tradit Historicus, *Magnificabat eos populus*, his ad nutum obtemperare satagebant, ut perfectius exactiusque non possent. Sed quam diuturnus hic Amor fuit? nostisne? quàm diu Apostoli Gentes in communionem Fidei, Judæis prædicatæ, non vocaverunt. At ubi ad has quoque eorum curæ conversæ sunt, tum enim verò velut dato signo proruperunt mala. Ferre nulla ratione potuerunt Judæi eam æquiparationem: perstrepebant, vociferabantur, sic, ut multi etiam quotidie ad perfidiam relaberentur: non aliâ de causâ, quàm ne communi Religione tenerentur cum Gentibus, quas ipsi tam dirè oderant. Non est hoc commentum, ignotum ijs, qui Sacras Paginas volvunt. Audite tamen, si ita lubet, testem Salmeronem, ex Sacris Interpretibus non postremum: *Colligebat DEUS Ecclesiam ex Gentilibus & Judæis, inter quos (eius verba sunt) semper fuerat dissidium, non secus atque inter ignem, & aquam: & ideo Judæi facile resiliabant, quod putarent indignum esse, sibi Gentes comparari, sive æuari.* Ô Invidiam inauditam! hæc tamen urebat miseros illos. Hinc cum S. Petrus, post ablutum sacris undis solenni ritu Cornelium Centurionem, Cæsareâ (quod ejus rei gratiâ excurrebat) Hierosolymam reversus esset, tam querulum contra ipsum plerorumque murmur perstrepuisset, ut necesse esset, rei illius gestæ seriem omnem toti populo enarrare: *Disceptabant adversus illum, qui erant ex Circumcisione dicentes: Quare introisti ad viros præputium habentes?* Et quamquam S. Petrus, Summus nimirum Pontifex, reponere potuisset: Anne me par est à vobis legem accipere? scio satis quid, & cur egerim: vestrum est, in cunctis obtemperare, & jussâ exequi: meum. verò

Lib. I. Ep. agenda disponere : nihilominus *Querela Fidelium* ut S. Gregorius observavit, *non ex potestate, sed ex ratione respondit* : atque ita inde à principio exorsus singillatim rem gestam enarravit; demissum nimirum ex alto linteamen, animalia in eo omnis generis, quæ occidere & manducare erat jussus &c. longamque illam suam dissertationem hoc velut epiphonemate, ad se purgandum perquam idoneo, conclusit: *Ego quis eram, qui prohibere possem DEUM?* Sic ille, verè sapiens, cum probè intelligeret, quàm delicati sensus sit controversia, quæ mota ipsi fuerat, quid in ea faciendum, aut non faciendum esset, ab uno DEO petendum ostendit. Et verò ultro fateor, adductis à S. Petro rationum momentis complures ex Judæis sibi factum satis demonstrasse, inque DEI se effudisse laudes, qui velut omnium Pater neminem rejiceret, sed cunctos, nullo nationum, nullo personarum discrimine, ad se advocaret. Quanto tamen major eorum fuit numerus, qui nunquam per multa deinceps lustra ex toto acquiescerent, sed ingratam litem identidem suscitarent? eo usque, ut cum jam, tot divinæ voluntatis evidentibus argumentis convicti, Gentiles è catu credentium in Christum excludere non possent; aliud saltem quidpiam tentarent, cum prima non successissent. Mordicus defendere coeperunt, non admittendos in Fidelium numerum, quicumque prius ex Mosaicæ legis ritu circumcisi non essent: perinde ac si, nisi id fieret, mortalium planè nemo particeps esse posset bonorum, quæ soli populo Hebræo Sacris in Literis promissa videbantur. Nec ante barbarum harum finis fuit, quàm illis potissimum compescendis totius Ecclesiæ Scenatus Hierosolymæ cogeretur. Atque ita prima Synodus

dus Oecumenica (quæ, meo quidem iudicio, in Eccle-
 sia hæc ipsa rectissimè numeratur) quem in finem, si di-
 cere volumus, quod res est, fuit coacta? profecto ad se-
 dandam contentionem, quæ Cherinti maximè operâ,
 pro Natione suâ satagentis, in Ecclesia invaluerat. Et
 quia Cherintus cum suis ne venerandi quidem illius sena-
 tûs decretis acquievit, sed contumacissimè obstinatus de-
 fecit ab Ecclesia, necesse subinde fuit, ut singulis ferè in
 literis suis non aliud magis tenello Christianorum gregi
 S. Paulus inculcaret, quam apud DEUM, *non esse di-*
stinctionem Judæi & Græci: & alibi: In Christo JESU ne-
que Circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed nova
Creatura: iterumque alibi: Expoliantes vos veterem homi-
nem, & induentes novum, ubi non est Gentilis & Judæus,
circumcisio & præputium, Barbarus & Scythæ, servus &
liber, sed omnia, & in omnibus Christus. Tantum, jam
 inde ab ipsis Ecclesiæ incunabulis, dissidiorum excitant
 studia Nationum. Et si tanta jam tum dissidia, & nata
 ex his gravissima incommoda, excitant, quando ce-
 teroquin fervebat charitas, quâ ardentissima se Christia-
 ni invicem complectebantur, quas strages, quam per-
 niciem, quantum malorum nostra hac ætate eodem ex
 fonte emanaturum jure merito formidabimur?

Rom. 10.

12.

Gal. 6. 25.

Coloss. 3.

11.

IV. Si abessent cætera, an non funestus satis fru-
 ctus esset, videre, id quod præcipuum olim Ecclesiæ
 decus erat ac ornamentum, mutatum esse in ingens ejus-
 dem dehonestamentum; Quid tandem est, quodd Ec-
 clesiam tantopere comendat, quàm quodd ipsa sola consle-
 tur ex Nationibus tam inter se dissimilibus atque diver-
 sis; ex omni Natione, quæ sub calo est; Sanè cum Ec-
 clesia hæc Reginæ habitu Davidi Regi spectandam se ob-

AA. 1. 5.

Eccles. 40.

culit, quàm potuit splendidissimo ac ornatissimo, altus ille, si rectè meministis, non fuit; quàm auro intertextus, & mira varietate resplendens: *In vestitu deaurato, circumdata varietate.* Multiplicem hunc ac varium vestium Ecclesiæ colorem S. Augustinus censuit esse symbolum diversorum illorum idiomatum ac linguarum, diversarum illarum Nationum, quas omnes sola sinu suo complectitur Christi Ecclesia, vera totius Universi Regina. *Vestitus Regina hujus & pretiosus est, & varius in linguis variis.* Alia lingua Afra, alia Syra, alia Græca, alia Hebræa, alia illa, alia illa. *Faciunt lingue ista varietatem vestis Regine hujus.* Sed quia Sapientissimus Doctor prævidit pericula, quæ nasci etiam hinc poterant, mox addidit; id cuique cordi esse debere, ut meminerit, Ecclesiæ vestem, utut variam, esse tamen *inconsuilem*: hinc, aiebat, *in veste ista varietas sit, scissura non sit.* Quàm deploranda proinde futura esset calamitas, si hæc linguarum varietas, hæc tot Nationum dissimilitudo, quæ magnificè exornandæ Regine Ecclesiæ, tam longè inter se remotis Orbis terrarum partibus imperitantis, collata fuit, occasio fieret illius dirè & crudeliter lacerandæ? Tunc enim verò posito omni ornatu aureo, atro se & lugubri habitu deberet obnubere. Averrat bonus DEUS omen infaustum!

V. Quare ut secundo loco ad tantorum malorum, transeamus remedia, vel ut rectius dicam, ad ea quæ servare à tam dira pernitie possint (neque enim hodie differo de malis præsentibus, sed, ut aiebam, de ijs quæ timeri possunt) quodnam tandem ex omnibus erit præsentius & efficacius? Nisi fallor, non aliud magis tale erit, quàm prospicere sibi de corde, quod Maris instar

in-

inter quæcunque flumina non distinguat. Quacunque illa ex parte accurrant, cuncta sinu suo excipit. Tiberis sit, an Tagus, Sequana, an Rhenus, Rhodanus, an Ister, aut quodcunque aliud, perinde habet, admittit omnia. Animus ejusmodi & cor tam amplum faciet ante omnia, ut suspectus cuique sit ille amor, quo suam in Nationem fertur: etsi enim amor iste naturâ suâ malus non sit, sed laude dignus, quia tamen nunquam non cum sui ipsius amore conjunctus est, valdè metuendus est, tantòque magis metuendus, quo nequius se larvâ amoris justî & honesti obvelat. Si Philosopho credimus, omnes venti, qui in semet retorquentur, minantur tempestates; quis proinde est Naucerus tam peritus, tam audax, ut quamprimum illi in Adriatico aspirare cœperint, etsi nondum ipsum aggressi sint, eos non formidet? Scio equidem, DEUM, cùm formaturus esset Evangelij Præconem, qui omnium consequentium idea esse posset & prototypon, id ante omnia egisse, ut ejus in animo extingueret omnem affectum peculiarem erga suam Nationem, Patriam, Stirpem, utur aliàs charissima. Cùm placuit ei, qui me segregavit ex utero Matris meæ &c. Gal. 1. 15 ut evangelizarem illum in Gentibus, continuò, sic ipse scripsit, continuò non acquievi carni & sanguini. Ecquid opus erat tanta quodammodo festinatione? An sufficere DEO non poterat, si absque eo, quodâ rebus tam amatis animus Apostoli confestim avelleretur, ille tamen suo Præconis Evangelici munere examussim functus esset, iterum iterumque fortiter pervincendo minùs ordinatam propensionem? Ita quidem, sed meminisse oportet, destinatum à Christo Apostolum, ut evangelizaret ipsum in Gentibus. Ac proinde si vivam ille vigentemque erga suos,

Judæos inquam, qui tam acerbè à Gentibus dissilebant, propensionem animo fovisset, necesse profectò fuisset perpetuam in se Carnis cum Spiritu pugnam experiri, quæ omnem illi pacem eripuisset. Quare facilius illi fuit, istu uno heroico carnem dividere à Spiritu, & id quidem momento temporis unico, *continuo*, quàm paulatim & cum mora tam malè inter se consentientes propensiones à se invicem divellere. Præsules Reverendissimi: quid faciendum illi, qui Clericum induit, si idoneus & utilis Ecclesiæ Minister esse desiderat? Necesse est, ut generoso ausu cum veste seculari ponat omnem affectum, omnem amorem, erga qualemcunque carnem & sanguinem, præterquam erga illum, quo singulis diebus ad Aram in Ecclesia pascitur, Necesse est: *Non acquiescere carni & sanguini*. Subinde autem cum pedem in hanc Almam Urbem infert, existimare debet, se jam factum, non dicam Civem Mundi, id enim parum foret, sed ejus Promum condum, ejus Patronum, qui aliud curet nihil, quàm ut Nationibus omnibus ac singulis plurimum commodet, perinde ac si una cunctæ eadèmq; Gens essent ac Natio. Non est hoc exuere amorem Patriæ; est omnes alias Provincias suam Patriam facere. Absque hoc erga omnes amore ac studio, quomodo tandem partibus sui muneris ad amussim satisfaciet? irritus planè is conatus est.

VI, Quis tam potest esse in Sacris Paginis peregrinus, ut ignoret, Mystico illo Ezechielis curru, qui haud procul flumine Cobar ipsi objectus est, Sanctam hanc Sedem fuisse repræsentatam? Observare autem oportet ad rem nostram insolitum quidpiam: nimirum, placuisse DEO eo in curru adhibere aliquid omnino diversum

sunt ab illo, quo Principes nostri suis in curribus uti assent. Solenne his est, jungere curribus suis equos tam similes, ut uno & ventre & partu effusi videri possint. Aliter DEUS fecit: junxit enim currui suo Animalia quatuor, tam dissimilia singula, ut non solum magnitudine, formâ, colore, sed toto inter se genere differrent: Hominem inquam, Leonem, Aquilam, Bovem: ut indicaret, omnibus planè ex Nationibus, nullo discrimine, admittendos esse insignes Præsules, quorum operâ, triumphantis ritu, Sancta hæc Sedes ad ultimam usque Thalem deportetur. Verum, quâ tandem, per DEUM, fiet, ut rectâ suam ad terminum deferatur currus, ubi tam diversa est trahentium indoles, & non extra semitam sæpius rapiatur? Homo, cum urbem viderit, incolis frequentem, eò curiositate trahetur, secumque pertrahere Leonem conabitur. Leo, cum silvam viderit ab incolis desertam, eò secum hominem festinus & superbus rapiet. Aquila nihil non ager, ut sursum per aëra, quam procul ab oculis potest, avolet. At Bos ad prata viridantia quantis potest viribus tendet. Interim? Interim currus abibit in frustra; aut si ram firmis nexibus cohareat, ut concussus, raptatus, impulsus non frangatur, facere tamen diu non poterit, quin prærupto è loco aliquando deorsum feratur. Ita omnino futurum esset, nisi DEUS, dum Animalia hæc currui suo junxit, iisdem, etsi naturâ tam disparibus, unum eandemque spiritum, quo agerentur, indidisset: nisi, inquam, communicasset Spiritum Gratiae, de Natura triumphantis. Dicit ideo, quòd, *ubi erat impetus Spiritus, illuc gradiebantur*: non *ubi impetus Naturæ*, sed *ubi impetus spiritus*. Erat siquidem in singulis qua-

tuor non unus tantum, idemque Spiritus, sed Spiritus tam fortis, tam potens, ut naturam vel resitantem ad nutum obedire cogeret. Hic idem Spiritus, si Ecclesiæ Antistites animaverit, parum omnino interest, quibus singuli ex Nationibus deligantur; parum interest, an patriâ, commodis, propensionibus, indole, genio inter se discrepent. Cuncti, quin naturam exuant, eundem tamen ad finem, Divinæ nimirum Gloriæ, conspirabunt, quia unâ omnes erunt voluntate. At si unquam Spiritum hunc tepescere, si languere contingeret, prout quæ, quantaque imminerent discrimina? Oporteret tum dolere vices illius, qui regendo præest curru: quomodo enim tutò illum provehet, ubi trahentium studia tam inter se sunt, non dissimilia modò ac discrepantia, sed penitus etiam contraria, ac repugnantia.

VII. Ejusmodi omnino Spiritum tam concordem, Præsules, à vobis expectat Ecclesia. Una est Ecclesia; in unitate fundata. Hinc quæcunque illam unquam vexârunt mala, non externis, sed civilibus è bellis nata sunt. Cùm enim pulcherrimum, ut novimus omnes, corpus constituat Ecclesia, geminæ sunt, Angelico teste, quæ ad eam requiruntur, unitates: una est membrorum inter se, altera membrorum cum Capite. Cùm externis illa bellis impeteretur, ut vires hostium frangerent, arctius arctiusque membra & inter se, & cum Capite conjuncta sunt: atque ita videre fuit, Ecclesiam ab Idolorum Sectatoribus impugnata, indies seipsâ evassisse robustiorem, quia sic aucta est concordia. Cùm domestica dissidia gliscerent, semper membra à se invicem, sæpe etiam à Capite avulsa sunt. Sic quæ Hæresiarum excitavit Schismata, debilitârunt Ecclesiam:

ubi

ubi enim nexus & conjunctio defieit, non potest non deficere simul unitas. Ideò Apostolus Corinthios suos tanto studio hortatur : *Obsecro vos per nomen Domini JESU* ^{1. Cor. 1.} *Christi, ut id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis* ^{10.} *Schismata.* Quo loco illud notandum, Schismatum nomine non intellexisse Apostolum separationem membrorum à Capite (neque enim talis erat illa Corinthiorum) sed separationem & discordiam membrorum inter se : Corinthij siquidem nescio quas inter se fovebant æmulationes, ita ut etiam in factiones degenerarent; cum hic Petri, Pauli alter, tertius Appollo, viri eloquentissimi, se discipulum jactitarent. Ipsorum autem membrorum cum membris discordia quid unquam utilitatis Capiti afferre potuit? quodvis enim membrum, sic discors, id agit, ut Caput sibi addictum à membro dissentiente alienet : atque ita pro eo, quod omnia ejus nutibus promptissimè obtemperent, id quod unitas suis numeris absoluta exigit, singula quodammodo illud sibi cupiunt esse subjectum.

VIII. DEUS in Numerorum libro miseratus Moysen, cujus humeris onus sanè quàm grave imposuerat, dum uni ac soli Populum tam multum regendum commisit, voluit, ita demissè roganti, opis aliquid afferre, & onus tolerabilius reddere : id quod fecit, septuaginta ex Populo senes attribuendo, cum quibus regendi provinciam partiretur. Horum autem septuaginta delectum quis habuit? An non vos censeris id ad DEUM pertinuisse, cum nemo alius intimius eos nòset? Totum nihilominus hujus delectus negotium DEUS permisit Moyse. *Congrega mihi*, ajebat, *septuaginta viros* ^{Num. 11.} *de senibus Israël, quos tu nòsti, quod senes Populi sint, ac* ^{16.}

Magistri, & duces eos ad ostium Tabernaculi. Quid ad hoc DEUM impulit, AA. quid impulit? an non advertitis, DEO maximè cordi fuisse, ut cuncti isti Senes cum Moyse conjunctissimi essent? Si non Moyse, sed DEUS ex omni numero septuaginta hos Optimates delegisset, DEO, non Moyfi, ea rese devinctos existimâssent. Hac autem ratione paulatim arrogare sibi potuissent authoritatis aliquid, nihil ab authoritate Moylis pendentis; quæ res procul dubio dissidijs ansam præbuisset. Quid fecit igitur DEUS, qui ad fines sibi propositos nunquam non media aptissima eligit? Nec ipse eos delegit, ut poterat, nec voluit, ut Populus partem ullam in deligendis haberet: totam hujus delectûs provinciam dedit soli Moyfi, ut Optimates ab hoc uno dignationem suam acceptam certi, ab eo se rotos pendere scirent. *Consultò Dominus voluit virum sanctum eos designare, ut postea cognoscerent, ab eo sese in Regimine dependere.* Quæ fuit etiam Oleastri, Interpretis tam illustris, sententia. Quamquam ne istud quidem, à Moyse solo electos esse, sufficere poterat, ut Moyse illis, & illi Moyfi quàm arctissimè unirentur, ut administrationis publicæ ratio postulabat: fieri enim poterat, ut unus eorum aliquis idem aliquando cum Moyse velleret, ne ingratus videretur, non tamen idem sentiret. Juvat proinde observare & mirari, quid ea in re DEUS egerit. Id autem egit, ut omnibus his septuaginta Spiritum eundem conferret, tam non difformem Spiritui Moylis, ut non jam illi conformis, sed planè unus idemque cum Moylis Spiritu dici posset: idcirco Moyfi loquens subjecit: *Auferam de Spiritu tuo, & addamque eis, ut sustentent tecum onus Populi.* Fuit pro-

profectò hæc insolens loquendi forma. *Auferam de Spiritu tuo, & tradam eis!* an deerant fortasse DEO Spiritus alij, etsi dissimiles, quos Senibus illis conferret? Non deerant utique, sed si dissimiles ac diversi futuri erant, ne boni quidem: utut enim boni in se essent, ad finem tamen, à DEO intentum boni non erant; id autem spectabat DEUS, ut spiritum singulis daret tam non dissimilem Moyſis spiritui, quàm flamma flammæ dissimilis non est. Atque hoc illâ loquendi formulâ tam insolitâ DEUS significare voluit; *Auferam de Spiritu tuo, & tradam eis.* Ita enim facere cogitabat, sicut qui faciem extinctam ardenti admovert, & hujus lucem illi communicat.

IX. Ex his sic arguo. Si tantam concordiam non voluntatum tantum & propensionum, sed judiciorum etiam & intellectuum DEUS esse voluit in gubernanda Synagoga, quæ tamen regebatur genere regiminis manco etiamnum & imperfecto, quantam tandem esse volet in regenda sua Ecclesia, quam modo perfectissimo vult gubernari? Hinc Apostolus, postquam sic allocutus est Corinthios: *Obsecro, ut non sint in vobis Schismata*, ut melius sensum suum aperiret, mox adjunxit: *Sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia.* Hæc enim non solum voluntatis concordia, quæ indicatur verbis, *in eodem sensu*, sed & intellectus, quæ est *in eadem sententia*, præquam ullum aliud vinculorum, & nexuum genus & membra membris, & hæc Capiti, mirâ quâdam, & valdè perfectâ ratione conjungit. Lycurgus, cùm Lacedæmonum stabiliret Rempublicam, muros urbi non circumdedit: cupiebat siquidem ut homines hominibus, enses ensibus, scura

seutis mutuâ concordia conjuncta fortissimorum loco propugnaculorum essent. Etiam Ecclesia mœnibus non cingitur : alijs enim muniri non posset , quàm quibus tota hæc Universi moles circumdatur. Quid igitur factu est opus ? Mœnium loco illi erit , admiranda inter cunctos Christi Sectatores , eos maximè , qui in sortem Domini adscripti sunt , quos , ad alios exemplo excitandos prima in acie stare oportet , conjunctio atque consensio. Hæc autem consensione ac concordia gaudere nunquam licebit , ubi Spiritus ille charitatis ad omnes se porrigens , de quo actum hæctenus , defuerit , cum solus iste Spiritum discordiæ suâ possit virtute enecare.

PARS SECUNDA.

X. Cuncta , quæ hac dissertatione dicta sunt , bona quidem videbuntur , sed quæ in rem ac usum deduci haud possint : hoc enim aliud non esset , quàm manus alicui constringere , ne pijs patriam armis tueatur : vincula linguæ injicere , ne Sacris in Senatibus sententiam liberè dicat. Hæc autem quis à quoquam jure exigit ? An forsan Persarum Custos Genius , Genio Custodi Palæstinæ indictâ quasi pugna non restitit ? Apostolus Paulus , an Petri Apostoli conatibus se non opposuit ? Quæ deinceps secuta sunt sæcula , nunquàmne viros Sanctissimos alijs non minore sanctitate adversatos viderunt ? non pauca certè ejusmodi dissensionum exempla Ecclesiæ Annalibus inserta legimus. Vel le proinde summum voluntatum , judiciorumque , in Ecclesiæ Ministris consensum , est optare non speranda.

XI. Si

XI. Si mihi propositum hodie esset, Præsules venerandi, damnare omnem qualemcunque inter Christi Affeclas dissensionem, peccarem in Fidei nostræ dogmata non minus, quàm illi, qui omne Bellum condemnârunt. Aliud ab eo velle, qui mali quidpiam vult, pium sanctumque est. Aliud ab eo velle, qui bonum tantum vult, non nisi iniquum est. Sed mortalium oculi tam sunt hebetes, ut bona à malis non semper discernant: hoc huic, aliud alteri videtur. Et en discordiam, non voluntatum, sed iudiciorum. Unde consequens est, S. Thomæ assertionem, dissensionem, ejusmodi in casu, intervenire non per sese, sed ex accidenti: *Discordia tunc est per accidens*: Si enim, quod ^{2. 2. q. 37.} uni dissidentium notum est, bonum, etiam ab altero ^{ad 2. c.} cognosceretur, omnis confestim dissensio tolleretur. Hoc autem cum ita sit, omnis quidem discordia repugnat paci illi perfectæ, quâ in coelo frui dabitur, ait Angelicus, sed non imperfectæ illi, quam unam nobis promittere in terris possumus. *Non repugnat paci im-* ^{2. 2. q. 29.} *perfectæ, qualis habetur in via.* ^{ad 2.} Ipsæ etiam cœlestes ^{ad 2.} sphaeræ motibus aguntur contrarijs; sic tamen, ut, quod observatu dignum est, harmoniam & ordinem nunquam perdant. Interest igitur, nostras etiam, sicubi extiterint, dissensiones esse quodammodo harmonicas, hoc est, non aliter ac cœlestium corporum motus, certis legibus definiri, quas nunquam violent. Ante omnia necessarium est, ut non nisi ex optimo & rectissimo fine nascantur (quem unum fontem illæ habebant, quas inter viros sanctos extitisse dicebamus) non ex obstinatione, destinata prosequendi, non ex contumacia indocili, non ex nimio sui, Agnatorum, Patriæ, & omnium,

mnium, quæ ad nos spectant, amore & æstimatione. Deinde opus est iudiciorum discrepantiam non trahere post se discordiam voluntatum. Arborum, quæ altas radices egerunt, rami, ventorum vi nunc hanc, nunc illam in partem flectuntur, trunco interim ad omnem impulsu immobili. Sic quorum in animis profundas radices egit charitas, hanc sibi, opinionum aliqua dissensione, evelli haudquaquam patiuntur: quorum è diverso charitas non ut Platanus, non ut Palma firmas deorsum radices habet, sed, quales Salicum esse solent, hærentes in terræ superficie, facile aliqua iudiciorum diversitate ejus jacturam patiuntur. Stetur his legibus, & tum affirmare non dubitabo, discordias in Ecclesia aut nullas orituras, aut mox iterum interituras: cum verum bonum non tam cœcis in latebris, lupi instar densa in silva, delitescat, ut sincerè indaganti non tandem se manifestet. Sic res docuit, minimè longinquæ fuisse vel Angelorum Persiæ ac Palæstinæ, sed non nisi viginti & unius diei, vel Apostolorum Petri ac Pauli dissidia, qui in ipsa iudiciorum pugna se amabant ut fratres. Inde malum est, quod quisque in navi publica suas privati sarcinas reponere laboret: & quia quivis primus vult esse in ijs deponendis, hinc voluntatum existit discordia. Volo dicere: veras, acerbas, longinquas, contumaces, audaces discordias ex nimio priorum commodorum studio nasci. *Dissensionis causa est* (non mea, sed S. Thomæ hæc est sententia) *dissensionis causa est, dum unusquisque partiale bonum querit, prætermisso perfecto bono, quod est bonum totius.* Ubi autem se quis querit & sua, quæ pacis porro spes sit? eò progreditur, ut destinato consilio foveat discordias, per quas

In Epist.
1. Cor. c. 1.
li 2.

quas optatum ad finem pertingat ; haud aliter ac undas alius quispiam studiosè turbat , ut piscetur liberius. Nationes disciplinis morum exultæ , gloriæ sibi ducunt , quòd nullum bellum justum existiment , nisi quo vis injustè illata prohibetur. *Justum bellum , quod necessarium* Lib. 9.
(ajebat Livius) *& pia arma , quibus nulla , nisi in armis , relinquitur spes.* Sed non ita Barbari : horum enim finis bellum est , non medium : pugnant , ut pugnent. Non dissimilia quorundam sunt studia : non habent , nisi in armis , pacem. Hinc fit , ut ament dissidia , quæ indies existunt inter Christum & Cæsarem , inter sacra & profana , inter Spiritualia & Politica : id enim aptissimum ipsis videtur tempus , quo ipsorum aliquis sit usus , quo sui æstimationem promoveant , quo ad altiora erantantur , tanquam belli duces , non fortes tantum in prælijs , sed planè necessarij. Quæ demum ista , si unquam existeret , foret prodigiosa perversitas , tanti sua commoda facere , ut hæc vel publicæ tranquillitatis impedio sint procuranda ? *Nemo , quod suum est , querat* 1. Cor. 10.
tur Apostolus , sed quod aliterius ; quanto magis igitur , 24.
quod omnium ?

XII. Navis S. Petri Prætoria est , ad id à DEO destinata , ut ex uno in alium Mundum deferat veræ Religionis emolumenta , Evangelij Oracula , Vaticani Decreta , Gloriam Crucifixi , ut hunc tandem cognoscant verè , qui nondum plena ejus cognitione sunt imbuti. Et hac Navi non desit , qui uti velit perinde ac si cymbula esset domesticis usibus parata ? Ne Onerariæ quidem , si publica sit , privatas suas merces imponere cuiquam fas est. Vetat id Lex *Ne quid oneri* : & constitutæ sunt Navarcho pœnæ , qui privati emolumenti studio

R. P. Segneri Conc. Apostol.

R

ejus-

L. unica.
C. ne quid
oneri pub.
lico.

L. si quis de
cetero C. de
Aquædu-
ctu.

ibid.

Rom. 15. 3.
Ephes. 5. 2.

ejusmodi admitteret. Silvas publicas cædi à privatis ne-
fas est; nec publicum forum privati operis causâ claudi
concessum est; Palatia publica non licet mutare in hospi-
tia civium, nec ex Aquæductibus communibus aquas in
hortum domesticum, multòque minus in suum pratum,
prædium, fundum quemcunque derivare, nisi cum a-
quâ, fundo etiam privari quis malit. Par est cetero-
rum ejus generis ratio: Bonum publicum Sacrosanctum
est. Hoc ut medio ad bonum privatum uti velle, à le-
gibus jam nunc allatis *Vetiti furoris audacia* asseritur;
quanto magis Christi Leges simili illam Nomenclatione
dehonestabunt? Christus, ô Præsules Venerandi, qui-
bus in hac calamitatum valle exemplis prævit? an se
quæsit? Infelices nos, si sua ille potius, quàm nos &
nostra quæsisset! actum de nobis foret; & æternum qui-
dem. *Christus non sibi placuit*, ait Apostolus, quid au-
tem aliud egit? *Dilexit nos, & tradidit semetipsum pro*
nobis oblationem, & hostiam DEO in odorem suavitatis.
Oblationem, dum viveret inter mille ærumnas, & *hostiam*,
dum moriebatur inter diros cruciatus. Et nos inte-
rim nostra emolumenta præ emolumentis Christi quæra-
mus? avertat id bonus DEUS. In id conspiremus uni-
versi, nequid unquam spectemus, quàm Christi Serva-
toris Gloriam; & mox amore plus quàm fraterno cuncti
conjugemur: cum tendere in idem centrum lineæ non
possint, quin eo ipso inter se quoque intimè con-
jungan-
t-
ur.

CONCIO

CONCIO SEPTIMA.

IN DIEM VENERIS POST PRIMAM DOMINICAM QUADRAGESIMÆ.

Post hec erat dies festus Judeorum & ascendit JESUS Ierosolimam. Est autem Ierosolymis Probatica Piscina, & seqq. Joan. 5.

T H E M A.

Ad curandos inveteratos animum morbos non alijs utendum regulis, aut methodo, quàm illâ, quâ Christus ad Probaticam usus est.

I. **E**TTi animus hominis concretionis expertus, immensum quantum nobilitate præster corpus ejusdem, ex materia concretum, ob nexum tamen illum intimum, quo partes istæ tam dispares inter se, ad constituendum quoddam totum pulcherrimum, hominem inquam, colligantur, tanta inter utramque intercedit habitudinum similitudo ac proportio, ut in malis, ac remedijs unius, quæ neminem latent, mirâ quadam ratione repræsententur mala, ac remedia alterius, quæ non paucorum notitiam subterfugiant. Hinc, sicut in magno hodie Ierosolymæ Nosocomio, in quo tam multi tam diversis morbis impliciti attinebantur, *multitudo magna languentium*, agnosco communes totius Universi morbos; sic in persanatione peculiari Paralytici, quâ morbum ejus Christus dispulit, videor mihi videre peculiarem illam cu-

R. 2.

ram,

ram, quâ Sacro cuilibet Antistiti, ejus Imitatori, in
 persanandis animis, illi creditis, utendum est. Eorum
 ex Antistitum lectissimo numero vos estis: sic ut ob eam,
 ad quam evecti estis, dignationem, non possim non vos,
 tanquam totidem caelestes Medicos, venerari. Ut igi-
 tur eo, quo estis, vos loco habeam, quid mihi agen-
 dum? Conabor vobis hac Dissertatione demonstrare,
 veram hanc assertionem; nullum esse morbum tam dif-
 ficilem, tam desperatum toto in Mundo, qui persanari
 à vobis non possit, dummodo in eo curando illâ utamini
 methodo, ijs regulis, quas à Christo, in prodigiosa
 hujus diei curatione, servatas, sensim & ordine vobis ob-
 oculos ponam. Ordiamur altiùs.

II. Morborum corporis, si Plinio fides, nume-
 rus iniri non potest: siquidem præter certos (quorum jam
 Hist. 1. 20. illâ ætate centenos aliquot numerabant) alij identidem
 C. I. aliique, nondum experti, timeri possunt. *Parum erant
 homini certa morborum genera, nisi & nova timerentur.*
 Nec alia, nî fallor, morborum animi est ratio. An est,
 qui cunctos se nôsse putet? Quia tamen eos præ ceteris
 perspectos habere juvat, qui atrociùs Christianam Gen-
 tem infestant, ut diligentius caveantur; nos triplici illo
 genere, quod non absque latentis Mysterij ratione sin-
 gillatim Sacer Historicus enumerat, commemorando con-
 tenti erimus, *Cæcorum, Claudorum, Aridorum*, quia ho-
 rum sub schemate nobis obijciuntur mala pernitiabilia,
 quæ nascuntur ex Fidei, Spei, atque Caritatis defectu;
 quæ virtutes, quanto altiùs nos supra naturæ vires & or-
 dinem ad agendum evehunt, tanto etiam ampliùs nobis
 verè sunt propriæ.

III. En

III. En igitur primò *Multitudinem magnam cæcorum*. Quis explicet, quàm latè se dolenda hæc cæcitas per omnem Mundum porrigat? Est autem hæc cæcitas, pudenda Myſteriorum Fidei noſtræ omnium inſcientia. Si lubet excurrere per agros, quantus ibi eorum eſt numerus, de quibus plus quàm verè dicatur, *ignorant legitima DEI terræ!* non terminum nōrunt, ad quem per opera & actiones honeſtas ſit tendendum; non viam, quā ſit eundem. Non terminum; quia ignorant Myſteria ſpectantia ad ſimpliciſſimam Divinarum Perſonarum Trinitatem, quæ tamen erunt ſempiterna noſtra in cœlo Beatitas: non viam, quia nesciunt Myſteria ad ſtupendam Redemptoris noſtri, Filij DEI, Incarnationem ſpectantia, qui ſolus ad finem tam beatum nos perducere poteſt. Urbes ſi ingrediamur, Fidem offendi-
mus, ut ita dicam, dimidiatam, ut quæ parte unâ profiteatur, encomijs extollat, adoret veritatem doctrinæ Evangelicæ; parte autem alterâ quod credit, tanquam pudendum, exequi erubeſcat. In ipſis adeò Sacerdotibus miſeram ejulmodi cæcitatē amaris lacrymis deplorare convenit. *Aſpexi cœlos* (Jeremiæ dolentis verba ſunt) *& non erat in eis lux*. Illa ſidera, quæ luce ſuâ alienam noctem deberent diſpellere, denſiſſimis ipſa tenebris offuſa ſunt. Quis jam explicet, quæ hinc damna exiſtant? *Nox*, ſi rectè Iſidorus ſenſit, à *nocendo* dicta eſt: quod quidem de ea nocte, quæ ſenſus afficit, non ex toto verum eſt; cū ex illa non levia etiam commoda proveniant: at de animorum nocte planè eſt veriſſimum: hæc autem prò quanto his in terris illâ alterâ plus nos infeſtat!

IV. Sequitur *multitudo magna claudorum*. Tales autem sunt, qui quæ de veris bonis Christi Fides docet, satis manifestè cognoscunt; atque adeò ad illa etiam angelare occipiunt: subinde autem in ipso medio conatibus sistunt, non satis nixi divina ope, quæ sola seriò conantes adjuvat. Hinc fit ut *claudicent in utramque partem*. Nunc DEI, nunc Mundi obsequio se addicunt, nec statuerere satis nêrunt, quid tandem unicè agere velint. Videntur nonnunquam sibi sic DEO servire posse, ut tamen cum Mundo etiam rectè ipsis conveniat: quod cum fieri nulla ratione possit, per omnem vitam claudicant: *Jurant in Domino*, ut aiebat Sophonias, & *jurant in Melchom*. Dubitet quis, credant, an non credant; sacri sint, an profani; Christi, an Mundi sequantur axiomata. Ovaccillationem, curatu sanè quam difficilem! Non habere tantum animi, ut quis DEO tandem seriò dicat: Tuus, ô mi DEUS! quantus, quantus sum, esse volo: *Converti pedes meos in testimonia tua*.

V. Subinde se offert, *multitudo magna aridorum*. Aridi sunt illi, quorum membra non tantum valido vigore destituta sunt, sed penitus exsueca. Tales sunt, qui caritate omni, longo jam tempore privati, voluntatem habent ita à divina Gratia derelictam (propter assuetudinem illâ malè utendi) ut vix ulla sit spes obtinendi, ut resipiscant, nisi DEUS miserationis suæ infinitæ prodigio gratiam illis conferat tam potentem, quæ eos etiam, à quibus contemptim habetur, vincat, deque ijs triumphet.

VI. Hinc nemo non videt, ægros Nosocomij in Mundo longè periculosius laborare, quàm illi alij ad Probaticam laborârint: nam qui circa hanc morabantur,

tur, sanari omnes cupiebant, eumque in finem aquæ
motum avidissimè expectabant: in illo heu! quàm mul-
ti attinentur, qui sanari non desiderent! quid dico non
desiderent? qui sanari timeant. Ita S. Augustinus cum
DEO loquens de se Juvene confessus est: *Timebam, ne
me citò exaudires, & citò sanares à morbo concupiscentiæ
meæ; quem malebam expleri, quàm extingui.* Quibus
profectò verbis non pauci hodie uti possent, si tam non
puderet eos fateri, quales sunt, quàm non pudet esse.
Narrat, qui historiam vitæ S. Martini contexit, stetit Salmer. 60.
s. tract.
19. se aliquando plures cæcos, claudos, membris mutilos,
deformatos, fœdis ulceribus oblitos, in circulo, dumque
facetijs ac nugis indulgerent, inaudisse, propediem ad-
futurum, magnis jam passibus appropinquantem, san-
ctum Antistitem; mox se cunctos turmatim fugâ sub-
duxisse: nôtisne quâ causâ? quòd metuerent, ne &
ipsis vir Sanctissimus redderet sanitatem, quam tam
multis alijs reddebat: cum enim suos ipsi morbos ac
mala nequiter lucrosa fecissent, sanari ipsis aliud non
erat, quàm tolli: lucri occasionem & ad incitas redigi.
Dignus omnino admiratione, & rarus hic eventus fuit.
Quàm multi tamen è Christianorum grege idem faci-
tant; qui sedulò & studiosè cavent, ne incidant in vi-
ros insigni pietate, fugiunt Templà, sacra Asceteria hor-
rent, & præ ceteris anxie Concionatores, salutis eorum
cupidos, devitant, ne ab his ad bonam frugem re-
ducantur? Marmor initio durum nunquam fuit, sed Agricola II.
de caus.
subterræ. molle ac tractabile, quia lutum. Hoc autem paulatim
succo quodam frigido subterraneo perfusum lapidescit.
Eadem est animorum, quorum sanandorum cura vobis,
Præsules, incumbit, conditio: deploranda enim verò;
hic

De Cor-
rept. &
Gratia c.
14.

hic enim pugnandum est cum perversa assuetudine, quæ propè in naturam degeneravit. Sed nemo terreatur, Potest facere DEUS, ut & illi sanari velint, qui modò metuant, ne velint. *DEO volenti saluum facere, nullum humanum resistit arbitrium* (sic divinè scripsit Magnus Gratiæ assertor Augustinus) *sic enim velle, aut nolle, in volentis, aut nolentis est potestate, ut divinam voluntatem non impediat, nec superet potestatem.* De his enim, qui faciunt, quæ non vult, facit ipse, quæ vult, habens humanorum cordium quò placeat inclinandorum omnipotentissimam potestatem. Quod cum ita sit, quid vos tanquam Medicos facere par est, quàm ingenti esse animo? Christus non vos destituet in restituendis etiam desperatissimis sanitatibus. Satis est, si eo in conatu vos ad amussim servetis regulas, quas ipse ad curandum præscripsit: hac enim potissimum causâ ille in terras descendit. Venit ad sanandos nostros languores illo spiritu, quem hæc ars medendi requirit: *Spiritus Domini super me, ut mederer contritis corde.*

II. 61.

VII. Has regulas ut ex sanatione hodierna discamus, an non videtis, AA. quid Christus agat? Primò Nosocomium ipsemet accedit. Non eò mittit Petrum, etsi eum tam ferventem sciret, non Jacobum, non Joannem, eò se confert ipse. O Infelices sub alterutro polo regiones, quorum à vertice semper tam remotus est Sol! Infeliciores multo alpinas illas Diocesum partes, pagos illos, angustas illas valles, quæ nunquam Sacri Pastoris sui vultum vident! hic enim verò morborum mala immensum quantum invalescunt. An existimatis ijs impediendis sufficere decreta, quæ illuc identidem mittuntur, tanquam medentium syngraphæ, mor-
bis

bis sanandis pharmaca præscribentes ? Difficulus adducor ut hoc credam. *Rex sedens in solio judicij sui, dissipat omne malum intuitu suo*, ait Salomon : *Intuitu dixit, non jussu suo*. Aliud omnino efficiet Illustratio à vobismet obita, quàm decreta pulcherrima prægrandibus in folijs quaquaversum per Diocesim missa. *Si non vis audire* (dixit illa ad Philippum Regem muliercula) *nec regnes*. Majori jure hoc Pastori Sacro inculcabitur : Ne gubernes, si inspicere piget. An solis fidendum est aliorum narrationibus, quibus tam facile erratur ? Appius cæcus, teste Livio, Romæ Consul esse noluit, cum diceret, non videri sibi æquum, regere Rempublicam oculis, quos Collegæ commodârunt. *Turpe putabat, eum administrare Rempublicam, qui alienis oculis uteretur*. Et rectè gubernetur Diocesis oculis Præfuli commodatis tantùm à suo Vicario, Canonicis, Curionibus, & nonnunquam etiam à solis Libellorum Magistris, viris certò quidem venalibus, sed non perinde certò veridicis ? *Ostende faciem tuam* (clamant ad vos infirmi multi omni ope destituti). *Ostende faciem tuam, & salvi erimus*. An qui sincerè & ex animo ægri sanitatem exoptat Medicus, satis habet eum febris laborantem invisere per Discipulos, ex quibus identidem discat, quo loco ejus res sint ? an non potius ipse adit sollicitè, & arteriarum pulsus manu sua explorat diligenter ? Ita & Christus hodie cum suo egit Paralytico ; utique ut doceret, si sanandis corporis malis rectè, ac sapienter ægrum ipsemet accedit Medicus, etsi omnium Princeps, rectius id procul dubio etiam in persanandis animis facitari. Quid autem invisens ad ægrum Christus deprehendit ?

VIII. Invenit infirmum annorum triginta & octo, curriculo impositum, rebus omnibus indigentem, & in hunc obtutum defigit. Et cur, dicetis, hunc potissimum & solum aspicit? an & alij deerant, quos intrueretur, aderant procul dubio. Parum tum aberat Paschæ dies, quo descendere cælo Angelus erat solitus: pronum proinde est judicare, omnes illas quinque porticus ægris omnis generis tunc fuisse refertissimas. Non alios tamen Christus suo obtutu dignatur, sed in uno defixus hæret: *Hunc cum vidisset JESUS jacentem, dicit ei: Vis sanus fieri?* Hoc autem est, quod quaeritur, reponetis vos. Cur unus curatur, cum non majori labore sanari possent multi? Et ego repero: quid causæ est, cur non omnes sanentur? Supponendum est, Christi Miracula esse opera Potentiæ, Sapientiæ ac Bonitatis, amico velut foedere inter se junctarum. Si solius Potentiæ opera forent, merito miraremur, unum solum hodie persanatum; & par est ratio, si sola Bonitas operata intelligeretur. Verum quia Sapientia quoque partem sibi operis aliquam vindicat, quæ velut in medio posita Potentiæ ac Bonitati limites præscribit, quos inter infinita ceteroquin earum virtus contineatur, idcirco Christus hanc suam ægrorum visitationem ad unius solius commoda retulit, ut disceremus, quanti facienda sit salus unius etiam solius. Ut aliquis Ecclesiæ Antistes itineri aliquando se committat, ut unam solam animam peccatorum è cœno extrahat, id enim verò veri ac sinceri zeli argumentum est luculentum. Multarum gratiâ plures etiam molesta quædam aggrediuntur; nec enim unquam ejusmodi negotia absque strepitu & pompa suscipiuntur. Non ira res se habet, cum de uno so-

lo, & illo quidem de plebe, agitur; cum agitur de salute animi hominis inopis, mendici, destituti, qualis erat miser ille, in quo uno Christus hodie defixus hæret.

IX. An non advertitis, quàm præclarum hoc sit documentum? Angelo Christus reliquorum omnium curam committit, ipse sibi omnium maximè indigum deligit. O si hoc exemplum Præsules omnes imitarentur! Sed quoties isti, cum Dioceceses lustrant, aliud non agunt ipsi, quàm ut medeantur malo alicui momenti sanè parvi, ut exempli gratiâ ad Sacrum peragendum libro veteri & lacero melior substituatur; Vicario autem relinquunt, quæ haud paulò graviora sunt; licentiam dico & libidines conjugum, Clericorum vitam effrenem, prava vitæ à Potentioribus protecta exempla. Atqui his oportebat manu propria mederi. Scio quidam non inde hoc negligi, quod voluntas id agendi defuit: sed quia res est cum ægris, quos quantumcunque leniter attigeris, mox videas contra medentem efferrari. Sed ista pensi habeant, qui corporibus medentur: quibus animorum salus curæ est, hæc magno animo contemnunt oportet. Phinees, Aaronis summi Pontificis nepos, ut mederetur infamibus, quæ in populo invalescere experant, fornicationibus, non ex postrema plebe aliquem aggressus est, sed alium Gentis Hebrææ Principem, qui cum Madianitide etiam nobilissimam habere non erubuerat. *Cum filia Sur, Principis nobilissimæ Madianitarum.* Nec rationem ullam habuit periculi, cui se exponebat, cum eos tanta populi multitudine inspectante generosus invasit. Non aliter agunt insigni sanctitate Antistites. Sui, suorumque commodorum obliviscuntur, cum honorem divinum periclitari

tari animadvertunt. Sed omittamus Phineen, ut ad Christum redeamus. Christus cum ægrum hodie per-
sanavit, ægrum ipsum, fateor, sibi adversantem exper-
tus non est: sed quantum illi negotij fuit cum Phari-
sæis, cum Scribis & totius Synagogæ principibus, qui
invidiâ contra ipsum tabescebant, ob alios, aliósque
ægros ab ipso persanatos, quorum curatio, quo plus
habuit prodigiosi, tanti illi magis inde urebantur? An
tamen lividorum istorum metu Christus vel uni alicui
valerudinem pristinam summâ tranquillitate restituere di-
stulit?

X. Consideremus curam hodiernam. Non igno-
rabat Christus atroces tempestates, quas ejus causâ mox
excitaturi erant æmuli. Lubeat tamen huc animum,
& oculos advertere, ut videamus, quàm tranquille,
quàm amanter, quam attentè rem omnem gerat. Æ-
grum ubi vidit, alloqui cœpit mirâ humanitate, erige-
re jacentis animum, ex ipsomet velle rescire; verène,
& ex animo ipsum Medicum cuperet. *Vis sanus fieri?*
Sed cur istud? an non intimè noverat omnia? ut quid
igitur quærere, de quo ipsi plus satis constabat, nisi ut
erudiret in Animorum cura occupatos; rem esse mo-
menti maximi, quomodo omnia se habeant, accuratè
edoceri? Qui animos curat, non semel culpæ habet ni-
hil, cùm, quæ invaluerunt, mala gregis sui, non emen-
dat: sed quomodo se purgabit, si illa ignoret? hæc
inscientia excusationem non admittit. Quæ enim po-
test Pastoris esse excusatio (dixit in re simili S. Gregorius,
si lupus oves comedit, & Pastor nescit? Non eripi non-
nunquam ex lupi infernalis faucibus animam, vero e-
tiam, & sedulo Pastori culpæ tribui non potest: sed quo-
modo

modo immunis à culpa erit, qui nescit illam in Lupi dentibus hære? Quis excusabit ignorantem, exlegem multorum vivendi licentiam? ignorantem, quales mariti sint erga Coniuges, quomodo se gerant cum liberis parentes, cum domesticis Patresfamilias, cum inferioribus Clericis Curiones? ignorantem, quòd rudi in plebe tanquam singularis Cælites colendi ritus, vigeant turpes contra fidem errores? Necessè est, accuratè de omnibus edoceri. Hoc est præcipuum imperantium decus; velle scire: *Gloria Regum est, investigare sermonem*; ait sapiens: nec dicit tantum *inquirere*, sed *investigare*, ubi enim de rebus momenti gravis agitur, non satis est superficiem tantum, tam sèpe mendacem, explorare: ad fundum ipsum penetrandum est. Christus, si literà textus stare volumus, quævit ex ægro, ut ipsi occasionem præberet mali, quod patiebatur, explicandi; alijs, qui aderant, audiendi; ut tanto subinde illustrius prodigiosæ curationis veritas elucesceret. Si moralem sensum verborum scrutamur, interrogavit, ut sacris Ecclesiæ Medicis documentum traderet, quod dicebam, sedulò cuncta explorandi. Atque hinc audire fuit, mox ad propositam quæstionem, ægrum mali sui conditionem ex fide referentem: *Domine, hominem non habeo, ut cum turbata fuerit aqua, mittat me in piscinam.*

Prov. 25. 2.

XI. Nec tamen hæc una fuit interrogandi causa: fuit & illa, quòd nemo in animi morbis à Christo unquam sanatur, nisi ad id ipse se præparet, libero arbitrio sanitatem volendo; *Sanat omnino ille quemlibet languidum*, S. Augustini verba sunt, *sed non sanat invictum.* Hæc igitur princeps cura sit; excitare in ægro

In Ps. 100.

sanitatis recuperandæ desiderium, istud accendere, atque inflammare. *Vis sanus fieri? vis?* Ad hanc Christi interrogationem non respondit æger apertè, *Volo*, id enim absolum illi videbatur, de hoc recuperandæ valetudinis desiderio ambigere. Respondit potius *Hominem non habeo*, ut summam illam indicaret necessitatem, quæ ad valetudinem recuperandam aliena ope indigebat. Christus autem hac propriæ imbecillitatis atque impotentix cognitione contentus, cum nulla res magis ipsam ad opem ferendam præparet, aliud porro quæsit nihil: confestim ægrum perlanavit: *Dicit ei JESUS: surge, tolle grabatum tuum, & ambula.* Quis hinc non miratur Christi verba, exilire jubentis, qui ne movere quidem se potest? Nimirum idem Christo erat facere, quod dicere: jubendo, vires conferebat faciendi, & vim morticem infundebat. Hinc apparet, sicut nos res ratione præditas rectè & prudenter alloquimur, sic Christum rectissimè res quaslibet, etiam sensu carentes, compellâsse; febres, Aquilones, Austros, concitatum Mare: *Et dixit mari, tace, obmutesce*: atque hæc haud secus confestim obtemperabant, ac si sensu & intellectu præditæ essent. Verba vestra, Præsules Observandissimi, ea virtute non pollent. Non tamen idcirco cadendum est animis: quo enim momento vos peccatores alloquimini sicut oportet, & dum voces vestræ eorum ad aures allabentur, eodem DEUS loquitur ad cor: & dicto citius sanitatem recuperabunt. *Et statim sanus factus est homo ille & sustulit grabatum suum, & ambulabat.* Quodnam esse posset certius sanitatis ex integro restitutæ argumentum, quàm non solum repente ægrum exilire è grabato, sed & illum, in humeros

Luc. 4. 39.

Mat. 4. 39.

meros injectum, alio asportare! *Qui portabatur grabato*, inquit S. Augustinus, *grabatum portat*. Hoc non solum est ex peccato surgere; sed etiam manifesta dare specimina se surrexisse, rectè cum tanta facilitate & promptitudine operando.

XII. Et, quis crederet? non satis fuit Christo valetudinem tam manifestè restituisse. Id mox egit, ut ægro daret documenta, quibus deinceps à morbis serueretur. Atque hoc demum est illud, in quo potissimum operæ pretium refertur. Ceteroquin, edicite, Auditores, quid tandem proderit curæ vestræ commissis, præsentati illos malo verè liberâsse, si in futurum ipsis non providetur? *Ecce sanus factus es*, dicit ægro suo Christus, nequid de recuperata ex integro valetudine ambigeret; sed addit: *Jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat*: ut simul nôllet, non abesse omne in pristinas misérias relabendi periculum, imò adesse præsentissimum, ob pravam in malo assuetudinem contractam. Atque hîc ego, Auditores, vos maximè hodie attentos desidero, si tamen non jam satis hætenus vos fatigavi. Ex his Christi verbis, omnibus qui illa perpendunt, apertum est, infelicem istum infirmum tam grande sibi malum accersivisse scelere aliquo minimè levi in Juventute admissio. Neque hoc ego miror. Palàm est, multis identidem admissa peccata morborum causas esse. Nonnunquam sunt causæ naturales, ut cum valetudo nimio cibo potivé læditur; cum nimias Veneris usus, cum infani amores, aut aliæ vehementes animi perturbationes ægritudinem accersunt, ut Ammone factum est, quem quoddam Tamarem stultè deperiret, pallor & horrida macies deformârunt. Alias peccata causæ morales sunt, cum

cum DEUS quibuscunque delictis irritatus Peccantes eo morborum genere multat, quod ijs castigandis, præ reliquis idoneum videtur. Quid affinitatis cum elephantiasi habent acerbæ contra Magistratus querelæ? hoc tamen morbo Mariam Moysis sororem plectere DEUS voluit, cum sine fronte de fratre suo detraxisset. Non hoc tamen, repeto, non hoc miror. Attonitus hæreo, quod videam ægrum hunc, in morbo tam longinquo, tam difficili, annorum octo supra triginta, ne semel quidem tempori resipuisse, sed semper in misero obstinationis & impœnitentiæ peccato hæsisse infelicem; reo non absimilem, qui etsi collum jam laqueo inserat, inducere animum non potest, ut seriò dicat, Peccavi. *Peccavi Domino.* Sic ex ipsis Christi verbis colligitur, hortantis ut vitam mutaret. *Jam noli peccare.* Dicere *Jam*, peninde fuit, ac dicere, ab hoc momento. Atque ita cogitare, ad illud usque momentum, quo sanitatem recepit, miserum aliud non egisse, quam ut peccaret, aut in peccatis ante admissis sibi placeret. An cogitari, audiri ve potest perversitas hæc magis formidanda? in tot annorum molestissimo morbo non redire miserum vel tantillum ad cor, non suffundi rubore, non dolore compungi, non detestari vel semel illatas DEO injurias, ut ad miserationem eum permoveat, cum mortalium haberet planè neminem, qui eum miseraretur! Censent Interpretes, ipsum hoc, non invenire vel unum hominem, divinæ fuisse providentiæ opus, invitantis ad tanto majore studio implorandam, demississima erratorum suorum detestatione, DEI opem, cum humanæ nihil uspiam affulgeret. Sed hæc quoque DEI consilia frustra fuere: hæsit ille immotus, & contumaciâ suâ tam elusit
DEI

DEI benignè excitantis bonitatem, quàm maris scopulus omnem procellarum impetum & furorem elidit. Hinc meâ quidem opinione habent, quod præcipuè discant omnes, quorum curæ creditæ sunt animæ: nimirum, ut, sicut malum debent judicare neminem, nisi qui malitiam manifestis prodiderit argumentis, sic in nullo tantum reponant spei, ut de eo non cogitent; omnemque de eo solitudinem ut superstitiosam, minimèque necessariam penitus ponant. Quis sibi persuasisset, hominem, qui virium vix tantum haberet, ut membrum aliquod movere posset, adhuc tamen peccare posse? Nemo non illum vestitum humanâ carne Angelum existimasset, maximè si observasset, ipsos triginta octo annos summa cum mentis æquanimirate motum aquæ expectantem. Et tamen concordi sacrorum Interpretum sententiâ fuit is Peccatorum facile primipilus; cum fuerit Peccator tam obstinatus, assuetudine tam inveteratâ, ut ipsos triginta & octo annos putresceret in antiquis noxarum sordibus, quæ in suum illum grabatum hominem abjecerant, quin unquam ab ijs abhorreret. Et quis est animus, quod cor, quod non, hæc observans, horrore propè congelascat? Videte quantarum sit virium peccatum, humano in animo, ipsis flagellis occalescente. Atque istâ fortasse etiam causâ hunc præ ceteris languentibus Paralyticum Christus delegit, quem sanaret, ut hac occasione doceret nos veritatem jam antea indicantem; Miserrimam esse conditionem, ad quam redigitur homo, à Sole divino, non aliter quàm glacies Alpina, derelictus.

XIII. Dicamus quod res est: quandonam unquam miser iste suo fuisset peccato liberatus, si non ipse-

met ad eum Christus accessisset ? Si animum lubet advertere, deprehendetis, neminem esse, qui de hodie-
no loquatur Paralytico, quin illum mox subeat hominis
miseratio, ut qui per octo ferè lustra nunquam potuerit
in aquas se immittere, cum ad eas movendas Angelus
descendisset. Ego è diverso puto me primum esse, qui
asserat, non alia re feliciorum illum fuisse. Si enim
persanatus fuisset eâ, quâ ceteri, ratione, aquâ nimi-
rum piscinæ illius agitatâ, corporis duntaxat valetudi-
nem recuperasset: hac autem recuperatâ, quid acturus
fuisset ? male metuo, ne pejora quàm unquam ante-
hac. Si enim omni vigore, omni propè sensu destitu-
tus, invenit tamen modum, quo, si non alibi, in ani-
mo saltem peccato locum daret, quid egisset, si pristi-
nus ipsi naturæ vigor, & alacritas in intima ossa rediis-
set ? Quia hominem alium non habuit, Christum de-
nique nactus est, qui corporis simul ac animi valetudi-
nem redderet: *totum hominem sanum fecit*: & ita red-
deret, ut salubrem insuper præscriberet rationem, quâ
in omnem deinceps vitam recuperatam valetudinem
tueretur, dum metum, majorum calamitatum subeun-
darum, incussit. *Jam noli peccare, ne deterius tibi ali-*
quid contingat. Quid autem erat hoc deterius, quod
timeret, nisi Impœnitentia finalis, seu mors in pecca-
to, & DEI inimicitia obita ? Et hæc scilicet est, ô Pa-
stres Sacri, quam & vos oportet ijs magno & intrepido
animo comminari, qui tam facilè identidem in pristinas
miserias relabuntur. Communis & certa Theologorum
est assertio, ubi cetera paria fuerint, peccatum subse-
quens gravius esse illo, cujus venia fuit obtenta, ob in-
gratum denuo post obtentam veniam delinquentis ani-
mum.

3. Tho. 3.
p. 9. 88. ar.
2. & 2.

mum : unde si prioris facta est gratia, quid deinde perpetrato aliud debetur, quàm Iustitia ? Atque hoc est, quod S. Bernardum impulit, ut præfidentem quemlibet ita alloqueretur : *Timeas pro accepta gratia, amplius pro amissa, longè plus pro recuperata.* Perinde ac si dicere vellet : *Timeas pro accepta gratia* : quia ejus potes jacturam facere : *Amplius pro amissa* : potes enim illam non recuperare : *longè plus pro recuperata* : quia illam denuo amittere idem erit ac sine spe perire. Serm. 54.
Cant.

XIV. Quare ut eorum prætermittatur nihil, quæ Christus hodie in absoluta suis numeris curandi ratione præscripsit, illud perpendendum sedulò, Auditores quòd sanare ægrum non idem sit ac statuam ex ære aliquam in aliam figuram conflare. Non ideò ille ex luteo sit æreus. Manet, qui erat, obnoxius ipsdem, atque etiam gravioribus morbis ac malis. Hoc proinde providendum semper seriò, ut in futurum caveatur, dicendumque : Quid agam, ne, quod sustuli, malum reerudescat denuò ? Huc animum, huc curas, huc providentiam intendite, ut, quæ imminens pericula, occupetis ; ne idem vobis accidat, quod chirurgo parùm experto ; qui sic vulnus balsamo illinat, ut tamen obligare omitrat. Sic autem omnes Medici partes tam ad amissam implebiris, ut nemo vestrorum subditorum Angelum potius, quàm vos cælestes Medicos præoptaturus.

PARS SECUNDA.

XV. Dicámne, quod res est ? ita totus hodie sum in ijs perpendendis, quæ faciunt ad restituendam ægrovaletudinem, ut propè me oblivio subiret sanitatis ipsius Medici. Nec tamen vos fugit, quantum in hac mo-

mentum sit. Christus hodie Templum primò, subinde Nosocomium petijt. Suâne id causâ? haud quaquam sanè, sed ut nos doceret. Docere autem voluit, plurimum interesse, ut Medico rectè cum DEO conveniat. *Eccli. 38. 2.* Id nî fiat, ab eo quid speres? *A DEO est omnis medela*, ut Ecclesiasticus asseruit. Non inquit *ab Homine*, sed *à DEO*. Ejusdem Architecti est, & nobiles ædes moliri, & cùm vitium fecerint, reficere. Sic qui sanum facit hominem DEUS, illum idem sanare ægrum debet. Medici, si cum DEO conferantur, operarum instar sunt: & quia operæ non agunt rectè, nisi ab Architecto dirigantur, hinc dicitur; *A DEO est omnis medela, non ab homine*. Quis proinde miretur, Christum hodie, cùm Medici præstantissimi præbere exemplum, & normam exhibere vellet, priùs quàm ad Nosocomium se conferret, Templum subiisse? Nec aliud sanè faciendum est Animarum Medicis, cùm has sanare aggrediuntur: adeundus ante omnia calidissimis precibus DEUS est. *Nemo enim potest corrigere, quem ille despexerit*: qui est minimè obscurus Ecclesiastæ Aphorismus.

XVI. Quis autem est, qui sanitatem aliorum sollicitè à DEO petat, si suam petere pensi non habeat? Equidem etsi corporum Medicos valetudine firmâ non esse, sed morbis obnoxios, parum alijs sanandis detrimenti affert, immensum quantum tamen obest, si Medici animorum malè ipsi habeant. Date unum aliquem horum è numero, ægrum animo, quanti ille faciet in alijs febres, naras aut ex ambitione ac fastu, aut ex habendi, voluptatûmve turpium libidine, quas in semet tolerat absque molestia? Olim Sacerdos concubiniarius movebatur gradu, & sic morus ablegabatur religiosum in clau-

claustrum, in quo reliquis vitæ diebus ploraret suas turpitudines; ut Sacrorum Canonum statuta demonstrant. Hodie si similis culpæ reum Episcopus non gradu moveat, sed unius spatii anni honesta in custodia detineat, asylum ille Romæ quærit, & nonnunquam Roma quamlibet procul remoti carcerem aperit, & insigni clementiâ suam redire domum jubet. Cur istud, nisi quia sensim morbi isti, quondam tam horribiles, horrore esse desierunt? quomodo autem desierunt? an quia paulatim familiares sunt redditæ illis quoque, ad quos pertinebat eosdem sanare? Nolim hoc credere: etsi credi utique non difficulter possit.

XVII. Hoc ipso ex capite fit, ut etsi mala hæc tanti æstimentur, quanti ea æstimari par est, nonnulli tamen ijs emendandis manum timidè admoveant. *Quâ libertate Præsul Ecclesiæ corrigere peccantem potest* (sic egregiè scripsit sanctus Hieronymus) *cùm tacitus sibi ipse respondeat, eadem se admisisse, qua corripis?* Dura nimis res est in alijs admonendis & castigandis, se ipsum debere admonere & reprehendere. Nimis pronum est, tunc omni correctione superfedere. An fuit aliquando, aut cogitari potest delictum illo atrocius, quo Cain, ne umbrâ quidem irritatus injuriæ, nefario patricidio vitam eripuit Abeli fratri mitissimo, modestissimo, humanissimo? Consulite tamen totam Veteris Instrumenti historiam non inuenietis tantum scelus vel verbulo fuisse ab Adamo castigatum. Nisi DEUS ipsemet ore suo exprobrasset patricidæ immane facinus, nemo alius propterea vel mutisset. Et ad alios quidem id fortasse non pertinebat; Adamus autem ad corrigendum & exprobandum erat multis titulis obligatus. Cur igitur officio defuit? An timuit ille

filiū natū maximi, de se haudquaquam demissē sentien-
tis, responsa superba, proterva, præsumptionis plena:
Non equidem existimo: timuit suimet facinoris con-
scientiam. An non enim ipse fuit crudelis ille, qui, ju-
stissimo DEI imperio non obtemperando, tot occidit fi-
lios, quā multos numerat universi generis humani pa-
rens, eoque nomine dici potuit universorum parricida:
& auderet ipse invehi in Cainum, unius tantū fratris
interfecti reū? Tu, respondisset ipsi nihil veritus fili-
us, tu morti viam in terras aperuisti, dum non dubitā-
sti morsu uno cunctorum vitam abligurire: & damnas,
quod ego ausus sim vitam uni eripere? Si me sequi no-
lebas, debebas non præire exemplo. Sic, quomodo
corriget in homine de seculo, laxata frena luxuriæ Sa-
cerdos ille, qui & ipse pudicitiae habenas non patitur?
Judicet ille, dixit S. Ambrosius, qui non agit eadem, quæ
in alio putaverit puniendā, ne cū de alio judicat, in se
ferat ipse sententiam?

In Psal.
118. Scrm.
10.

Bl. 1. 1.

XVIII. Hinc de Christo cū dixisset Psalter Re-
gius, *Dominus regnavit*, confestim addidit, quod sibi,
ut regendi artes postulant, de pulchritudine ac forti-
tudine prospexerit: *Decorem indutus est, indutus est for-
titudinem.* De fortitudine; cū regere alios nunquam
possit, cui tantum animi non est, ut subjectorum repre-
hendere peccata ausit: de decore, & pulchritudine, quia
nemo aliorum labes vituperare potest, qui foedus ipse
vultu ac sordibus oblitus est. Dicitur quidem Christus
primò indutus *decorem*, subinde *fortitudinem*, non primò
fortitudinem dein *decorem*: quia, ut rite quis officium
in alijs regendis faciat, primum omnium, basis instar,
oportet esse vitæ sanctimoniam. Atque ita, ut finem

acce-

accedat oratio, Christus se hodie plenum decore ostendit, dum ad Templum accedit (quod per Paschales illos dies cuncti facere, lata lege jubebantur) & plenum fortitudine, dum Templo egressus rectà ad piscinam tendit, illam prodigia patrandi vim exerturus, quam humanæ gentis beneficio acceperat. Ubi illud non est negligendum, quòd à sanitate ægro reddita in Templum Christus reverterit, ibique repertum, ut observatum à nobis est, de non relabendo admonuerit. Poterat profectò illum admonere propè Probaricam: noluit tamen: sed distulit, dum in templo postea, etsi seriùs, admoneret: ad hanc enim admonitionem eo loco melius paratum censuit, quo, utpote sacro, qui admonebat, non potestatis tantum, sed & religionis præibat exemplo.

CONCIO OCTAVA.

IN DIEM VENERIS POST DOMINICAM SECUNDAM QUADRAGESIMÆ.

*Homo erat Paterfamilias, qui plantavit Vineam, & locavit eam Agricolis &c.
Matth. 21.*

Quæ proventibus Ecclesiasticis malè expensis culpa, quæ pœna respondeat?

1. **V**ineam, quam suâ quis industriâ, suâ manu inclivo, ad id præ alijs electo, plantârit, cariorum illi multo esse, quàm si eandem aut emisset pretio, aut dono,

dono, siue hæreditario jure accepisset, minimè novum est. In partus nostros, & quæ quasi partus sunt, & voluntate & studio ingenti ferimur. Mirari proinde nemo debet, si hodiernus Paterfamilias tantopere adamavit Vineam, de qua hos loco nunc differendum: ipse nimirum eam plantaverat. *Homo erat Paterfamilias, qui plantavit vineam.* Palàm est, Vineam hanc esse Ecclesiam; quam suis manibus Christus in terris plantavit; quia primus ejus fundamenta jecit. Seps, quæ eam circumdedit, sunt Custodes Genij. Torcular, doctrina sacra; Turris, ejus dignitas; fructus, opera ex virtute facta: Illi, quibus locata est Vineam, qui fructu statis temporibus debent, sunt Fideles cujusunque Gradus ac Ordinis. Talis est Ecclesia, si id in ipsa consideremus, quod sacrum ac spirituale est. Quis autem nescit, his in terris sine corpore spiritum non subsistere? Neceffe idcirco est, in Ecclesia præter id, quod sacrum ac spirituale est, dari etiam, quod corporeum ac temporale sit. *Sicut enim Anima sine corpore non potest corporaliter vivere, sic nec spiritualia exerceri sine corporalibus*, ut Sacri Canones loquuntur. Bonâ igitur eorum, qui me audiunt, veniâ omisso hodie quod Spirituale est, loquar de Temporali, sic ut eorum secutus vestigia, qui hoc ex loco ante me dixerunt, liceat mihi Vineæ nomine intelligere Beneficia Ecclesiastica tam frugifera; nomine eorum, quibus locata est Vineam, illos, quibus hæc Beneficia collata sunt; nomine denique fructuum, proventus Beneficiorum. Quibus ita positis progrediar, quantum licuerit, ad ostendendum, quinam sint, qui Domino Vineæ negant fructum temporibus suis? Hi sicut imitantur hodiernos vineæ cultores. in reatu & culpa; ita

r. q. 3. c.
si qui

ita par est, ut eorum sint socij etiam in pœna: unde ut non subeant eorum pœnam, videamus prius quæ sit eorum culpa.

II. Omnis istorum nequam Vineæ cultorum, si suis rem momentis æstimamus, culpa fuit, quod ut Domini fundi ac Vineæ, non verò ut tales, quibus locata tantum esset Vineæ, se gerere voluerint. Credidisse illos, se re vera Vineæ Dominos esse, verisimile non est; meminerant enim, illam sibi tantum locatam, ab eo, qui omnium in oculis paulò antè eandem plantaverat. Id igitur spectârint, ut fructus debitos identidem negando, & quidem tam absque fronte, ut verberibus malè mul-
tarent, quin & occiderent, quicumque hos ab illis exigebant, sensim tandem ita præscriberent, ut dubium jam videretur nemini, quin Vineæ, præter ipsos, dominum haberet nullum. Id, quod audaces isti tam non modestè velle visi sunt, videtur esse illud ipsum, ad quod in Ecclesia, non volendo, ut sic dicam, ventum est: dum enim iterum iterumque Ecclesiastici debitos DEO fructus negare perrexerunt, eò jam ventum est, ut ab aliquot retro seculis dubitari cœptum sit; verène illi sint domini eorum proventuum, quos non alio titulo, quàm Ministrorum Ecclesiæ, possident; an verò non sint domini: atque hæc controversia tam multos utramque in partem Sectatores habuit, ut neutra alteri de numero quidquam concedere videatur. Olim ea invaluerat opinio; ne eos quidem, qui de seculo sunt, dominos bonorum suorum (siquidem non cum alijs hominibus, sed cum DEO conferantur) sed curatores duntaxat esse, & administratos; sic, ut ijs, quæ vitæ pro-
gradus ratione honestè ducendæ necessaria essent, acce-

pris, reliqua inter pauperes partiri deberent. S. Joannes Chrysostomus ingenti illo suo Zelo opinionem contrariam non est veritus erroneam appellare: verba ejus

S. Chrysost.
in Cath. D.
Petr.

sunt: *Opinio quaedam erronea aggravata mortalibus, auget crimina, & minuit bona. Ea verò est opinari, quod quæcunque possidemus, possideamus ut domini. Sed contrarium omnino est: non enim ut domini in præsentì vita collocati sumus. Et nequis existimet, Oratorem aureum ita loquendo Sanctum se quidem, non autem solidè & acutè doctum comprobasse, nôrit is, Chrysostomi sententiam, nihil hæsitantes, suo suffragio affirmasse præcipuos illos quatuor Ecclesiæ Magistros & lumina, Ambrosium, Gregorium, Hieronymum & Augustinum, & ut veram propugnasse pari studio assertionem hanc formidandam: Possidere superflua in quocunque Mundi divite*

S. August.
in Pl. 147.

perinde planè esse, ac possidere non sua. Res aliena possidentur, dum possidentur superflua. Si igitur sequendo auctoritatem virorum, tantâ & doctrinâ & sanctitate eminentium, nemo planè etiam de seculo censeri deberet dominus omnium, quæ patrimonij titulo accepit, sed ejus tantùm partis, quæ vitæ non miseræ ducendæ sufficiat, quid de viris Ecclesiasticis ea in re tenendum esset? An illi unquam dici poterunt domini bonorum, quæ tam disertè & toties à Sacris Canonibus appellantur,

S. Prosp. de
vita con-
templ.
l. 2. c. 9.
Tertul. A-
pol. Urb.
Papa. Ipsæ
ref.

non bona Clericorum, sed Bona Dominica, Pecunia Christi, Res DEI, pretia peccatorum, patrimonia pauperum, deposita Pietatis, vota Fidelium. Ferat per me, qui vult, sententiam. Quamquam quid attinet hac involvi controversiâ? Illi ipsi qui asserunt Beneficiatos, quos appellamus, dominos esse Beneficiorum (aut veriùs Proventuum, qui ex Beneficijs obveniunt) an non summa

con-

In diem Veneris post II. Dom. Quadrag. 155

consensione asserunt, non esse dominos *absolutos*, sed *gravatos*? Quid proinde refert, certare pro titulo, qui coloris aliquid habeat, & extimæ speciei, re autem aut nihil, aut certè parùm? Hoc igitur ego duntaxat amplectar, quod mihi hodie Evangelium velut digito demonstrat, dum ait: *Paterfamilias plantavit Vineam, & locavit eam Agricolis. Locavit?* En igitur, ut Magnus ille Paterfamilias, DEUS, non transtulit in quemquam Vineæ suæ dominium, non hæreditate, non donatione, jure in illam cessit, non divisit, non in feudum contulit, non possidendam dedit, sed *locavit*. Et cui locavit? an otiosis, & sua sectantibus oblectamenta? haud sanè, sed *Agricolis*. Colonis igitur tantum, qui ex vineæ fructibus vivere quidem commodè possent, pro arbitrio eos abligurire, aut dilapidare non possent: summa potius fide & cura domino redderent, quidquid ab ipsis locationis titulo ille exigeret.

III. Quantum autem tandem est, quod colonis relictum est? Hoc enim verò audire molestum est. Cum homo homini agrum aut prælium elocat, locans fructuum alicubi locorum dimidium, partem alibi tertiam, quartam, quintamve, sibi retinet. Non eadem est ratio elocationis divinæ. In hac fructus cum domino proportionem impensarum dividendi sunt. Quid istud sibi vult? Cultores Vineæ ex ea ante omnia tantum sibi vindicare possunt, quantum sufficit, ut inde pro gradus sui ratione non sordidè vivant; ita Apostolo Paulo cum Timotheo suo convenit: *Laborantem Agri-* 2. Tim. 2. 8. *colam oportet primum de fructibus percipere*: quidquid superest, totum DEO dandum est. Totumne? ita planè, totum, totum: nemo hoc in controversiam vo-

cat : cunctorum certa sententia est. Unde ego risum non teneo, cum non rarò dicentes audio : Vir ille Ecclesiasticus plurimum argenti expendit in inopes. Re-
 àè id habet. Sed num id omne expendit, quod ultra id est, unde congruè vivat ? minus non debet. Impalleſcat quis libris, rimetur, speculetur ; aliud non reperiet, quàm quod dicebam : hæc communis omnino omnium doctrina est. Id quod in quæſtionem à Do-
 ctis trahitur, non est hoc, quantum, qui Ecclesiæ Bene-
 ficijs fruuntur, DEO dare teneantur, de hoc enim ab-
 unde constat : tenentur dare DEO, quidquid est ul-
 tra *Congruam*. De isto ambigitur, an teneantur id dare
 Justitiæ titulo (sic ut, nisi dederint, nunquam non ad
 restituendum obligentur) an verò solius Caritatis, qui
 est titulus, ut nemo nescit, benignior ; qui ad reddend-
 dum, quod secus expensum sit, non adstringit. Tan-
 tæ litis me hîc Arbitrum esse nemo jussit. Dico tamen,
 penetrare me hætenus non potuisse, quomodo quis e-
 locationis pretium, aut fundi fructum domino locanti
 Caritatis tantum, non Justitiæ titulo possit debere. Un-
 de si Ecclesiæ Ministris Vineæ non donata, sed locata
 est, non video, quomodo verè dici possit, quòd ea,
 quæ superant, DEO debeant solius titulo Caritatis.

IV. Dicamus, quòd res est : quid existimamus ?
 An, quòd illi, qui tantum Bonorum donârunt Ecclesiæ,
 eo donârint animo, ut ejus Ministri expendere, & im-
 pendere pro arbitrio possent, lusu, luxui, pompis in-
 dulgere, aut thesauros & opes tantas posterorum bene-
 ficio corradere, ut à privata sorte nonnunquam etiam
 ad gradum Principum emergant ? nemo sanè prudens
 id sibi unquam persuaserit. Donârunt igitur hac adje-

ita conditione, tacitâ saltem (quæ Legum constitutio-
ne vim habet expressæ, ut periti nôrunt,) ut Ecclesiæ
Ministri, sumptis inde, quibus ipsi pro gradu indige-
rent, reliqua omnia in pias causas impenderent: qua-
rum princeps semper fuit; egentibus subvenire. Ne-
que verò potest Ecclesia bona ejusmodi cuiquam con-
cedere hoc onere libera, cum quo illa à primis inde se-
culis acceptavit. Atque hinc, etsi deessent inopes, non
ideo Ministri Altaris salvâ religione ut propria sibi vin-
dicare possent, quæ eorum sustentationi supersunt, nec
suis largiri. Debent omnia reddere Christo in illiusmet
Altaris emolumentum, ex quo vivunt; vestes sacras, va-
sa sacra, sacras functiones procurando, cùm nullius bra-
chij in terris tantæ sint vires, ut hujus Jordanis, pro-
ventuum Ecclesiasticorum, undas, ad alios, quàm Pa-
læstinæ campos irrigandos possit derivare.

L. Labeo.
& l. item
quia. ff. de
Pactis.

VI. Sed quid in his tanto studio versamur? an
juvat videre, quàm verè Vineæ dominus, ejus fructus,
agnoscat esse fructus sibi debitos? Placeat advertere a-
nimus, quem in Evangelica historia in ijs reposcendis
modum teneat. Et primò quidem, ne tantillum qui-
dem sibi moræ sumit, dum fructus maturescant: mit-
tit prius, qui exigant. Cùm autem tempus fructuum ap-
propinquasset, misit servos suos ad Agricolas, ut acciperent
fructus ejus. Non ait, cùm advenisset; cum appropin-
quasset, inquit, tam non negligere tempus voluit. De-
inde; non semel tantum, sed sæpius mittit. Unde cùm
primò missos servos Agricolaë malè habuissent, alios sub-
inde misit: his quoque injuriâ affectis, mittit tertios
& cùm hi quoque tam non benigniùs essent habiti, ut
lapidea etiam grandine obruti, alios iterum aliòsque

mittit, *plures prioribus*, donec omnes tandem ad unum
 è medio sublato perderet: sic ut fructuum suorum col-
 lectionem pluris, quàm servorum suorum vitam face-
 ret. Et quid dico, Servorum? Audite, & obstupeſci-
 te: pluris quàm Filij unici vitam: unde & hunc mittit,
 eâ, etsi dubiâ, spe fretus, successurum tandem ipsi ne-
 gotium, quod tam multi nullo effectu erant aggressi:
Novissimè misit ad eos Filium suum, dicens: forsitan ve-
rebuntur Filium meum. Quæ hæc agendi ratio, planè
 insolens! Sed cur eâ, tantâ vir sapientiâ, uti voluit?
 cur, nisi ut nos doceret, quantopere sibi curæ cordi-
 que esset fructus suos colligere? Mavult permittere, ut
 rivî fundantur sanguinis, & sanguinis quidem innoxij,
 nec innoxij tantum, sed & illustis, sed similis illi, qui
 proprias per venas meabat, quàm ut Agricola Vineam
 denique præscribant, & effrontes dicant: Nostra est vi-
 nea: fructibus pro arbitrio utemur. Si autem id ita est,
 an dubitare porro possumus, arctam gravemque esse fru-
 ctus hos reddendi obligationem? quis illam unquam sol-
 vet? nemo profectò. *Quare* (dicant igitur ad quemli-
 bet verbis Magni Patris Augustini) *quare quantum tibi*
DEUS dederit, & ex eo tolle, quod sufficit. Cetera, quæ
superflua jacent, aliorum sunt necessaria.

V.I. Bene habet, reponetis vos; sed ubinam est
 illud superfluum? Congrua illa sustentatio eò hac æ-
 tate excrevit, ut vix sit, cui Beneficium, quod possidet,
 eos fructus ferat, qui satis sunt: tantum abest, ut ferat,
 qui redundant. Itane, vix est, cui fructuum ferat sa-
 tis? Si ita est, redeant, opus est servi, quos fructuum ho-
 rum causâ dominus misit, dicantque, quid in itinere in-
 tellexerint: dicant, olim quidem fructuum ejusmodi
 abundè

abundè fuisse; hodie autem superesse nihil. Quid ita? quia nihil jam est superfluum. Quæ alendis tantum agricolis necessaria sunt, vix omnium fructuum impendio comparantur. Quid igitur prodest, ut Sacri Præcones clament ex suggestibus? quid commodi affert, Patrum, Conciliorum, Canonum, Evangelij allegare auctoritatem? Nisi statuatur limites, quibus statui suo convenientia quisque definiat, quidquid demum agatur, oleum perditur & opera. Parte autem alterâ quis limites hos statuet, si quod redundat uni, alteri ne sufficit quidem? Si hortum quis accesserit, in quo varij lectissimique generis plantas sedulus olitor alat, poterit hic quidem, usu doctus, dum puero harpagium tradit, dicere: huic plantæ tantum affundendum est aquæ: illi minus, plus illi tertiæ: quantum tamen cuique rigandæ conducatur, præcepto uno complecti haud quam poterit; quod enim plantam unam suffocat, alteri potandæ non est satis. Nec aliter res nostra se habet. Necessarium proinde est, ut eam quisque legem statuatur, quæ, conscientiam in consilium adhibita cujusque conditioni responderet. *Nunquid enim, etsi ego non lo-* *Epist. 42.*
quor, sua cuique non loquitur conscientia? sic alloquatur quemlibet cum Doctore Mellifluo in re proposita. Non sunt profectò pauci, qui dum & ipsi nullis dum sacratioribus DEO vinculis erant adstricti, damnabant, quem observaverant in Ecclesiæ Ministris luxum, ipsi autem eidem subinde adscripti ordini majorem etiam ostentant. Apparet hinc, non inde nasci malum, quòd nesciant aliqui quid sit agendum, sed inde quòd agere illud nolint. Quis deinde non videt, hoc in negotio consilium malè peti à voluptatum cupiditate, ab habendi

di insatiabili fame, à vitæ superbia. Audienda est status, in quo quis degit, Ecclesiastici professio, quæ est Christiani, magis DEO divinisque addicti, quam vulgo sunt alij de seculo. Certum autem est atque evidens, Christianos jam tum, cum sacris Undis tingerentur, omnibus mali Dæmonis pompis renuntiâsse, omni inquam illi luxui, quem eo fine nequam ille adinvenit, ne quis unquam eo contentus vivat, quod habet; sed semper ad plura acquirenda anhelet. Quanto igitur magis ejusmodi pompis Ecclesiæ Minister nuntium remisit? his autem pompis, hac vanitate sublata, quis non statim videt, quantum fructuum DEO superlit?

In Pl. 147.

Multa superflua habemus, si non nisi necessaria teneamus, aiebat Sanctus Augustinus, *nam si inania quæramus, nihil sufficit.*

Luc. 14.

Quis non audivit sæpius, quod de illustri illo viro S. Lucas narrat, qui cum intellexisset, tres illos divites ad cœnam à se invitatos, unum hâc, alium aliâ causâ se excusâsse (cum primum villa, boves empti alterum, tertium uxor ducta avocâssent) & venire nolle, iratus jussit famulo; iret, & quoscunque tota urbe invenisset, cœcos, claudos, mancos, & quacunque à natura, aut casu, deformitate notatos, cunctos invitaret ad cœnam, à tribus illis divitibus repudiâtam. Fecit jussa famulus; & tum ad herum reversus, *Domine, aiebat, factum est, ut imperâsti, & adhuc locus est.* Itâne? reposuit herus: ito igitur festinus extra urbis mœnia, & inde voca, qui veniant, donec hodie vesperi ædes meas hospitibus plenas videam. *Exi in vias & sæpes, & compelle intrare, ut impleatur domus mea.* Nunc ex vobis quæro, Auditores: quàm multis tandem parata erat & instructa illa mensa? an non solis tribus? quomodo

modo igitur tam multis sufficere dāpes poterant? quid multis? tres illi, tres erant locupletes: multi autem, pauperes: & quod tam multis egenis abundabat, tribus tantum divitibus vix sufficiebat. Pauperes, sum famem expleverint; satis habent: divites, dum ventrem implent, pascere etiam ambitionem volunt. Quando autem unquam expletur ambitio? *Si inania quæramus, nihil sufficit.* O si quis lustraret Romæ Palatia: quoties videret, stratas in tribus tantum coenaculis, magnificis, & maiestate plenis mensas, tot esse gravidas ferculis, tantā refertas rerum copiam ut quotquot sunt Romā totā pauperum receptacula, quæ sunt tamen tam multa, abundè haberent, undè viverent: & cur hoc, nisi propter immanem luxum, qui est verus Infernus, devorans omnia, esuriens semper, nunquam satur? Quod autem hinc de solis mensis dixi, ut recensitæ à S. Luca Parabolæ inhaererem, vos de apparatu vestitum, de parietum peripetasmatis, de reliqua splendidiſſimarum ædium plurimā ac prætiosissimā suppellectili dicite; è quibus omnia, si verè sola quærimus necessaria, prò quantum erit, quod tolli possit? *Quare, quæ sufficiant*, prosequitur S. Augustinus, *& videbis, quàm pauca sint.*

VII. Sint hæc ita dicetis, si solā metiri omnia necessitate cujuslibet privatā velimus: sed decori quoque habenda est ratio. Hoc autem decorum, hæc convenientia tam multa hodie cogit impendere quemlibet, qui aliquo supra cæteros gradu assurgat. Sed cur hodie plura, quàm olim? An qui nunc sunt Ecclesiæ Ministri ab illis priorum seculorum omnino diversi sunt? Aliumne isti habent Codicem, qui præscribat

Dist. 93.
cap. Dia-
coni.

Facienda? alias distinctiones? novum Decretum? novas Constitutiones, quæ prioribus omnibus derogent? Sciendum proinde, semper desideratum fuisse in Ministris Ecclesiæ, nequid ordinem suum dedecens aut admitterent, aut paterentur, sic ut ne in infimi quidem ordinis Clericis mendicitas toleraretur: non quod illa ignominia notet quemquam illorum, quos si fors inopes genuit, nihil in ipsos culpæ redundat; sed quia ignominia aliquid inde in Ecclesiam redundat; ut quæ sit parens tam non pia erga suos, ut Altari servientibus tantum non suppeditet, ut saltem ex Altari vivere possint, si non habent aliundè, unde vivant. *Mendicitas Clericorum, ignominia est Episcoporum*: ut SS. Canones loquuntur. Hoc posito observo ad propositum nobis scopum: duplicem esse posse semet ad leges decori tractandi, habendive rationem: unam repugnantem conditioni Ministri Ecclesiæ: alteram non repugnantem quidem verè, quæ tamen modum non teneat. Quæ contraria est, conveniens profectò esse nunquam potest. Atque adèò, quæ causa esse poterit in eam impendendi vel obolum ex ijs, qui ab Altari proveniunt? Cui unquam venire in mentem poterit, velle Altaria etiam de suo aliquid conferre in usus tam indecoros, ad pascendos inquam & alendos canes, equos, homines, qui homines quidem sint, sed minùs digni, qui alantur, quàm ipsæ bestia; ex quo genere sunt Comici obsceni? *Donare res suas histrionibus, vitium est immane, non virtus*: siquidem aliquid fidei S. Augustinus meretur. Quomodo igitur fieri potest, ut è numero Ministrorum Ecclesiæ sint, qui dicant convenientiæ titulo ad congruam spectare, quod in ejusmodi
usus

usus impendatur? Trabes Templi DEO sacrati, et si
tempore & tineis exesæ, corrosæ, attritæ, in usus Lai- De Gon:
cos, tantum abest ut profanos, adhiberi non possunt, secr. dist. 2.
ita iubente solenni lege, cujus authorem Higinium Pa- c. Ligna.
pam esse perhibent: flammis potius omnes absumen-
dæ sunt. Eadem est ratio Candelabrorum sacrorum, ibid. c. Al-
Vestium, velorum, rerumque planè omnium, sacris-
aliquando usibus destinatarum. Quæ igitur causa sit,
cur solum Christi ærarium simili jure non gaudeat, per-
inde ac si sacra non etiam illa essent, quæ in illud in-
feruntur? Sacra omnino sunt & talia pronuntiavit S.
Thomas, dum inter sacra numerat, quæcunque alien-
dis sacris Ministris destinata sunt: *ad sustentationem* s. Tho. 2.
Ministrorum: unde quisquis in usus sacro statui con- 2. q. 99.
trarios hoc ex ærario summam aliquam impenderit,
non injuriâ Sacrilegus dicitur: *Sacrilegi crimen incurrit.*

VIII. Altera semet habendi ratio à me proposita
illa est, quæ et si conditioni hominis Sacri non repugnat,
modum tamen non tenet. Hæc tam perversa non est,
quàm illa prior: cum negari nequeat, quòd si hodie sub-
diti in Sacro Præsule non videant Splendoris aliquid, re-
spondentis dignationi, quam gerit, induci non possint ad
illum debita veneratione prosequendum. Olim cum
Arca prodibat in publicum, et si undique hirsutis ob-
recta pellibus, mox tamen provoluti in genua, capite in
terram prono eam Populi venerabantur. Hæc ætate,
nisi auro undique & ostro fulgens spectandam se præ-
bear, vix erit, qui eam conspectam vel inclinato tanti-
per capite revereatur. Sic igitur, quòd, ut datur ali-
quid seculi genio, seu verius corrupto mortalium judi-
cio, tolerati hodie, imò laudari in Ecclesiæ Ministro
X 2. possit,

possit, si paulò ornetur splendidius, quàm olim, cum infimi ordinis Sacerdoti summi etiam Monarchæ dextram volentes lubentes cedebant. Sed hæc quoque se ostendendi ratio limites suos habeat necesse est, à prudentia præfigendos, sic ut si medium non satis discernatur, præstet nonnihil modestia, quàm inepta vanitate peccare. *In toto vitæ genere nihil eis debet apparere, quod vanitatum contemptum non præ se ferat.* Sic de Ecclesiæ Ministris facer Senatus Tridentinus loquitur. Quis idcirco mihi persuadebit, superbos illos currus, famulorum cohortes, vestium, quibus hi ornantur, splendorem & apparatus, quæ prudentiores vel in Principibus profanis vituperant, servire vel tantillum ad gradus dignitatem in Principe Sacro tuendam? Fastus hic eo potissimum æstimatur laudaturque à populo, quòd argumentum sit animi nequaquam sordidi, nunquid? Hoc igitur decorum erit hominis Ecclesiastici proprium; largam stipem mittere egenis, munera non accipere, nolle sibi compensari gratias collatas, annis sterilibus avarè non extorquere vestigalia, non differre mercedes promeritas, non postponere bene meritos, non duci personarum respectibus, non ferre ut unquam suo in Tribunali avaritia cum Justitia paciscatur. Hæc enim verò animos magnos, & à sordibus alienissimos probant! Quæ proinde unquam impensæ, qui sumptus in currus superbissimos, in numerosiorem æquo pedissequorum turbam, proprias horum splendidissimas vestes facti, eam famam, eam æstimationem Præfuli conciliabunt, quam quantàmque conciliat animus commodorum omnium generosus contemptor? *Quamdiu quidem ego sum Gentium Apostolus, ministerium meum honorificabo:* dicebat S. Paulus:

Rom. 11.

13.

Ius:

Ius: nequid minus statum suum decens admitteret sanè
quàm studiosus. Ut autem *ministerium suum honorifi-*
caret quibus artibus usus est? Quibus artibus? Dicebat
ad concionem, laborabat, sudabat, mille periculis vi-
tam fortissimè promptissimèque exponebat. Sed cur
istud? alij certè in his gloriam suam non reponebant:
sed quid inde? id Paulus non curabat penitus: hinc aie-
bat: *Quoniam multi gloriantur secundum carnem, & ego*
gloriabor. In quo autem? nemo non attentè audiat: *in*
laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis su-
pra modum, in mortibus frequenter. Itane? vos igitur
ipsi iudicate: Quinam majori cum decore in Apostolico
ministerio versabantur, an illi qui *gloriabantur secundum*
carnem, inanis gloriolæ cupidi, an verò is, qui gloriaba-
tur in victorijs, quas nulla non die suamet de carne re-
portabat? Pudor est vel fingere se nescire quid respon-
deat. Si autem ita se res habet, *si his credideritis*, an
æquum non est, instat S. Bernardus, quemlibet etiam
vestrùm honorificare Ministerium suum? Est sanè æquil-
limum: honorificet ergo: *in omnibus honorificabitis mi-*
nisterium vestrum, quomodo autem? *An cultu vestium?*
non, *Equorum fastu?* non. *Amplis edificiis?* non, quo-
modo igitur? *Moribus ornatis, studiis spiritualibus, operi-*
bus bonis. Hoc est hodièque, non quidvis aliud, quod
ornat ministerium Ecclesiasticum: sic enim docet expe-
rientia, multos Præsules Sacros vitæ solùm nævo caren-
tis exemplis plus & sibi, & gradui suo æstimationis ac
gloriæ comparare, quàm alij omni suo luxu, omnibus
pompis comparent. Hæ certè apud eos, qui profun-
dius sapiunt, magis & Præsulem & sacrum ordinem de-

honestant, ab infans autem quis sanus laudari, sibi que applaudi desideret?

IX. Igitur, Auditores, ut ad unum revocemus omnia, oportet cum Angelico stabilire istud principium: Ecclesiæ Ministros, in ijs quæ ad ipsorum Beneficia pertinent, quæ ipsorum sunt Vineæ, administratos esse bonæ fidei: cum Dominus Vineam ipsis eo pacto locarit, ut inde ipsi pro se colligerent, quæcunque ad victum, vestes, habitationem, cæterisque usus, vel suo iudicio convenientes, sunt necessaria; reliqua autem Domino servarent. Quis autem prudens à bonæ fidei ministris exigat, ut rem velut in puncto tangant, & ne teruntio quidem plus minusve impendant? Ab hominibus istud frustra quis speret: atque hanc causâ quis noxæ illis verterit, si errorem admiserint, quem perquam difficile sit deprehendere? *Si in modico deficiant, vel superabundent* (deficiant in eo, quod DEO dandum est, superabundent in eo, quod sibi vindicare possunt) *poteest hoc fieri absque bonæ fidei detrimento*, Angelici doctrina est, quia non poteest homo in talibus punctualiter accipere illud, quod fieri oportet. Si verò sit multus excessus, non poteest latere, unde videtur bonæ fidei repugnare, & ideo non est absque peccato mortali. Plura in eandem rem addit Sanctus Doctor. Quid igitur juvat sollicito conatu quærere colores, quos excessibus illinas? *Excessus non poteest latere*, Decet Præsulem Ecclesiasticum habere suos Aulicos, habere pedisequos, habere & equos, & currus, etiam non unius generis. Ita est, sed *excessus non poteest latere*. Necessarium est conclavia, in quibus ad aliquum personæ sæpe minimè vulgares admittuntur, esse decentius ornata ac vestita, sed *excessus non poteest latere*.

Ne-

S. Tho. 2. 2.
q. 185. a. 7.
in c.

Neccssarium est instruere mensam opiparam potius, quam jejunam, ne qui ab obsequijs sunt, sordidi & avari notam impingant, peregrè adventantes humaniter excipere, agnatos hospitio fovere, nonnunquam etiam amicum aliquem ad honestam animi remissionem vocare. Ita est, sed *excessus non potest latere*. Oportet gratum in beneficos animum demonstrare, munera offerre conditione eorum non inferiora. Ita sanè, sed *excessus non potest latere*. Atque ita vos proportionem quadam differite de reliquis etiam, quæ officij vestri ratio postulat, vobis magis, quam mihi nota: excessus omnis, si notabilis fuerit, in oculos incurret: *non potest latere*, & si latere non potest, quomodo de illo se quis purgabit? non stat is cum bona fide. Si qui tamen sunt, quos ille latet, *latet hoc volentes*, ut aliâ in re S. Petrus locutus est. Ratio autem hujus rei est, quia si cût perspicaces satis sunt Ecclesiæ Ministri in pernoscendo, quid in alijs similibus sufficiat, ita si vellent, possent etiam in hoc negotio non cœcutire. Non desunt, qui cûm Sacellum eorum domesticum sacra suppellectili ampliore exornandum est, mox dicant his, quibus ejus rei cura incumbit: Quid tam pretiosis multâve est opus? Satis est muros vestire tapetibus ex tela, quæ sericam æmuletur. Quæ Altaris fronti prætexenda est tela, an satis non est unam eandemque omnibus distinctam coloribus, diebus etiam solennioribus servire? Quid tanto candelabrorum apparatu est opus? quaterna sufficiunt, cum vasis duobus è ligno, quod auro obducatur, ad flores sustinendos. Sic igitur, quidquid divinum ad cultum necessarium non est, momento statim dignoscitur. Quomodo igitur tantum latet, quid in re cuiusvis

Vide etiam
S Th quodl
6. ar. 12.

S. 2. Pet. 3. 5.

jusvis privata deceat, quid redundet? Quid multis? *latet
has volentes*: repeto, non nisi *volentes latet*. Nemo pro-
in sibi ipsi imponat, fraude nihil profutura: *nemo se sedu-
cat*. Quisquis bonæ fidei administer est, quocunque
œconomico in negotio, non difficulter videt, quid
officij sit, dum velit: & solus semper hallucinetur Mini-
ster Ecclesiæ?

X. Si tamen ipse ea in re videt nihil, adsunt qui
id ipsi demonstrent innumeri. Adsunt tam multi æro
alieno obstricti, qui in carcerum putrescunt pædoribus:
ægri, nudi, famelici tam multi. Adsunt Seminaria
Clericorum non pauca, quæ ipso in flore coeperunt exa-
rescere. Adsunt viduæ omni aliâ ope destitutæ, virgi-
nes de pudicitia periclitantes, pupilli sine certo lare va-
gi. Clamant omnes isti verbis à S. Bernardo suggestis:

Epist. 43. *Nostri necessitatibus detrahiunt, quidquid accedit vanita-
tibus vestris*. Quisquis proinde periculum suum non
amat, præstat, ut sibi eripiat omne potius, quod potest,
quàm ut illud tam multis subtrahat. *Quod cessat ex re-
ditu, frugalitate suppletur*: scribebat Plinius. Sed ne
his authoribus rem tanti agamus momenti: S. Chrysosto-
mo locata erat Vineaproventuum tenuium potius, quàm
amplorum. *Hæc Ecclesia* (sic ille aliquando de sua locu-
tus est) *Hæc Ecclesia unius Divitis non valde locupletis
fructus colligit*, pergit deinde: *At cogita tecum, quot Vi-
duis, quot Virginibus, quot Pæuperibus quotidie succurrit?*
*jam enim numerus eorum in catalogo adscriptus ad tria mil-
lia ascendit*. Et præter statas has, erogabantur & aliæ:
propè sine fine & numero eleemosynæ: & tamen, ad-
dit Sanctus, & tamen Ecclesiæ opes non sunt imminutæ.
Roddebat inquam Vineaplustquam unquam aliàs. Sed quâ
id!

Lib. 2.

Epist. 43

Mem. 67. in
Math.

id ratione, reponetis, sine prodigio manifesto? Sic est: prodigio hęc opus fuit: nōstisne autem quali? Dicam quod res est: Vineæ Chrysostomi fructus ferebat, non pampinos. Sunt hæc ætate plures Vineæ, quæ suâ pampinorum luxuriâ gloriantur: & miremur, si uvas non ferunt?

PARS SECUNDA.

XI. Tanta fuit cultorum Vineæ Evangelicæ, de quibus egimus, audacia, tanta protervia, ut major illa cogitari vix possit: vidimus, quâ illi se obstrinxerint culpâ; superest ut consideremus, quæ illi pœna responderit. Quæto igitur: Quocum tandem negotium sibi esse miseri existimabant? an cum aliqua ex marmore statua? Non contenti negâsse fructus illi debitos, barbarè ac crudeliter sævierunt in omnes, quotquot ille ad hos repetendos submiserat: hos lapidârunt, suffocaverunt illos, alios jugulârunt. Nec ista immanitate saturi, ipsum quoque Heri sui filium sustulerunt è medio, arbitrati, ea demum ratione Vineam se juris sui facturos. *Hic est hæres: venite occidamus eum, & habebimus hæreditatem.* Et quæ, Superi! hæc obtinendæ hæreditatis ratio; hæredem enecare? An non, si juris aliquid aliundè ipsis in Vineam competeat, omnium Legum concordî vocè, eo excidebant, hæredem legitimum interficiendo? Ut quid igitur ex illata morte illam sibi pollicebantur? Quid tandem sibi persuaserant? An hero suo facinus tam immane non manifestandum? An, etsi resciret, ab eo alio silentio involvendum? An, si ipse taceret, neminem futurum, qui pro eo verba faceret? An nulla uspiam amplius extare Tribunalia, quæ

Reorum facinora vigili oculo notarent? Non exploratores, non Indices, non Praetores, non Judices, non Ministros Justitiæ ullos? Quid tandem erat? Redieratne antiquum in Chaos Mundus, ut nullus uspiam ordo, sed rerum omnium esset perturbatio? Exceccârat enimverò miseros, Auditores Reverendissimi, & impudentes hos amor suorum commodorum, & utilitatum. Ubi enim non spectatur, nisi quod utile sit, tam omnis DEI timor exulat, ut poenæ luendæ nulla prorsus mentem subeat memoria. Metuo tamen & illud, ne tantam tamque effrontem audaciam non parum juverit ipsius heri lenta nimis & ignava, ut sic dicam, bonitas. Quid enim? si is, cum primùm adeò barbarè tractari servos suos vidit, prodidisset sensum injuriæ, an illi sensum ad tam dira progredi ausi essent? Sed quia ille mirabili planè tolerantia dissimulavit, nec id semel tantum, sed iterum iterumque, inde factum, ut indies cresceret animus nebulonibus. Vellem equidem, illa, quam identidem in Ecclesiæ Ministris observare est in negandis DEO fructibus, contumacia non nasceretur & ipsa ex lentissima DEI tolerantia, quâ erga sic negantes utitur. Est tamen, quod valdè

Eccl. 8. 11. metuam: *Quia non profertur citò contra malos sententia, absque timore ullo filij hominum perpetrant mala, ajebat de sua ætate Ecclesiastes. Et quidni id diceret etiam de nostra? sed tandem nôsse oportet, DEUM non testinare: Altissimus est patiens redditor. Hinc sæpe tardius, nunquam tamen non tempori advenit.*

XII. Atque id ita se habere, ipsi nos Judæi docent, dum interroganti hodie Christo: *Cum venerit Dominus Vineæ, quid faciet Agricolis illis?* responderunt;

non

non quòd Dominus nullo signo proditurus sit sensum injuriarum tam atrocium, quas acceperat ab Agriculis, sed, cùm non adverterent, Christum alieno nomine de ipsismet loqui, libertate magna pronuntiârunt: *malos male perdet* (tam facîle agnoscitur, in quo peccant alij; tam difficulter, in quo peccamus ipsi) & dein addiderunt, quòd Dominus *Vineam suam locabit alijs Agricolis, qui reddant ei fructum temporibus suis.* Consona aequitati sententia, ab ipso tum Christo laudata, nec diu post mandata executioni contra illosinet, qui tulerant. *Ideo dico vobis, quia auferetur à vobis Regnum DEI, & dabitur genti facienti fructus ejus.* Num autem fortasse inter nos executioni mandatam non cernimus? Quis tandem est inter Ecclesiæ Ministros, qui ferat impunè, negare DEO proventus, quos illi debet ex pacto, quo aliqua ipsi locata est Vineca? Quis est? satis hoc loquitur familiarum, ejusmodi proventibus altè asfurgentium, nutrans identidem & instabilis fortuna.

XIII. Verùm denique, quando DEUS eripit Vineam uni, qui fructus debitos contumax non reddit, ut eam alteri conferat *facienti fructus ejus*, magis se Dominum prudentem, quàm iratum probat. At cùm eam auferit, ut det alteri penitus eam vastaturo, tum enimverò maximè formidandus est. Et nunquid tamen id factum nostris oculis, sed non absque ingenti dolore & lacrymis, cernimus? Quàm pulchras, quàm frugiferas jam inde à principio Vineas possidebat Ecclesia, piorum constitutas largitionibus; tot inquam Clericorum, Religiosorum, Equitum, quin & Præsulum, ac Patriarcharum bona ac redditus pinguissimos, quos omnes jam Ottomannica devoravit ingluvies? Cun-

172 *Concio Octava. In diem Veneris &c.*

Et hæc cum DEUS abstulit Ecclesiæ, ut Turcis daret, an nescijt dare se Apro singulariter fero, qui omnem vitem stirpitus esset evulsurus? abstulit tamen. Nec hoc satis illi fuit, auferre tam multa, quæ Turcis in prædam cederent; eripuit tot millenas alias Vineas in Dania, Suecia, Saxonia, Norvegia, Hibernia, Scotia, Anglia, & tot alijs Septentrionis Provincijs, quas Hæresis à Romana avulsit Ecclesia. Credimusne, si fide semper optima Ecclesiæ Ministri creditas sibi Vineas administrassent, sicut primi administraverant, illas unquam latronibus tam diris in prædam fuisse cessuras? Sed quia videbat DEUS tam nulla fronte negari sibi, quæ debebantur, à colonis, quos præ cunctis alijs maximis favoribus cumulaverat, equidem jure iratus maluit videre tolli sibi illa à latronibus barbaris, quàm à perfidis ministris. Non est novum in Sacra Historia, dedisse DEUM & permisisse potestati verorum Inimicorum loca sibi dedicata, ut fictis illa amicis adimeret. *Ite, dixit ad Judæos obstinatos ore Jeremiæ, ite in locum meum in Silo, ubi habitavit nomen meum à principio, & videte, quæ fecerim ei propter malitiam populi mei Israël.* Hoc autem si ita est, servemus DEO, fide optima, Reverendissimi Domini, servemus fructus illos omnes fundi, qui superest, non maximi; nisi & hos, & fundum ipsum amittere malimus. Hæc est poena, quam hac in vita DEUS repetit; illas, quæ dantur in altera, quis unquam explicabit?

CONCIO

CONCIO NONA.

IN DIEM VENERIS POST DOMINICAM TER-
TIAM QUADRAGESIMÆ.

*JESUS ergo fatigatus ex itinere, sedebat sic
supra fontem &c. Joan. 4.*

T H E M A.

Modi agendi, quibus de arbitrio triumphat
Gratia, singillatim Sacris Præsulibus à Christo exhi-
biti in eo agendi modo, quem ipse cum Muliere
Samaritana tenuit.

I. Siquis eorum Peccatorum, quos tam multos postre-
mis vitæ & prædicationis suæ annis ad bonam fru-
gem Christus reduxit, diu & satis contumaciter oblu-
atus est, ausim dicere fuisse Mulierem hanc Samari-
tanam. Perfidia, & Impuræ libidines, inter se per-
mixtæ, Adamante propè duriores reddiderant: in Sa-
maritano enim Schismate nata, & obscænis volupta-
tibus innutrita, difficile dictu est, hoc, an illo ex fon-
te plus duritiei traxerit ad eludenda omnia divina-
rum inspirationum tela, an, inquam ex eo, quòd esset
Hæretica, an ex eo, quòd esset Impudica. Impuræ
voluptates humo tenaciter affixerant: fortius illam à
Cœlo Hæresis divulserat. Illæ deturpabant volunta-
tem: hæc intellectum pervertebat: utraque verò, lon-
gæ assuetudinis vitio firmata, aggere illam cinxerat la-

fideo, nulla virtute penetrando & perrumpendo, nisi tantum illius, qui cordium humanorum sibi dominium retinuit. Mirum proinde videri debet nemini, si à tam singulari vitæ in melius commutatione trahi nos sinam ad obijciendas mentis vestræ oculis stupendas Gratiae victorias ac Triumphos. Certum est rationem agendi & velut artes divinæ Gratiae, quas humano in animo exerit, esse occultas. Atque idcirco Christus ex externis illis modis, quibus in reducenda hujus sortis Muliere usus est, deducere nos voluit in cognitionem internorum, omnium scilicet illorum, ad quos Gratiae opus revoatur. Gratia à Scholis in Prævenientem, Adjuvantem, & Perficientem dividitur. Singulis harum Christus Servator usus est in gloriosa duri & contumacis hujus cordis expugnatione. S. Petrus Antistites Ecclesiæ appellat *Dispensatores multiformis Gratiae DEI*. En igitur, Auditores, Concionis meæ argumentum. Animus mihi est ostendere, quomodo in singulis ejusmodi, quas modò dixi, officij partibus, animorum bono, imitari vos oporteat ardenti vestro studio illam Gratiā, cujus estis *Dispensatores*, nec satis habere, si unum aliquod eorum officiorum feceritis; sed omnia tria esse adimplenda, ubi omnibus tribus opus fuerit. Hæc est, quod cum Samaritana Muliere Christus fecit; hos ipsum etiam est, quod à vobis fieri desiderat.

II. Ante omnia illud ponendum est, quod et si numero nullo definiti sint modi, quibus hominum animos ad se trahere DEUS potest, cum lubet; definitus tamen eorum sit numerus, quibus re ipsa uti, adorandis, sed non scrutandis, Providentiæ suæ decretis constituit.

stituit : finiti inquam, ac limitati reverâ sunt, ita quidem, ut certi etiam temporis adjunctis illa alligata voluerit, quæ non nisi uni ipsi nota sint, ut eo tempore lapsa, vel illis animus uti ne velit quidem, vel, si velit etiam, non possit. Observavit hoc præ ceteris egregiè S. Joannes Chrysostomus varijs locis : eo maxime, quo importunè quærenti, quâ tandem causâ tam serò DEUS ad Apostolici muneris provinciam vocârît Apostolum Gentium ; nec serò tantùm, sed inter ceteros Apostolos planè postremum ? *Ne velis*, respondit, *ne velis curiosior esse, sed concede incomprehensibili DEI providentiæ, salutes hominum notis sibi temporum opportunitatibus ordinari.* Subinde tamen aktiùs in causam ingressus, asseruit propterea citiùs non vocatum à DEO Paulum, quòd is videret, tum contumaciter oblustatum. Quis proin dicat, minùs illum fuisse admatum à DEO, quàm illos, quos pridem vocaverat ? Quin imò sicut pro singulari in Petrum, in Jacobum, & Joannem studio ac voluntate, eo tempore singulos vocavit, quo providebantur vocantem secuturi, *tunc ad illos accessit, vocavitque, quando obtemperaturos sciebat*, sic eodem favore Apostolum Paulum dignatus est, pulsavit ad ejus ostium, quando sibi aperturum prænoverat. Nam DEUS ab incunabulis voluisset, sed quia illum renixum sciebat, tunc voluit, cùm animum ipsius penetraturum vocationem non ignorabat.

Hom. 4. de
Laud. Pauli.

Hom. 32.
in Matthæ.

Hom. 65.
in Matthæ.

III. Stabilitâ hac, antiquis Doctoribus tam familiari doctrinâ, facile jam intellectu erit, cur Christus ita fatigatus ad Puteum Sichar hac die accesserit, ut quietis capiendæ causâ mox ad sedendum se composuerit. *Fatigatus ex itinere sedebat sic supra fontem.* O-
porte-

portebat illum adesse tum temporis : *horâ sextâ* : & cum in Palæstina hora sexta esset ipsa meridiei hora, mirum non est, cum & magnis passibus festinantem, & procul, & nullo dum cibo sumpto, & per viarum aspera ac prærupta adventantem, etiam fessum appulisse. Quæ autem, dicetis, urgebat eum necessitas, ut ibi tum adesset? en ipsissimam. Noverat illam ipsam horam destinatam à Patre, quâ crederet, & respiceret Samaritana: hæc omnino, non aliâ, *horâ sextâ*; hæc autem horâ præterlapsâ quis est, qui dicere auit, quid illâ futurum fuisset? Hinc videtis, passum non esse Christum se præveniri à Muliere, sed eam ipse prævenit. Poterat ipse mox, ac illa appulisset, supervenire, absque eo, quòd ita properaret; cum ad eam offendendam satis esset, *horâ sextâ* ibi adesse. Sed non ita ille: paulò antè advenire voluit: *horâ quasi sextâ*; ut ostenderet id quod proprium est Gratiæ prævenientis, quæ à manu simul operaturâ vinci se non patitur, *ut. 38. 11.* sed eam semper prævenit. *Misericordia ejus præveniet me.* Præsules Reverendissimi. Vos estis Dispensatores Gratiæ DEI non minùs Prævenientis, quàm Adjuvantis, aut Perficientis: an non ita est? *Dispensatores multiformis gratia DEI.* En igitur primum, quod in ea dispensanda Christus præbet, exemplum. Non expectate, dum vos animæ peccatis obstrictæ præveniant: vos illas prævenite. Et quo momento? illo maxime, quo minùs id expectant. Videte hanc Samaritanam. Accessit illa ad puteum nihil minùs spectans, quàm id, cujus gratiâ à Christo expectabatur. Sed non interest. Quærit Samaritanam Christus, etsi Samaritana Christum non quærat. *Invenimus, qui non quæsi-*
erunt

erant me : olim per Isaiam DEUS dixit. Sed quomodo dicit , *Invenierunt ? invenire* ille dicitur , qui incidit in id , quod quærebat : reperire ille , cui offertur , quod non quærebat : unde illud Poëtæ : *Tu non inventa , re-* Ovid. l. xj
perta es. Sed quid volumus ? hæc Divini amoris ac Bo- Met.
nitatis est indoles. Inveniri vult à nonnullis tam locuples gratiâ , etiam Præveniente , perinde ac si ipsum studiosè multo tempore quæsisſent. Pergit ergo eodem loco dicere : *Ecce ego , ecce ego ad Gentem , quæ non invocabat nomen meum.* Obſervate in repetitis his vocibus divini favoris vim : *Ecce ego , ecce ego.* Impatiens eſt moræ , dum ſit , qui opem imploret. Prior ipſe quærit : nec quærit tantum magna voluntate , ſed quærit totum ſe illi offerendo. *Ecce ego , ecce ego ad gentem , quæ non invocabat nomen meum.* Quidſi igitur vos , Præſules , tam non quæreretis Peccatores , qui vos non quærunt , ut etiam ab hoc illôve , ſolicité quæſiti noletis tamen inveniri ? Id quidem à modo procedendi Gratia foret alieniſſimum , quæ , ſi glorioſo Prævenientis nomine gaudet , inde gaudet , quòd quemlibet hominis conatum prævertat.

IV. Nemo non hinc cognoscit , Samaritanam ſub ipſum illud tempus venire ad puteum , quo ibi erat Chriſtus , non caſum fuiſſe , ſed providentiam. Volebat eam tum temporis ibi eſſe Chriſtus : tunc inquam , cum ille anhelus , ſitibundus , cauſam habebat æquiſſimam pluſibus cum illa agendi , ut aquam ab ea ex puteo hauſtam peteret. Imò hinc pronum eſt colligere , quid hæc in re ſpectarit ſacer Hiſtoricus famoſo ſuo illo ſic paucarum quidem literarum , ſed multæ ſignificationis : *JE-*

SUS ergo fatigatus ex itinere , ſedebat ſic ſupra fontem.

R. P. Segneri Conc. Apoſtol.

Z

Quid

Quid sibi vult hoc *sic*? juxta literam, idem est, ac, ita sitibundus, ita fessus: *sic fatigatus*. Non secutus est Christus aliorum iter facientium morem: hi enim cum fessi, siti que arentes ad fontem aliquem pertingunt, primum omnium siti suæ & calori remedium quærunt, vestes inquam resibulant, pectus levant, & recentis auræ, quæ ardorem temperet, vim quantam possunt sorbent. Non sic Christus: *sic fatigatus* expectavit consccleratam mulierem, ut in petenda frigida ad miserationem illam moveret. Quis unquam existimasset tam luculenta existere posse divini erga Animas amoris specimina, ut eas lucrifaciat? Non fingere tantum se in ijs quærendis fatigatum, sed velle etiam esse, ut ipsæ ad miserandum promptiores reddantur.

V. Sedet ergo Christus in fontis margine, & levandæ siti aquam petit. *Dicitei JESUS, da mihi bibere*. O mirum DEI ingenium! petere ut det! imò petere modicum, ut det multum! petere sicut tellus petit, quæ cum arida, sole jam in occasum prono, aquam centenis buccis ab olitore petit, non alium in finem petit, quam ut mille floribus & fructibus vicissim redditis eundem locupletet.

VI. Interim, Auditores, perpendite artes & studia Gratia, quam Excitantem appellamus, non ut illam à Præveniente, tanquam rem aliam, distinguatis, sed ut ejus operationem manifestemus. Nisi DEUS ipse nonnullas Animas haud perfunctoriè & levi brachio excitaret ad cogitandum de ipso, quando unquam miseræ mentem ad ipsum attollerent? Infelix Samaritana! Putida, sordida, remota ab omnis veritatis cognitione, quid unquam de Christo didicisset, nisi Christus ipse occasionem illam quæsisset loquendi ipsi vilis instar mendica-

In diem Veneris post Dom. III. Quadrag. 179

dicabuli : imò , ut volunt sancti Hieronymus , Bernardus , Bonaventura , Thomas , revera emendicando , non in speciem tantum petendo (ut videri nonnemini posset) sed ut veram eleemosynam , haustum aquæ ; Et verò huc usque etiam abijciamus nos oportet , si reducere ad DEUM volumus animas quasdam restitantes ac contumaciores . Perinde agendum cum ipsis est , ac si illarum nos operâ ac favore indigeremus , cum tamen nostrâ tantum operâ ac studio ipsæ opus habeant . *Sicut egentes* , 2. Cor. 4. *multos autem locupletantes.*

VII. Et tamen audite rusticitatem vix aliâs auditam : pro eo quòd accensæ suæ sitis ardorem Christus Mulierculæ hujus beneficio restinguere possit , contumelijs ab inhumana afficitur . *Quomodo tu , Judeus cum sis , pscis à me bibere , quæ sum mulier Samaritana ?* Cum Rebecca prope puteum Nachor audiret inclitum illum Abrahami servum tantillum aquæ ab ipsa petentem ; *Pauxillum aquæ mihi ad bibendum prabe de hydria tua :* sine mora reposuit , *bibe domine mi :* nec isto contenta , quod supererat in urna aquæ in canalem effudit , & negotiosa ad puteum recurrit , ut tantum inde recentis aquæ hauriret , quantum potandis decem camelis , quos ille secum adduxerat , opus erat . *Recurrit ad puteum , ut haurires aquam , & haustam omnibus camelis dedit.* Et nequam hæc fœmina Christo negat tantillum , quantum tractu uno sorberet ! Prò scelus ! prò rusticitatem barbaram ! Nec verò sit , qui excuset crudam ; religione præpeditam fuisse , quæ arbitrabatur , fas sibi non esse cum eo agere , qui Ritus sequeretur , quos ipsa falsos & sacrilegos credebat . Quis enim sibi persuadeat , offendendi Numinis metu illam ab obsequio hoc advocatam fuisse ,

quæ impudenter se proco cuilibet prostituere asseverat ? Et si re vera religio ejus animum pulsasset , respondisset utique , demissè veniam petendo : Quomodo mihi , ô Domine , licet potum tibi præbere , qui sanctâ Judæus es ? non autem respondisset , contumeliam inferendo : *Quomodo tu , Judæus cum sis , poscis à me bibere , quæ sum mulier Samaritana ?* Et sanè non ducebant sibi religioni Samaritani , agere cum Judæis ; imò id ambiebant ; ducebant tamen religioni Judæi , negotij aliquid habere cum Samaritanis : haud secus ac hac ætate non fugiunt commercium cum Catholicis Hæretici ; etsi religiosiores ex illis cum his tractare horreant . Unde satis ostendit minime verecunda mulier , se ad ita loquendum inductam fuisse exiguâ illâ , quam de Christo conceperat , æstimatione , quem viderat nudis pedibus iter facere , vestitu plebeio , vultu demisso , & gestu gratiam ac favorem flagitantis .

VIII. Et hi sunt obices illi stupendi , quos initio Peccantes obijciunt Gratiæ divinæ , eo ex capite illam ignominiosè tractantes , quòd videant illam supplicis quodammodo habitu , ritùque ad se accedere , ingeminantem ; *Fili , præbe mihi cor tuum .* Ad quæ obstacula sibi objecta , si DEUS mox indignaretur , aut pedem referret (quod nostræ superbix solennè est , dum cum animo indocili nobis res est) quàm pauci nostrum salutem consequerentur ? Et tamen ita jure ac merito faceret DEUS : quæ enim justior pœna , quàm nihil porro illi loqui , qui aures avertit , aut obturat ? *Ubi auditus non est , non effundas sermonem .* Digna proin erat ingrata mulier , cui tergum Christus obverteret , cum dicto : Sis porro , qualis es . Noluisti concedere mihi pauxillum illius aquæ

aquæ tuæ , quæ tam nullius est pretij : nec ego meam tibi , tam pretiosam , deinceps propinabo. Sed væ nobis Peccatoribus , si semper DEUS nobiscum ageret , sicut nos cum DEO ! Quoties ille steterit ad fores animi nostri pulsando menses integros , quin tamen vel semel tanto tempore blandè & suaviter responderemus ? Non injuriâ queritur : *Ecce sto ad osium , & pulso*. Dum enim dicit *Sto* , indicat , jam diu se stetisse frustra pulsando. Sed hæc est , ut res loquitur , suavissima illa & mirabilis agendi ratio divinæ Gratiæ Prævenientis , quæ si non esset cum nonnullis etiam longanimis , nunquam illorum contumaciam expugnaret. Ut autem constaret , quàm sit longanimis , dixit Propheta : *Expectat Dominus , ut misereatur vestri*. Ubi illud perpendendum est , tanto magis admiratione dignam esse moræ patientiam , cum quis ore proprio vocatur. Quam autem unquam Animam expectat Christus , quam modo tam suavi ac nobili non vocârit ? Nullam profectò , nullam. Diverfam ab hac tenere opinionem , esset delirare cum Semipelagianis , ad quorum errorem damnandum sic aliquando DEUM S. Augustinus allocutus est : *Non ego prior ad te exsurrexi voluntate , sed tu ad me excitandum venisti*. Si expectat Christus , eâ causâ expectat , quia novit , quòd suo nos ore vocârit : quod inquam vocârit vocatione supernaturali , qualis omnino erat illa , quam principio statim mulieri hodie obtulit , quando vocum illarum externarum sub involucro : *Da mihi bibere* , fidem illiusmet petijt. *Ille qui bibere petebat* (sic Sanctus Augustinus commentatur) *fidem ipsius mulieris sitiebat*. Nec quisquam involucrum hoc miretur. Sic enim asolet divina Gratia , cum ad rudes etiamnum mentes

accedit. Rerum sensui objectarum ministerio attollit illas perquam appositè ad intelligenda, & amplectenda, quæ sensus omnes fugiunt. *Invisibilia DEI, per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur.*

IX. Ubi autem Christus advertit, primum suum assultum non vehementem, frustra fuisse, mox alium fortiozem tentat. Et talis omnino fuit: ostendere huic miseræ, quanto plus illa, paciscendo cum Christo, accipere posset, quàm donare. Et quis ira pacisci renuat? *Si scires igitur (reponit Christus, ut in muliere accendat desiderium ejus, quod ipsa nesciebat) si scires donum Dei, & quis est, qui dicit tibi, da mihi bibere, forsitan petisses ab eo, & dedisset tibi aquam vivam.* Donum hoc JESUS ipse est, à Patre nobis datus, nostræ salutis reparandæ, nobis redimendis, *ut qui credit in ipsum, non pereat.* Sed multi illum ignorant: ideo dicit: *Si scires!* O miseros nos, qui sollicitè id non agimus, ut tanti doni excellentiam assequamur; cum donum simul sit; & donans! Si sciremus, quâ fieri posset, ut ejus à pedibus nos sineremus avelli priùs quàm ab eo obtineremus, quod dare nobis potest præstantissimum, DEI inquam Spiritum, aquæ vivæ symbolo significatum, ut intelligeremus; non parè, sed abundantissimè nobis illum posse tribui? O quanto ardentius Christus desiderat nobis illum conferre, quàm nos desideremus illum consequi! Audite igitur, quomodo Mulierem ipse alloquatur. Non dicit: *Si scires, tu petisses, & forsitan ille dedisset*, sed, *tu forsitan petisses, & ille dedisset: forsitan enim nunquam se habet ex parte DEI dantis; semper se habet ex parte petentis.* O si tantum nos peteremus, quantum verorum bonorum ille nobis dare paratus esset!

Dives

In diem Veneris post Dom. lll. Quadrag. 183

Dives in omnes, qui invocant illum. Quamquam illud magis suo *Forſitan* indicare Chriſtus voluit; Arbitrij noſtri Rom. 10. 2. intactum jus, etiam ad petendum, nobis eſſe relictum: cum nunquam ita vim ſuam in hominis animo Gratia exerat, ut ad quidquam illud cogat, & ſic impellat, ut reſiſtere non valeat; ſed invitet tantum, inclinet, & deſiderium excitet, juxta illud: *Siquis apernerit mihi janua-* Apoc. 9. 10. *am, intrabo ad illum.* Liſtor, qui venit ad pœnam infligendam, fulminis inſtar ſe gerit: ſi porta non panditur, eam proſternit, conquaſſat, in oculis noſtris diſfringit. Qui autem venit, ut ſuâ nos beneficentiâ locupleter, facit quod Sol: ſi volentes illi oſtia & fenestrâs non pandimus, deſerit nos, & in alios ſua dona exonerat. Gratia quid in animis noſtris molitur? an non id tantum, ut nobis benefaciat? quomodo igitur vultis, ut fulmen potiùs, quàm Solem imitetur? *Beneficium non* L. invito ff. de reg. Jur. *conferitur in invitum.*

X. Interim oblatum munus haud vulgare, non potuit non vim magnam habere in animum fœminæ ſemper donorum avidæ. Hinc illa, quæ reverentiùs Chriſtum non habuerat, quàm ſi mendicorum abjecto è grege aliquis foret, cùm audiit, poſſe illum multa largiri, ſi velit, mutatâ conſeſtim loquendi formâ, etiam Domini titulo dignari eum incipit: *Domine, neque in quò haurias habes, & puteus altus eſt: unde ergo habes aquam vi-*

vam? Hic velut in tranſitu obſervemus magnam illam vim, quam habent munera ſpërata tantum, eſſi nondum obtenta, ad labefactandos animos. Prò quàm oportet ſibi attendere! Ipiſi etiam Leomes, Plinio affirmante, *Satiati, innoxij ſunt.* Eapropter clamat Iſai- L. 8. c. 10. *as: Beatus qui excuſis manus ſuas ab omni munere: ni-*

mis

mis enim quàm difficile est, bilancem non vergere ad manum, à qua plus ponderis accipit. Sævit mare & furit : quis neget ? ubi tamen avaro rictu deglutierit merces, quæ proijciuntur, mox navim supernatare finit.

XI. Revertamur ad mulierem. Et en ! superba, jam haud paulò facilior, non obstinatas loquenti aures præbet. Est quod nobis ea de re multum gratulemur, cum enim ad aures verba placidè admittuntur, id argumento est humani animi murum ad divinæ Gratiae impulsus jam nutare, mox procubiturum. *Audite, Isaia* verba sunt, *Audite, & vivet anima vestra.* Arx, quæ oppugnantium audire postulata incipit, deditionem parat : unde Christus, omnibus jam ad aggressionem pronis, progreditur ulterius, & animum Samaritanæ jam dociliorem, ab aqua illa putei, oculis subjectâ, transfert ad aliam multo præstantiorem, ipsi penitus ignotam, efficitque ea re, ut hanc sine ullis ambagibus tandem mulier demissè flagitet : *Domine, da mihi hanc aquam.*

XII. Hinc, Præsules Observandissimi, discetis alterum divinæ Gratiae munus, quod hæc præstat, dum sensim ex Præveniente fit Adjuvans. Non est proinde, quòd hanc ab illa diversam existimetis, Eadem, quæ *nolentem prævenit, ut velit*, ut S. Augustinus loquitur, *volentem subsequitur, ne frustra velit.* Dixi tamen *sensim* ; neque enim cogitandum est, Gratiam, quantumvis Triumphatricem, primâ semper aggressionem expugnare Arces etiam contumacissimas. Est hoc inter rara admodum prodigia. Plerumque expugnat illas per partes, & minimas quidem. Atque hoc idem cum

Mu-

Muliere hac factum videmus. Etsi enim planè illi cessisse videretur, cum dixit: *Domine, da mihi hanc aquam*, cedebat tamen simul, & non cedebat. Cedebat: quia desiderabat; aquam à Christo sibi oblatam non cedebat: quia non desiderabat, qualem ille dare paratus erat: desiderabat illam suo conformem voto, aptam inquam ad restringendam sitim corporis, ad restaurandas vires fatiscientes, ad parcendum labori, ad tollendum onus ventitandi quotidie, & hauriendi, quoties vellet bibere, (*da mihi hanc aquam, ut non sitiam, neque veniam huc haurire*) non desiderabat, quam Christus intelligebat, animo potius & spiritui, quam corpori, salutarem. Et sic ferè cuncti sumus, cum primum DEO nos permittere constituimus. Cuperemus DEUM nostris obloquentem votis, nostra promoventem comoda, nostros fines secundantem: vellemus non debere cuncti ejus unius permittere arbitrio. Quisquis proinde tam infirmos etiamnum advertit, qui ejus operà ad DEUM redire cupiunt, non cadat animo, pergat, ferat, cedat tempori, prosequatur cœpta fastidiorum patiens; certus hac se ratione majora semper lucra facturum.

XIII. Cum igitur audiret Christus, peti à se aquam, quæ, qualis tandem esset, ignorabat ipsa, quæ petebat, audite, quid reponat? *Voca virum tuum*. Quod hoc responsum? quid aquæ cum viro? quomodo hæc inter se apta? dicite, Auditores, quid quæso cum dono petito affinitatis habet, vocare virum? Prælagire videor posse, quid aliqui argutè ad hoc responsuri essent. Dicerent, id Christum responsione tam non expectata indicare voluisse: nihil unquam muneris cui-

quam fœminæ dandum, nisi arbitro viro, à quo illa pendeat: cùm malignus tantùm serpens esse possit, qui ad donandum obnoxie fraudibus Evæ pomum, expectavit, dum Adamus animi causâ per amœna illa vireta obambulare. Egregia cogitatio. Meâ tamen opinione Christus majus quidpiam spectavit. Debellare volebat, ictu artis plenissimo; tollendo è medio, quidquid Gratiae obicem ponere poterat, amorem inquam, quo mulier hæc in virum ferebatur. Respondet astuta: *Non habeo virum*: fateri tamen non vult, habere se, quem turpiter deperiret. Christus tamen; quis non miretur? Christus non offenditur nequitia mulieris, quæ vel dum fateri videtur, quod est, putat se cum fallere posse. Dissimulat injuriam. Laudat ex parte miseram, propterea quòd verè responderit quærenti: *Bene dixisti, quia non habeo virum*: parte alterâ pudorem elicit, turpissimum vitæ genus, quo tenebatur, sine fūco & ambagibus enarrando: *Quinque viros habuisti, & nunc quem habes, non est tuis vir*. Prò: quàm non humanè tantùm, sed reverenter nos, quamlibet miseros, habet Gratia! *Cum magna reverentia disponit nos*. Vult facere & operari in nobis; ita est. Sed quid vult facere? vult facere, ut nos faciamus, nos ipsi inquam: *Faciam, us in præceptis meis ambuletis*. DEI per Ezechielem loquentis verba sunt. Et quia verissimè (attento hoc animo perpendatur) & quia verissimè Gratia semper est, quæ facit nos facere; non autem nos sumus, qui facimus facere Gratiam, hinc rota denique omnium rectè factorum gloria non nobis, sed Gratiae est adscribenda.

Ezech. 36.
27.

XIV. Delinita tam suavi Christi agendi ratione mulier, non potest non fateri, quod res est, etsi verborum formulâ quàm minimûm sibi erubescendâ, dum ait: *Video, quia Propheta es tu.* Quis proin non sibi persuaderet, manus penitus daturam? Sed aliter res habuit: videte enim vafriciem! Cùm argumentis certissimis cognovisset Mulier, Prophetam esse magnum, quocum loquebatur, quideam par erat facere? Nonne ex eo, utpote rerum ejusmodi apprimè gnaro quærere sexcenta, ad negotium salutis suæ pertinentia? & illa tamen vertitur ad parum profutura. Quæstionem movet, de quantum inter Palæstinos obstinatissimis studiis certabatur, quo nimirum loco deberet Sacrificijs DEO licare, an in Salomonis Templo, an verò in Monte Garizim Jacobi Patriarchæ, totque ejus posterorum sacrificijs celebri? idque deditâ operâ, ut nimirum aliò sermonem averteret ab invisa commemoratione scelerum sibi exprobratorum. Quamquam hoc quoque non male jam affecti animi argumentum erat, erubescere fœdos suos errores. Emendare vult peccata, quem se-riò pudet. Sic & aër solet: qui post fœdam tempestatem & nubila, antequam plenâ serenitate arrideat, erubescit. Non deserit interim vestram discipulam Magister Christus. In longo illo colloquio duci se ab ea sinit, quò ipsa vult: Piscatorem imitatus, qui ubi tridentem lateri piscis infixerit, remittit funem, ut ille fugienti similis, quâ liber, vagetur; securus quòd paulò post deficientibus viribus & vita fugiente, nullo jam negotio in littus pertrahendus sit. Sic, inquam, cum penitente hac muliere Christus se gessit. Sic ut post varia celestis doctrinæ arcana pluribus explicata, in in-

stitutione, quâ aliam sublimiorem, rariorem, accuratiorémque in tota Evangelica Historia reperire non est, eò denique non satis advertentem, quid secum ageretur, deduxerit, ut promissum Mundi Servatorem & Restauratorem animato viva fide desiderio auheleret. Hoc assecutus Christus aliud porrò non desideravit: se ipsi, quis esset, manifestavit. Atque ita, mirum dictu! is ipse, qui Solymis à tam multis anxie, importunèque interrogatus, & ut ediceret tandem, an ipse sit Servator tot Sæculorum decursu expectatus, rogatus, & provocatus: *Quousque animam nostram tollis? si tu es Christus, dic nobis palàm: palàm tamen ac disertè affirmare voluit nemini, affirmat disertissimè mulieri: Ego sum, qui loquor tecum. Nec affirmat tantum, sed ita affirmat, ut dicere & penitus persuadere, unum planè idémque fuerit. Eat nunc, qui vult, & si potest, neget, gratum jucundumque DEO esse, agere cum simplicibus, & candidæ mentis hominibus. Cum simplicibus sermocinatio ejus. Ut nobis Christus pandat arcana abditissima, en, quid agere conveniat. Oportet ponere animi elationem, eorum propriam, qui indomitam suam cervicem indycere non possunt, ut credat quidquam, quod non intelligit. Fides non est superborum, sed humilium; si S. Augustini autoritate hac in restare libet. Samaritana nostra assensa est fide tam non vacillante, ut mox avolaret ad bonum à se inventum in medio civitatis foro omnibus manifestandum, quò cuncti festinarent ad illudmet etiam sibi vindicandum: quo argumento luculentius esse nullum potuit, ad demonstrandum, quàm gloriôsè de Mulieris hujus corde dev-*

JOAN. 10.

Prov. 3. 32.

Serm. 96,
de Verb.
Dom.

devicto Gratia triumpharit. *Credidi, propter quod locutus sum.* Pl. 115.1.

XV. Sic ex animo dolens Mulier momento ex pica obscœnissima in Columbam pulcherrimam mutata, odore suo alias omnes traxit ad fontem à se inventum. Ardens deinde ejus zelus his tribus signis, dignis sanè, quæ observentur, apertè se prodidit: quòd ut perfectiùs Domini sui gloriam propagaret, ausu planè generoso neglexerit, atque contempserit, quidquid ad se pertinebat; ipsam nimirum se, res suas, & æstimationem suam. Se quidem, dum festina à Christo ad ci-ves suos, à civibus ad Christum cucurrit, recurrirque, illà ipsà horà, quã ardere cœperat. Res suas, dum ad ejus pedes reliquit, quidquid habebat, ut tanto expedi-tiùs curreret: *reliquit hydriam & abijt.* Sui æstimationem, dum omnes invitavit ad eum cognoscendum, ex quo flagitia sua singula intellexisset, etsi ipsa pudore præpedita, occulta illa tenere studeret. *Venite, & videte hominem, qui dixit mihi omnia, quacunque feci.* Dixit autem, non *Ite, & videte*, sed, *venite & videte*: ipsa enim omnium dux esse volebat ad Christum inven- niendum, ex meretrice repente Apostolorum æmula. Apoc. 22, 17.
Qui audit, dicat veni.

XVI. Hi sunt, Auditores Observandissimi, ad- mirabiles divinæ Gratiæ ex hominum animis triumphi. *Cujus miseretur*, sublimia Magni Augustini verba sunt, ad simplic. 9.2 To. 4.
sic eum vocat, quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat. Viderur debuisse dicere, *quomodo scit sibi con- gruere*, sed *ei* dixit; cùm in hoc maxime triumphi hujus consistat excellentia, tam non intellecta ab illis nuper emerfis hæresum satoribus, quibus id unum pro-
Aa 3 - posi-

positum videtur, ut evincant, DEUM nobiscum velut cum Brutis ratione & libertate carentibus, non tanquam Hominibus, se gerere. Quid sibi vult, quam præfrictè obtrudunt, Gratia, quæ vim inferat, cui resisti non possit? Frustra à dilecto illo Discipulo observatæ hodie essent tot artes suavissimæ, quibus Christus usus est, ad Samaritanam expugnandam, frustra tot blanditiæ, tot machinæ occultæ, dulcedo tanta, tam longanimis tolerantia, si dein Gratia ad agendum vi pertraheret. Non ita scres habet, Auditores. Non aliter in animi nostri penetralibus se gerit Gratia, quam ea demonstrent, quæ foris fiunt. Vobis proinde (ad quos ex munere pertinet, in invitandis etiam obstinatissimis in malo, ut ad frugem redeant, in iisque juvandis, imitari Gratiā) eā insistendum esse semitā, quam Christus tenuit, ambigi protectò non potest. Oportet nimirum eorum se genio ac indoli, dulcissima agendi ratione conformare, ut illi subinde vestrum etiam ductum lubentes sequantur. Superest modò considerandum illud Gratiæ munus, quò fungitur, dum ex Præveniente & Adjuvantē in Perficientem transit. Sed huic alteram Dissertationis partem dabimus, ad quam jam, tanquam ad oram à littore parùm distantem, pervenimus.

PARS SECUNDA.

XVII. Nulla fuit ad meliora conversio, quæ majori labore, quocunque in genere, Christo constiterit, quàm hæc mulieris Samaritanæ. Solari tamen ipse se potuit fructus copiâ, quæ illam consecuta est. Multi ex illa civitate crediderunt in ipsum propter ea, quæ

quæ à Muliere hæc narrari audierunt ; multo adhuc plures crediderunt propter ea , quæ ex ipsomet , ad eos erudiendos descendere dignato , audierunt. Sic ut ille perficiendo , quod tam bellè procedebat , operi non dubitaret biduum ipsum in Samaria , impensè à civibus rogatus , subsistere : *Mansit ibi duos dies* ; fortassis , ut unum diem daret tradendis ijs , quæ spectant ad rectè credendum ; alterum ijs , quæ pertinent ad rectè vivendum. Prohibuerat quidem antehac Apostolis Christus , ne ingrederentur urbes Samaritanorum : *in civitates Samaritanorum ne intraveritis* : ne ansam præberet sermonibus , qui facilè existere poterant inter Iudæos , in omnem calumniandi occasionem intentos. Nunc tamen , velut Legislator Supremus , eo Imperio ipse teneri noluit , cùm gravia ad hoc rationum momenta impellerent ; maxime ut nos disceremus , plurimum interesse , ut , quæ cœpimus divino honori promovendo opera , ijs etiam perficiendis indefessi instemus. *Qui cœpit opus bonum , ipse perficiet.* Et quid tandem emolumenti haberet , nunc hoc , nunc illud animi ardore singulari ordiri , si tamen & ab hoc , & ab illo perficiendo animus deinde abhorreret ? Præstat ordiri pauca , & pertexere ; quàm ordiri multa , & subinde affecta relinquere ; ut de Palladio ferunt , nimio , alia aliâque pulcherrima ædificia moliendi , studio , vix ullis ultimam manum imposuisse. An Davidis , adolescentis adhuc , non meministis ? Prostravit hic superbum & jactabundum illum Gigantem Philistæum lapide , in frontem , fundæ ministerio , dextrè impacto. Nec tamen ille vel fundam , vel lapidem in Anathema Templi parietibus appendit ; suspendit autem gladium , etsi non suum ,

Phil. 1. 6.

suum, sed ipsius gigantis, quem prostraverat: hoc enim perfecit, quod orsus erat, & victoriæ coronidem, vitam ac caput hosti adimendo, imposuit; quam tamen nec lapide, nec fundâ imposuerat.

XVIII. Atque hoc tertium Gratiae opus est; inchoata perficere. *Cooperando perficit, quod operando incipit*: ut S. Augustinus affirmavit. Quod si ita est, vos, Praefules, qui estis *Dispensatores multiformis gratiae DEI*, satis perspicitis; vestrum quoque esse, efficere non tantum, ut quos pascitis à noxijs ad salutaria pascua reducantur, à vitiorum inquam amore ad virtutis studium avocentur, sed ut etiam de bono in melius proficiant. De bono dixi in melius, nihil enim est praestabilius, ad quod vestra opera, vestra industria, se possit porrigere. Perseverantia finalis, quam dicunt, à vobis dari non potest. Est illa donum solius DEI, & donum quidem tam nullis meritis debitum, tam gratuitum, ut nulli unquam eam conferre possitis. Plurimum autem adjumenti afferre potestis, ut in bene coeptis illi persistant, à qua quidem constantia ut plurimum etiam finalis illa, in qua sita sunt omnia, dependet. Vobis proin dictum existimare debetis, quod Clemens Alexandrinus dixit.

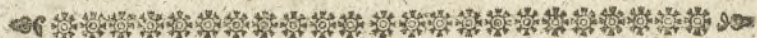
Strom. l. 7. Est ergo officium iustitiae salutaris, unumquodque semper deducere ad id, quod est melius. Neque enim vel ipsa, quam modò dicebamus, quotidiana in bene coeptis constantia haberi solet, nisi ab eo, qui rectè ad eam diem gestis non contentus, id sollicitè agit, ut indies in coepto calle promoveat, haud aliter ac qui cursu certat, non antè desinit, quam metam, & cum hac praemium, assecutus sit.

XIX. Exemplum ejus rei Samaritani nostri præbent haud vulgare. Magnam illi inde jam à principio laudem sunt promeriti illà suà promptitudine, quâ fidem adhibuere dictis gentilis suæ, ad bonam frugem reductæ. Sed hoc satis ipsis non fuit: videte, quæso, quantis subinde incrementis eorum fides sit aucta. Primum atque loquentem Christum ipsum audierunt, silere jusserunt mulierem; testati, sufficere sibi, quo intus se collustrari sentiebant, sincerum illud lumen; etsi taceret ipsa, imò jam ne crederet quidem amplius, sibi tamen fixum à fide non deficere. Hæc siquidem, si rectè illorum vim perpendimus, sententia fuit verborum, quibus obviam sibi factam allocuti sunt. *jā non propter tuam loquelam credimus. Ipsi enim audivimus, & scimus, quia hic est Salvator Mundi.* Dum dicunt *audivimus*, credere se demonstrant, *fides enim ex auditu*, & tenere illud pro certo, quod non videbant. Videbant, Christum, si oculos consulerent, non nisi hominem esse, credebant tamen, esse etiam DEUM, Mundi Servatorem. Dum autem, *scimus*, dicebant, palam faciebant Fidem suam tam esse firmam, tam stabilem, tam omni dubitatione liberam, ut firmior, stabiliorque esse non posset, si vel scientia foret. Fuit hæc Gratia ac favor sanè specialis, quo Christus bonos hos Samaritanos dignatus est, ad id destinatos, ut extremo Mundi die in ruborem dent propter vos & sternacissimos Judæos, qui ne quidem tot prodigijs ægrorum, sanitati reparatorum, mortuorum revocatorum ad vitam, atrocium tempestatum verbo sedatarum, ad credendum induci potuerunt. Quid autem? Etsi non omnibus confertur Gratia tam singularis ad tam insignes progressus

tantillo tempore faciendos ; quæ tamen necessaria est ad proficiendum , nulli unquam subtrahitur. Tanta enim est supremi DEI bonitas , tantus amor , ut non solum vires tribuat abundè sufficientes ad surgendum , postquam cecidimus , modò surgere non pigeat ; & ad deinceps non cadendum ; sed ut etiam magnis passibus in perfectionis semita ; quam insistere nos voluit , progredi possimus : id enim nisi ita esset , quo jure nos hortaretur Apostolus : *Emulamini Charismata meliora* ? Anfortassis laudis aliquid meretur æmulari , quod consequi non possimus ?

XX. Igitur , ut finiam Sancti Prosperi verbis , *Co-*
operators nos esse oportet Gratia DEI , ut illam excitantem ,
juvantem , locupletantem , & quotidie provehentem subse-
quamur. Nam est profectò , quòd metuamus , ne illa nos deserat in ullo opere , quòd divini obsequij causâ sumus exorti. Sufficit , ut illâ , vero proximorum comodo , salutisque eorum studio , uti decernamus in ijs , quæ muneris nostri ratio exequi jussit , *sicut boni Dispensatores multiformis gratia DEI* ; quales quidem ego vos omnes , proportionè authoritatis ac potestatis , quâ ad illam dispensandam præditi estis , demissè veneror ; & animos addere cupio , ut tales vos re ipsa præsteris.

CONCIO DECIMA.

IN DIEM VENERIS POST DOMINICAM QUAR-
TAM QUADRAGESIMÆ.

*Dicunt ei Discipuli: Rabbi: nunc querebant
te Judæi lapidare, & iterum vadis illuc?
dicit ei Martha: Domine, jam factet, qua-
triduanus est enim.* Joan. 11.

Ad vitam mortuo suo Lazaro reddendam per-
tingere neminem, nisi, qui Christum imitatus pari stu-
dio superat difficultates, tam quæ ex parte operis, quàm
quæ ex parte operantis se offerunt.

I. **E**Xtra omnem controversiam est, omnibus, quæ
Christus vivens patravit Miraculis palmam præ-
ripuisse, cunctisque esse luculentius, quod in revocan-
do ad vitam Lazaro hodie perpetravit: quod eo etiam
nomine postremum esse voluit, ut inter ipsa, quæ de
se dare decreverat, testimonia, ordo esset, quo à mino-
ribus ad maxima progredetur. *Inter omnia Miracu-
la, quæ fecit Dominus, Lazari resuscitatio præcipue prædi-
catur,* Ita S. Augustinus scripsit. Quis tamen unquam
dixisset, aut existimasset futurum, ut ab hoc potissimum
patrando alij ipsum revocare conarentur, cum ad nul-
lum magis debuissent impellere ac permovere? Disci-
puli, perinde ac si sperarent, se eum Magistro commu-
nicare posse metum, quo ipsi trepidabant, conjunctis

in Joan. 11.
& serm.
52 de
Verb.
Dom.

omnes studijs dissuadent facinus, proposito præsentis vitæ discrimine, cui illud aggressus se exponeret. *Dicunt ei Discipuli: Rabbi: nunc querebant re Judæi lapidare, & iterum vadis illuc?* dum autem spretis his ter-
 riculamentis, forti animo se accingit ad opus, Martha, quis crederet? Martha, etsi Soror mortui, aliâ Christum ratione, ad hoc opus impediendum aggreditur, quem frustra periculorum commemoratione suimet Alumni oppugnârant: mox enim ac ad sepulchrum delatus jubet tolli lapidem, illa se rectâ opponit, disertè professâ, id facere, aliud non esse, quàm intolerabili foetore omnem auram inficere: *Dicit ei Martha: Domine jam foetet; quatrIduanus est enim.* Siccine igitur ad animam exanguis cadaveri restituendam progredi non licet, nisi per tela hinc atque inde minantia? Sic planè est. Istud arcanum hodierno facinore adumbratur. Lazarus jam pessimè olens & computrescens imago est Peccatoris longâ assuetudine inveterati: quem id latet? Ex eo igitur, quòd tam multi Christo injecti sunt obices, dum ex mortuis eum parat revocare, palàm nobis fit; non posse misero gratiæ vitam restituì, nisi difficultates innumeræ pervincantur. Duplicis istæ classis sunt. Aliquæ, quæ ad operis arduitate augendam referuntur (quo ex genere fuerunt illæ, quas Martha commemoravit) aliæ ad id spectant, ut vis virtusque operantis elevetur, cujus generis fuerunt à Discipulis in medium adductæ: per medias has acies constanti & animo & pede transeundum est Præfuli, si id assequi vult, ut suo & ipse Mortuo vitam reddat & animam, si, inquam, emendare vult in grege sibi commissio, quæ usu invaluere, publica peccata; scædaram libidi-

libidinum licentiam comprimere, pacem reddere diffidentibus, evellere pravas firmatasque tempore assuetudines. Ab ijs ducamus initium, quæ ad operantem pertinent (nam & hæ Christo priores objectæ sunt) dein ad eas, quæ in opere occurrunt, progrediemur.

II. *Rabbi: nunc querebant te Judæi lapidare, & iterum vadis illuc?* Plus nimio verum est: non esse nonnunquam hostes magis formidandos, quàm sint ipsi, quibuscum vivimus, familiares. *inimici hominis domestici ejus.* Ex omnibus tamen nullos ego existimo hoc nomine magis dignos, quàm qui Antistitem Sacrum nullis non terculamentis, alijs super alia, à faciendo officio deterrere nituntur. Tam multos & toties ad alloquium admittere, Domine, salutis tuæ minimè conducit: non id fert delicati corporis constitutio: quid hoc aliud est, quàm lenta se morte conficere? docuit jam sæpius experientia, cunctis adesse velle Examinibus,onus esse immensum & intolerabile: quid igitur necesse est cunctos audire? digni sanè laude sunt, qui muneri suo intenti sunt: sed hac etiam in re medium tenendum. Imbres non amat & tempestates, qui opportunam agris pluviam exoptat, ut habet paræmia. Tam sedula, tam crebra de quæstionibus Morum disceptatio, tanta in pernoscentis causis omnibus diligentia, tantus oves vel in arduis montibus errantes visendi ardor, quoties jam valetudini nocuit, & catarrhis molestissimis causam præbuit? nec tamen vel cautior inde, vel remissior factus es? *Et iterum vadis illuc?*

III. Illud nunc primò perpendendum, multas harum difficultatum vanas esse, cum non aliud in ipsis timendum sit, quàm quod fingitur. *Plura sunt, quæ* Epist. 11.

nos terrent, ajebat Seneca, quàm quæ premunt, & sapius, opinione, quàm re laboramus. Nec id mirum videri debet. Tantus, si Philosopho fides, timor est, quantus amor; unde non rarò, cùm plus justo amatur corporis sanitas, plus æquo etiam ejus lædendæ timor torquet.

Ps. 13. 5. illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor. Adeò nunquam panicus hic metus invalescit, ut Pigrum illum, à Salomone pridem irrisum, quis referat, qui metuebat, ne medio in foro à Leonibus illis sævis discerperetur, qui silvarum è latebris exeunt nunquam.

Prov. 12. 33.

Piger: Leo est in via, in medio platearum occidendus sum. Quid igitur, si talia accidunt, Præsulificiendum? quid aliud, quàm ut risu lepores hosce explodat? Eat securus & magnanimus, videbitque, quem in plateis horrendum irrugientem Leonem descripserant, vix canem esse, qui modestè latret. Ita hodie Christus se gessit. Quo studiosius dissuadebant Apostoli, ne rediret in Judæam, & velut disposiros jam ad ipsum obruendum lapides proponebant, hoc ipse decernit firmius eò se conferre. Et verò ubi fuerunt, quos minabantur, lapides? fidamus ergo DEO: an non ille est, qui invitat ad opera, ex quibus resultet ejus gloria? Quid igitur trepidamus? *Eamus, eamus, sic animo invicto Christus reposuit; eamus in Judæam iterum.*

IV. Scitu sanè digna res est, quâ tandem de causâ inter duodenas, ex quibus tota Gens Israëlita conhabatur, Tribus ad regiam dignitatem præ cunctis electa sit Tribus Juda. An Jure Natalium? atqui tres omnino erant fratres Judâ Patriarchâ natu majores. Fuit tamen hæc gradu & dignitate prima: sic ut ad illam, tanquam regalem profapiam pertineret dare suo tempore

Mun-

Mundo promissum pridem Messiam & Redemptorem:
Ex te mihi eggedietur, qui sit dominator in Israël. Mich. 5. 2. Ecce tandem illi præ reliquis fors hæc incomparabilis obtrigit:
Quia non perinde ac aliæ vano timore perculsa est. Cum enim potenti Moysis imperio, diviso Mari rubro, utrinque steterissent pensiles ex undis marinis parietes, ut transituris Tribubus viam darent; Tribus, pro eo quod cursu occupare vadum debebant, & quælibet conari primas reliquis præripere, ut, qui imminebant, Pharaonis currus celeritate eluderet atque effugeret, pallore suffusæ titubare cœperunt, sic ut nulla hinc pro primo loco certaret, veritæ, ne muri illi fictitij, quâ celeritate ac facilitate erecti repenti fuerant, eâdem inopinato casu proruentes, pœnas reposcerent audaciæ, illis arenis sua imprimere vestigia non dubitantis, quæ tam nullo antea pede trita erant, ut ne quidem ulli oculo conspectæ. Tum enimverò Tribus Juda: quid hæremus, dixit, ubi columna ignea, cujus est viam monstrare, nos invitat? Atque ita magno & constanti animo progressa cæteras post se omnes reliquit, quæ novum hoc vadum tentare timuerant. Probavit cælum fortem, & nixam DEO constantiam, sic ut in præmium regalem coronam animosæ Tribus vertici imponeret, ut constaret, eos demum homines sceptris, aliisque regendis idoneos esse, qui Ratione facultatis imaginatricis spectra scirent diffare. Hæc fuit S. Hieronymi sententia: *Cæteris Tribubus desperantibus salutem, solus Judas fideliter ingressus est: unde &* In Oseam
l. 3.
Os. 11. 12.

V. Quàm igitur prudentis non est, vana pericula jactantibus anxias aures præbere? Plerumque familiares non ideò Domino multi laboris & arduitatis dis-

Tolet. Sal-
mer.

dissuadent opera, quod ejus salus atque sinecolumitas eos metu suspensos teneat, sed quia suæ ipsi timent pelliculæ. Creditisne Apostolos dissuasisse Christo reditum in Judæam, ne lapidibus ipse peteretur? magis ad hoc impellit illos metus lapidum, quos in se jaciendos formidabant. Ita in eum locum Interpretes observârunt. Unde cùm Christus animum vel ideò ad eundum obfirmâisset, bonus Thomas, ratus jam periculum vitari porrò non posse, ad Sodales conversus; *Eamus*, dixit, & *nos, ut moriamur cum ipso*. Tam non dubitabat, in ipsos quoque lapideam grandinem sævituram! Servi fermè non amant toties ab Antistite suo singulas lustrari parcecias, tantum laborum, tantum sacrarum functionum suscipi, tantum temporis negotijs summâ curâ dari, quia ex his omnibus non parum oneris laborisque in ipsos redundat. Hinc ut sibi consulant, cuncta hæc Præsuli suo lethifera fingunt. Heu lethifera! Macti animis, Præsules, ridiculum est terreri periculis arte ad terrorem effictis. *Non timebis à timore nocturno*. Timores isti nocturni Larvæ sunt & Spectra: hæc, qui animo intrepido invaserit, jam triumphavit. *Eamus in Judæam iterum*.

VI. Demus autem, quæ familiares exaggerant discrimina non conficta, sed vera esse, an ideò vitanda sunt, & sola de ijs fugâ triumphandum? Qui tanti ea facit, ex eo quærere lubet, quid tandem sit, Ecclesiæ Antistitem constitui? idémne est, ac molli locari in culcitra, in qua dies suos alma in pace dormiendo exigat? haud sanè: sed est onus sibi imponere vigilandi, ad studia incumbendi, laborandi, sudandi sine quiete in bonum salutémque proximorum. Hæc sine periculis, vitæ etiam amittendæ, quæ fient? De summo Ponti-

ritice Aaron verbis minime obscuris testatus est Ecclesiasticus, non esse illum coronatum à DEO, nisi *in vasis* Eccl. 45. 9.
virtutis: ut indicaret; Sacerdotis gloriam non aliunde nasci, quam ex factis fortibus. Quis autem nescit, solis periculis probari fortitudinem? Qui undas timet, quando peritus Navarchus salutabitur? Hoc timore qui laborat, temonem relinquat alteri, ipse suos lares repetat, in Mari nihil exitium geret. Vetus antiqua in Lege DEUS, ne unquam foeminae virorum vestes gestarent: *Non induetur Mulier veste virili*. Et in nova Lege Deut. 22. 5.
permiserit, ut Ecclesiastico sub habitu impune laterent? Et tamen foemina est Ecclesiasticum induta, qui inter eos etsi Sexu Vir, virum tamen se factis non probat, sed animo foeminam. An non magis erubescendum animo, quam sexu foeminam esse; Jam pridem DEUS effeminatos ad sua obsequia ineptos declaravit: atque ideo vel hoc ex capite laudari voluit Regem Aſſ, quod *abſtulit effeminatos de terra*. 3. Reg. 15. Inter eos, quos malus dæmon blandè fovet, locum habent, nec enim quidquam ex ijs damni metuit. Symbolum ejus rei fuit, quod tam studiose caverit Pharaos, ne masculi Hebræorum vivere sinerentur, etsi ne uni quidem femellæ eripi vitam jussisset. Longe sano abest, ut Lucifer Antistites foeminae indolis, timidos inquam, teneros, delicatulos, blanditiis assuetos, reformideret. Fortes ille timet, DEUS autem amat. Hinc observo arcanum haud sanè prætercundum; quod nunquam Sactis in Paginis ullus Genius cœlestis muliebri schemate videndum se præbuisse legatur. Sæpius in divina illa historia Genii beati Peregrinos, Equites, Milites, Luctatores induisse referuntur, foeminam ne semel quidem. Quâ tandem causâ

2. Reg. 12.
49.

Auditores ? nisi hâc , ut indicarent , Spiritum bonum semper impellere ad facta fortia. *Accinxisti me fortitudine ad prælium.* Nemo sanè descripserit ingentia illa detrimenta , quæ Ecclesia ab Antistite , periculorum difficultatûmque inimico , accipere potest.

VII. Æneas Sylvius (qui subinde Petri Sedem Pij II. nomine tenuit) in historia sua Bohemica affirmare non dubitavit , non aliâ magis re pestem illam doctrinæ Hussiticæ tam latè per Provincias illas propagatam fuisse , quàm alicujus Præsulis ignaviâ , cui familiaris parcemiæ loco fuit ; nil perinde sibi molestum , quàm ossa rodere. Fuit is Albicus (magis se & cutem suam , quàm alios curare & regere doctus) qui in Archiepiscopatu Pragenfi Subiconi , acerrimo Hæreseos illius impugnatori subrogatus , contrarijs omnia studijs egit : nihil novæ Sedæ molestiæ facessivit : eo potissimum fine , ne experiri cogeretur motus illos & fragores , qui Decessori tantum negotij fecerant , dum eò progressus est , ut cunctos illius audacissimi errorum satoris libros , qui ad ducentos excurrerant , flammis publico in foro tradi jussisset. *Interrogatus sonorum omnium* (verba sunt Historici) *quem molestius audiret ? Maxillarum , inquit , ossa frangentium.* Idoneus profectò Pontifex , qui surgenti fomentum hæresi daret. Et verò re ipsa hoc Pontifice perfidus Joannes Huss eò profecit nequitix & obstinationis , ut Magistros suos Waldenses & Wiclefistas post se relinqueret. Antistites Reverendissimi , quem ossa mandere piget , Sancti Petri ad mensam ne accumbat. Huic ut convivium pararetur , novimus demissum coelo linteamen , in quo erant animalia omnis generis , non inquam aves tantum , quæ nullius dentes multum fatigant.

gant, *volatilia cæli*, sed etiam quadrupedes bestię, durus sanè etiam robustis dentibus cibus, *quadrupedia terra*: ut, quisquis conviva Principis Apostolorum esse desiderat, antè noverit, non teneros tantum & facilis digestionis, sed præduros quoque bolos sibi esse devorandos. Rem ita se habere, ex modo discite, quo cum sancto Petro Angelus se gessit. *Surge, ajebat, surge Petre. Age velociter, evigila, moras nullas nocte: occide, & manduca.* Et quæ tandem, bone DEI Genie, quæ hæc agendi ratio? An satis non est, manducare debere bestias pellis tam duræ & tenacis? & devorandæ etiam sint vixdum mactatæ? Tempore opus est, ut illa Aprorum, Caprorum, Boum Sylvestrium caro præmolliatur. Non ita est. Ubi res postulat, devorentur boli quamlibet durissimi; id enim ad S. Petrum pertinet, & cunctos, qui ipsum in Munere, & vocatione Apostolica sequuntur. Qui vivus, ardensque est Zelus, nã ille, Præsules, cibos quamlibet contumaces digerit. Ejusmodi bolis, sanè quàm duris, & mandi obstinatis opiparè prorsus instructæ erant mensæ Basilij, Chrysostomi, Hieronymi, Hilarij, Athanasij, Augustini, Prosperi, Nysseni, Nazianzeni. Et quia omnes hi maxillis erant tam firmis, ut eos strenuè manderent, videte quæso, quàm multos illi DEO lucrati sint, summâ suâ gloriâ, Manichæos, Arrianos, Nestorianos, Pelagianos, Priscillianistas, Donatistas, & tot alios, non dicam immanes bestias, sed monstra flagitiorum, quæ sub illa tempora erant prognata. Non igitur molli & remisso, sed & forti & evicto animo opus est Ecclesiæ Præsulibus, qualis Christi fuit, Judæorum furori alacriter

se offerentis, ut Lazari tantum sui cadaver vitam denuo & animam donaret.

VIII. Quamquam hac quidem vice, cum in Bethaniam ibat, sciebat nihil se hoc à furore incommodi experturum. Noverat, tum sibi cum illo decertandum, cum Hierosolymam esset iturus. Hæc enim urbs extremæ illi acerbissimorum cruciatuum Tragediæ erat destinata. Et tamen etiam in Jerusalem abiit, cum tempus dandæ ejus Tragediæ adfuit. Rem Sacer Historicus his verbis complexus est. *Dum complerentur dies assumptionis ejus, & ipse faciem suam firmavit, ut iret in Jerusalem.* Observe infolentem loquendi formam: non gressus suos firmavit, ut iret, sed faciem suam: ut palam faceret, se etiam vera mala, ut larvas ac spectra imaginaria habere; tam constanti & interrito animo illis obviam prodibat. Leonem narrat Plinius, *cum pro vaculis dimicat, oculorum suorum aciem defigere in terram, ne venabula expavescat: timet nimirum, ne timeat.* Alia est Christi, Leonis nostri de Tribu Juda, magnanimitas. Illene oculorum aciem defigat in terram ne tela aspiciat jam in se unum directa ad mortem inferendam? Videt ille à maximo intervallo militum hastas, videt fannes, videt catenas, videt flagra, videt clavos, videt Crucem; videt quidquid durum ac horribile contra se invidia ac crudelitas cumulare potuerunt: videt, & tamen erectus, nihil aciem oculorum detorquens, his omnibus adversus occurrit: *& ipse faciem suam firmavit, ut iret in Jerusalem.* Et timuerit hodie lapides, quos minabantur non re ipsa Judæi, sed in speciem Discipuli; *Rabbi nunc quarebant te Judæi lapidare & iterum vadis illuc;*

An

An lapides metuat pectus aeneum? *Eamus in Judeam iterum.*

IX. Quid autem? Non sufficit Christo non cedere discipulis, exaggerantibus difficultates, quæ ex parte operantis esse videbantur: etiam Martha, quæ illa proponit, quæ in opere suo se produunt, vincenda est. Hæ porro pro quantarum sunt virium in re nostra ad examinandos non paucos? Audiendum primò est, Mortuum jam esse quatrIduanum. *Domine, jam fæter; quatrIduanus est enim.* Ad evellendos abusus, qui tanto tempore inva- luerunt, quanto conatu, quantis viribus est opus? Quid tandem juvat moliri? Fixum ratumque est Mundo, vi- vere ut vivit. Statui possunt, decerni, præscribi, quæ lubet: sed aggeres isti non coërcébunt alveos tanto im- petu ex alto præcipientes. Statuatur quidquid placet, pergunt tamen Ecclesiastici ditare suos, quantumcum- que possunt: pergunt tamen Feminae aliorum se conspe- ctui feminudas offerre; Viri nobiles Tempa profanare garrulitate impudenti; in conventiculis adesse Cantri- ces obscenæ; Mariti interruptum cum alienis ludum avi- dius ludere. Multum agit in Dioecesi qualibet, qui membra sana servat à contagione. Velle non tantum sanare ægrotantia, sed etiam vitam jam mortuis & putre- scentibus restituere, prodigia sunt, quæ vim virtutem- que naturæ viribus majorem postulant. Sed parcius ista, Antistites Sacri, parcius: ubi est jurata illa promissio Pastoris officium quàm exactissimè faciendi? Hoc in eo situm erit, ut prava minoris momenti exempla tol- lantur, negligentur & non curentur enormia? Imò his persanandis plus operæ impendendum est. Omnes rerum magnarum conatus ardui sunt & difficiles, quis

De Patien-
tia.2. Cor. 13.
4. De Pa-
tientia.

negat ? num idcirco audendum nihil est ? Geminae sunt virtutes , quae prona ac facilia reddunt haec omnia : & quænam illæ ? Patientia , nî fallor , & Prudentia. His quisquis seriò studuerit , non cadat animo. Et Tolerantia quidem invicta quid non vincit ? *Fatigetur improbitas patientiâ tuâ* ; sic ardens ille Tertulliani Spiritus allocutus est aliquem , qui majore impetu , quàm constantiâ res aggrediebatur. Pardus , quam conspiciatus est oculis prædam , sæpe non assequitur , non quòd quamvis aliam bestiam velocitate non superet , sed quia varius admodum ac mobilis est. Ubi illam confestim non comprehenderit , mutat desiderium , & vestigijs non insistit. Eadem multorum est indoles. Non deest illis animus ad aggredienda magna pro DEI obsequio , verùm ubi in obices aliquos incurrerint , deficit illos constantia. Quid interim primo loco commemoravit Apostolus , ubi charitatis dotes tam profundè exactèque enumeravit ? *Charitas patiens est*. Hæc enimverò prima hujus virtutis dos est , Tolerantia. *Tolle illi patientiam* : ingeminat Sanctus Cyprianus , & *desolata non durat*. Quicumque in semitam reduxêre greges fœdè exerrantes , non id paucorum dierum spatio , sed longiore deinceps tempore perfecêre. *Corpora , quæ longo tempore extenuata sunt* , Hippocratis Aphorismus est , *lentè reficere oportet ; quæ verò breviter , brevi*. Quando malum aliquod prorumpit repentè , totùmque se exerit , tunc vera prudentia jubet , celeriter advolare ad illud opprimendum , tanquam in ovo aspidem : cùm tempore invaluit , *festinandum est lentè* , sed festinandum tamen. Ita Christus fecit. Ubi primùm in viam se dedit ad Lazarum , jam ab aliquot diebus tumulatum , non destitit unquam

quam

quam alia ex alijs imperare , quæ facerent ad finem , restituendæ illi vitæ , sed pedetentim. Substitit primò in via patienter , ad excitandam in Marthæ animo fidem , non minùs ferè , quàm frater erat , emortuam. *Dixit illi JESUS: resurget frater tuus.* Et cùm subinde promissio tam disertâ non sufficeret ad suscitandam , rem alloquio longiore peregit. Mox cùm Magdalena quoque eandem ferè impendisset operam , quæsiuit , etsi minimè ignarus , ubi locorum mortuus attineretur : *Ubi posuistis eum ?* Accessit cunctis , qui aderant , comitantibus ad tumultum , viso illo procul , turbatus est , miseratus , lacrymatus , & dolore gravi saucij more , *infremuit spiritu* : appulsus ad sepulchrum auferri iussit lapidem sepulchralem : *Tollite lapidem* : non enim hæc erat res , quæ adstantium vires superaret. Subinde oculis lacrymantibus in cælum sublatis , velut gratias acturus Patri , agnovit , quâ præditus erat , virtutem faciendi , quod nemo alius facere posset. Compellans dein elata voce Mortuum , clamat , *Lazare veni foras* : sic ut Mortuus , adjutus à nemine , promptè faceret jussa : *& statim prodiiit , qui erat mortuus.* Denique , quia hic prodierat *ligatus manus & pedes institis* , præcepit , ut solutis , quibus tenebatur , vinculis abire sineretur , quò mallet , seque verè revixisse demonstraret. *Solvite & sinite abire.* Quid , quæso , sit fas quærere , tam multiplici manuum opere erat opus ? An non momento consequi Christus poterat , quod tam multos fatigando perfecit ? Poterat utique : sed illud docere nos voluit , in ejusce momenti negotijs neminem sibi persuadere debere , quòd perducì ad exitum illa possint , nisi diuturnæ tolerantiz adjumento ; cùm hanc vel ipse adjutricem operis voluerit , quod

quod efficere momento potuisset. *Patientia opus! perfectum habes*, ajebat S. Jacobus. Consummati operis gloria non alteri, quàm tolerantia virtuti conceditur; tam charum DEO est, si illam exeramus.

X. Propheta Elifæus, non in Christi, sed Eliz Schola eruditus, cum ex Sunamitide intellexisset, impetratum nuper cœlo filium, immatura morte sublatum esse, Alumno suo Giezi baculum confestim porrigit, & accinge lumbos tuos, inquit, & tolle baculum meum in manu tua, & vade. Si occurrerit tibi homo, non salutes eum, & si salutaveris te quispiam, non respondeas illi, & pones baculum meum super faciem pueri: quod perinde erat, ac dicere, mox, ubi posueris, resurget à mortuis; ut supplevit Abulensis, quò suus verbis sensus constet, quem festinando absolvere Elifæus omisit. At ecce! ubi hæc audijt mulier sapiens, in tanti momenti negotio Alumni operam respuens, Magistrum ipsum præsentem voluit. Et verò Elifæus, ne mœstam porro affligeret, sequi eam dignatus est, nihil tamen dubitans, quin Sunam ante perventurus non esset, quin filiulus revixisset: eò tamen appulsus advertit: tam facili negotio rem confici non potuisse. Contactus enim baculi sui non tantum rem omnem non absolvit, sed vix ipse Elifæus totus suffecit. Si filiolum redivivum volebat, necesse erat, ut clauso cubiculi ostio, ingenti omnino tolerantia, ad staturam quinquennis pueri se contraheret. Atque ita vultum vultui, pedes pedibus, pectus pectori, manus manibus imponendo, cum gravi molestia, tempore non modico, quantum res postulabat, ut tenellum corpusculum letheo ex frigore recalesceret, incurvus, animam illam ex uno Mundo in alterum profugam, tandem revocavit; nec revocavit antè quàm divinam opem vehementer

4. Reg. c.

4. q. 43.

menter etiam atque etiam imploraret : adeò , cùm ad rem ventum est , magis illam arduam deprehendit , quàm crediderat ; etsi , quem ille vivis restituit , mortuus non quatruiduanus (ut deinde alter Christi) sed unus tantùm diei esset . Enimverò , Auditores Reverendissimi , nemo sibi persuadeat , quòd non levis momenti abusus , facili negotio tolli possit , & emendari : tolerantia insigni opus erit ; tantòque majore , quo longiori tempore ille obtinuit . Excitandus proinde est animus ad hanc adhibendam , pro negotij gravitate ac momento ; sic tamen , ne unquam illa non habeat comitem , aut veriùs ducem , Prudentiam : tam enim sine hac nihil rectè fit , ut in re nostra vix ab ipsa tolerantia distincta esse videatur .

Abul. in 4.

Reg. c. 4.

9. 29.

XI. Illud autem præcipuè perpendendum , quòd , ad reddendam mortuo vitam , satis non sit è servorum numero aliquem eò mittere (ut Elifæus sibi persuaserat) etsi loco literarum , quæ fidem creditæ provinciæ facerent , ipse etiam Pastoralis baculus traderetur , surdæ morti exhibendus : necesse est , Præsulem , Christi exemplo , ipsum ire . *Lazarus amicus noster dormit , sed vado , ut à somno excitem eum .* Sic ille . *Vado* , dixit , non *mitto* , ut facile poterat . Nec *vado* quomodo-cunque , sed adversa fronte vado contra incommoda , molestias , & discrimina quæcunque : jubet enim veræ Prudentiæ Lex , ut operibus præstantissimis manum non admoveat , nisi Princeps Artificum . Deinde non id exigendum est , ut quis è pravo mox fiat omni ex parte optimus : sed per gradus eundum ad summa . Equidem si Natura sensim opera sua ad debitam perfectionem perducit , aliud à Gratia , quæ suaviùs sua

efficit, expectandum non est. Si ad arboris radices calcem quis apposuerit, præcoces quidem ille fructus colliget, sed plantam ipsam enecabit. Quanto igitur præstat, solitam anni tempestatem ijs legendis expectare?

*Lib. de Pa-
cientia.*

Nihil impatientiâ susceptum sine impetu transigi novit, siqua Tertulliano fides, *nihil verò impetu actum, non, aut offendit, aut corrumpit, aut præceps abiit.* Abusus non nisi recto usu, & assuetudo prava, non nisi contrariâ tollitur: usus autem, nisi tempore, vires non accipit: tantòque id amplius quòd abusus quidem celeriter, rectus non nisi lentè invalescat. Sed reapse omne malum inde est, quòd desit in quotidianis laboribus ferendis constantia, sine quibus tamen non excogitari, non inveniri, inque rem deduci possunt apta ad finem propositum media: sic ut sæpe, quod prudenter cogitatum est, laboris impatientia irritum reddat. Adamantibus Bohe-miæ, quo minus eodem habeantur in pretio, quo ex Oriente allati, quid deest? Non candor, non Lux, non lævor, non ab omni labe puritas: sola deest durities. Si hodie oculos conjicio in tam multos illustres Præsules, quas non in ijs dotes observo? observo Prudentiam, observo morum integritatem, Doctrinam, Gravitatem, vitæ exempla egregia. Ut re nullâ cedant Antiquis illis, qui solidissimi Adamantes erant; plus fortassis constantiæ in rebus arduis quis in ijs desideret. Et tamen absque labore ac molestia nihil planè egregium geritur. *Nihil rerum ipsa Natura voluit effici citò* (sapiens Romanæ Eloquentiæ Præceptoris effatum est) *proposuitque pulcherrimo cuique operi difficultatem.* Vincatur difficultas constantiâ, & tandem docebit experientia, quòd DEO bene juvante conatibus de-side-

*Quintil. 1.
3. 6. 10.*

In diem Veneris post Dom. IV. Quadrag. 210

sideratus exitus responsurus sit. Et si in Judæam appellamus, non tamen saxeus irruet imber, ut nonnulli male cauti prælagiunt, qui id agunt, ut corporis nostri valitudinem sanitati præferamus. Animarum, illud ingeminando: *Rabbi: nunc quarebant te Judei lapidare, iterum vadis illuc?* Nea cum à sepulchro cippus removetur, aër inficitur, ut alij meticulosi occinunt; qui cum minus malum arbitrentur, connivere ad publica flagitia, quàm illa aperire, animo emendandi; ut terrorem nobis incutiant, clamant: *Domine, jam factet, quadriduanus est enim.*

PARS SECUNDA.

XII. *Quàm difficile surgit, quem moles male consuetudinis premit* (magno sensu exclamavit S. Augustinus ^{In Joann. c. 11.} de Lazaro agens) *sed tamen surgit. Surgit post vocem magnam.* Sed demus: quantumcunque vociferemur, non surgere tamen Lazarum, obistere inquam superbiam, perdurare abusum, scandalum non tolli, quid aget tandem Præsul ardentior, quàm felicior, ut excitet mortuos? dissimulabit, & feret tacitus? hoc equidem optimum factu est. Hoc semper inter nos & Christum intercedet discriminis, quod hic nemini non redditurus sit vitam, cui voluerit: nobis id incumbit, ut nihil omittamus eorum, quæcunque ad finem propositum facere videbuntur: quâ causâ de nobis scripsit Apostolus; *Unusquisque propriam mercedem accipiet, secundum suum laborem.* Ubi Sancti Doctores observârunt, quòd non scripserit, *secundum eventum laboris*, sed *secundum laborem*: non enim aliquid ultra hunc officij nostri ratio postulat: nunquam se ista ad negotij eventum

tum

Epist. 82.

tum porrigit, sed ad negotium tantum, sic tamen gestum, ut oportet. *Qui nihil omisit eorum, quæ fecisse oportuit, is jure merito corona sua dignus est.* Quæ fuit Pelusioræ in eum locum animadversio.

XIII. Utut autem ista se habeant, quantum ad negotij successum attinet, inculco denuò, ponatur omnis in DEO spes, & voti compotes erimus; cum dici non possit, quantum hæc divinæ opis fiducia possit, quàmque potenter DEUM inducat ad secundandos conatus, quos ipsius honori promovendo suscepimus. Dixi tamen, promovendo ipsius honori: hîc enim rei cardo vertitur, ne nostræ magis gloriæ, nostro honori propagando studeamus. Alexander Macedo, cum Porum Indorum Regem copijs cinctum & numero plurimis & robore validis, ad se venisse cerneret, ad secum de imperio decernendum, gaudio gestiens, gratulabatur sibi, oblatum par animo suo & viribus discrimen: *Tandem, ajebat, par animo meo periculum video.* Avertant Boni Superi, ne quis unquam Sacrorum Antistitum sibi gratuletur oblatam occasionem certandi cum hominibus obstinatis, ut appareat, quis durior fronte sit! Esset enim verò hoc gaudium hominis, cujus in animo nec scintilla arderet veræ charitatis; cui ingratus accidere nihil potest, quàm cuiquam debere esse molestam, etsi ad id necessitate compellatur. *Charitas benigna est*, Apostoli verba sunt, *non agit perperam, non inflatur, non irritatur, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati.* Nec ob aliud hæc omnia, nisi quia ex suis hostibus triumphare ipsa non vult, *non quarit, quæ sua sunt,* sed id unum spectat, ut DEUS de cunctis suis adversarijs

sarijs triumphet, & omnis in eum unum gloria redundet.

XIV. Hinc, si me opinio non fallit, istud unicè hac in re tenendum est: oportere, ut nostram ad vocem obsecundans resurgat Mortuus, nihil quod possumus non agere, nec tamen id citra omne dubium nobis semper promittere. Si miser omni nostro conatui obnititur, si immotus, si surdus perstat, si egredi è tumulto, Lazari exemplo, contumaciter renuit, quid tum agendum? an perstandum in proposito, sic ut ipso Mortuo magis obstinati nolentem surgere vi extrahamus è tumulto? Hoc equidem officij nostri ratio non postulat. Ac proinde, o quoties necessarium omninò est, ne obstinemus animum non antè quiescendi, quàm fiat, quod rectè etiam & sapienter jussimus: nec enim novum est, dum uni mederi malo publico pertinaciter volumus, nos alteri occasionem præbere, dum cum Præsule subditi colliduntur, utrisque ad non cedendum obfirmatis.

XV. Cùm missi à Servatore nostro in aliquam Samaritanorum urbem ad solum per eam transitum officiosè petendum, retulissent, nihil ab inhumanis illis impetrari posse, duo filij tonitruï Joannes & Jacobus tantâ irâ exarserunt, ut percuperent ultrices confestim de cælo flammæ descendere, quæ impios illos in cineres redigerent: *Domine, vis dicamus, ut ignis descendat de calo, & consumat illos?* Quid ad hæc Christus? an zelum hunc, parte aliqua non improbandum, laudavit, & ut volebant, fieri permisit? Imò truci ad eos vultu conversus detestari se ostendit tam insolita eorum studia: *Conversus increpavit illos, dicens: nescitis, cujus*

spiritus estis. Non venisse se ad perdendas, sed servandas animas: *Filius hominis non venit Animas perdere, sed salvare.* Habent profectò, quòd his è verbis discant, qui alijs præsunt: non evocandum confestim coelo ignem ad puniendos, quicumque meruère. Est subinde, qui clamet: Festinate, citò, ad arma, ad arma, prompta sint sacra fulmina, legantur publicis locis devota diris capita, & intelligant, qui talia ausi sunt, nos eorum iras ac furores contemnere. Bene habet. Quid autem; certumne est tanto tumultu plus boni, quam mali procuratum iri? si illud, fiat ita, per me licet: at si hoc potius, ut quid moræ aliquid, aliquid gratiæ non conceditur? Samaritani illi, qui tum in humanitatis leges tam non obiter peccarunt, & Christum exesse contumaciter jusserunt, omnes deinde alios & humanitate, & in Christo recipiendo promptitudine superarunt. Observavit hoc argutè Sanctus Ambrosius: *Samaritani citius postea crediderunt, à quibus hoc loco ignis ardetur.* Sed nil mirum. Illos Christi Alumnos non Animarum salus sollicitos habebat: urebat injuria, quæ se spreto dolebant: & eâ causâ tam laudati zeli prætextu ostendere volebant ijs, qui tam contemptim ipsos habuerant, quid possent, etsi pauperculi tantum Piscatores essent. Sed non est Ministrorum Ecclesiæ gloria, palàm facere, quid possint: nec enim aliàs laudi sibi duxisset Apostolus, ita loqui: *Factus sum infirmus infirmis ut infirmos lacrifacerem.* An hoc dicere Apostolus voluit, toties & se febris laborare, quoties è Fidelium numero aliquis morbo tentaretur? Miserum illum: ne unum quidem diem à morbo immunem vixisset. Id verba illa significant: Se quoties incideret in aliquem

in

Lu. 7. 12. c.
9. l. 1. c.

infirmum etiamnum, & debilem in Virtutum studio, se quoque potestate infirmum reddi: *infirmus infirmus*. Non vociferari se, non effervesce, non in furorem agi, non exerere confestim brachium armatum, sed amore ac blanditijs conari revocare ab exitio, quos immitis & sæva agendi ratio facilè in illud esset impulsura. Ita egregiè Apostoli dicta, non ego, sed sanctus Hieronymus interpretatus est: *Boni Rectores*, inquit ille, *magis per mansuetudinis levamentum student peccantes ab erroris laqueo eruere, quàm per austeritatem in foveam perditionis nantes propellere. Unde Doctor Gentium, factus sum, inquit, infirmus infirmis, ut infirmos lucrificerem*. Quisquis etiam cum debilibus etiamnum & infirmis spiritu potestatis suæ vim exerere non dubitat, occidet eos citius, quàm sanat. Sic non rarò Medici parùm experti peccant, qui fortibus remedijs enecant, quos mitiora servassent. Plus istis curæ est, ægrum sanare, quàm vitam ei servare: & tamen id agendum primò est, ut vivat, deinde ut sanetur. Nemo saltem nimia festinatione impellatur in præceps: toleretur potius, expectetur. Qui hodie non resipiscit, resipiscet cras. Solius Christi hæc prærogativa fuit virtus, ut primum ejus ad Imperium, statim surgerent mortui. Minus quidpiam alijs datum est: unde non solum Elifæus, Eliæ Alumnus, sed ne hic ipse quidem momento unico rem tam prodigiosam perfecere. Imò Elias, si voluit, ut vitam recuperaret Viduæ illius Sareptanæ filius, *tribus vicibus* conari debuit; nec nisi tertîa tandem, consecutus est, quod volebat. Sufficiat & nobis; Mortuos nostros tandem aliquando surgere. Nimum sanè postulat, quisquis vult, ut absque ulla mora reviviscant.

CONCIO UNDECIMA.

IN DIEM VENERIS POST DOMINICAM
PASSIONIS.

*Expedit, ut unus homo moriatur pro Populo
& non tota gens pereat. Joan. ii.*

Ostenditur, quàm infelix sit eorum Ecclesiæ
Ministorum ars, quibus curæ est, vel cum damno glo-
riæ DEI & salutis Animarum, tueri jura & commoda sua
caduca; etsi cæteròquin debita.

I. **Q**uis unquam persuadere sibi potuisset, sinu Cai-
phæ, Pontificis Impostoris, claudi (permittite mo-
ita loqui) claudi inquam alterum quodammodo Cai-
pham, vatem prudentem, sic ut momento eodem, eâ-
dem linguâ, &, quod plus est, ijsdem verbis, idem ho-
mo, diceret, & quod est optimum, & quod pessimum,
diceret verum, & falsum; loqueretur oracula, & deli-
ria? En tamen verba tam prodigiosa: *Expedit, ut unus
moriatur homo pro Populo: & non tota gens pereat.* Blas-
phemia hæc est horrenda & Diabolica, dum mortem
Christi justam pronuntiat; & simul est ecclæste Vati-
cinium. Quis igitur neget, aquilinis hodie oculis opus
esse, ut uno in homine personas tam diversas pervidea-
mus? Sed quia ejusmodi oculis Joannes donatus fuit,
en ut effatum hoc bellissimè explicando Caipham unum
discernat ab alio. *Hoc autem à semetipso non dixit, sed*
cùm

cùm esset Pontifex anni illius, prophetavit, quòd JESUS moriturus erat pro gente &c. Sed sit Historicus tantum Joannes, nec Interpretem eorum ipse agat, quæ scripsit. Nulla non, quantumvis infirma, acies discernet in allatis Caiphæ verbis verum & legitimum sensum à spurio, si fido placeat uti indicio, quod animus mihi est indicare. Tunc Spiritus bonus ore Caiphæ loquitur, & facit illum Prophetam; quando id politis verbis spectat, ut spirituale seu quod divini obsequii est, temporalis, seu caduci impendio redimatur, eâ ratione, quâ Christi vitâ mortali salus Animarum æterna comparata est. Tunc è diverso Spiritus nequam ore Caiphæ loquitur, eumque impostorem constituit, cùm vult, ut profana, Sacrorum pretio comparentur, quo modo Regnum conservare Caiphas conatus est impendio salutis Animarum, quam vivens Christus unicè procurabat. Duos hos, & pugnantes inter se Spiritus indicant nobis discrepantis Politices axiomata, uno expressa verbulo *expedit*. Spero autem ego me eâdem operâ, quâ unam refellam, alterius veritatem asserturum, dum in proparulo ponam, quàm parùm felix sit ars Ministri Ecclesiæ, qui studeat jura sua, & commoda caduca, etsi justa, tueri ac propugnare, etsi id absque Gloriæ DEI & Animarum jacturâ fieri non possit.

II. Hac equidem vice, si unquam, metudè ne vani mei sint ictus. Tela quidem in promptu sunt, sed scopum non video, ad quem ea jaciám. Prohibet me illum videre rara temporum istorum felicitas. Hoc igitur agam, si metam re ipsa nullam habeo, fingam me habere. Fieri quandoque potest (etsi, quæ DEI est Bonitas, nunc temporis non fiat) fieri inquam, potest,

rest, ut ad augendum numerum paratorum ad Imperia subditorum, atque adeò ad fines Ecclesiæ latius profere-
 rendos, aliqua in Dicecesi inter Clericos, quin & Sacer-
 dotes, illi cooptentur, qui ne quidem inter Laicos lo-
 cum merentur. Fieri potest, ut Roma, ad non amit-
 tenda lucra, quæ non magno labore comparantur, clau-
 sis oculis admittat Resignationes, quas dicunt, Titulo-
 rum, Beneficiorum, eorum etiam, quibus Cura annexa
 sit, factis in gratiam planè ineptorum & indignorum.
 Fieri potest, ut impositæ majoribus Beneficijs Pensatio-
 nes annuæ ab uno aliquo tam avarè & crudeliter exi-
 gantur, ut miseri Episcopi (quorum gloria magnam
 partem in eo sita est, quod Sacrorum Anathematum
 & fulminum minis coercere subjectos possint) hoc ipsi
 fulmine percussi mancant, quia solvendo non sunt.
 Fieri potest, ut minoris etiam momenti de causis, ob-
 ritum, thure inter sacra incenso quempiam honoran-
 di, perperam inductum; ob caput è sacro pulpito re-
 verenter inclinandi, ob salutandi in ipso templi limi-
 ne morem; ob sedem gradu uno alteròve altius emi-
 nentem, lites & jurgia cum Magistratibus civilibus per-
 petua serantur. Hæc, & alia ejusdem generis, etsi
 summo jure injusta non sint, lucrum tamen, siquid ego
 video, viris Ecclesiasticis majus non parerent, quàm ex
 eo consequerentur olitores, si plantas aquâ ferventi ir-
 rigarent; quæ si fructus tempestate anni certâ matu-
 raret, tolleret eosdem pro alia, & ipsas cum fructibus
 plantas (tam illa radici noxia est) suffocaret. Quæ
 tandem, Præsules, radix est, ex qua emolumenta hæc
 & bona fortunæ DEI Ecclesiæ proveniunt? an non ex
 ijs, quæ sacra sunt? Non possunt igitur caduca illa sine
 his

his sacratoribus subsistere, & tantum his servatis, illa etiam servari possunt. Et sit tamen, qui illa potius spectet, quam ista? Quin imò, haud secus ac illa, quæ in hortorum cultura ad radicem pertinent, præhabentur cæteris, hujus incolumitati tuendæ, pleræque curæ impenduntur, huic prospicitur, de hac cogitatur, in ea omnis ferè ars occupatur, ita in ipsa bonorum fortunæ cura præcipuam eorum radici sollicitudinem impendi convenit. Quid igitur prudentiæ habet, fortunæ bona & quæ caduca sunt, tanti æstimare, cum obtineri illa non posse probè perspicitur, quin vera illa bona aliquid capiant detrimenti? Eorum, quæ sacra & divina sunt, jactura certò subibitur: his igitur, tanquam radice, sublati pronum est judicare, quid externis bonis futurum sit.

III. Si filij Samuelis documenta hæc probè percipissent: næ illi haud paulò feliciores fuissent. Nota res est, Parentem ipsorum, quamdiu penes illum rerum summa fuit, nil aliud magis spectasse, quam ut omnis Populus alta in pace viveret, eaque causâ nihil ab illo exegisse tributorum, nulla acceptasse munera, quibus gravissimos labores ejus gratiâ exantlatos utcumque remuneraretur. Rapuit Populi animos ea abstinencia: unde curæ illi non fuit, de alio prospicere, qui Rempublicam administraret, sed satis habuit decedenti Patri filios subrogare, non dubia spe, quin illi paternis vestigijs essent inhæsurî. Verùm ubi isti parente jam ob decrepitam ætatem publicis curis non sufficiente, partem aliquam Reipublicæ attigerunt, primum fuit, ut damnaverent Patris sui stolidam bonitatem, pro tot Præfecturæ diuturnæ laboribus ne obolum quidem acceptantis:

mox contrarijs omninò studijs permisère se habendi cupiditati, accipiendo sine ullo rubore munera, nec pauca, nec parva, cumulando, congerendo per fas nefasque, venalem habendo Justitiam, cujus ad amissim Parens omnia gesserat. Sed quid ea re consecuti sunt? Id scilicet, ut non ipsis tantum viventibus, sed & toti eorum stirpi, quia & decrepito Samueli Parenti tolleretur, quidquid prærogativi juris ad eam diem obtinuerant. Seniores siquidem Populi Samuelem junctis studijs aggressi, disertè professi sunt, ferre se ultra non posse hunc administrandæ Reipublicæ modum. *Ecce tu senuisti, aiebant, & filij tui non ambulant in vijs tuis: consue nobis Regem, ut judicet nos, sicut & universæ habent nationes.* Atque ita, si gemini hi Senis optimi filij eadem, quâ Pater, suavitate, eâ propriorum commodorum negligentiam rem omnem administrassent, non erat, quòd metuerent, ne & ipsi Judicum Populi Israël gradu, locoque, ad mortem usque non potirentur. Sed quia nimis quàm parùm providi, *declinârunt post avaritiam, acceperunt munera, perverterunt judicium,* qui vixdum affulserat, stirpis suæ splendorem, extinctum viderunt, coacti & ipsi parere Regi electo, qui rerum novarum metu eos planè in ordinem redegit. Quàm proinde dubium non est parvipendere hæc externa & fortunæ bona esse certissimam sæpe ea consequendi viam! *Pecuniam in loco negligere, maximum interdum est lucrum,* rectè aiebat ille. E diverso non aliàs facilius eorum jacturam timendam, quàm cum nimis sollicitè & avidè quærentur. Quis ambigat, pecunias, quæ struendæ admirabili illi ædis D. Petri, Romæ, moli collectæ sunt, sancto & optimo fine collectas esse? Et tamen propter illam, quæ

Comicus
in Adelph.

quæ eleemosynas has affectabatur, umbram, quod profana sacris, aurum inquam Indulgentijs, procurentur, an ignorare possumus, quantum utriusque generis bonorum brevissimi temporis intervallo Ecclesia sibi ereptum ingemuerit? non ob aliud, quàm quia malevoli inde occasionem nacti sunt criminandi, & Ecclesiam ipsam tam avaram & rapacem fingendi, ut sacra ipsi pro unco servirent ad rapienda etiam illa, quæ solis manibus attingere non poterat. Ad Ecclesiæ Ministros non pertinet auctoritatem suam armatâ exercituum manu tueri: veneratione populorum stat illa incolumis? Hac autem amisâ, quid porrò à Populis sperent? sperabuntne, non defituros illos nudare ædes paternas, ut impleant vestiaria Christi, quod tantâ suâ voluntate primis illis sæculis factitabant? maceratuos se ciborum abstinentiâ, ut lautiores sacris Præsulibus mensæ apparentur? suis emigratuos ædibus, ut laxius in Vaticano Pontificia familia habitet? Venerationem autem nihil magis conciliat, quàm animus omnibus commodis superior, ut vel ejus, qui nos regit, plus satis hodie exemplo demonstratur.

IV. Non est nobilior alius quidquam efficiendi modus, illo, quo præstantissima quæque virtus operatur: hæc enim nullo sui emolumenti respectu operatur; Volvuntur Cæli, festinat sol, currunt stellæ, circumaguntur artificiosissimæ illæ sphæræ certis legibus: è tot tamen, quæ obeunt, itineribus ne unum quidem suâ causâ suscipiunt. Nostro bono cuncta illa moventur corpora. Si idem facerent omnes Ministri Ecclesiæ, prò quàm multi eos non admirarentur tantùm, sed & adorarent! haud secus ac tam multos cælestia illa

corpora cultores nata sunt, cum divinum quid videretur, in totum Mundum inferiorem tot depluere beneficia, & nihil vicissim ab eo unquam recipere. Nil penitus ambigo, quin cunctorum animos confestim ad se raperent, haud secus ac illos sibi arctissimè devinxit generosus ille Apostolus, qui dicebat! *Non quero quæ vestra sunt, ô Corinthij, sed vos.* E diverso quomodo rueri auctoritatem suam in Dioecesi suâ posset ille, qui animum præferret tam venalem, ut alijs pœnis non vindicaret leges sacras violatas, quàm multis pecuniarijs, & subinde non sineret argenteum hunc torrentem suo alveo ad causas pias decurrere, sed omnes planè ejus undas, obliquis canalibus in putridam emolumentorum propriorum paludem derivaret? essent statim, qui dicerent: non id agi, ut abusus tollantur, ut publica flagitia emendentur, sed potius ut instar agri, quavis anni tempestate feracis, excolantur: proscinderentur non inepto sarcasmo avari Antistites, quòd verè eorum sint è numero, qui *peccata populi comedunt*, emanaret in vulgus Glossa, quâ textum illum interpretatus est sanctus Gregorius Pontifex, argutè admodum ludens: *Cur, quærebat ille, peccata populi comedere Sacerdotes dicuntur, nisi quia peccata delinquentium fovent, ne temporalia stipendia amittant?* Nullis igitur verbis satis explicari potest, quantum juvet ad debitam venerationem conciliandam, efficere, ut palàm omnibus appareat, Ministris Ecclesiæ Sacra præ caducis cordi esse; etsi hæc etiam fortunæ bona, non minùs justo illis titulo debeantur, quàm olim Tribui Levi, quæ à cæteris Tribubus tantâ fide & curâ alebatur.

V. Præfules Reverendissimi, potestne sanctius aliquid esse, ac religiosius, quam idola, ab insano Mundo adorata & erecta, in terram deicere? Lucos excindere? delubra evertere? mille in frustra, invicti brachij robore, Altaria comminuere? Et tamen cum ista olim facerent victrices copix, vetuit DEUS horum fragmentorum, sive ex metallo, sive ex marmore, sive ex ligno, ad comburendum idoneo forent, quidquam domum asportari. Quid ita? an quia metuebat, ne illa adorarent? non existimârim: cum frustis illis jam omnis Idoli forma ac figura adempta esset. Sed ut nemo non videret, Populum tam incenso, sanctoque studio, omnem Idololatriam abolitam velle, nullo penitus emolumentorum suorum respectu. Hæc fuit magni Patris Augustini sententia. *Cum Tempia*, inquit, *Idola*, *Luci*, Epist. 154. & *si quid ejusmodi, data potestate evertuntur, quamvis manifestum sit, cum id agimus, non ea nos honorare, sed detestari; ideo tamen in usus nostros privatos duntaxat, & proprios, non debemus inde aliquid usurpare, ut appareat, nos pietate ista destruere, non avaritiâ.* O verba Augustino digna! inter hæc autem an animum advertere placuit, Auditores, ad illa præcipuè, *ut appareat?* in hoc potissimum momentum vertitur: non enim satis est, vos ad studium abusus tollendi, recto impelli sine, qui tamen aliorum obtutum lateat: parùm, imò nihil id proficeret: debet insuper id ipsum apparere. Atque hâc causâ, quàm cautè ac sollicitè administranda sunt omnia, dum tot execrandis Idolis bellum movemus, ut non re ipsa tantùm impellamur, sed *ut appareat* nos solius divini honoris studio duci: *ut appareat* non impelli nos auri argentique amore: *ut appareat*
non

non gloriam æstimationemque propriam quærî : *ut appareat* non altiore prensari dignationis gradum : *ut appareat* non Juris nostri tuendi studio nos agi : *ut appareat*, nihil planè eorum nos movere, quæcunque sibi maligni fingunt, qui aliorum studia interpretari non nòrunt, nisi ex ijs, quibus ipsi ducuntur ! Prò quantus labor est, has etiam umbras impedire ! Nonnunquam tam arctè inter se connexa sunt emolumenta sacra cum temporaneis, etsi revera animus illa præ his spectet, ut appetit ostendere ipsis Principibus oculatissimis non alio, quàm debito ordine ista spectari, opus sit, quod in Ecclesiæ Ministris attentionem requirat perspicacissimam. Et tamen quàm hac in cura & attentione illos oportet excellere ! ô quàm istam oportet esse singularem ! Ratio ejus rei, siquid video, hæc est. Ardens illud studium, quo non aliud propugnatur, quàm bona hæc externa, & fortunæ, etsi sanctum sit in Ecclesia, vulgo tamen parvi admodum fit. Est hoc studium perquam sanè facilè, cùm illud non rarò excitari possit solis hominis, quem ajunt, veteris viribus (sufficere inquam ad istud excitandum potest sola illa congenita propensio, quâ in bona sensibus objecta vehementer admodum ferimur) & necesse non sit, ad id operam hominis novî adhiberi. Hoc autem cùm ita sit, quomodo tandem hoc studio venerationem sibi conciliabit Minister Ecclesiæ, cùm eodem etiam, qui de sæculo sunt, sæpè longè vehementiùs exardescant ? Magnam sanè laudem meretur, videre nonnunquam Episcopum magno animo possessionem bonorum Ecclesiæ suæ tueri adversus eos, qui eâ deturbare conantur ; defendere prioris loci dignitatem, tribunalium jura, prædiorum limites, Patro-

ni prerogativos titulos & quæcunque alia fisco debita sunt bona, sine quibus sacra durare & conservari diu haudquaquam possunt. Meretur, inquam, hoc laudem maximam; non tamen tantam, quæ sufficiat ad illum Sanctorum numero adscribendum, dum adhuc inter mortales degit. Quæro enim ex eo, qui Apotheosin hanc promovere jam nunc velit: Qualis is est in lustranda sua Dicecesi, & partibus ejus maximè incultis & horridis? quàm tenero affectu egenos complectitur? quàm charitate agit cum Peccatoribus? quantâ fidè distribuit Beneficia, digniores semper præferendo? quoties, & quomodo ex sacro suggestu perorat? qualis in allòquijs, qualis & quàm sedulus in negotijs alijs? quàm vigili oculo observat, ne oves sanæ contagione à scabiosis afficiantur? animi impetus quomodo frenat? quàm mitis est? quàm bellè novit beneficia etiam maleficijs reddere? Hæc, aliâque ejusce generis opera, quæ nemo, nisi singulari DEI gratiâ adjutus unquam præstiterit, hæc, inquam, sunt lydius ille lapis, quo experimentum capi possit, quali tandem in DEUM amore feratur ille Antistes, tam cæteròquin dignitatis suæ tuendæ studiosus, ut sanctum Carolum referre videatur. Solus iste propugnandæ dignitatis ardor, etsi & debitus & laude dignus, negotium non absolvit.

VI. Fateor, Auditores, hærere me stupore prorsus attonitum, cùm observo, quàm parùm DEUS sibi probari ostenderit miserorum Sichimitarum studia. Hi Principis sui Sichem oratione persuasi decreverunt omnes sultrum pati, & amplecti Ritus ac Sacra eorum, qui soli tunc in terris verum Deum adorabant; filiorum inquam Jacob. Impulerant equidem eos ad rem tam ar-

duam decernendam pollicitationes, quibus dicti filij (vehementer raptu Dinæ Sororis suæ contra eos antea irritati) ipsis, etsi fide malâ, sponponderant, quòd connubia cum ijs contrahere, atque adeò ad communionem bonorum, quæ possidebant, omnium, gregum, auri, argentique, quibus peregrini illi sanè quàm abundabant, admittere eos velint, quæque tunc vagi ijs locis fixerant tabernacula, fixis ac stabilibus sedibus permutare. Nihil tamen in hoc Sichimitarum decreto quis facillè inveniet, quod vitio illis verti posset. Quid enim re ipsa decreverant? quid, nisi veram Religionem, vera Sacra amplecti? Tam nihilominus non placuit DEO, ut permitteret cunctos gladijs filiorum Jacob ad internecionem deleri, qui nihil aliud artibus suis spectârunt, quàm ut vindictam de injuria sibi illata, qualem optabant, sumere possent. Dicat jam, qui novit, hujus eventûs causam. Num fortassis Sichimitæ in speciem tantùm ista promiserant, non staturi postmodum pactis, sed ad sua mox redituri Idola, quæ fuerant execrati? Haud equidem: verè enim sectionem illam, acerbi cruciatûs plenam, subierant, animò propagandi in pòsteros, Ritus cum illa sectione connexos. Unde non est vero simile, admisisse illos quidpiam, quod DEI iram proritarret, cùm religiosè potiùs eundem coluerint. Ita quidem se res habet: diffiteri tamen non possumus, adhuc omnia Sichimitas suorum commodorum studio impulsos. *Si circumcidamus masculos nostros, ritum Gentis imitantes, & substantia eorum* (en totam solàmque admixtæ circumcisionis causam) *& pecora, & cuncta, quæ possident, nostra erunt.* Prò viles, & abjectos animos! quomodo proin poterat DEO placere opus, etsi Religionis videretur?

retur? Tolerârunt sectionem sensûs, in ætate tam ad-
ulta, acerrimi, duram sanè atque molestam. Eadem
interim natura, quæ dolorem tam acrem senserat, par-
te alterâ subministravit ipsis vires ad eum ferendum ne-
cessarias, dum in ipso cruciatûs sensu animis singulorum
objiciebat commoda ex-affinitatibus, patrimonijs, & no-
minis fama, quam vicinis à gentibus ex novis illis Riti-
bus acceptatis erant consecuturi. Nemo proin sibi adu-
letur eâ cognitione, quòd opera, etsi magna, etsi diffi-
cilia ac molesta, ad quæ vires sufficientes suggerere po-
test Amor sui, gratum illum charumque DEO sint effe-
ctura. Non ita erit. Non faciunt DEO singulariter
charos, nisi opera solius Gratix. Et verò hæc ipsa etiam
inter Mortales æstimationem nobis conciliant.

VII. Quàm igitur plenum probro futurum esset,
si unquam plures Ecclesiæ Ministri viderentur sua stu-
dia solis bonis caducis propugnandis addicere, & ne vel
tantillum eorum amitterent, dicere aliquando non e-
rubescerent. Si ea in re Animarum salus patitur, vide-
rit illo, qui ansam discordiæ præbuit. Si pravi abutun-
tur licentiâ gestandorum armorum, tanquam publicis
litteris id juris consecuti; si prædæ aguntur impunè, si
exces perpetrantur connivente Magistratu; si alicubi
ipsa etiam sincera Religio propter lites de Privilegiis, o-
stentatis magis, quàm legitimis, periclitatur, quis im-
pediet? In hoc unicè rei cardo vertitur, ne quidquam vel
minimum Juris decedat: ut subjectio propugnetur; ut
quæ statuta sunt, executioni mandentur: ne à foro
competente lis ad forum non competens devolvatur. Si-
quando unquam Ministri Ecclesiæ hæc sequerentur axi-
omata, credatne quis, eos majori confestim in Mundo

Leg. 1a.
Tabul.

In Monit.
ad eundem.

observantiâ colendos, quàm nunc colantur, dum plerique contrarijs omnino axiomatis se vitamque suam moderantur? Mihi sanè id nemo persuaserit. Etsi enim tuendæ dignitatis studio ardere, laudem in ijs, qui ad clavum sedent, mereatur maximam; quæro nihilominus ego: quid tandem est, quod in omni Republica bene constituta præcipuè spectandum? an non Animarum salus? *Salus Populi suprema lex esto.* Hæc fuit semper, & est Lex cujusvis Reipublicæ, non dicam Saceræ, sed Sapientis. Quam igitur commendationem mereri posset, si, cum ea, quæ exempli causâ à me adducta sunt, evenirent, nonnulli ardentissimum studium præferrent non circa ea, quæ primo loco à Magistratu, maximè Ecclesiastico, curanda sunt, sed circa ea, quæ secundo, tanto intervallo illis inferiora? An non nos ipsi sæculi Principibustories inculcamus, quanti inter sit, primo semper loco, & ante omnia habere, quæ ad divinum obsequium spectant, revocando in memoriam verba, quæ tanto ante tempore Pontifex Maximus Agapitus ad Justinianum Imperatorem scripsit? *Non alius est Imperij vestri beator proventus, quàm Religionis augmentum.* Quis igitur nos non oblitos dicet veritates tam egregias, quas alios docemus, si unquam pro juribus in bona fortunæ tanto ardesceremus zelo, ut in tela & enses irrueremus medij; pro Animarum autem bono ac salute tam nullo igne incalesceremus, ut quælibet oborta difficultas conatus nostros infringeret: si gregi indigo de meliori pastore, molestiarum & fastidiorum metu, non prospiceremus; si periclitanti puellarum pudicitia, pravæ Adolescentum educationi, administrandæ justitiæ, Morum in Clericis honestati sollicitè

Illicite non intenderemus? Non tacerent, qui minus bene de nobis sentiunt, nec melius volunt: sed profana præ Sacris nobis cordi esse clamarent. Affirmarent, hoc non esse aliud, quam illâ se regi sinere sententiâ, quam hodie nefarius Caiphas pro suo tribunali pronuntiavit, quando non ut Vates Veridicus Gentis Hebrææ, sed ut perfidus Pseudopoliticus locutus est: hac autem ratione jacturam pateremur Sacrorum, quæ tam non juxta dignitatem curavimus; sed illa fortunæ & externa bona, nequaquam colligeremus, quæ tota quantâ sunt, Sacris & Divinis nituntur; haud aliter sanè, ac omnis planta suam radici debet incolumitatem, sinè hæc nunquam pullulatura.

PARS SECUNDA.

VIII. Sacris ac Divinis ita ritè procuratis, bonorum quoque fortunæ cura ac defensio tam non est damanda in Ministro Ecclesiæ (ut non rarò sibi rudes aliqui persuadent) ut recta potius sit ac sancta, sic ut quis illam negligeret, gravem utique noxam conscisceret: cùm passim Pontificum Decreta ac Canones eos fulminent, qui fide illa non bonâ administrant. Est tamen, ut in quavis alia, sic in hac defensione proum, modum non tenere, & ut ajunt, non servare moderamen inculpatæ tutelæ. Et hæc est unica illa ratio, in qua excedere præfixos limites in re nostra, quis possit, non quidem pravitate, sed fervore, qui nonnunquam in Præsulibus non tam prudens & cautus, quam vehemens esse solet. Vetat Lex à Monacho, sine quantumvis sancto eo loco Crucem statui, ubi publica dari specacula solent: ne paulatim populo ea re quid Juris a-

L. neque
Monachus
C. de oper.
publ. l.
de crui-
mus C. de
Episc. &
Clericis.

dimatur. Quamto id minusliceret, si de Principis su-
premi iure ageretur? Audirentur confestim querentium
voces: eâ re id agi, ut limites proferantur. Ad rem, ad
rem, clamarent, non sinatur id lignum ne ad unam
quidem diem stare: dejiciatur, prosternatur. Sic haud
fanè difficulter accidere posset, ut tam non adoraretur
venerabile illud Lignum, erectum loco non suo, ut po-
tius in frustra abiret. Hinc S. Bernardus, vir cæterò
tam divini honoris studiosus, gravium ejusmodi pertur-
bationum metu non dubitavit invehi in nescio quos An-
tistites, qui ne Decessoribus suis quidquam concedere
viderentur, irritari se sinebant ad arroganda quædam
in Ecclesijs jura, eaque propugnanda non sine civilis
potestatis injuria. *Ipsi sunt, en ipsissima Melliflui ver-
ba, ipsi sunt, qui nobis dicere solent: Servate Sedis vestra
honorem. Decebat quidem ex vobis, commissam Ecclesiam
crescere: nunc verò saltem in illa, quam suscepistis, maneat
dignitate. Et vos enim vestro Prædecessore impotentiores? Si
non crescit per vos, non decrescat per vos. Hæc isti: Christus
aliter & suavit & gessit: Reddite, ait, quæ sunt Cesaris Cesari,
& quæ sunt DEI DEO. Hæc Mellifluus in doctissima illa
sua ad Archiepiscopum Senonensem Epistola. Nec mi-
rari debemus hæc ejus sensa. Nimium quantum in-
terest vigere in Ecclesia concordiam inter Sacerdotium
& Regnum, quam tamen dolemus tam esse raram: un-
de ne quis illi obex ponatur, censeo remittendum po-
tius subinde aliquid de rigore clementer & moderatè,
quàm summo jure obstinatè utendo malum exacer-
bandum.*

IX. Dignus notatu est summus ille rigor, quo
DEUS veteri in Lege voluit ut suis singuli ex Tribu-
bus,

bus, & non ex alijs, conjuges ducerent. *Omnes viri* Num. 16.
ducent Uxores de Tribu sua. Duas tamen Tribus hac à
 Lege disertis verbis DEUS eximias esse voluit; Tribum
 nimirum Levi, & Tribum Juda. Sic ut multos legere
 sit ex Tribu Juda, qui ex Tribu Levi aliquas sibi Matri-
 monio copulârint; cùm ex hac alij inde conjuges pe-
 terent. Arridet ratio, quam affert Liranus, cùm ad
 propositum nostrum sit aptissima: Tribus Levi erat Tri-
 bus Sacerdotalis; Tribus Juda verò Tribus Regia. Ut
 proinde nôssent omnes, quanta debeat esse Sacerdotum
 cum Regibus conjunctio, permisit DEUS jure præroga-
 tivo mutua inter has Tribus conjugia, alijs omnibus, non
 unâ de causâ, planè vetita. *Fuit concessum, ut Sacerdos* Levit. c.
posset accipere uxorem de Tribu Regia, ut & Rex, qui præ- 11. B. 14.
esset in temporalibus, & Sacerdos, qui præset in spiritua-
libus, essent magis concordēs: quod ad bonum regimen Po-
puli conducebat. Et sanè, si singulas libeat Hæreses ob-
 servare, quæ latius per Orbem Christianum grassatæ
 sunt, videre erit, nullam tandem earum extinctam pe-
 nitus vi fulminum è Vaticano vibratorum. Necesse fuit
 Vaticani Anathemata Principum proscriptionibus adju-
 vari, & domari contumaces gladiatorum ministerio, qui-
 bus eâ etiam causâ Principum dexteras cælum armavit.
 Hoc spectabat S. Isidorus, cùm Canonem illum notari
 dignum scripsit: *Sæpe per Regnum terrenum Cœleste Regnum* 32. q. 5. c.
proficit, ut disciplinam, quam Ecclesie humilitas exercere Principes.
non pravalet, cervicibus superborum Potestas Principalis
imponat. Hæc autem cùm ita sint, sicut Potestas civi-
 lis Sacram Armata manu contra perfidorum assultus
 propugnare, sic è diverso Sacra id agere unicè debet, ut
 sua Civili intacta sint jura; atque ita quamquam, ubi
 hæc

hæc noxia] Religioni moliri videretur, fortiter compe-
scenda sit; revereri tamen illam convenit; ubi hæc re-
verentia, etsi nimia, nihil affert Religioni detrimenti.

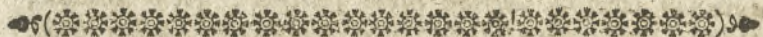
X. Cùm Pharisei nuntiassent Christo, nisi se è
Galilæa, in qua tum divini verbi sementem tanto fru-
ctu spargebat, subduceret, ab Herodè interficiendum,
propterea quòd tam multi ipsum assectarentur, *Exi, &
vade hinc, quia Herodes vult te occidere*: ostendit is, se
tam nihili facere superbi Regis molimina: ut mox re-
sponderit: *Itane, ego me subducam? Ite, & dicite Vul-*
*pi illi: Ecce, ejicio demonia, & sanitates perficio, hodie &
cras, & tertia die consumor.* Alia tamen vice, cùm Ex-
actores Herodis Christum ipsi accessissent ad petendum
tributum duorum in singula capita nummorum, drachi-
mam appendentium, quos ille quotannis ut Rex Gali-
lææ, Româ approbante, exigebat, quid fecit Christus?
an asperè in eos invehit? an facessere cum indigna-
tione jussit, & Regi nuntiare: quâ audaciâ illè, vilis-
simus & precarius terræ Rex, cœli Regem ut sibi sub-
ditum tractaret? Imò admirabili modestiâ ad Petrum,
qui, quid Publicani postularent, retulerat, conversus,
asseruit, se quidem ut Regis Regum filium communi-
utique cæterorum lege non teneri: *Ut autem, pergebat,
non scandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum,
& cum piscem, qui primus ascenderit, tolle, & aperto o-*
re ejus invenies staterem. Illum sumens, da eis pro me,
& te. Quis vestrum non miratur in Christo Servato-
re modum agendi tam diversum? Si tantopere ipse ti-
muit scandalum, etsi non justum, cur illud antè non ti-
muit, cùm per Phariseos ipsi tam liberè respondit, ut
contumeliam intulisse videri posset? *Dicite Vulpi illi.* Mi-
nusne

nūne scandalum videtur, Regem verbis injuriosis lacerare: quàm negare tributum paucorum obolorum? Non id quidem: sed observare discrimen. Cùm Herodis nomine peteretur quidpiam Animarum saluti repugnans (ut tum repugnabat omiſſa in illis oris prædicatio) de detrimento agebatur ordinis altioris: unde Christus nihilo pluriſ ea in re æſtimans Regem, quàm poſtremum quemque de plebe, offenſam non timebat. Verùm ubi id petebatur, ex quo nullum in Animas periculum redundabat, ut erat tributum, de lucro aut damno rei caduæ tantum agebatur: in hoc autem Chriſtus cam rationem Regis habuit, ut modum non tenuiſſe videretur: cùm enim non haberet, unde ſolveret, etiam prodigio utendum cenſuit, ut inveniret. Cavit tamen, ne ea re ſuæ immunitati ab ejusmodi oneribus obefſet: atque ideo proteſtatus primò eſt, nullo jure à ſe tributum exigi: ſubinde autem cùm daret, ſolenter priùs admiſſum à Petro errorem correxit: à Petro, dicebam, admiſſum: hiſ enim, ut erat vir rectus, & fraudibus quàm non inſtructus, tam obnoxius, cùm interrogàſſent Procuratores Regij: *Magiſter veſter non ſolvit didrachma?* nihil hæſitans reſpondit: *Etiã*, quod idem erat ac dicere: *Solvit.* Quid autem, *ſolvit?* abſit enim verò. Qui tributum non debet, dat, non ſolvit. Eapropter Chriſtus non dixit, *ſolve eis pro me, &c.* ſed *da*: ut conſtaret, ſe pecuniam petitam dare ut donum, non ut Tributum. Dabat tamen: cùm enim inde à Pompeji Magni tempore Romani Imperatores Tributum iſtud nemine contradicente exegiffent, nolèbat Chriſtus anſam præbere ſuſpicionibus, quaſi & ipſe Galilæus natione, adhæreret Judæ Galilæo, qui ſub ipſum

hoc tempus res novare cœperat, & Populo se duzem præbens, negabat posse salva religione alteri, quàm DEO, tributum pendere Gentem tam singulari favore à DEO Electam. Aptissima hæc erat materia, ad turbas periculosissimas inter Potestatem Sacram & Profanam ferendas: ad has autem vitandas. mediam Christus, incredibili prudentiâ, ingressus viam, utriusque jura intacta servavit.

XI. Cæterum duobus his factis, tam in speciem inter se pugnantibus, quæ jam nunc commemorata sunt, cedendi Herodi, & non cedendi; cedendi, quando petebat pecuniam, etsi non debitam; non cedendi, cum volebat, ut verbi DEI prædicandi officium, omitteret, mirâ quadam ratione Christus affirmavit id, quod erat Dissertationis hodiernæ argumentum præcipuum: *Expedi* nimirum impendio bonorum hujus vitæ caducorum redimere bona Animæ & divini obsequij mansura, juxta Oraculum cœleste, prolatum à Caipha Vate veridico: pro caducis autem nunquam *expedit* jacturam facere bonorum æternorum; id quod tamen idem Caiphas Pontifex Impostor nequisimus affirmârat.

CONCIO DUODECIMA.

IN DIEM MARTIS HEBDOMADÆ SANCTÆ.
PASSIO DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.

*Convenerunt verè in Civitate ista adversus
sanctum puerum tuum JESUM, quem un-
xisti, facere; quæ manus tua, & consilium
tuum decreverunt fieri. S. Petrus. Act.
Apost. c. 4.*

Mundum non vidisse unquam opus nec ju-
stum magis, nec magis injustum, quàm cruciatus
& mortem Servatoris nostri.

I. **D**EUS nostrâ causâ factus *Vir dolorum*, DEUS vir-
garum plagis lividus, DEUS spinis lacerus,
DEUS clavis perforatus, DEUS denique post tres luctu-
funestissimæ horas in cruce moriens, idea est operis tam,
nescio insolentis dicam potius ar magni, ut nec ipsa qui-
dem, quæ nihil non potest, potentia sola illud numeris
suis possit absolvere. Neesse est, ut præter Patrem cœ-
lestem multi etiam alij aliquid operæ conferant ad per-
ficiendum opus tam inauditum: ut aliquid conferant
Judæi, aliquid Ethnici, aliquid Præses Pilatus, aliquid
Herodes, aliquid ejus exercitus, aliquid omnes illi Li-
ctores ac Carnifices, de quibus cum DEO loqui voluit
S. Petrus, dum dixit: *Convenerunt verè in Civitate ista*

adversus sanctum puerum tuum JESUM, quem unxisti, Herodes & Pontius Pilatus, cum Gentibus & Populis Israël, facere quæ manus tua, & consilium tuum decreverunt fieri. Prò quàm inter se diverſi ſunt iſti Artiſces! Non poſſunt igitur manus eorum perficere opus niſi ſummè prodigioſum, quod aptiſſimè ſapientiſſimèque ſimul, & ineptiſſimè ſi conformatum; digniſſimum ſimul & abjectiſſimum; pulcherrimum & turpiſſimum. Novit ars ita conformare imaginem aliquam, ut uno viſa ex latere Genium cœleſtem, ex altero autem ſtygium referat. Talis mihi videtur illata Chriſto mors. Si hanc contemplor ea parte, quâ eſt idea mentis Divinæ, agnoſco illam opus Juſtitie Divinæ Nobiliſſimum ac perfectiſſimum, ſic ut nullum unquam excellentius molita ſit: Si autem contemplor parte alterâ, quâ eſt artefactum humanum, agnoſco illam opus Injuſtitie humanæ tam perverſum, ut perverſius illa moliri planè nullum poſſit. Unde conſtitui imaginem tam ſimul viſu horridam, & tam elegantem proponere hodie oculis anguſti cœcus Sacerdotalis, quem hic aſpicio, ut ille, tanquam Jdex, ad cujus forum hæc cauſa quàm maximè pertineat, conſideratis Artiſcium tam diſſimilibus & pugnantibus ſtudijs, decernat tandem, pro ſua æquitate, quid cuique eorum debeatur, illudque re ipſa det ſingulis: DEO quidem tributum laudum & encomiorum propter Juſtitiam operis: homini verò mercedem opprobriorum & execrationum propter Injuſtitiam. Ab hac ut ordiamur

II. Gravis ſanè injuria eſt, velle vitam eripere Innocenti. Non tamen eſt hæc ſumma. Summa eſt, jure illam velle tollere. Hoc omnino, hoc eſt Juſtitiam mutare in venenum præſentiſſimum: *Convertere judicium*

rium in absinthium, ut Propheta Amos locutus est: hoc enim est velle ut iniquitas scaturiat ex æquitate: *inde nascantur injuria, unde jura nascuntur.* Hoc autem ex genere fuit injuria detestabilissima, quæ Christo illata est. *Causa tua*, quæ sunt ipsa Jobi verba: *Causa tua quasi impij judicata est.* C. qualiter & quando
1. de accusat.
Job. 36. 17.

III. Quatuor sunt, quæ Judex cum reo jure facere potest: illum capere, quæstioni subicere, torquere, damnare. Audiat nunc unusquisque, quanta perversitate omnibus his in Christo Solymæ Tribunalia abusa sint. Sed quid dico; audiat? videat potius, videat: jam enim omnis satellitum & lictorum turba, instructa fustibus, hastis, bipennibus, ingentique facum pompâ, ad eum capiendum, noctis inter ac diei confinia, Juda tantæ rei Duce, magno apparatu adventat. Sed sistite tantisper. Antequam Judæ, capiendi talis viri negotium, daret Senatus Judæorum, quibus eum indicijis fontem credidit? Novi equidem, quod *Evidentia patrati sceleris non indiget clamore accusatoris*, ut rectè lex pronuntiat. C. evidentia tit. de accusat. Quid autem? an Christus itinera latrocinij infestabat? Quæ passim de eo volabat fama, alia non erat, quàm quod, *bene omnia fecit.* Biduo ante obviam progressæ turbæ triumphantis ritu in urbem induxere: cinxerunt eum coronis olivarum, festivum præana acclamârunt, egregijs sanctitatis encomijs eum exornârunt. *Benedictus, qui venit in nomine Domini.* Si igitur nec quidem ad inquirendum de reo procedi potest, si desint indicia, ad capiendum quomodo progredi licet?

IV. Et verò, quoniam tam bellè novit Judas omnem locum, in quo Magister ejus versari solet, videamus, quæso, videamus, quò rectè contendat, quam ille

ducit, cohors, ut Christum ipso in scelere deprehendat? an ad probaticam, non longè à Templo disitam? non equidem; ibi enim loci Christus cunctis summè plaudentibus sanavit miserum illum, tot annorum difficilimo morbo implicitum. Ad radices Montis Tabor? sed ibi ille scedissimam pluribus lepram momento absterfit. Ad littus Tiberiadis? hìc ille malaciam reddidit animis, quos spiritus feri pessimè vexaverant. An ad Castellum Marthæ & Magdalenæ? at hìc ille scerentem jam & putrescentem Lazarum evocavit è tumulo, ut cum vivis denuo conversaretur. Quò igitur, quò se conferet, ubi alia de eo extet memoria, quàm acceptorum ab eo beneficiorum? non frustra fatigemur, Auditores. Novit Judas hortum, in quo Christus amat nocturnum tempus inter preces cum Alumnis suæ disciplinæ transigere: & verò jam huc cùm tot satellitibus appulsus alta contemplatione defixum offendit. Non rectè dixit. Imò invenit ipsum paulò antè ab Oratione avulsam prodire obviam, præseium futurorum, ut se capiendum offerat. Heu Juda, quâ tu fronte, quâ audaciâ poteris tradere canibus Dominum, qui tam multa in te contulit: Siste, siste. Priusquam figas illi, quod meditaris, tam proditorium osculum, rem diligenter considera; prodere enim, & prodere pro paucis numulis, facinus est tam abominandum, ut tu ipse tibi guttur laqueo sis fracturus, impatiens probri in te ex eo redundantis. Sed quid speramus permovere venalem animum? Id agamus potius ut perpendamus, quo jure abripiatur in vincula, qui quocunque demum loco quærat, aliud agens non invenitur, quàm aut bona maxima in omne mortalium genus conferens, aut hæc illis petens? Noverat Christus,

Judam furem esse : quia tamen , ut sanctus Ambrosius observavit , à nemine ad ipsum de furto delatus erat , sic eum habuit ut abstinentissimum. *Sed quia non fuerat accusatus, minimè abjecit.* Quis proinde induxisset in animum , futurum ut hic ipse ipsissimus Judas esset tractaturus Christum ut furem ? Dixi tractaturus esset , ut furem : quæro enim ex vobis. Si illa servorum turba , quæ ad eum capiendum in hortum se contulit , prodixisset ad capiendum non aliquem de crimine suspectum tantum , sed contra latronem jam damnatum , quomodo illum habere inhumanius potuisset ? Sanè aliud ipsi facere non debebant , quàm cautè ductum sistere tribunali. Cur igitur illum raptant per solum , ut bestiam ad macellum ? cur pugnis contundunt , cur calcibus impetunt ? cur impulsibus protrudunt ? Hoc est partes implere Carnificum , non militum aut satellitum ! quæ igitur hæc major injuria ? Si enim contra quemcunque reum ita proceditur , ut primò discutiaturs causa , dein pœnæ infligantur : *non enim* (si æquis legibus stare placeat) *non enim est à tormentis incipiendum* : quæ æquitas finit , ut in Christo solo initium à supplicio ducatur , dein causæ examen suscipiatur ? Quamquam quid ego de causæ serie dico , quæ hic nulla servata est ?

2. q. 1. c. de
manifest.
& c. Nihil.

L. in crimi-
nib. ff. de
quæstion.

V. Alterum Judicis officium est , de Rei præsentis delictis cognoscere. Quæ autem de Christo legitima potest esse cognitio , si hac in causa idem & pars , & Judex est ? iidem Accusatores & Magistratus ? Actores & Ministri , æmuli & Testes ? Cognoscatur tamen , cognoscatur , quid quæso fiet ? De punctis duobus gravissimis interrogat Christum Caiphas , anni illius Pontifex ; *de Discipulis suis , & de Doctrina.* Sed quàm perversè omnia !

Joan. 18.
21.

omnia! Oportebat enim, si legibus stare decretum erat, prius ea de re audire testes fide dignos, & ex his, quid esset, cognoscere; subinde autem, siquid cognitum foret, quod vel in Discipulis vituperari vel in doctrina improbari posset, petendum à Reo erat, ut profferret, siquid ad se purgandum occurreret. Quo igitur jure & ordine cognoscere veritatem ex illorum voluntate, cum ab alijs omnibus criminum cognitioni subjectis aliud nihil unquam, quam confirmatio jam cognitorum exigatur? Quid respondebit Christus, sic contra Judiciorum normam interrogatus? Si respondere vult, ut reus sapiens, aliud dicere non poterit, quam ut de re vulgò nota cognoscatur ex ijs, qui sciunt. *Quid me interrogas? interrogas eos, qui me audierunt.* Sed ô! vix ille labra diduxerat ad loquendum tam prudenter ac moderatè, cum unus Ministrorum sonantem illi infringit colaphum. *Hæc cum dixisset, unus Ministrorum dedit alapam JESU. Dedit alapam?* Et judex non indignatur hominis nefarij audacie, qui rem tam injuriosam est ausus? Quodnam hoc Tribunal? quis agendi modus? quæ præfidentia, quæ protervia? Si audire non libet, quid Reus dicat, nihil etiam ex eo quaeratur, aut si quaerere placet, cur responsum non auditur? Justitiam, Superi, Justitiam! vester enim Rex vel à vilissimis scurris per summum nefas opprimitur. Non petitur ejus liberatio, eò enim jam res venit, ut hæc sperari porro non possit? petitur tantum, ut si damnandus est, fiat ipsi saltem gratia, quæ nulli negatur. Cui autem unquam, etsi nefario, hæc denegata est in Judicio gratia, ut unum pro se loqui verbum posset? *Nunquid lex judicat hominem, nisi prius audierit ab ipso?* Imò, licet ibi quilibet dicere pro se, quod

Joan. 7. 12.

quod lubet, etiam non interrogato: & quanto magis, si interrogetur? Quid faciet ergo Christus inter Iudices tam iniquos? tacebitne & obmutescet? & quamvis interrogatus porro non respondebit, *sicut homo non habens in ore suo redargutionem?* Ita fiat; taceat. Sed heu sortem miseram! si tacet, exhibilatur ut insanus, & exhibilatur à toto exercitu, illo nimirum Herodis Regis, contemnitur, ludibrio habetur: nec deest, qui silentium hoc interpretetur tacitam objectorum criminum confessio-
nem. Quale igitur iudicium hoc ac tribunal existima-
bimus, in quo & loqui sit vetitum, & tacere punitum? vos, Auditores, qui priorum sæculorum gesta fidâ me-
moriâ complexi estis, pronuntiate apertè: ullusne un-
quam reus formam iudicij tam tragicam, tam tyranni-
cam sit expertus, & pati coactus?

VI. Saltem hoc erit isto in Tribunali, & his coram
Judicibus eximium, quòd non sit descendendum ad tor-
menta. Hæc enim, quæ sunt tertium illud, quo con-
tra Reum uti Iudices possunt, non alium in finem, quam
ad veritatis confessionem extorquendam adhibentur.
Hic autem veritatem audire non lubet. Sed prò dolor:
etiam hac spe fallimur. Video enim hoc etiam à Tri-
bunali trahi Reum ad tormenta, & tormenta quidem
tam immania, qualia nuspiam alibi. Hic siquidem tor-
quetur, ut torqueatur. Quid dico, ut torqueatur? ad
explendum eorum furorem, à quibus torquetur. Us-
que adeo Justitia, sordidissimi instar centonis, pedibus
subjecta calcantium fit ludibrium. Vetabat Lex, in pu-
niendo Reo quadraginta verberum numerum excede-
re. *Quadragenarium numerum non excedant.* Siquis Deut. 25.
vel uno plures accepisset, is perpetuâ infamiâ notatus

manebat ; omni & honoris prerogativa , & munere publico arcendus. Hinc quoties Paulum Judæi flagris ceciderunt , quem quidem ludum faciliè quinquies crudeles dedere , nunquam tamen quadragenarium numerum ictuum complerunt , eâ spe , quòd Paulus ejurato Christo eorum denuo partes esset sectaturus , & præclarè alicui inter eos administrationi admovendus. Quæ autem Christo inflicta sunt verbera , non quadragenis tantum plura fuerunt , ut redderetur infamis , sed plura millenis , ut summâ infamiâ dehonestaretur. Et quia Judex , dum tortorum potestati Christum permisit , nec genus flagrorum , nec cædentium numerum , nec tempus cruentæ laniæ definierat , sed cuncta Carnificum permiserat arbitrio , quid isti fecerunt ? Alij alios in crudeli & longa carnificina secuti , hi nervis bubalis , funibus illi , alij catenis , nonnulli etiam sentium horridis fascibus ita in purissimum illud corpus sævierunt , ut cum jam carniū superesset nihil , quod lacerarent , ipsa vulnura vulnerârint : *Super dolorem vulnery addiderunt.* Dein , quia solum jam caput immune ab illa verberum & cruoris tempestate remanserat , velut conjurato furore ad illud quoque cruciandum conversi sunt : & verò videte arrogantiam ! nullius Imperio , nullius consilio , solo barbaro in innocentissimum virum sæviendi pruritu , non præmonito Judice , prægrandem ex acutissimis spinis coronam vi magna in caput adigunt , parum arbitrati , si insultarent tantum Regi ludicro , nisi etiam truculenta immanitate torquerent. Quando aliàs auditum est , traditum suis Accusatoribus Reum , ut pro arbitrio pœnas ab eo repeterent ? Quod tandem est novum genus flagitij , quod hoc supplicio fuit vindicandum ?

dum? quæ illud approbârunt lèges, qui Magistratus, quæ ætas, quæ consuetudo permisit? Aliud profectò in tabulis ego lego: *Tormenta*, ajunt istæ, *adhibenda sunt*, L. de minor. re. ff. de quest. *non quanta accusator postulat, sed ut moderate rationis temperamenta desiderant.* Quî igitur faciunt, ut solus Christus arbitrariæ permitteretur potestati, tam scdæ, ut ne ipsi quidem stygijs tortoribus illâ in damnatos uti concessum sit? *JESUM* verò *tradidit voluntati eorum*. Nec sit, qui excuset; id eâ causâ à Pilato permisum, ut illâ pro arbitrio sæviendi licentiâ mitigati, qui Christum tam acerbè oderant, vitæ ejus parcitum velent: quæro enim. Si publicâ hac lanienâ exemplum mortis periculo Christam Præses voluit, cur ita cæsum ad crucem nihilominus damnavit? Profectò non erat hoc Judicis officium facere: hunc enim, Actorem inter & reum oportet esse medium: *Inter utramque personam sit Judex medius.* Fuit hoc Luporum partibus adedò favere; ut tandem, ad os calumniolum ijs obtrudendum, tanquam medium placuerit, Agnum eorum furori donare.

L. Ubi falsi. C. ad leg. Corn.

VII. Sic ad quartum Judicis munus perventum est, quod est, damnare Reum, sed quæ per DEUM, hæc fuit Pilati sententia? Scio multos, etsi nullius sceleris reos, ad mortem tamen damnatos fuisse. Nullum autem memini, omnis purum criminis pronuntiatum primum à Judice, & tamen subinde condemnatum. Fuit hæc impudentia injustitiæ ad eam diem non auditiæ, incredibilis; portentosæ, dilataæ, ad palam demonstrandum, quàm nullius pretij Christi vita censeretur. Si enim vel ipsa cæteroquin hominis natura horret abjectissimas etiam bestiolas occidere, si molestiæ nihil infe-

rant; quâ ratione fieri potuit, Servatoris vitam tam vilem haberi, ut audiente maxima multitudine decerneretur, tolli hanc ipsi salvâ justitiâ non posse, & tamen veniretur ad illam justitiæ titulo illi eripiendam? Audiamus, obsecro, sententiam Pilati legitimam, pronuntiatam liberè, palàm, voce alta, &, quod plus est, pro Tribunali: *Nullam causam mortis invenio in eo. Nullam? vivat ergò Christus, dimittatur, suæ libertati restituatur. Actore non probante, Reus absolvitur*, nota cunctis lex est. Hæc ex illa præmissa consequentia, ut vocamus, deducitur. Sed ô temeritatem Judicis impudentissimi! ipse è diverso sic arguit: Tradatur ergò Carnificum manibus. Raptetur in Calvariam, agatur in Crucem. *Et adjudicavit fieri petitionem eorum.* Non jussit fieri (quod erat plus satis) sed *adjudicavit*, seu sententiam tulit, ita, ut petebant, oportere fieri. Quid igitur sperare jam Christus poterat à Tribunali, coram quo non solum satis non est, esse innocentissimum, sed ne quidem, talem agnosci? Accusator, *Qui non probaverit, quod obicit, pœnam quam intulerit, ipse patiatur.* Cur igitur ad Crucem Christus, & non Accusatores ejus iniquissimi damnantur? Nimirum nullæ pro Christo leges, nulla justitia est super: moriendum illi est, etsi ipse eum Juxdex agnoverit, probaverit, declaraverit innocentem; & moriendum est tanquam mortem & supplicium promerito. *Causa tua quasi impij judicata.*

2. q. 3. c. qui non. 2.
q. 8. c. qui crimen.

VIII. Quid igitur superest, priusquam tollatur è medio, quid, inquam, superest, nisi ut à Tribunali iniquo, nefario, & mendacissimo provocet ad illud, quod nec errori, nec injuriæ inferendæ est obnoxium; ab hoc nimirum humano ad Divinum? Scio, mori Christum amore

amore nostri animo tam prompto ac lubenti, ut ad Patrem suum, sicut posset, appellare minimè curet. Sed hoc quid refert? Tantò magis decet, ut nos ejus loco appellemus. *Humanitatis ratione* cuilibet concessum est L non tantum. ff. de Appel. & Relat, pro altero appellare: nec attendit Lex, ad quem id pertineat: *nec quaritur cujus intersit.* Id saltem consequemur, ut sententia tam inhumana, tam omnibus repugnans Legibus prorogetur. Atque ita planè definitum est. *Quid ergo si resistat, qui damnatus est, nec velit admitti ejus appellationem, perire festinans?* Adhuc, pergit Lex, *adhuc putem differendum judicium.* Tanta habetur omnis appellationis ratio, dummodo provocetur ad Tribunal legitimum, & non ad inferius, fictum aut imaginarium, & subinde ne futurum quidem, sed tantum quod esse posset. Eamus igitur, eamus bona spe pleni ad magnum ejus Patrem, rogemusque ut servare dignetur Filium per nefas oppressum. Nec hoc peramus tanquam gratiam, sed tanquam summo jure debitum.

IX. Itane, ut debitum? Heu me: quid video? video ipsummet Patrem pro eo, quòd ad suum Majestatis summæ thronum appellationem admittat, eam rejicere. Ratam habet sententiam à Pilato latam. Vult mori Filium, etsi innocentem: vult mori nudum, in Cruce, excarnificatum, exanguem, vult mori duos inter Latrones: imò vult illum mori, non ut violetur Justitia divina, sed ut illi modo quàm fieri, cogitarique potest, perfectissimo satisfiat. Hoc enimverò est, quod capere mens humana non possit. Et tamen ita fixum est, *Cum sis justus, justè omnia disponis*, sic olim Sapiens DEUM Sap. 11. 15. allocutus est, *cum quoque, qui non debet puniri, condem-*

L. 3. Moral.
c. 11.

mus. Quî istud? reposuit sapientissimè Gregorius Pontifex Maximus: *Pensandum quomodo iussè omnia disponat, si eum, qui non debet puniri, condemnat?* Huic nodo non est difficile solutionem invenire, dummodo perpendamus, non fuisse hîc sermonem de Innocente generatim sumpto, sed de illo qui sponte sua luere voluit pro homine reo. *Oblatus est, quia ipse voluit.* Hoc posito (pergit S. Doctor) *Pater cùm iustus sit, omnia iussè disponit; quia per hoc cuncta iustificat, quod eum, qui suæ peccato est, pro Peccatoribus damnat.* Overba, arcanis plenissima: Hic igitur Iustus, tam iussè punitus, fuit Christus JESUS, qui cùm omnia nostra peccata in se unum suscepisset, poenam etiam nostro nomine pro ijs subire paratissimo animo voluit. Non fuit proinde injustus Pater in nece Filio inferenda; cùm hanc non intulerit, nisi volenti, ut S. Thomas advertit. Sed nec injustus fuit Filius, quia onus hoc subiit inductus miseratione gentis humanæ perditæ, & ut Paternis iussis obtemperaret. Soli illi injusti fuerunt, qui aliquid ad mortem hanc re ipsa contulerunt. Injustus Judas, qui aliquid contulit turpi avaritiæ: injusti Judæi, qui eam intulerunt ex invidia; injustus Pilatus, qui ad eam damnavit vano metu mali caduci impulsus: Usque adeo opus unum idemque, pro diversa radice, ex qua pululat, diversum est (ut de hoc ipso Angelicus fateatur) tam foedum & abominabile ex parte una, ex altera tam illustre & elegans, ut initio memini me dixisse.

X. Et en! commodum eò pervenimus, unde imaginem hanc, quâ parte elegans est, contemplemur. Vix tamen obiter eam libare dabitur; cùm, quâ foeda est, tamdiu in ea contemplanda simus versati. Caterùm,
quæ

quæ sit pulchritudo major, quàm omne suum decus ac gloriam Justitiæ restituere? Hoc autem DEVS consecutus est, per tot permissa à se Injustitiæ opera adversus Personam Christi; quem tum quodammodo Pater illis verbis potuisset alloqui, quibus Joannem suum Præconem Christus erat allocutus. *Sine modo; sic enim dece-* Matth. 3.
15.
nos implere omnem justitiam. Gloria Justitiæ est, suum cuique reddere. Quod si ita est, cur illa moratur reddere DEO honorem, quem non obtemperando homo abstulerat? Hoc autem quâ tandem ratione fiet? Ejiciatur ex hortu illo deliciarum Adamus in tristissimum exilium, laboret, fudet, revertatur denique in pulverem, ex quo effectus est, & ipse, & omnis ejus progenies. Labantur cœlo cataclysmi aquarum ad Mundum omnem submergendum. Pluat igne supra Pentapolin, pluat lapidibus, pluat plumbo, pluat sagittis in alijs Mundi DEO rebellis provincijs. Ardeant ultricibus in flammis reprobi per omnem æternitatem. Jure has omnes pœnas DEVS reperet; dum culpam admissam in ordinem rediget per pœnam inflictam. At si ita satisfaciat DEO, satisfaciet duntaxat ipse sibi, non autem satisfaciet illi sua sponte, & suo arbitrio, qui offendit, homo. Id autem nî fiat, condignus DEO honor nunquam redderetur. Quis deinde nescit, nunquam planè satisfieri Justitiæ, nisi quod sit ad compensandam injuriam, æstimatione sua & pretio æquet offensam? Quæ autem est comparatio omnium, quæ etiam voluntate & arbitrio proprio reddi possint DEO ab homine, cum injuriâ, quam DEO intulit homo, quò abjectior, hoc in illa inferenda audacior? Ut ergo tantum reddatur DEO, quantum ablatum est, opus est aliquo, qui dignitate offen-

3. Tho. 3.
p. q. 48. a.
a. 6.

offensum adæquet! opus inquam est homine, qui non sit minor DEO. Hic autem quis erit? JESUS erit Servator, qui toleratis nostrâ causâ injurijs in illa tragica vitæ suæ catastrophe, tam ad quadrantem ultimum omnia nostra nomina expunxit, ut DEUS non potuerit non amare sine modo plus satisfactionem, quam exhibebat innocens punitus, quàm odisset injuriam, quâ Reus ipsum irritârat. Ut sic ad amussim satisficeret offenso DEO, necesse non erat, ut vitam Christus poneret, seio: Satis erat vel gemitum, vel suspirium, vel precationem brevissimam ex animo Patri pro homine reddere. Sed quanto gloriosius triumphat Justitia, dum DEO pro offensa & injuria non tantum dat satis, non plenè solum perfectèque extinguit nomina, sed absque compensatione plus reddit, quàm fuerit ablatum? *Copiosa apud Ps. 119. 7. eum redemptio.* Atque hoc est, quod Christus tam dira, tam multa tolerando spectavit.

XI. Vult igitur ille per Hierosolymæ portam, quam Stercorariam appellabant, solenni pompâ duci, ad majus suum ludibrium, inter geminos latrones, oneratus humeros gravi Crucis trunco, non tam inter tubas & tympana, quàm inter perstreptentes sibilos, inter quos mediâ die, ad montem usque Calvarium, turba illum innumerabilis comitatur. Eamus igitur, si lubet & sequamur nos quoque, ut Spectatores esse possimus Justitiæ illius omnem mensuram excedentis, & poenarum, quæ repetentur multitudine propè infinita inspectante, ad satisfaciendum DEO injuriâ lacessito. Videbimus Carnifices, Christum aggressos, exuere illum primò vestibis omnibus, ad ignominiam majorem, etsi ea re crudeliter exacerbanda sint vulnera, quibus intima rudis

rudis vestis tenaciter adhæserat. Quid postea? proster-
nunt supinum super Crucem, extendunt, diducunt vi
tanta, ut suis propè ossa singula sedibus moveantur; af-
figunt perforatas horridis malleorum ictibus manus, affi-
gunt & pedes duro illi trunco: subinde edito, conven-
tione mutua, clamore tam horrifono, ut trepidum So-
lem toto fugarent cælo, sublimem momento, cum fu-
rore, & júbilo, statuunt Regem gloriæ, ibique cuncto-
rum illum exponunt oculis, tanquam omni flagitiorum
genere coopertum: diem si consideremus, est omnium
solennissimus; si locum, probrosissimus; si litum, altis-
simus; si modum, atrocissimus; cum enim lex juberet
reos cruci funiculis alligari, horum loco, in Christo bar-
baries clavos substituit. Quæ autem causa Justitiæ tam
ex omni parte severæ? quæ causa? causa, respondet
Angelicus, fuit, quia Christus voluit, ut, quod dabat
ad compensandam ad æqualitatem injuriam DEO illatam,
æstimationem suam & pretium non tantum mutuaretur
à Natura Divinâ, conjunctâ Humanæ (quæ pretium ipsi
ac valorem conferebat infinitum) sed etiam à proportio-
ne, quam secundum solam humanam, habebant ejus
cruciatu cum peccatis totius Universi. Hinc doloribus
externis (qui propter habitudinem corporis Christi, de-
licatissimam fuerunt maximi) conjungi semper in omni
cruciatu debebant etiam interiores, qui fuerunt omni
nostra cogitatione atrociores. Christus, quando de a-
cerbissima sua morte & cruciatibus ipse locutus est, de
exterioribus semper magis, quam interioribus locutus
est: & propterea nunquam plus quam Calicem appel-
lavit. *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?* Math. 10.
Quando autem veteri in Lege de ijs est locutus per Vates 21.

sacros, de interioribus plus, quàm de exterioribus mentionem fecit: Hinc semper eos vocavit Mare, & Mare tempestate agitatum. *Veni in altitudinem maris, & tempestates demersit me.* Tanto intervallo cruciatus interni, in Christo opprimendo, superârunt exteriores! Si autem hi, etiam ab illis sejuncti, tantum valuissent, quanto plus potuerint conjuncti? Unde de utrisque Christus loquens in Psalmis, ad Patrem dixit: *Super me confirmatus est furor tuus*, ut sciremus, si rectè explicavit Bellarminus, *Tantam fuisse acerbitem Dominica Passionis, quantam requirebat furor DEI omnipotentis in peccata totius Mundi.* Quis autem explicet, quàm immensus sit furor DEI, non contra unum, aut alterum, sed omnia & singula peccata totius Universi? Et tamen hunc inter furorem, & acerbitem dolorum Christi fuit summa proportio, eo solùm, ut immane pondus debitorum jactare se non posset, quòd plus ponderet in divinæ Justitiæ librâ, quàm lytri pretium: *Non sicut delictum: ita & donum.* Nôrint potius omnes, tam non fuisse delictum majus dono, ut hoc etiam plurimum illud superârit: *Ubi abundavit delictum, ibi superabundavit & gratia.*

XII. Hac ratione cùm suus DEO honor plenè perfectèque redditus esset, par erat, sub idem ipsum tempus Lucifero adimi Jus illud omne, quod tot retro seculis in humanum genus obtinuerat. Neque id magni negotij erat, si potentia tantùm suæ id permittere DEUS voluisset. Sicut enim ipse arbitrio suo hominem perduellem Luciferi potestati subdiderat, haud aliter ac Remigum Præfecto Princeps remigem tradit, ita eundem eodem & jure & modo servitute illâ poterat eximere. Sed aliter illi visum. Placuit etiam hîc Justitiam ad-

adimplere. Occasionem ei rei percommendam præbuere illammet injuriæ, quæ malo Dæmone impellente Christo suos inter cruciatus erant illatæ. Viderat nequam ille jam inde ab initio comparuisse in Mundo mirum quendam hominem, & obstupuit, cum tantam in eo resplendere & sapientiam, & vitæ sanctimoniam observaret. Quâ nihilominus erat arrogantia, non aliâ illum conditione habere constituit, quàm reliquum hominum vulgus; haud aliter ac superbus aliquis Remigum Præfectus faceret, qui Regis filium, navim ingressum, vellet & ipsum ad transtra alligare. Ausus est ipsum accedere in solitudine, & ad ipsam adeò Idololatriam impellere; insectari ipsum, & nullis non artibus, nulla non vi toto vitæ decursu oppugnare non est veritus: id egit insuper, ut ad mortem haud aliter damnaretur, quàm si eandem cum reliquis mortalibus noxam contraxisset. Quid multis? Hostis hic perfidus nihil non est assensus eorum, quæcunque moliebatur, sic ut Zacharias Propheta, tanto antè summam illam ignominiam providens, testatus sit, objectum mentis suæ oculis summum Judaicæ gentis Sacerdotem, Christi figuram, stantem à sinistris, in vestibis sordidis; cum dextram Satan obtineret. *Ostendit mihi Dominus JESUM, Sacerdotem magnum, & Satan stabat à dextris JESU; & JESUS erat indutus vestibis sordidis.* Tantum potestate ac dignitate supra ipsum Christum, suâ illâ horâ, eminere Dæmon videbatur. Non potuit hanc ulteriùs arrogantiam ferre Pater. Ad eam ergo labefactandam quid consilij coepit? Quia malus Dæmon eò progressus erat, ut jus sibi aliquod eum in hominum arrogaret, in quem nil penitus juris ipsi competebar, exiit illum etiam jure, quod in reli-

li 2.
quum

quum mortalium genus ad eam diem obtinuerat, denuntiando, quòd quidquid domini Dæmon, potestate sibi concessa abusus, hætenus possederat, illud omne deinceps in Christum censeretur esse translatum. Ita sapientissimè sentiunt Sancti Leo, Gregorius, Chrysostomus & Augustinus, doctrinâ nixâ illis Christi verbis, quæ non diu ante feralem illam suam Tragœdiam protulit. *Nunc iudicium est Mundi. Nunc Princeps hujus Mundi eijcietur foras*: nimirum non foras è Mundo, sed foras è ditione, foras è dominatione, foras è Regno Mundi. Siquis porro reponeret, etiam post Christi mortem, maximam Mundi partem sub Dæmonis jugo gemere, dum eum tyrannum patiuntur non solùm tot Idololatraz, tot Judæi, Hæretici, Machometi Assæclæ; sed tam multi etiam è Catholicorum numero homines conscelerati: responderem: premi quidem istos etiamnum jugo intolerabili, sed non nisi volentes, & esse vilissimorum servorum è numero, hoc ipso quòd suâ voluntate se tam ignominiosæ servituei subjecerint; cùm excutere jugum possent, si modò vellent.

XIII. Nec tamen magnum futurum erat, omni in hominem jure exuere malum Dæmonem, n. si homini redderetur jus ad cœlum, & æternam beatitatem. Sed & hoc restitutum est justissimè morte Christo injustissimè illatâ. Notum est, Caput & membra unduntaxat conflare corpus, unam personam. Quare cùm Christus moriendo jus sibi ad cœlum, & felicitatem sempiternam comparâset, etsi hæc illi aliò nomine jam fuisset debita, sic illam summo jure cuius nostrum promeruit. Quæ autem hæc felicior obtingere nobis fors potuisset? En, datur nobis nulla non die felicitas sempiternæ.

piterna pro nihilo, juxta illud: *Pro nihilo salvos facies illos*; & tamen datur etiam pretio multum superante ipsam beatitatem. Pro nihilo datur, si attendamus parum illud laboris, quod illi obtinendæ impendimus, ut Sanctus Augustinus affirmat: datur pretio multum superante mercedem, si vitæ Christi impendio comparatam perpendamus. Dicerem nos illam emere plumbo, quod inclusum sit auro, nisi scirem plumbum, etsi sic inclusum, non tamen esse nisi plumbum; cum tamen bona nostra promerita, Christi promeritis conjuncta, non maneant plumbum, sed ipsa quoque mutantur & fiant aurum, & quidem purum putum; dum una cum Ecclesiæ Capite persona sumus, quod Caput merum aurum est. Quis jam negabit, esse pulchritudinem planè immensam, quæ nata est ex tanta fœditate, quanta apparet in cruciatibus & morte Christi Servatoris? Non videor proinde hallucinatus, cum dixi: admirabilem prorsus esse imaginem, quam istâ horâ vobis spectandam propositurus essem, & expressam ex idea haud sanè humana: cum opus inde elaboratum fuerit omnium, quæ unquam esse possunt, injustissimum; & simul omnium, quæ cogitari possunt, justissimum.

PARS SECUNDA.

XIV. Si tantum bonorum mortalium generi proventurum erat ex morte Christi, tam ceteroquin funesta, nunc demum verè in has prorumpere voces possumus: *O felix culpa, quæ talem ac tantum meruit habere Redemptorem!* Culpa eorum, qui vitam Christo eripuerunt, major fuit omnibus quocunque vel modo, vel tempore in hoc universo admissis: & tamen fuit fortunatissima:

eâ enim factum est, ut momento restitueretur, ultra omnem debitam mensuram, honor DEO ademptus, ut Lucifer spoliaretur omni jure, quod in hominem ipsi compete-
 bat; homo verò Jus ad æternam beatitatem recuperaret. Videmus tamen, pro dolor & etiam post Christi mortem perire innumeros. Quæ tam penitibilis rei causa esse potest? Non alia profectò, quàm quia isti innumeri membra sunt, quæ pudet similia esse suo
 Rom. 8:30: Capiti. *Quos DEUS præscivit, hos & prædestinavit conformes fieri imaginis filij sui.* Sunt verba Apostoli. Imago autem filij DEI, si parte unâ illam contemplemur, plena est gloriæ, dominationis, splendoris, Majestatis; id quod negari non potest: at si eandem parte alterâ contueamur, ingenti nos horrore perfundit. Nemo autem est, qui non optet quàm simillimus esse imaginis Christi Majestate pleni; qui referre velint imaginem deformis & afflicti, oppidò quàm pauci sunt. Hæc verò omnis mali origo est. Statuit siquidem hos quoque in sensu DEUS, ut *sicut portavimus imaginem terreni, sic portemus imaginem celestis.* Quisque igitur studiosè perpendat; qualenam illa imago sit, quam hac mortali in vita suâ ipse manu effingit? & qualem terrenam invenerit, talem & æcelestem proportionem suâ futuram certò noverit.

XV. Observo tamen, Apostolum non dixisse: *Quos præscivit, hos & prædestinavit conformes facere se imaginis filij DEI*: dixisse verò, *conformes fieri*: multorum enim, etsi à nobis non invitatorum, operâ perficienda est isthæc imago. Perficere illam operâ suâ debent mortales alij Injurijs, quas nobis inferent, haud sanè rogati: & perficere illam debet DEUS, ad Justitiæ
 amul-

amissim nostra disponens. Injuriae, quibus nos lacessimur, quando unquam in comparationem venire poterunt cum injurijs, quibus Christus est obrutus? Justitia autem qualem se exhibebit? Erga Christum tam fuit severa, tam flecti nescia, ut severior & obstinatiores esse non posset. Non severior, cum Mare sanguinis exegerit; etsi vel guttula unica sufficeret. Non magis obfirmata, dum neque naturae, quem in eo subnasce vidit, horrore, neque precibus ab eo fulis, neque lacrymis ubertim manantibus, neque plagis, quas altius semper penetrare viderat, flecti poterat ad destinatum rigorem mitigandum. Ea etiam causam non dixit Apostolus, quod *DEUS praeordinavit nos uniformes fieri imaginis filij sui*, sed *conformes*: cum longissimo semper intervallo majus sit futurum, quod Christo exantlandum fuit, illo quod nobis ferendum incumbet. Ceterum Christus patiendo non tantum fuit causa, quae nobis promereretur praedestinationem ad gloriam caelestem, sed causa etiam exemplaris; cum tanto semper de salute nostra futuri simus certiores, quod studiosius conati fuerimus imitari ideam Christi pro nobis in Crucem suffixi.

XVI. Figamus in eum, de trunco illo pendulum, oculos curiosos, quid dabitur videre? Non aliud ibi intuebimur, quam quod ipse ad cunctorum eruditionem, elegerit sibi omnia, quae Mundus repudiatur: repudiatur omnia, quae Mundus eligit. Hinc consequens est, neminem unquam peccare posse, nisi quia, ut observavit Sanctus Augustinus, appetit quod Christus sprexit, vel ab illo abhorret, quod Christus pertulit. Nullum peccatum committi potest, nisi dum appetuntur ea, quae ille con-

De vera Re:
lig. c. 16.

tem-

256 *Concio Duodecima. in diem Martis 5c.*

tempfit, aut fugiuntur ea, quæ ille sustinuit. Hoc autem cum ita sit, quid tandem excusationis prætexent, qui recta in exitium sempiternum ruunt? Volebant meliori esse conditione, quàm Caput suum. Non deest sub capite spinoso esse membrum delicatum: ita se Amabilis S. Bernardus alloquebatur, cum animum ad malorum tolerantiam excitare laborabat. Christus nudus, ego vestibus etiam ad ornatum opertus? Christus inter cruciatus, ego inter delicias? Christus omni destitutus solatio; ego inter oblectamenta? Inter ignominias Christus, ego inter honores & applausus? O superbiam non ferendam! Nihil est, quod militem non villem & abjectum, magis stimulet & excitet ad audendum fortiter, quàm si Regem suum prima in acie videat dimicantem, sollicitè cuncta curantem, sanguine perfusum. Hoc ipsum & nobis animos addat in certaminibus quotidianis, privatis ac publicis, quæ Christi assecræ, maximè majorem inter Ecclesiæ Ministros perfectionem professo, deesse nunquam possunt: desigamus obtutum in eum, qui usque adeò malè habitus viam præit. Curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in auctorem fidei, & consummatorem JESUM, qui proposito sibi gaudio, sustinuit Crucem, confusione contemptâ.

CONCIO

CONCIO DECIMA TERTIA.

IN DIEM VENERIS INFRA OCTAVAM
PASCHÆ, QUÆ INCIDIT IN MENSEM
MARTIUM.

*Ecce, ego vobiscum sum omnibus diebus usque
ad consummationem seculi. Matth. 28.*

Non cunctis Ecclesiæ Præsulibus speciali ope
promissâ præsentem adesse DEUM, sed ijs duntaxat,
qui considerando, alios consulendo, precando
eam student promereri.

I. PROMISSIO, quâ hodierno die Ministris se suis obli-
gavit Christus, cum ijs manendi etiam postquam
ab ijs recessit, ex genere suo tam est sublimis, ut ipse,
qui eâ se devinxit, mirari eam videatur, dum verbis
admirationem præferentibus dicit: *Et ecce, ego vobis-
cum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi.*
Idem enim videtur innuere illud *Ecce ac*: Videte,
quæso, quid vestrâ causâ facere promittam! abibo hinc,
& permanebo vobiscum. Quem favorem hoc majorem
desiderare possint Ecclesiæ Principes, equidem non vi-
deo: præsentem sibi omnî omnino momento Omnipoten-
tem habere, quin tamen illum videant? Quid me-
tuant ita protecti? *Pone me juxta te, & cujusvis manus* Job. 77. 3.
pugnet contra me. Nihil profectò est, quod timeant,
præter se. Furat contra eos Terra, rumpat sua vincula

Orcus, affiliat inimicorum omne genus, tam eorum, qui sub aspectum cadere possunt, quam qui non possunt: quid omnes isti efficiunt? *Et quis est, qui vobis noceat, si boni amulatores fueritis?* Ita planè est, & Præsules, ita est, invicti estis, dummodo eorum nihil à vobis desiderari patiamini, quæ divino auxilio impetrando sunt necessaria. Quid autem vestrarum eam ad rem partium sit, meum est hodie vobis suggerere, qui nihil vehementius cupio, quam hæc tam grandia DEI promissa videre re ipsa præstita. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi.* Hoc est, *Vobiscum sum*, ut Albertus Magnus interpretatur, *vobiscum sum in operatione Ecclesiasticæ potestatis.* Equidem, ut dicam, quod res est, si spondisset Christus, se solum facturum omnia, quæcunque ipsis agenda incumbunt, in utramque aurem dormire possent omnes Ecclesiæ Administri. Sed quia ipse profiteretur, facturum se cum ipsis, non facturum pro ipsis, *vobiscum sum*, non *pro vobis sum*, manifestè demonstrat, tantum abesse, ut sociam eorum operam excludat, ut eam potius exigit. In eo igitur totum operæ pretium consistet, ut ea dignoscamus media, quibus utendum sit Præsuli, ut præsentis DEI opem & auxilium in potestatis suæ exercitatione promereatur: *In operatione Ecclesiastica potestatis.* Ad me, quod attinet, prorsus existimo, non alia illa esse, ab his tribus, Consideratione, Consilio, & Oratione. Precibus ad DEUM fufis parabit se quisque, & idoneum reddet ad accipiendum à DEO optatum lumen; Consilio, ad idemmet accipiendum ab hominibus; Consideratione, ad hoc ipsis in rebus invenendum. Præter hæc quid desiderari possit, ut non aber-

retur

retur à Scopo, nihil equidem video. Ecce igitur, ecce ego vobiscum sum, *vobiscum*, inquam, *meditantibus*, *vobiscum consulentibus*, *vobiscum orantibus*. Atque hæc omnia sunt conformia utilissimæ illi Alberti Magni in hunc locum interpretationi.

II. In gubernanda igitur Ecclesia opus est imprimis Præsules nihil aggredi non præmeditatum. Natura aurum noluit in Montium superficie, & extima velut cuto reponere, sed intra eorum viscera condidit, ut in illo effodiendo nostra semper industria occuperetur. Nec aliam DEUS veritatis conditionem esse voluit. *Tras Job. 28. 12.*
hitur Sapia de occultis: agebat Job. Nemo proin sibi persuadeat, posse se rerum veritatem, haud aliter as odoriferas in prato herbulas, duobus digitis sine molestia extensis carpere. Ligone est opus ad penetrandam in viscera, ut in fodinis fieri amat. Opus, inquam, est, rerum negotiorumque naturam ac qualitates scrutari sedulo, si cupimus DEUM nobis adesse in decernendo sapienter, cum nolit, ut dicebam, operari in nobis sine nobis, sed nobiscum. *Vocabitur nomen ejus Emmanuel*: hoc est, *nobiscum DEUS* non *in nobis*, ut Isaias loquitur. Meditemur serio & perpendamus res agendas, & ecce DEUS intus docet nos, quæ & quomodo sint agenda. Ecce, ego vobiscum sum meditantibus.

III. Dominus tecum, virorum fortissime. Sic Gedeonem Angelus salutavit. Quando autem hæc ab Angelo verba Gedeon audivit? an tum, cum manu una lampadem, alterâ tubam præferens, ingentes Madianitarum copias, trecentis tantum suorum stipatus in fugam egit? an verò cum victricibus armis peremit superbos duos eorum Reges Zebæ & Salmana, in acie profliga-

tos? Nec hao, nec illa occasione id factum, cum hæc divinâ maximè ope gesta sint. Promeruit tam præcla-
 Jud. 6. 11. ros titulos, cum excuteret, atque purgaret frumenta: ut indicaret, si rectè Sanctus Gregorius monuit, tunc prom-
 pta nobis DEI esse auxilia, cum nos, animum nostrum in consilium advocantes, rectitudine judicii utimur, tan-
 quam virgâ solidâ, ad diligenter discernendum verum à falso, probum à perverso, salutare à noxio. *Quid est frumentum virgâ cadere*, Gregorij verba sunt, nisi rectitudine judicii à vitiorum paleis virtutum grana se-
 E. 3. Mor. parare? Sed hæc agentibus Angelus capperet, quia tanto
 c. 12. magis Dominus interiora denunciat, quanto se studiosius homines ab exterioribus purgant. Hinc, quò majoris momenti sunt negotia, tanto diligentius à Ministro Ecclesiæ præmeditanda sunt, ut tantum exoriatur lucis, quanto ad illa gerenda opus est, cuncta secum discutiendo, ex quibus oriri illa possit, rimando, investigando, legendo, & omne illud conferendo, quod expectati ab unoquoque possit, ne in negotio administrando imprudens offendar.

IV. Prudentia Naturæ dos est: ita est: sed non nisi secundum quædam principia universalia, cunctis nota. In his proinde difficultatis est nihil. In eo omnis sita est difficultas, ut quis nôrit in ijs, quæ per diem agenda occurrunt, principia illa universalia applicare: quæ dos paucorum admodum est. Princeps igitur Prudentiæ gloria, si rectè S. Thomas sensit, consistit in applicatione ad opus. Hanc autem consequetur nemo, nisi ratiocinio diligentissimo, quo regatur. Atque hinc tam multæ numerantur Prudentiæ dotes, quæ illam constituent, ut admiratione & stupore digna res sit. Numerantur

2. 2. q. 47.

ar. 3.

2. 2. q. 47.

a. 9.

rantur nimirum Intelligentia, circumspectio, cautela, ^{2. 2. q. 49.}
experientia, providentia, solertia: his enim omnibus ^{a. 6. 7. 8.}

opus est, ad rectè ratiocinandum. An prudens erit, qui enumeratis dotibus non utatur, nec uti curet? Haud sanè: etsi enim alicubi his neglectis non aberret, id tamen fortuitum tantum est: & idcirco prudentis pulcherrimum titulum non meretur, sed potius in agendo præceps dici debet.

Quis enim est in decernendo præceps? bellè id Sapientissimus Doctor explicat. Præceps est, qui à supremo, quod habet, Ratione nimirum, transit ad extremum alterum, opus, inquam, à se factum, quin descendat per gradus medios, qui sunt illæ ipsæ, quas ad negotia rectè gerenda enumeravimus, dotes.

Si quis feratur ad agendum per impetum voluntatis, pertransitis huiusmodi gradibus, erit precipitatio. Quis igitur speret, DEUM auxilio suo adfuturum illi, qui etsi paratas habeat, per quas descendat, scalas, præceps tamen deorsum ferri malit? Inanis est hæc spes. *Palpe-*

bræ tuæ, ait Salomon, præcedant gressus tuos. Qui lubrico incedit itinere, provideat oportet, ubi pedem figat, & tum figat; id quod vel equi cautiores faciunt.

Qui solerter in vita consilio figit mentem (sic iterum loquitur Magnus Gregorius) *cautè sese in omni actione circumspiciendo considerat: & ne ex re, quæ agitur, repentinus finis adversusque surripiat, hunc prius molliter posito pede cogitationis pulsat.*

Mor. l. 1.
c. 10.

V. Pronum est hinc intelligere, quâ causâ Ecclesiæ Ministris semper tantopere necessaria iudicata fuerit doctrina. Cogitare illos oportet & meditari in rebus ambiguis, in rebus magnis, in rebus, quid dici amplius potest? spectantibus ad Religionem, quæ sunt om-

Dist. 38. c.
Ignorantia.

mnium sublimissimæ. Indoctus autem quomodo præmeditabitur, & disponet agenda? Ignorantia errorum parens est. Quàm proinde ista in Ecclesiæ Ministro turpis est? *Si in Laicis vix tolerabilis videtur inscitia* (sic S. Leo dissert.) *quanto magis in iis, qui præsent, nec excusatione digna est, nec venia?* Verum est, quod deest Scientiæ, non rarò Caritatis perfectione in ijs suppleri, juxta celeberrimum Innocentij Canonem: *Imperfectum Scientia potest supplere perfectio Caritatis.* Hoc tamen non facit, quò minus ipsi quoque, pro eo, quòd tempus varijs animi remissionibus consumant, curæ sibi habere debeant aliquos in Scientijs progressus facere, & quidem quantos privatâ industriâ possunt, meditando, ut dixi, litterarum se studijs impendendo, authores idoneos evolvendo, aut certè eos legentibus auscultando. Frequens enim lectio alterum adjumenti genus est, quò ignorantia emendatur, à S. Ambrosio suarum omnibus Ecclesiasticis minùs à doctrina instructis. *Lectio frequens*, inquit ille, *doctrina munus operatur.* Hinc non difficulter conjeicio, quæ fuit Paulo Apostolo causa, ad 1. Tim. 4. lectionem præcipuè assiduam Timotheum suum adhortandi: *Attende lectioni.* Et nemo non summis laudibus extollit Præsulum illorum, omni Scientiarum genere excultorum, utilissimum morem, curandi sibi pia interprandendum cœnandumque prælegi, sive ut semper aliquid discant, sive ut pietati alimentum subministrent: & verò morem hunc Synodus Tolerana tertia satis non habuit in uno alterove Ecclesiæ Ministro probare; voluit omnibus esse communem. *In omni Sacerdotali convivio lectio Divinarum Scripturarum misceatur.* Perinde ac si non alia magis re Sacerdotum convivia differre debeant.

S. Ambr. in
Psal. 118.
lect. 10.

1. Tim. 4.
23.

debeant à mensis Laicorum, quàm desiderio illo non saturando, quod Christi Sacerdotes præferant, nova lucem animum suum collustrandi, eo ipso loco ac tempore, quo qui de seculo sunt, tenebras illi studiosè offundunt. Nec audiendi sunt, qui dicerent, parùm profici lectione privatâ, quâ sæpe multum quidem legitur, nihil tamen, aut parùm intelligitur. Sufficit eo fine legere, quo legendum est. Legendum autem est non vanitatis studio; non genium, non curiositatem pascendi, non ambitionis alendæ voluntate, sed ad lucem in rebus agendis impetrandam: hoc fine, qui legerit, usu ipso discet, an lucem hanc opportuno tempore locoque, lectionis beneficio, DEUS ipsi possit impertiri.

VI. Omnium admiratione dignum est, AA. quod Reginæ Candacis Eunuchus factum legimus, dum Hierosolymâ Gazam revertitur. Non deerit ex Præsulum Ecclesiasticorum numero, qui lecticâ vectus, dum solus ita viam legit, fallendo tempori librum aliquem evolvat; sed talem, qui plus delectet, quàm doceat; Virgilium dico, Tacitum, Ciceronem, aut frequentius ex Historicis ætatis nostræ acerbum censorem aliquem. At è diverso Eunuchus noster homo origine Barbarus, patriâ Æthiops, professione Mundi ascecla; quin Præfectus thesauris Regijs, Gynæcei custos, immersus curis Aulæ amplissimæ, ipsius maximè humeris incumbentis; verbo, *Potens Candacis Regina Æthiopum*, quem suo in curru librum lectitabat? Itaiam legebat Prophetam, & legebat plenum arcanis, nondum sibi intellectis. Quia tamen evolvebat animo intelligendi, si fieri posset, ad suum in salutis negotio emolumentum, dignum se fecit, qui confestim in Interpretem incideret, arca-

na illa sensa , ex fide evoluturum. Quid , dico , incideret ? Cui DEUS procul remotis è terris , mirabili itinere , peritum Interpretem destinato consilio accerseret.

Ag. 8. 25. *Angelus autem Domini locutus est ad Philippum dicens : Surge & vade contra meridiem , ad viam , quæ descendit ab Hierusalem in Gazam. Nec hic DEI favor stetit. Meritus est Eunuchus (de illo meriti genere advertitis me loqui , quod de congruo dicimus) promeritus , inquam , est , ut DEUS Diaconi illius operâ , in quem se fortuitò incidisse Eunuchus censebat , mentem illi sic aperiret , ut eâdem horâ vir Barbarus , ut erat , intelligeret , crederet , sacro fonte tingeretur , in patriam lætus pergeret , non jam Judaismi , qualis fuerat , Profelytus , sed Christianus , sed animi negotijs deditus , sed Sanctus , sed ita instructus , ut quâ ipse splendebat luce , quæ in viâ affulserat , eam in ipsam Æthiopiam deferret. Eâdem horâ , sic de eo S. Hieronymus disserit , & credit , & baptizatur , & sanctus factus est , ac de discipulo Magister. Tanti momenti est , non pati illud à se desiderari , quo magis quis aptus reddi potest ad recipiendum optatum lumen ! Philippum nunc non habemus. Nullo tamen damno nostro caremus eo , qui Spiritum habemus præsentem , qui misit Philippum. Ecce , ego vobiscum sum. An verba desideramus his magis perspicua ? Non adest Philippus (en præeuntem meæ opinioni S. Joannem Chrysostomum) sed spiritus , qui moverat Philippum , adest. Quare si aliud facere non possumus , ad impetrandam proficuum rerum ac operum omnium considerationem , studeamus multum legere , & legere ante omnia historias vitæ Præsulum , omni virtutum genere conspicuorum : pro nobis enim doctrina , quæ in meditando consistit ,*

Epist. 10.
3. ad Paul.
lin.

sistit, doctrina manere non debet, sed mox à contemplatione ducere ad aliquid efficiendum. *Traducendam esse ad facta doctrinam, non sinendo ut doctrina remaneat.* Plutarch. in lib. Quemadmodum sentias te in virtut. profic. Sic Philosophus Ethnicus nos docuit, in libro de profectu ad ultimum usque vitæ diem faciendo. Qui æstate sub vespertum singulis domestici hortuli sui plantis undas affundit, non id agit animi tantum & oblectamenti causâ, quod sic rigando sentit, sed florum ac fructuum gratiâ, quos ex ijs suo tempore se sperat collecturum.

VII. Lumini, quod in Meditatione accenditur, & rarò solum sufficit ad decernendas res magis arduas, jungendum est alterum Consilij. *Ecce, ego vobiscum sum consulentibus.* Idcirco, doctum esse, magnum est viri Ecclesiastici decus: mea tamen sententiâ majus decus est, esse docilem. Nec id affirmanti mihi credatis, velim: credite S. Augustino. Hic, proposito problemate, quidnam duorum præstet: an, esse minùs doctum, sed valdè docilem; an verò esse valdè doctum, sed minùs docilem; pronuntiare non dubitavit, se nullo negotio demonstraturum, illud prius, posteriore isto haud paulò præstabilius esse. *Facile ostendam, quanto minus malum sit, indoctum esse, quàm indocilem.* L. 3. contra Acad. c. 8. Hæc autem ejus rei est ratio. Qui docilis est, Magistro & doctore bono audiendo, doctior evadere potest, quàm sit. Qui autem indocilis est, non ab alio unquam, sed tantum à se discere potest. Sic autem prò: quibus ille erroribus obnoxius est? Satis sit dixisse: duci illum suo unius judicio. Hocetsi verum sit in ijs etiam, quæ solum in spectando versantur, præcipuè tamen in rerum usu locum habet. Quid ager quis homine duro obstinato, flecti nescio? Caput ejusmodi, regendis alijs

planè ineptum est. Nec ob aliud ita se res habet, quàm quia ut quis decernendo non aberraret in his, quæ quotidie se offerunt, regulæ, ut initio dicebam, ac præcepta communia, etsi sapientiæ plena, etsi tuta, non sufficiunt; sed necesse est illis in rebus singularibus uti posse. Ad hoc autem doctrina quantalibet non sufficit.

Necesse est præterea esse docilem in ijs audiendis, qui de rerum statu sincerè edocere, & possint, & velint; imò etiam tales deditâ operâ querendi sunt: oportet interrogare, oportet investigare, oportet sententiam plurimum aliorum de eodem negotio solerter explorare: at-

Tob. 4. 19. que hoc est alios consulere. *Consilium semper à Sapientie perquire.* Idcirco inter ceteras Prudentiæ partes, jam antè enumeratas, censetur etiam *Dacilitas*: quæ etsi verè Subjectorum propria dos est, non minùs tamen (sic attestante Angelico) est virtus, quæ deceat, & ornet omnem Magistratum, imò quæ cuilibet sit cumprimis necessaria; cum nemo ad statuendum prudenter in re-

s. Th. 2. 2.
q. 49. ar. 3.
ad 3.

bus planè omnibus satis perspicaci sit intellectus acumen. *Nullus in ijs, quæ subsunt prudentiæ, sibi quantum ad omnia sufficit.* Rem hanc exemplo etiam suo Sapientissimus Regum affirmat. Salomon enim, cum primum sedere ad clavum cœpit, rogatus ab ipso DEO, ut peteret, quidquid Regem magis decere videretur, non mentem firmam, amplam, quæ sola ad omnia rectè gerenda sufficeret; qualem utique, si placuisset, concedere illi DEUS poterat, sed mentem ad aliorum consilia audienda paratam ac promptam petijt: *Dabis servo tuo cor docile*: aut sicut in Hebræo legitur: *Cor cum auribus*: ut nemo, quantalibet eminens scientiâ, unquam sibi persuaderet, dedecere, aures præbere etiam minùs doctis, cum solerter illi monent. Et fortè hanc ob cau-

fam

iam idem postea Apostolus, cum in prima scripisset ad
Timotheum: *Oportet Episcopum esse Doctorem*, in secun- 1. Tim. 2.
da epistola, quando jam illum longius in perfectione
progressum existimare poterat, scripsit: *Oportet esse do-* 2. Tim. 2.
cibilem: perinde ac si hac potissimum in re pecare pos- 24.
sit, qui alios docere novit, ut ipse nihil porro discere cu-
ret. Et tamen discendi studium in Præsule quocunque
respondere omnino debet studio docendi, sic ut à neu-
tro unquam animus avocetur: Hæc de causâ idem S.
Augustinus, qui tam multa, & multos docuit, tamen di-
cere non erubuit: *Ego magis amo discere, quam docere.* In 8. quæst.
Quis proin pudor est, videre nonnullos tanta sui æsti- ad Dulci-
matione inflatos, ut suas tantum opiniones ac sensa a- tium,
dorent tanquam oracula, contemnant aliena vel eo no-
mine, quia non sua? Tantum abest, ut audire eos, quos
à consilijs habet, fidos homines, & eorum sequi judicia
quidquam de æstimatione Sacri Præsulis & autoritate
detrahat, ut potius plurimum augeat, eam ipsam ob cau-
sam, ob quam pluris ab omnibus ea sunt ædificia, quæ
solidioribus niti fundamentis vulgò existimantur. Talis
certè est illa, quæ à DEO est, Sapientia; si S. Jacobus
non erravit: facile cedit aliorum consilijs. *Sapientia*, Jac. 3.
qua desursum, est suadibilis est. Quæ autem è diverso
aliorum suasionibus suas opiniones postponit nunquam,
sed his pertinaciter, & immobilis adhæret, tanquam a-
pertè melioribus; hæc inquam Dæmonem parentem ha-
bet, qui contemnit omnia, quæ sua non sunt. *Sola, qua* serm. 3. de
ex DEO est, sapientia, teste S. Bernardo, salutaris est, & Nat. Dom.
pacifica, non abundans in suo sensu, sed alieno magis
acquiescens: Unde magno Præsuli non aliud habuit vir
Sanctus, quod magis suaderet, quam aliorum audire
consilia. *Prudenter cogitastis, Sacerdotale onus, Episco-* Epist. 42.
pale

pale opus, non posse administrari sine consilio. Ut inveniat^r sapientia, tam necessaria ad rectè administrandum Pastoris sacri manus, dubitari non potest, quin ibi quaerenda sit, ubi est. Ubi autem illa tanquam in se-
 Job. 28. 11. do propria invenitur? *Sapientia ubi invenitur? quaeramus cum Jobo.* An in cubilibus quieti destinatis? Non. An in deliciarum hortis? Non. An in proceetionibus ad animi laxamenta paratis? Non. An in conclavibus hilariter inter se conversantium? Non. repeto: in his non invenitur. *Non invenitur in terra suaviter viventium.* Ubinam igitur tandem illa moratur? In excelsis moratur consultantium. *Ego Sapientia habito in consilio*; sic illa nobis indicari voluit; & *eruditis intersum cogitationibus.* Nec mirum id videri cuiquam debet. Omne speculum planum, perquam aptum est ad multum lucis à praesente sole admittendum, tanquam paratum illi à natura receptaculum: quanto autem illam admittit copiosius, cum concavum est? Potest tum vel silvas incendere, tam ardentes sunt radij, quos evibrat. Tale est & consiliorum coenaculum, si rectè rem aestimamus. Speculum est concavum, in quo radij illi veritatis, qui ex singulis consultantium mentibus emicant, ad idem omnes punctum tendunt, ad rem, inquam, ad consultandum propositam. Quàm intensa proin est, quam affundunt, lux! Quis idcirco miretur, si hîc potius, quàm uspiam alibi, Sapientia morari gaudeat? *Ego Sapientia habito in consilio*, quod perinde est, ac dicere: *Ego vobiscum sum consultantibus.* Atque hæc eo à me sine hîc commemorata ac ponderata sunt, ut Romani maximè Præsules incitentur ad frequentandas tot illas Congregationes, sive quæ statis temporibus, sive quæ certis occasionibus coguntur, tantâque Sapien-
 tiâ

tiâ in Ecclesiastico regimine institutæ sunt. Debet Equidem Senatus Ecclesiæ non ipse solùm lucis copiâ ingenti abundare, sed illam etiam undequaque per orbem Christianum universum diffundere.

VIII. Negari tamen non potest; non à quovis rectè consilium peti. Certè ille ipse Sapiens, qui hortatus est: *Fili sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebit*: tam carum illi erat, nos aliorum consilijs uti: monuit tamen idem, legendum esse omni industriâ, qui à consilijs sit, non sorte ac fortuito adsciscendum. *Consiliarius sit tibi unus de mille.* Duas autem potissimum in Senatore dotes S. Bernardus desideravit: Prudentiam & Benevolentiam. *Omnes juxta Domini præceptum, etiam Inimici diligantur, sed ad consilium soli elegantur, qui & prudentes esse videantur, & benevoli.* Qui benevolus est, sed parum prudens, facilè nos in errorem inducet consilium suggerendo: qui autem prudens quidem, sed non benevolus est, certò nos fallet. Unum igitur quidpiam probè perpendendum est: nimirum Principem consultantem, totum se quodammodo in Consultorum manibus ponere, non absque præsentissimo periculo: ut satis id sibi perspectum esse ostenderunt Græci, qui id constituerunt, ut Senatorum primus, dum suam proferebat sententiam, sceptrum è regia acceptum manu, suâ sustentaret dexterâ: tum hac prolatâ, secundo, sententiam dicturo, traderet; hic tertio, tertius quarto, atque ita deinceps alius alij, usque ad postremum, qui denique illud Regis manibus redderet, è quibus erat acceptum: eo ritu significaturi; cui tandem discrimini Rex in consilio petendo se exponeret. Quis igitur sceptrum suum, suas opes, suam famam, quin totum se permittat homini stolido, quis Malevolo? Equidem & Christus,

Eccli. 32.

Eccli. 6. 6.

Ep. 42, ad
Archiepisc.
Senon.

prius quàm Claves suas, tam amplæ potestatis insignia, Petri manibus crederet, utriusque hujus dotis, Prudentiæ & Benevolentia, non dubia capere experimenta & specimina voluit: & quia hæc non suâ, sed nostrâ causâ, & nobis erudiendis cepit, satis non habuit privatim illa capere, sed in omnium oculis & auribus. Et prudentiam quidem exploravit, quando ex omnibus Apostolis certa quadam vice quæsit, quis hominum de se sensus, quod judicium esset? *Quem dicunt homines esse filium hominis?* cùm alij omnes hallucinarentur, solus Petrus veritatem lumine plus quàm humano assecutus pronuntiavit. *Tu es Christus Filius DEI vivi.* Benevolentia autem specimen tum capere voluit, cùm iisdem præsentibus & audientibus Apostolis ter interrogavit: *Simon Joannis, diligis me plus his?* Nec ante quærere desit, quàm Petrum dolentem inæstumque videret ob quæstionem eandem toties iteratam. Adeò utramque hanc dotem, affirmante S. Bernardo, decet ante esse exploratissimam, quàm alicui animæ pascendæ committantur. Verùm, pergit ille, *vix in hominum multitudine unum reperias in utraque gratia consummatum.* Haud facile siquidem, vel prudenti benevolentiam, vel fideli inesse Sapientiam deprehendas. Sine numero autem sunt, quos utriusque muneris expertes esse constiterit. Prudentia Senatoris facit ut ejus intellectui; benevolentia verò, ut voluntati confidere possimus. Si quos tales invenire contigerit, caros illos ad mortem usque habeamus; hi siquidem verè idonei erunt. *Cor boni consilij statue tecum* (Ecclesiastici verba sunt) *non est enim tibi aliud plurius illo.* Certum quisquamne sit, qui talibus inventis malit in gubernandis subditis suo unius omnia agere

Matth. 16.

Joan. 21.

Eccli. 37.

17.

In diem Veneris infra octav. Pasche, &c. 271

agere arbitrio? Eo sanè in eventu nemini uni suorum præsentem opem in terris unquam addixit Christus: *Ecce, ego vobiscum sum consultantibus*, non aliter. Cur autem istud? Non vult nimirum DEUS loqui nobis ampliùs ore suo, ut initio loquebatur Populo à se electo, loqui vult nobis ore hominum nobis similium, non aliter, quàm eodem cum Populo se gessit DEUS, postquam *In Exod.* sua illi in Monte Sinai præcepta tradidit, ut observavit *c. 29. 9.* Abulensis.

Supereest lumen tertium Orationis. Hoc autem antequam pertractem, liceat mihi per vos tantisper respirare; cum & vobis quietis aliquid sperem non fore injucundum.

PARS SECUNDA.

IX. Tertium ad rectè sapienterque decernendum lumen illud est, ad quod nos orando idoneos reddimus: hoc quoque nobis addicit Christus illis verbis: *Ecce ego vobiscum sum* nimirum *vobiscum orantibus*. Quàm proinde non sapienter ageret Minister ille Ecclesiæ, qui vix aliquando hoc de lumine esset sollicitus, quo sine ne pedem quidem promovere deberet? Sicut ille se facere professus est, qui dixit: *Ad lumen ejus ambulabam in tenebris*: quæ sunt Jobi verba. Præclara sanè est sententia, quam in suis de Republica libris Plato scriptam reliquit. *Respublica*, inquit, *nequaquam probè gubernari potest, nisi ejus Gubernator suprema animi vi DEO jungatur, & ab eo cognitionem hauriat, quâ ipse vivat, & alios gubernet.* Hinc cuncti supremi Legislatores id studiosè egerunt, vel inter Idolorum cultores, ut, quoniam re ipsa nullo cum Dijs suis commercio jungi poterant, istud saltem sibi intercedere simularent. Si absque hoc ne profanæ quidem Republicæ stare posse judicata sunt,

sunt, quid de Ecclesiæ Republica nos sentire par est? Ecclesia, ut quid eam inter ac Regna cetera discriminis sit, pateat, vocatur *Regnum calorum*. Eâ causâ, si aliorum Administris Regnorum, quæ terrena sunt omnia, facile sufficiunt virtutes etiam non multum supra terram assurgentes, Regni tamen hujus cælestis Administris virtutes aliæ, quàm cælestes, sufficere profectò non possunt: opus omnino est Prudentiâ cælesti, Fortitudine cælesti, Caritate cælesti, Pietate cælesti, Moderatione cælesti, Misericordia cælesti, Demissione cælesti. Quæro autem: quâ demum ratione virtutes has consequi liceat, nisi mediâ Oratione? Qui Pyropos Orientis desiderat, cum Oriente commercium habeat oportet, unde mittuntur: non sufficit cum partibus tantum occiduis commercio jungi. Idem in re nostra accidit: à Cælo petere oportet, quod cælestè est. Hinc illud Apostolo familiare, ut suam conversationem supra sidera esse diceret: *Phil. 3. 20. Nostra autem conversatio in Cælis est*: Ecclesiæ siquidem Antistites satis habere non debent, si semel iterumque in Cælo videantur: quod vel eorum subditi faciunt, qui de Mundo esse dicuntur: identidem eò redire oportet, ut de omnibus ijs sibi prospiciant, quæ in terris usui esse possunt, ut tales se probent, quales sunt, Homines inquam ad Cælum spectantes. Aliud est videri nonnunquam in Cælo, aliud inibi conversari: prius illud etiam iter facientium & peregrinorum esse potest; alterum civium tantum & inquilinorum.

X. Samuel, ut à proposito habendi Regem populum avocaret, pluribus enumeravit incommoda gravissima ac mala, quæ inde erant nascitura. Nihil movit ea res parùm providos; urgebant tamen & instabant, ne deteriore, quàm aliæ Nationes, conditione essent, quæ etsi
uni

uni se subjecerant capiti, non subjecerant se tamen nisi coronato. Samuel proinde, *audivit omnia verba populi*, Historici Sacri verba sunt, & *locutus est ea in auribus Domini*. Voluisse Samuelem in negotio tanti momenti prius, quàm ad rem tandem ipsam veniret, cum DEO iterum conferre, non difficulter assequor. Sed quid hæc sibi vult agendi forma, & in aures insusurrandi quodammodo id, quod tam non erat arcanum, ut in omnium oculis atque auribus gestum? *Locutus est ea in auribus Domini*. An satis non erat, narrare & recensere hæc illi more consueto? *Loqui ad Dominum*. Respondet ad hoc Sanctus Gregorius, inde hanc formulam adhibitam, ut indicaretur, quàm familiares DEO esse oporteat Sacre Reipublicæ Magistratus. Eos quidem populo, & seculo sunt admitti ad loquendum illi ex aliquo intervallo, satis magni favoris loco ipsis esse debet. Ecclesiæ Præsules, ut familiarium proprium est, absque metu & medio proximè ad eum accedendi gratiâ gaudere debent. *In eorum auribus loquimur*, verba S. Doctoris adhumero, *apud quos magna familiaritatis gratiam habemus. Sancti autem viri, quia omnipotenti DEO in magni amoris vinculo conjuncti sunt, ei in auribus loquuntur*.

I. Reg. 8.
21.

S. Greg. in
hunc lo-
cum.

XI. Hac igitur arcâ & intimâ cum DEO conjunctione, res spèlque omnes Antistitum, Ecclesiæ maximè, niti debent; non dotibus, quamlibet multis atque præclaris, quæ DEO auxiliarem manum non porrigente, parùm omnino proficiunt. Quis in omni Sapientiâ Ægyptiorum Moyse eruditior? Suis tamen ille viribus diffusus, respondit DEO; tam balbutiente, tam elingui se ore esse, ut ne verbum quidem facere ad Ægyptios posset. *Non sum eloquens*. Et verò non ante demandatam sibi

274 *Concio Decima Tertia. In diem E c.*

provinciam admittere ausus est, quàm DEUS promitteret, se quidquid ad eam rem deesset, abundè suppleturum. *Exo 1.4.14. Perge igitur, & ego ero in ore tuo, doceboque te quid loquaris.* Hac igitur divinæ opis, familiaribus ejus paratissimæ, fiduciâ spes suas omnes fulciant atque sustentent, ad quos aliqua administrationis pars in Ecclesia pertinet: sic ut dies abeat nulla, cujus sub exordium DEUM non alloquantur verbis à Sapiente suggestis:

Sap. 4. 2. Da mihi sedium tuarum assiltricem sapientiam, que mecum sit, & mecum laboret: mecum sit, ut vires ad agendum subministret; mecum laboret, ut insuper operi ipsi debitam formam tribuat. Atque hac ratione cunctis illis medijs rectè utentur, quibus id efficitur, ut DEUS assistat in cunctis sui muneris ac potestatis functionibus. *Ecce ego vobiscum sum in operatione Ecclesiastica potestatis.* Cavent diligenter experti militiæ Duces, ne in præliis adversum, sed faventem potiùs sibi Solem habeant. Nec aliud Sacris Antistitibus faciendum in quotidianis cum styge pugnis ac certaminibus. Hæc est autem ars, faventem sibi semper Divinum Solem habendi; parare se ad obtinendam ejus lucem attenta rerum agendarum Meditatione, sedula cum peritis & fidis Consultatione, orandi studio constante & indefesso. Media ista juncta efficient, ut optatum lumen non propitium tantùm, sed & stabile habeamus, usque ad consummationem seculi, eo usque nimirum, dum lumini Gratia, quo hic velut in transitu fruimur, succedat Lumen Gloriæ, lumen illud permanens ac stabile, quod non est cur metuamus, ne unquam vergat in Occalum.

* * *

INDEX

I N D E X M A T E R I A R U M.

A.

Acceptatio Personarum quantum damni afferat Reipublicæ. Conc. 3. n. 8. 9. &c.

Adamus cur Cainum fratricidam objugare non fuerit ausus. Conc. 7. n. 17.

Adventus Christi duplex, in quem errorem Judæos impulerit. Conc. 3. n. 1.

Agonia Christi in horrore cur tam atrox. Conc. 2. n. 8.

Amor proprius quantâ DEUM injuriâ afficiat. Conc. 1. n. 1. &c. quàm sit timendus. Conc. 6. n. 1. 2. &c. occultat se quantum potest. Conc. 6. n. 2. maximè in Ministris Ecclesiæ. ibid.

Animi Perturbationes non permittunt operari juxta leges Prudentiæ. Conc. 1. n. 15.

Authoritatem quibus artibus tueri debeant Ministri Ecclesiæ. Conc. 3. n. 2. 3. &c.

B.

Beneficiorum suorum proventibus quomodo uti possint ac debeant Clerici. Conc. 8. num. 1. & seqq. quæ poena abusu respondeat. ib. n. 12. 13.

C.

Christus nullum nobis imposuit onus, quod prior non portavit. Conc. 3. n. 12. quanto plus hoc ipso toleravit, quod simul esset Deus. C. 2. per totam. quantum senserit nostra peccata. Conc. 2. n. 12. quomodo à Patre in Cruce derelictus. ib. habitus ut Peccator. ib. n. 13. imò ut ipsum Peccatum. ib. quantas injurias coram Tribunalibus sit passus. Conc. 12. n. 2. 3. seqq. his redegit in ordinem injuriarum Divinæ Justitiæ illatarum. ib. n. 11. Potestatem Judicis humilitate promeruit. Conc. 3. n. 11. cur tam formidabilis futurus in Judicio postremo. Conc. 3. n. 10. quomodo illum referre debeant Præsules Ecclesiæ. Conc. 3. n. 1. 2. & seqq. Salutem non consequitur, qui se ipsam conformat. Conc. 12. n. 14.

Commodorum propriorum studium causa est discordiarum acerbissimarum. C. 5. n. 11. 12. quantum estimationis auferat Ecclesiæ Ministris. Conc. 11. n. 3. 4. 5.

Consideratio quàm necessaria in omnibus negotijs. Conc. 13. n. 2. & seqq. facit ut divinam opem præsentem experiamur in muneris nostri functionibus. Conc. 13. n. 3. & seqq. Lectione juvatur. Conc. 13. n. 5.

Consilium quantum proſit ad omiſſiones cavendas. Conc. 5. n. 14. idoneos facit ad opem divinam in negotijs obtinendam. Conc. 13. n. 7. & ſeqq. acceptare illud debemus etiam ab inferioribus. Conc. 5. n. 14.
Conſiliarii idonei qui. Conc. 13. n. 8.
Corpus Chriſti quàm delicati ſenſus. Conc. 2. n. 9. efformatum præcipuè ad patiendum. ib.

D.

David quàm ſe paſſus ſit excœcari ex quo munere. Conc. 3. n. 6.
Decorum in Miniſtris Eccleſiæ quodnam. Conc. 8. n. 7. &c.
DEVS in omnibus quæ ſtatuiſmus rebus alijs omnibus præhaberi debet. C. 1. n. 1. & ſeqq. Agens principale in Cruciatiſbus Chriſti. C. 2. n. 11. quomodo Chriſtum in his dereliquiſſe dicatur. Conc. 2. n. 12.
Difficultates in omnibus majoris momenti negotijs ſe offerunt. C. 10. Superantur Patientiâ & Prudentiâ. ib. n. 9. 10.
Dignitates quàm dedecent malè meritos. Conc. 3. n. 8.
Diſcere potiùs debemus velle, quàm docere. Conc. 13. n. 7.
Diſcordia voluntatum quantum malorum inter Miniſtros Eccleſiæ generet. C. 6. n. 6. 7. unde naſcatur. ib. n. 11. 12. Intellectuum diſſenſio ſuis debet limitibus contineri. Conc. 6. n. 6.
Divinitas quantum opere Chriſti poenâ auxerit. Conc. 4. num. 2. & ſeqq.

Docilitas quàm neceſſaria ijs qui præſunt. Conc. 13. n. 7.
Doctrina quare Clericis & Præſulibus neceſſaria. Conc. 13. n. 5.
Dolores Chriſti cur comparati doloribus Inferni. C. 2. n. 11. interni acerbiores fuerunt externis. C. 12. n. 11. reſponderunt ira DEI contra omnia totius Mundi peccata. Conc. 12. n. 12.

E.

Eccleſia Chriſti fundata in Concordia. Conc. 6. n. 7.
Eccleſiæ Miniſtri debent referre Chriſtum Geminis in perſonis, Authoritatis & abjectionis. C. 3. per totam, quàm debeant ſuperare amorem nimium erga ſuam Nationem. C. 6. per totam. In quo debeant reponere ſui ſtatus decentiam. C. 8. n. 7. & ſeqq. quâ ratione huic obſint. C. 3. n. 13. ad quid obligati ratione proprium Eccleſiaſticorum. C. 8. ſerè per totam. quàm abſtinentes debeant eſſe à muneribus. C. 3. n. 7. quanto pluris æſtimare debeant ſacra, quàm profana. C. 11. per totam. quanto plus de DEO, quàm de ſe cogitare debeant. C. 1. ſerè per totam. debent ſuperiores eſſe reſpectibus humanis. C. 4. n. 13.
Episcoporum obligatio ad perfectionem quanta. C. 4. n. 8. 12. quomodo tractare debeant jam à multo tempore malè habentes. C. 7. per totam ſerè. tenentur Diœceſin luſtrare ipſi per ſe. ib. n. 7. majoribus neceſſitatibus ipſi

ipsi providere debent: minores relinquare possunt Vicarijs. n. 9. non debent terreri terribilium inani- bus, Conc. 10. nihil autoritatis per- dunt in abjectis pro tege suo mini- sterijs. Conc. 3. n. 12. 13.

Eunuchus Regina Candacis quantum ruborem incutere debeat multis Mi- nistris Ecclesie. Conc. 13. n. 6.

Exempli rectitudo quam Sacerdotibus præcipue necessaria. C. 4. n. 7. 8. & seqq. quam potens in trahendis ad DEUM hominibus. C. 4. n. 8. 9. &c. efficacius est ipsa prædicatione. ib. n. 8. etiam ipsis Miraculis. ib. n. 9. quan- tum æstimationis S. Joanni Baptista conciliavit. Conc. 4. n. 10.

F.

Femina quam amantes munerum. Conc. 9. n. 10.

S. Franciscus Xaverius quam bellè con- junxerit studium tuendæ authorita- tis cum profunda demissione. Conc. 3. n. 15.

Fortuna Bona postponi debent Sacris & Spiritualibus præcipue à Ministris Ecclesie. C. 11. per totam. & quidem aperta fronte. ib. n. 4. 5. &c.

G.

Gratia divina quibus modi utatur ad vincendum homini animum. C. 9. per totam. fortes e cit, sed nemi- nem necessitat. n. 9. 13. 16.

Gubernatores Populorum cur olim dicti Judices. Conc. 3. 22.

H.

Hebræi quam stulti in Concilio contra Christum habito. C. 1. n. 2. 3. & seqq. illis modis everfi, quibus se crede- bant servandos. ib. n. 7. Rebelles luminj Rationis, Fidei, & Gratiæ. ib. n. 11. Cur existimarent debere se odisse Inimicos. C. 6. n. 1. & seqq. quam inordinati in amore suæ Na- tionis. C. 6. n. 2. 3. & seqq. quor in- jurias Christo in Passione intulerint. C. 12. n. 2. &c. cur tam malè Messiam suum agnoverint. Conc. 3. n. 1.

Humilitas quam deceat summos etiam Ecclesie Præsules. C. 3. n. 11. 12. quo- usque se demittere debeant. ib. Au- thoritati non obest, sed eam magis servat & conciliat. Conc. 3. n. 13.

I.

Ignorantia quam turpis in Ministris Ec- clesie. C. 13. n. 5. non semper excu- sat. C. 5. n. 10. & seqq. quomodo illi mederi liceat. Conc. 5. n. 14. Conc. 13. n. 5.

Indocilitas quam deformis in iis, qui præsunt. Conc. 13. n. 7.

Informationes necessariae ad bene gu- bernandum. C. 7. n. 10. ijs tamen non omni ex parte fidendum. Conc. 7. n. 7.

S. Joannes Baptista quantum vitæ Sancti- moniæ potuerit. C. 4. n. 10. cur sibi gloriæ duxerit, quod esset Vox. Conc. 5. n. 1.

Judei vide Hebræi.

Judices quàm fugere debeant munera. C. 3. n. 6. 7. non ipsi tantùm, sed & eorum familiares ijs abstinere debent. C. 3. n. 7. cur olim Principes Judicum nomine appellati. C. 3. n. 3. & seqq.

Injustitia prae omnibus auctoritatem eorum tuetur qui regunt. C. 3. n. 2. 3. & seqq. ad duo præcipuè capita reducitur, non accipere Personas, & non accipere munera. C. 3. n. 6. 7. &c. In morte Christo inferendâ modis plurimis violata. C. 12. n. 2. & seqq. & in eadem redacta in ordinem. C. 12. n. 11.

L.

Laboris quàm amantes esse debeant Ecclesiae Ministri. C. 10. n. 9. 10. 11. hujus amor servat ab Omissionibus. C. 5. n. 15.

Lectio diligens & assidua supplet defectum Scientiæ. C. 13. n. 5. quàm inculcata Clericis à SS. Canon. ibid.

Luxus quàm dedecet Ecclesiae Ministros. C. 8. n. 7. 8. & seqq.

M.

Maria Virgo quantum gloriæ habeat ab immunitate omnis, etiam originariæ noxæ. C. 4. n. 1. 13. quàm idonea ut sit Mediatrix inter DEUM & homines. C. 4. n. 11.

Medici Spirituales ante omnia curare debent seipsos. C. 7. n. 15. carum ipsis esse debet, ab omnibus doceri. C. 5. n. 14.

Mensa Sacerdotum in quo differre debeat à mensa Laicorum. C. 13. n. 5.

Messias cur à Judæis tam malè agnitus. C. 3. n. 1.

Morbi magis communes animorum quibus artibus curandis. C. 6. n. 2.

Moses quanto studiosior honoris divini, quàm suorum commodorum. C. 1. n. 6. quàm multum Oratione se affecutus. C. 4. n. 2.

Mundities cordis quàm DEO grata. C. 4. n. 5. 6.

Munus proprium rectè obitum maxima est Ministri gloria. C. 5. n. 1.

N.

Naaman Syrus magis Elisæi sanctitate, quàm Miraculis permotus. C. 4. n. 9.

Nationis propria nimium studium quorum malorum causa sit. C. 6. n. 2. 3. & seqq. est præcipua inter Præfules Ecclesiae discordiarum causa. ibid.

O.

Obligationes etiam in causis justis vitandæ. Conc. 10. n. 13.

Omissiones Præfulum quàm noxiæ gregibus eorundem. C. 5. n. 3. & quàm noxiæ ipsis Episcopis. n. 4. 5. & seqq. contra peccata ceteroquin inter se pugnant. C. 6. augent eadem sine numero. C. 7. &c. contrahuntur facile, difficulter emendantur. n. 8. non valet ijs excusandis semper quòd sint occulter. num. 9. 10. quæ ratio

Materialiarum.

tio tutior ab ijs se immunem præstandi. n. 13. 14.

Oratio quàm Ecclesiæ Ministros pro-
pria. C. 4. n. 2. 3. C. 13. n. 10. &c.
quæ noxæ eam inefficacem reddant.
C. 4. n. 12. summè necessaria ad auxi-
lium Dei in proprijs negotijs impe-
trandum. Conc. 13. n. 9. 10.

P.

Pavelion vera figura seu imago Sacerdo-
tis. Conc. 4. n. 11.

Passio Christi cur à multis non promerito
æstimata. C. 2. n. 1. quantum aucta à
Divinitate unita. C. 2. per totam. est
opus omnium injustissimum. & o-
mnium justissimum. Conc. 12.

Pauperes voluntatij cur singulariter ele-
cti ad Mundum postremo ejus die
judicandum. Conc. 3. n. 14.

Peccata nostra quantum afflixerint
Christum. C. 2. n. 12. 13. Orationi
viam suam tollant. Conc. 4. n. 3. 4.

Peccatores assuetudine depravati quo-
modo curandi. C. 7. per totam. sæpe
metuunt sanari. n. 6. tractandi beni-
gnè & suaviter. C. 9. & 10. n. 15. 16.

Predicatio sociam vult habere vi-
vi cæssioris expertem. C. 4. n. 8.

Prælii Ecclesiæ vide *Episcopi*. *Presbiteri*
Ministri, *Medici* &c. n. 3.

Proventus annui quomodo expendendi.
Conc. 8. per totam.

Prudentia in agendo plurimum juvat in
superandis difficultatibus. C. 10. n. 11.
vult comitem habere Tolerantiam.
C. ib. quomodo augeri possit. C. 13.
n. 4. obtineri non potest sine decili-

tate. ib. n. 7. triplici lumine Natura?
li, Infuso, Inspirato dirigitur. C. 1.
n. 11. quantopere ipsam impediunt
animi perturbationes ibid.

R.

Ratio status quæ vera maximè in Mini-
stris Ecclesiæ. C. 1. C. 1. per totam. falsa
quàm noxia. C. 1. n. 7. 8. 9. 10.

Resolutiones, seu decreta animi quàm no-
xia si præcipitata. C. 13. n. 4. quid
agendum, ne in ijs erremus. C. 1. n.
15. C. 13.

S.

Sacerdotes debent esse Sequestri inter
DEUM & homines. C. 4. tot. qui-
bus modis. ib. cavere sibi debent à
noxis magis communibus. C. 4. n. 13.
quàm turpis in ijs sit ignorantia. C.
13. n. 15.

Sæculum quantum authoritatis obinuet
integerrimè & notè omnibus Ju-
stitiis. C. 3. n. 4. quantum è diverso
ejus filij Injustitiis amiserint. C. 11.
num. 3.

Sequestri inter DEUM & homines veri
qui. C. 4. n. 2. & seqq.

Sichimitarum ad veram Religionem
transitus cur DEO tam non acce-
ptus. C. 11. n. 6.

Spiritus Nationalis, seu nimium Patriæ
studium quantum damni semper at-
tulerit Ecclesiæ. C. 6. n. 2. &c. quo-
modo eum temperare oporteat. ib.
n. 5. &c.

Sudor Sanguineus in Christo ortus ma-
jor quàm in alijs, de quibus constet.
C. 2. n. 8.

Index Materiarum.

Superfl. n. debetur egenis, maximè ab
Eccl. & Ministris. Conc. 8. n. 3. &
seqq. additur. ib. n. 6.

V.

Virtutes eut omnes eodem in animo sta-
re possint, non autem vitia. Conc.
5. n. 6.

Visitationes Dioeceseon quàm utiles. C.
7. num. 7.

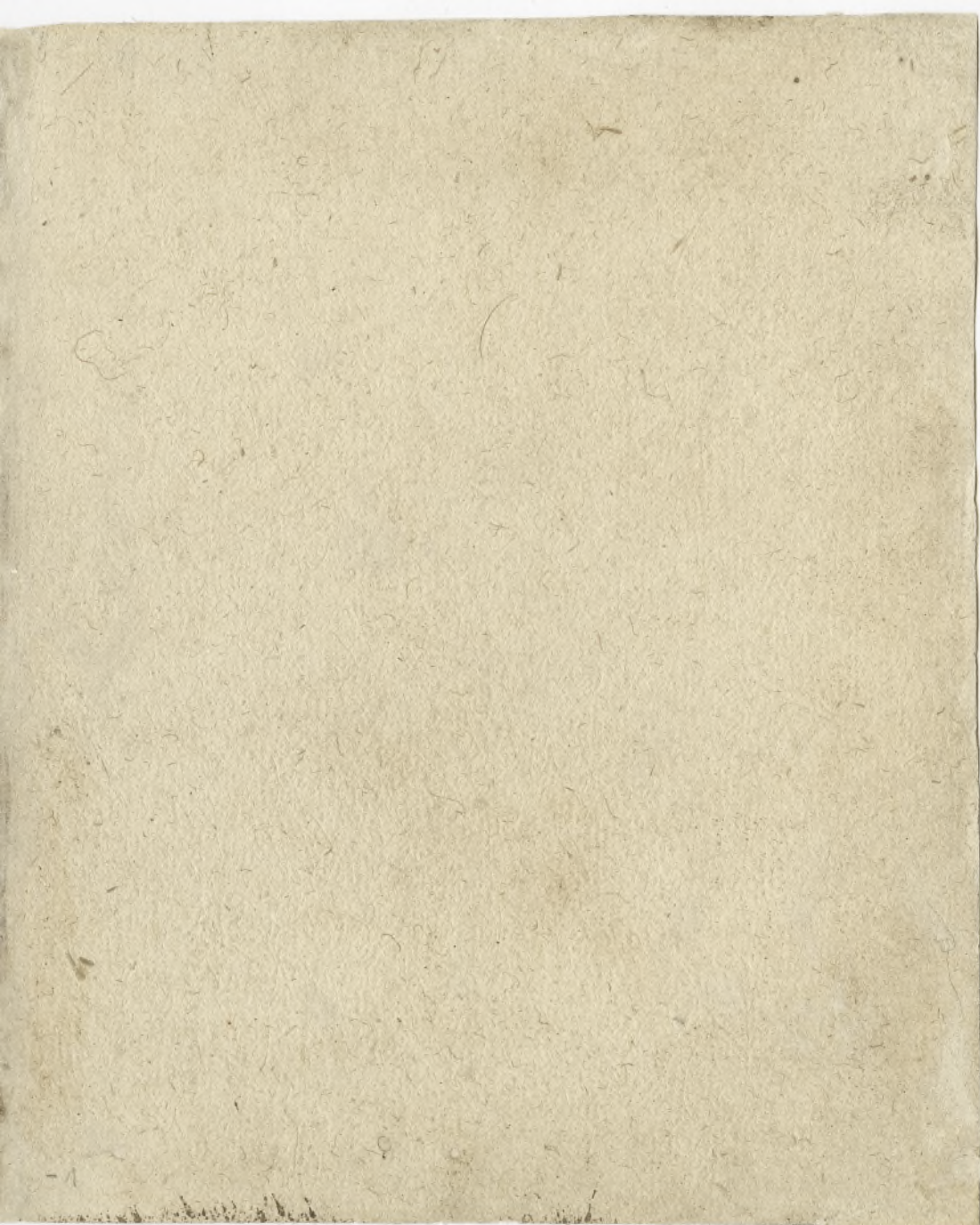
Z.

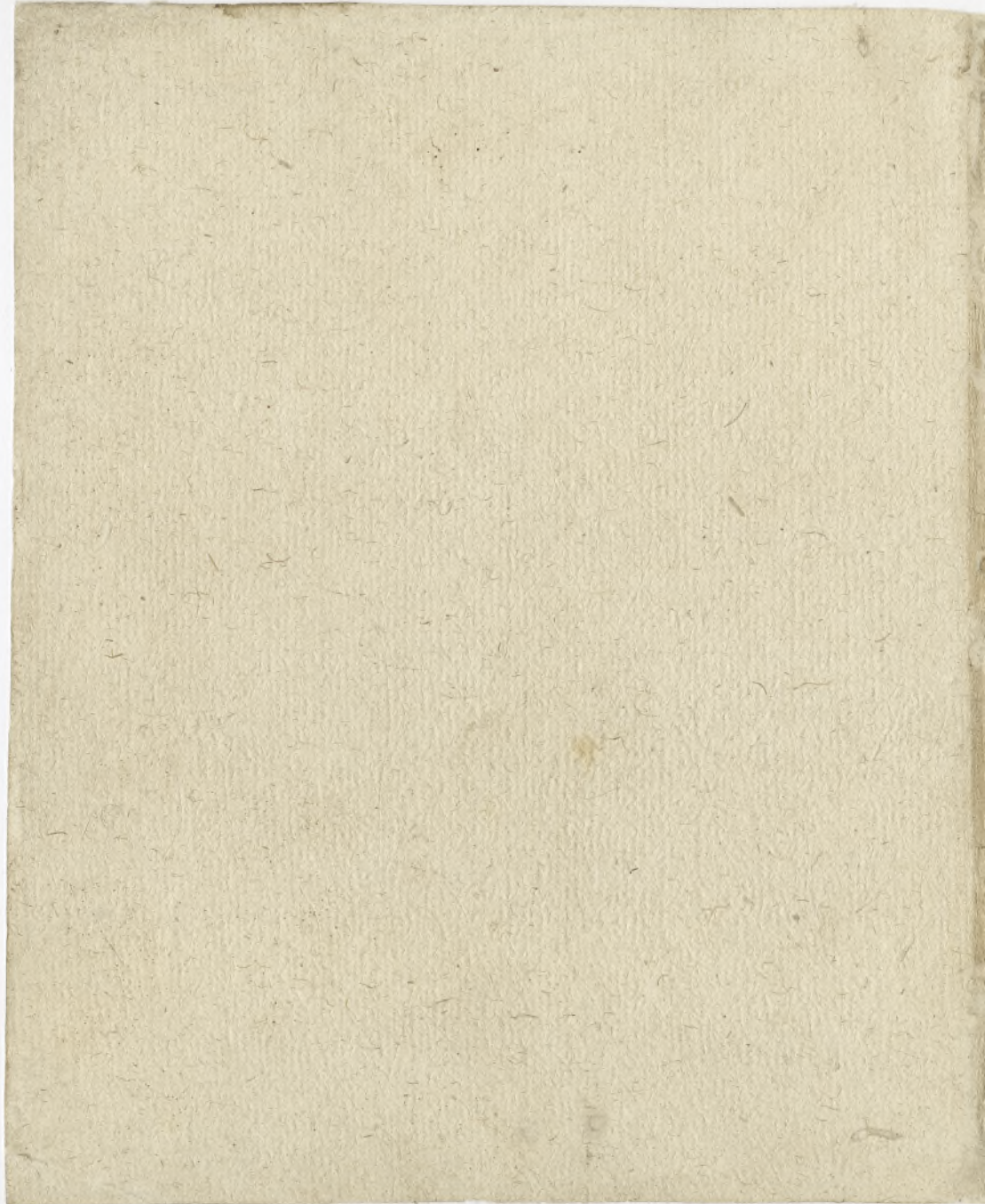
Zelus, seu ardens studium tuendi &
procurandi bona externa & caduca
cur parvi aestimetur. C. 11. n. 5. quo-
modo debeat esse constitutus, ut con-
ciliet Venerationem. Conc. 11. num.
8. 9. &c.

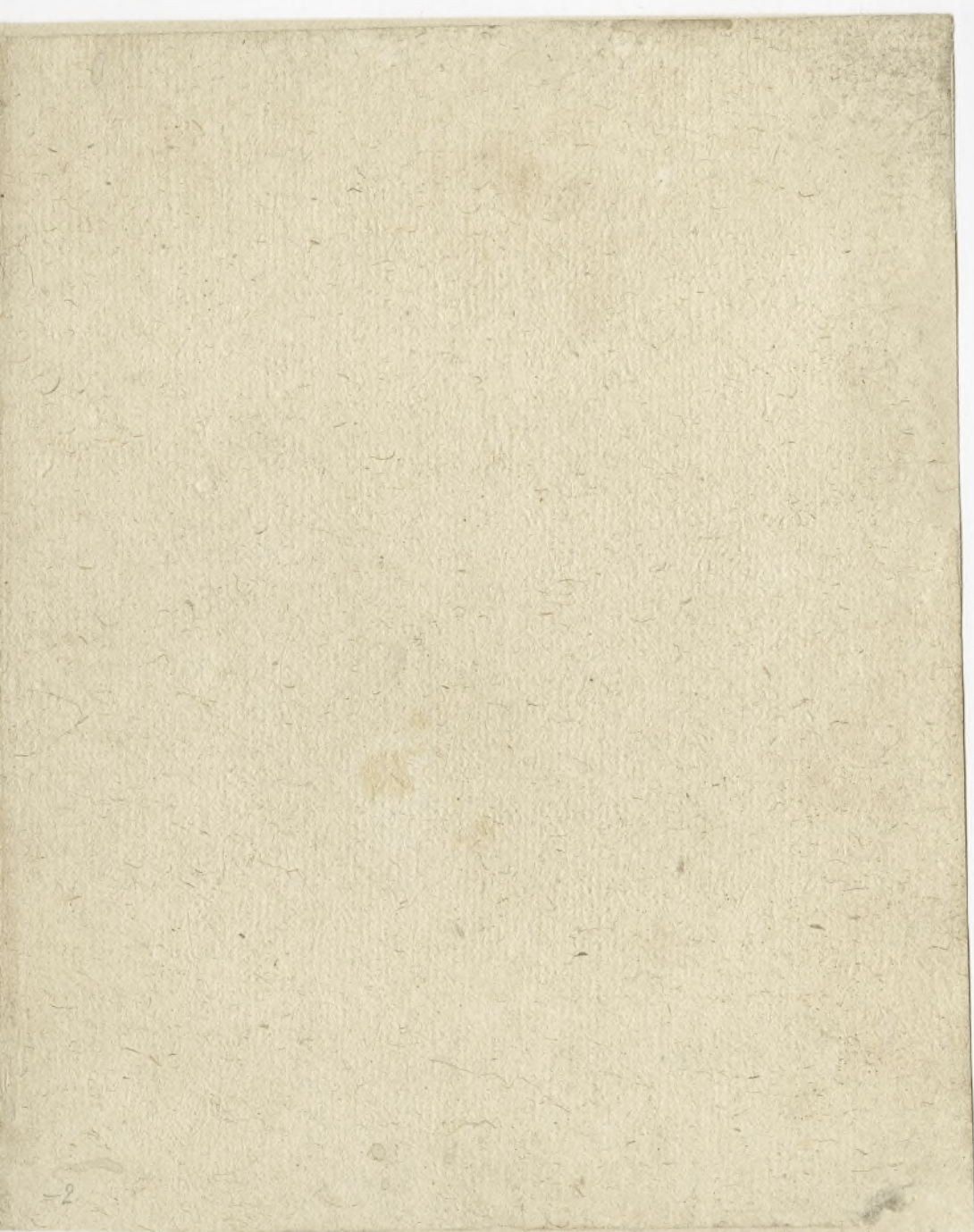
Zelus animarum quibus indicijs se pro-
dat. Conc. 7. n. 8. 9.

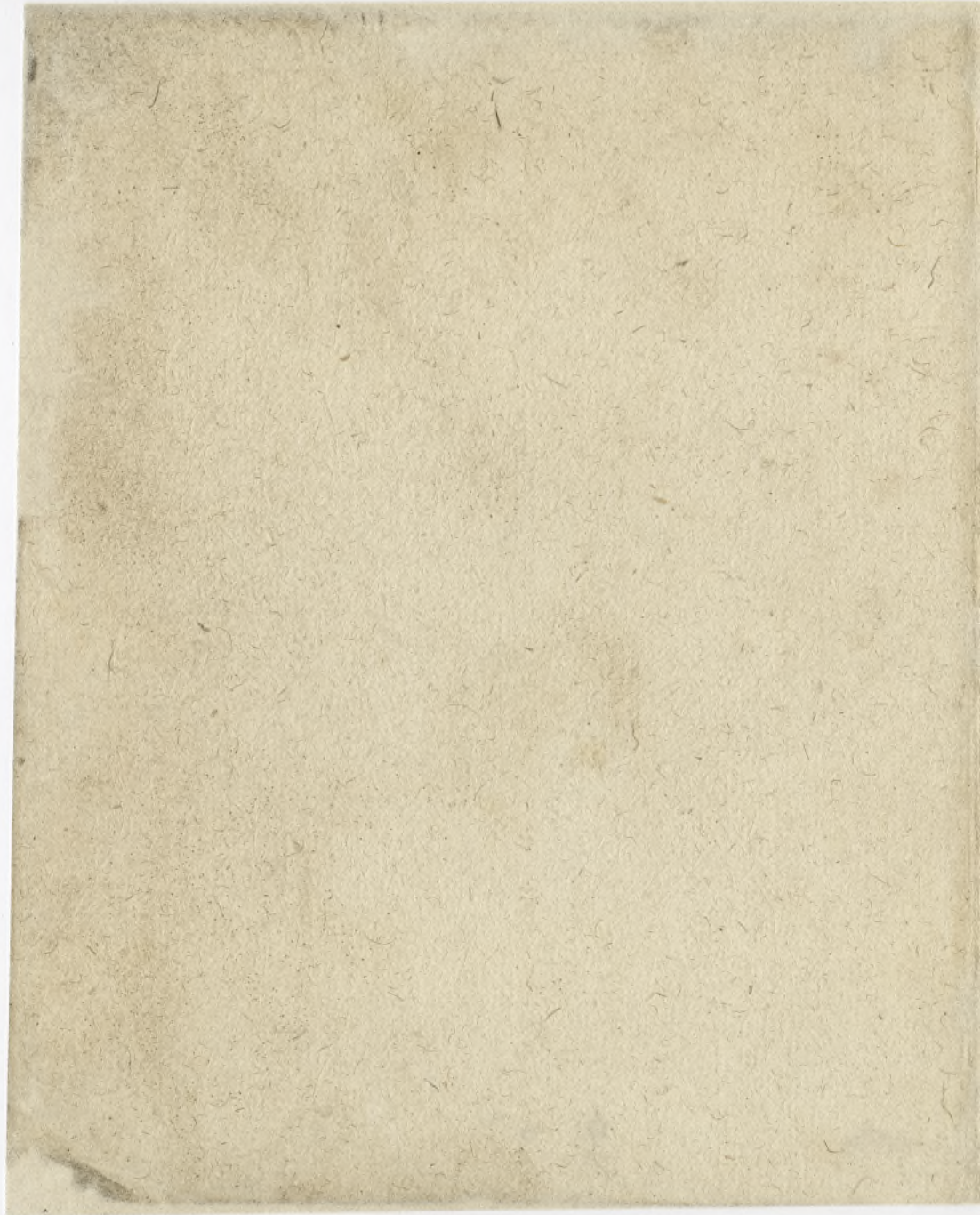
A. M. D. G.

✱KSIEGARNIA✱
ANTYKWARIAT

1300

Mr 615000

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

